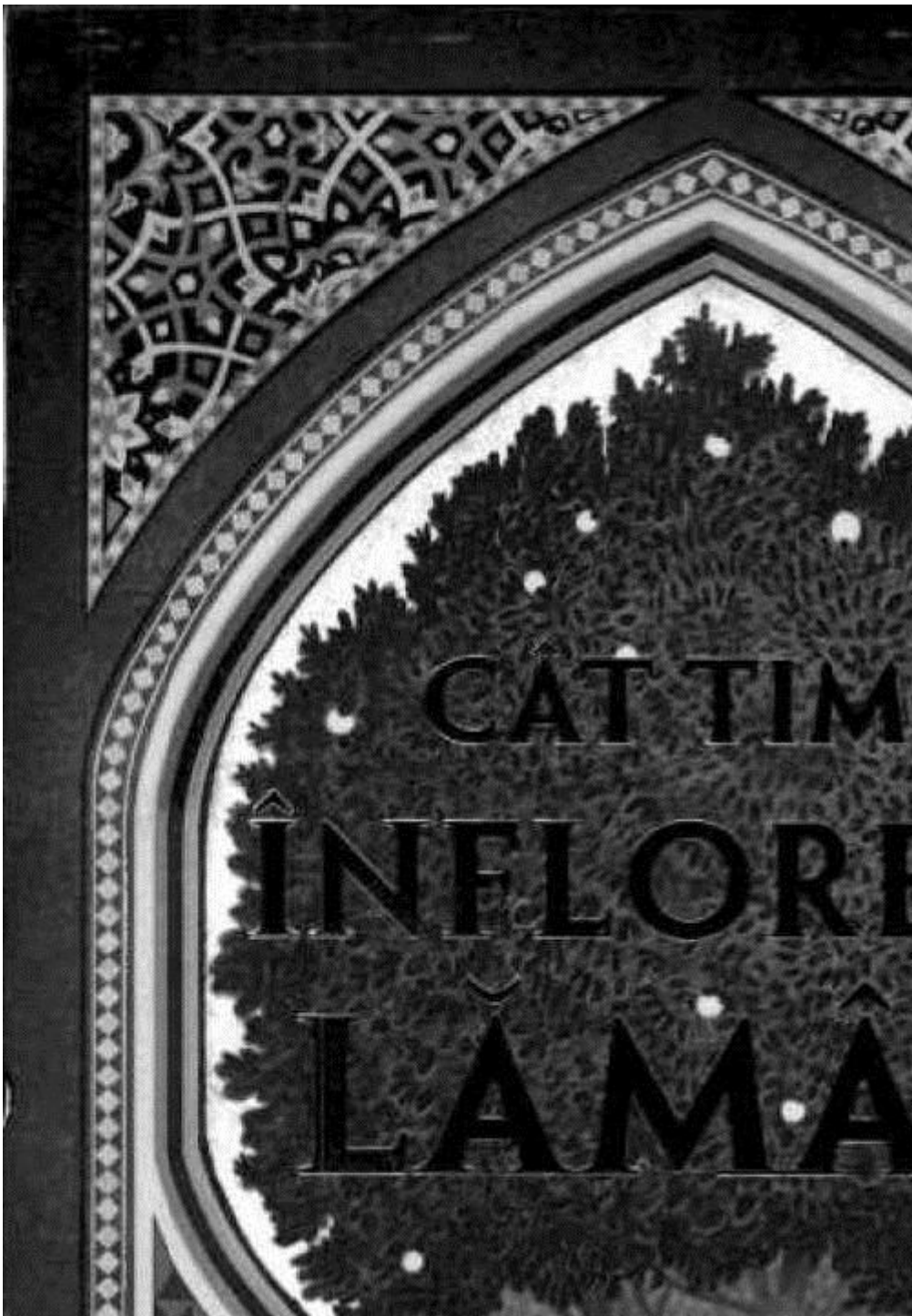
CÂT TIM
ÎNFLORE
LÂMÂ

ZOULFA KATOUH

CÂT TIMP ÎNFLORESC LĂMÂII

Traducător: Maria Dosei
Editura Bookzone
BUCUREŞTI, 2023

ZOULFA KATOUH
AS LONG AS THE LEMON TREES GROW

Copyright © 2022

All rights reserved
Cover art Copyright © 2022 by David Curtis.
Cover design by David Curtis/Patrick Hülse.
Cover Copyright © 2022 by Hachette Book Group, Inc.

© Bookzone 2023, pentru prezenta ediţie
Toate drepturile rezervate pentru limba română.
Editura Bookzone
Şoseaua Berceni nr. 104, sector 4, Bucureşti
Comenzi şi informaţii:
Telefon: +40 774 091.579; +40 770 584.429
E-mail: office@bookzone.ro www.bookzone.ro

Grafician copertă: Teodora Savu
Redactor: Justina Ene
Tehnoredactor: Anca Marisac

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
KATOUH, ZOULFA
Cât timp înfloresc lămâii / Zoulfa Katouh.
– Bucureşti: Bookzone, 2023
ISBN 978-630-305-094-2

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi stocată sau reprodusă fără acordul editurii.

Pentru Hayao Miyazaki, care a pus temelii imaginației mele.

Pentru AU Al-Tantawi, care mi-a schimbat radical imaginația.

Și poporului sirian: am iubit, am pierdut, am trăit și am murit pentru Siria.

Într-o bună zi ne vom întoarce acasă.

Fiecare arbore de lămâi va da rod și din fructul său alt lămâi se va naște, dăinuind, astfel, pe veșnicie.

— Nizar Qabbani

1

Pe un raft, una lângă alta, stau trei lămâi veștejite și o pungă cu lipii mai mult uscate decât mucegăite.

E tot ce se găsește în acest supermarket

Le privesc cu ochi osteniți, apoi le iau, simțind durere în fiecare oscior. Mă mai plimb o dată printre rafturile prăfuite, sperând că mi-o fi scăpat ceva. Dar nu mă întâmpină altceva decât o profundă senzație de nostalgie. Zilele când dădeam buzna cu fratele meu în acest supermarket, când ieșeam de la școală, și ne umpleam brațele cu chipsuri și jeleuri în formă de ursuleți. Și gândul mi se duce la mama, la felul în care clătina din cap, abținându-se să nu-și râdă de bujorii din obrajii noștri, de ochii căscați în încercarea de a ascunde prada de război în ghiozdane. Ne trecea mâna pe creștet...

Clatin din cap.

Stop,

După ce rafturile s-au demonstrat a fi cu adevărat goale, m-am târât spre tejghea să plătesc lămâile și lipiile cu economiile tatei. Erau tot ce reușise să retragă înainte de

acea zi fatidică. Proprietarul, un bărbat chel, de vreo şaizeci de ani, îmi zâmbeşte compătimitor şi-mi întinde restul.

La ieşirea din supermarket mă întâmpină o privelişte dezolantă. Obişnuită cu oroarea, nu reacţionez, dar simt cum inima mi se umple de şi mai multă angoasă.

Străzile cu asfaltul crăpat, redus la bucăţi de moloz. Clădiri gri, pustii, în degradare, la mila naturii care încearcă să termine ceea ce au început bombele militarilor. Prăpăd. Prăpăd pur, absolut.

Soarele a topit încet rămăşiţele iernii, dar frigul e încă aici. Primăvara, simbol al renaşterii, nu ajunge şi în această Sirie istovită. Cu atât mai puţin la mine în oraş, în Homs. Jalea apasă profund ramurile grele, moarte, şi ruinele, zădărnicită doar de speranţa din inimile oamenilor.

Soarele atârnă în cer, începe să-şi ia rămas-bun, în timp ce culorile se schimbă din portocaliu în albastru închis.

Murmur: *Margarete. Margarete. Margarete. Margarete frumos-mirositoare.*

Un grup de bărbaţi se află în faţa supermarketului; au obrajii supţi, marcaţi de malnutriţie, dar ochii le strălucesc luminoşi. Când trec pe lângă ei, prind frânturi de conversaţie, dar nu zăbovesc. Ştiu despre ce vorbesc. Toată lumea vorbeşte despre acelaşi lucru în ultimele nouă luni.

Grăbesc pasul, nu vreau să ascult. Ştiu că asediul militar la care am fost supuşi înseamnă sentinţă la moarte. Că rezervele noastre alimentare tot scad şi că suferim de foame. Ştiu că în curând spitalul va ajunge în situaţia în care medicamentele vor deveni un mit. Ştiu, pentru că azi am operat fără anestezie: oamenii mor din pricina hemoragiilor şi a infecţiilor, iar eu nu pot face nimic să-i ajut. Şi ştiu că ne aşteaptă pe toţi o soartă mai rea ca moartea dacă Armata Siriană Liberă nu va reuşi să oprească ofensiva militară asupra centrului vechi din Homs.

Mă-ndrept spre casă, briza devine rece, îmi aranjez hijabul strâns în jurul gâtului. Sunt perfect conştientă că petele de sânge au reuşit să se strecoare pe sub mânecile halatului meu de laborator. Cu fiecare viaţă pe care n-o pot salva când sunt în tură, o nouă picătură de sânge devine parte din mine. Nu contează de câte ori mă spăl pe mâini, sângele martirilor noştri mi se strecoară pe sub piele, îmi pătrunde în celule. E scris în ADN-ul meu de-acum.

Iar azi, ecourile fierăstrăului oscilant pe care l-am folosit în timpul operaţiei de amputare la care m-a obligat doctorul Ziad să particip nu-mi ies din cap.

Vreme de şaptesprezece ani, Homs m-a crescut, mi-a cultivat visurile: să termin facultatea cu medie mare, să obţin un post la spitalul Zaytouna ca farmacistă şi apoi să pot călători în afara ţării, să văd lumea.

Însă doar unul dintre visurile mele s-a adeverit. Şi nu aşa cum aş fi vrut.

Cu un an în urmă, când Primăvara Arabă aprindea scântei în toată regiunea, Siria s-a agăţat de speranţa trezită în oameni şi a început să strige libertate. Dictatura a răspuns dezlănţuind iadul.

Şi cum armata a vizat medicii, aceştia au devenit la fel de greu de întâlnit ca sunetul râsetelor. Dar bombele nu s-au oprit, în ciuda lipsei de medici, şi cu spitalul Zaytouna pe brânci, au avut nevoie de orice formă de ajutor puteau găsi. Până şi oamenii de la curăţenie au fost promovaţi la gradul de asistent. Iar eu, cu un an de şcoală de farmacie în spate, am devenit echivalentul unui doctor cu experienţă; când ultimul farmacist rămas a murit strivit sub ruinele propriei case, n-a mai existat altă variantă. N-a contat că aveam optsprezece ani. N-a contat că experienţa mea se limita la cuvintele din manualele mele şcolare. Totul s-a rezolvat când mi-au pus în faţă primul corp de suturat. Moartea este un dascăl excelent.

Nici nu mai ştiu la câte operaţii am luat parte în ultimele şase luni, nici câţi ochi am închis, oricum mai mulţi decât mi-aş fi imaginat vreodată.

Nu asta *trebuia* să fie viaţa mea.

Bucata de drum care mi-a mai rămas de parcurs spre casă îmi aminteşte de fotografiile alb-negru din Germania şi Londra după Al Doilea Război Mondial. Casele strivite îşi revarsă părţile interioare din lemn şi beton ca un intestin perforat. Miroase a copaci arşi până la cenuşă.

Aerul rece mă muşcă prin halatul ponosit, atingerea lui aspră mă face să mă înfior. Murmur: *romaniţă*. Seamănă cu margaretele. Se utilizează în tratarea febrei şi a artritei. *Romaniţă. Romaniţă. Romaniţă.*

În sfârşit, se vede casa mea. Mi se ia o greutate de pe piept. Nu este cea pe care pe vremuri o împărţeam cu familia mea; este cea pe care mi-a oferit-o Layla după ce o bombă a distrus-o pe a mea. Dacă n-ar fi fost Layla, aş fi sfârşit pe străzi.

Locuinţa Laylei, a noastră de-acum, este o clădire cu un etaj înghesuită lângă alte case care arată la fel. Toate decorate cu urme de gloanţe, ca o formă mortală de artă. Toate tăcute, triste şi însingurate. Cartierul nostru este printre ultimele rămase aproape intacte. În celelalte cartiere oamenii dorm sub acoperişuri găurite sau direct în stradă.

Lacătul e ruginit şi geme când răsucesc cheia strigând:

— Am ajuns!

— Aici, răspunde Layla.

Am venit pe lume împreună, mamele noastre au împărţit acelaşi salon de spital. Este cea mai bună prietenă a mea, sprijinul meu şi, fiindcă s-a îndrăgostit de fratele meu, Hamza, este şi cumnata mea.

Iar acum, după toate câte s-au întâmplat, responsabilitatea mea şi singura rudă care mi-a mai rămas pe lume.

Layla s-a îndrăgostit pe loc de casa asta, de cum a văzut-o, de aspectul ei pitoresc, aşa că Hamza i-a cumpărat-o pe loc. Două dormitoare erau exact ce avea nevoie un cuplu de însurăţei. A pictat cârcei de viţă-de-vie verde de la baza unuia dintre pereţi până sus, a gravat flori de lavandă purpurie pe un alt perete şi a acoperit podelele cu covoare arăbeşti groase, pe care am ajutat-o să le aleagă de la bazarul Al-Hamidiyah. A zugrăvit bucătăria în alb, să facă contrast cu rafturile din lemn de nuc, pe care a aşezat apoi tot felul de căni, pe care le făcea chiar ea. Bucătăria dădea spre camera de zi, unde, pe vremuri, fiecare colţişor era ocupat cu materialele pe care le folosea pentru creaţiile ei. Şerveţele de hârtie pline de pete de culoare după ce se ştersese pe degete, vopseaua picurând din pensule. De multe ori, când veneam pe la ea, o găseam întinsă lângă şevalet, cu părul castaniu despletit şi privirea aţintită spre tavan, îngânând versurile unui vechi cântec popular arăbesc.

Casa era întruchiparea sufletului ei.

Dar nu mai e aşa. Casa Laylei şi-a pierdut scânteierea, culorile s-au stins de tot, lăsând în urmă nuanţe de gri scobite. E ca o coajă goală.

Îmi croiesc drum spre bucătărie. E întinsă pe canapeaua cu flori de margarete din sufragerie. Pun sacoşa cu lipiile pe blatul din bucătărie. Cum dau cu ochii de ea, senzaţia de epuizare dispare.

— Pun supa la-ncălzit. Vrei şi tu?

— Nu, mulţumesc, răspunde.

Vocea ei, spre deosebire de a mea, este plină de speranţă, de viaţă. E ca o pătură moale care mă învăluie în amintiri dragi.

— Cum a mers treaba cu barca?

Rahat. Mă prefac ocupată să torn supa de linte lungită cu apă în cratiţă, să dau drumul la reşoul pe gaz.

— Eşti sigură că nu vrei?

Layla se ridică şi rochia bleumarin se întinde pe burta ei de gravidă în şapte luni.

— Spune-mi cum a mers, Salama.

Ţintuiesc privirea în supa maronie, ascultând şuierul flăcărilor. La puţină vreme după ce m-am mutat la ea, Layla m-a tot sâcâit să vorbesc cu Am, atunci când îl vedeam la spital. A auzit poveşti despre sirienii care se bucură de siguranţă în Germania. Şi am făcut-o. Nişte pacienţi de-ai mei au reuşit cu ajutorul lui Am să treacă Mediterana în siguranţă. Cum găseşte el bărcile, habar n-am. Dar totul e posibil dacă ai bani.

— *Salama.*

Oftez, băgând un deget în supă. E călâie. Dar bietul meu stomac protestează, nu-i pasă dacă s-a încălzit sau nu, aşa că o iau de pe foc şi mă aşez pe canapea lângă ea.

Layla mă priveşte răbdătoare, cu sprâncenele ridicate. Ochii ei albaştri ca oceanul sunt uriaşi, aproape că îi acoperă toată faţa. Mereu a arătat ca o întruchipare a toamnei, cu părul castaniu cu străluciri roş-aurii, pistrui şi cu tenul palid. Până şi-acum, în ciuda suferinţei, tot magic arată. Dar văd cum coatele i s-au ascuţit, luând o formă bizară, şi obrajii, odată rotunzi, i s-au supt.

— Nu l-am întrebat, spun până la urmă, luând o lingură de supă, pregătită s-o aud cum mormăie.

Ceea ce se şi întâmplă.

— De ce? Mai avem ceva bani...

— Da, bani de care avem nevoie ca să supravieţuim când ajungem acolo. Nu ştim cât cere, în plus, poveştile...

Layla clatină din cap, şuviţe de păr îi acoperă obrazul.

— Bine, de acord. Unii oameni nu... ajung de partea cealaltă, însă mulţi alţii da. Salama, *trebuie* să luăm o decizie. Trebuie să plecăm. Ştii tu, înainte să încep să alăptez.

N-a încheiat, dar respirația îi devine greoaie.

— Şi să nu *îndrăzneşti* să sugerezi să plec fără tine! Ori ne îmbarcăm amândouă, ori niciuna. Nu *vreau* s-ajung Dumnezeu ştie pe unde şi să-mi pierd mințile de grijă pentru că nu ştiu dacă oi fi vie sau moartă. Nici în ruptul capului n-accept aşa ceva! Sau putem ajunge pe jos până în Turcia, chiar tu ai spus-o. Arată cu degetul spre abdomenul umflat. Ca să nu mai zic de gărzile de la punctele de control şi de lunetişti, care sunt împrăştiați peste tot, ca furnicile; ne-ar împuşca cum am pune piciorul dincolo de zona protejată de Armata Siriană Liberă. N-avem de ales. De câte ori s-o mai spun?

Tuşesc. Supa mi se scurge groasă pe gât şi se transformă în bolovani imediat ce îmi ajunge în stomac. Are dreptate. E în al treilea trimestru, nici ea, nici eu n-am avea puterea să mergem pe jos sute de kilometri, spre un loc unde să fim în siguranță, cu moartea pândind la orice colț.

Aşez cratița pe masa din lemn de pin din fața noastră, privindu-mi fix mâinile. Sunt acoperite de cicatrici încrucişate, semne de când moartea a încercat să mă ia cu ea. Unele sunt abia vizibile, altele mai evidente, carnea cicatrizată e încă vie, în ciuda faptului că s-au vindecat. Reprezintă un mod de a-mi aminti că trebuie să mă mişc mai repede când sunt la muncă, să depăşesc epuizarea şi să mai salvez o viață.

Dau să mi le acopăr cu mânecile, dar Layla mi le acoperă blând cu mâna sa. Ridic ochii la ea.

— Ştiu de ce nu-i zici. Şi nu e vorba de bani.

Mâna îmi tresare sub a ei.

Parc-aud vocea îngrijorată a lui Hamza.

Salama, promite-mi. Promite.

Scutur din cap, încercând să-i alung vocea, şi trag aer adânc în piept.

— Layla, sunt singura farmacistă rămasă în trei cartiere. Dacă eu plec, cine-i mai ajută? Pe copiii care plâng. Pe victimele lunetiştilor. Pe bărbaţii răniţi.

Îşi strânge bine rochia.

— Ştiu. Dar *nu* sunt dispusă să te sacrific pe tine.

Deschid gura să zic ceva, dar mă opresc când o văd că tresare, închizând ochii.

— Loveşte copilul? întreb imediat, apropiindu-mă.

Deşi încerc să-mi ascund temerile din glas, eşuez. Din pricina asediului, vitaminele pentru femeile însărcinate sunt puţine şi controalele, limitate.

— Un pic, recunoaşte ea.

— Doare?

— Nu. E doar disconfort.

— Pot face ceva? Clatină din cap că nu.

— Sunt bine.

— Mda, se vede de la o poştă că minţi. Întoarce-te, spun, iar ea începe să râdă înainte să facă asta.

Îi masez contracturile de pe umeri cauzate de stres până simt cum încet, încet tensiunea dispare. Stratul de grăsime sub piele este aproape inexistent şi mă cutremur de fiecare dată când degetele mele apasă direct pe scapulă şi osul acromion. Situaţia asta... Nu e în regulă. Layla *nu ar trebui* să se afle aici.

— Gata, opreşte-te, spune după alte câteva minute, îmi zâmbeşte recunoscătoare.

— Mulţumesc.

Încerc să zâmbesc la rândul meu.

— E farmacista din mine, doar ştii. Simt până-n măduva oaselor nevoia de a avea grijă de tine.

— Ştiu.

Mă aplec şi-i pun mâinile pe burtă. Copilul loveşte uşor.

— Te iubesc, micuţule, dar trebuie să încetezi s-o faci pe mami s-o doară. Are nevoie să doarmă, gânguresc.

Zâmbetul Laylei se lărgeşte, mă mângâie pe obraz.

— Eşti adorabilă, Salama, dar nu e în avantajul tău. Într-o zi o să mi te fure cineva şi-o să te ducă departe de mine.

— *Căsătorie?* Pe vremurile astea? pufnesc eu, amintindu-mi de ultima dată când mi-a zis mama că vine o mătuşă pe la noi la o cafea împreună cu fiul ei. N-au mai ajuns. Ceea ce n-a fost întâmplător. În aceeaşi zi a început revolta. Dar îmi amintesc că eram încântată de vizită. De gândul că m-aş putea îndrăgosti. Acum, privind înapoi, mi se pare că văd o fată diferită, care are doar chipul şi vocea mea.

Layla se încruntă.

— Totul e posibil. Nu fi aşa pesimistă.

Râd când îi văd expresia ofensată.

— Dacă spui tu...

În privinţa asta Layla nu s-a schimbat deloc. Când am sunat-o atunci, să-i spun de vizită, în cincisprezece minute era la uşa mea, cu o valiză de haine şi machiaje, chicotind cât o ţinea gura.

— *Cu asta te-mbraci! m-a informat târându-mă la mine în cameră în timp ce îşi dădea jos caftanul de culoare azurie.*

Era dintr-un material fin, care-mi aluneca pe braţe. Marginea era împodobită cu fir de aur, ca şi brâul din talie, care se scurgea ca o cascadă. Culoarea îmi aducea aminte de marea născută din ploaia din Călătoria lui Chihiro. *Adică magică.*

— *Asortează-l cu tuş albastru şi-o să-lfaci să te implore să-i permiţi să te revadă. Mi-a făcut cu ochiul, chicotind. Îţi stă nemaipomenit de bine cu* eyeliner *albastru.*

— *Da, ştiu, spun ridicând din sprâncene. Avantajul de-a avea pielea măslinie.*

— *Eu arăt ca un cadavru acoperit de răni! Îşi şterge lacrimile imaginare de la ochi, şi verigheta îi sclipeşte pe deget.*

— *Nu mai fi aşa dramatică, Layla, am râs eu.*

Mi-a zâmbit drăceşte, cu ochii strălucind.

— Aşa e. Lui Hamza îi place. Foarte mult.

Mi-am acoperit imediat urechile cu palmele.

— Ce scârbos, nu! Nu vreau să ştiu nimic despre aia.

Hohotind, m-a tras mai aproape, să mă facă să mă simt şi mai stânjenită, dar aşa tare râdea, că nu putea lega două vorbe din pricina expresiei oripilate de pe fața mea. O făcea să râdă cu sughițuri.

Dar oftatul ei mă smulge din starea de reverie.

— Viața nu înseamnă doar supraviețuire, Salama, îmi spune.

— Ştiu şi eu, îi răspund. Buna noastră dispoziție a dispărut.

Mă priveşte țintă.

— Ştii? Cu adevărat? Pentru că eu văd cum te comporți. Nu te gândeşti decât la spital, la muncă, la mine. Or, asta nu înseamnă să trăieşti *cu adevărat.* Te-ai întrebat de ce a izbucnit revoluția? Că mie, uneia, mi se pare că nu te gândeşti deloc la asta.

Se opreşte, privindu-mă direct în ochi. Simt că mi se usucă gura.

— Zici că nici nu-ți pasă, Salama. Dar eu ştiu că nu e aşa. Ştii că ne-am revoltat tocmai ca să ne recăpătăm viețile. Nu e vorba de supraviețuire. Ci despre noi, despre lupta noastră. Dacă nu te lupți aici, n-o vei face nici în altă parte. Nici în Germania, dacă te-ai răzgândi şi-am ajunge acolo.

Mă ridic, gesticulând spre zugrăveala scorojită de pe pereți. Spre *nimic.*

— *Cu cine* să mă lupt? Ştii bine că aici ne putem considera norocoase dacă cel mai rău lucru care ni se întâmplă e moartea. Ori ne arestează militarii, ori o să ne ucidă o bombă. N-avem contra cui să ne luptăm fiindcă *nu putem* să luptăm. Nimeni nu ne-ajută! Fac voluntariat la spital pentru că *nu suport* să mai văd oamenii murind. *Atât.*

Layla mă priveşte, dar în ochii ei nu văd supărare. Doar compasiune.

— Atâta vreme cât suntem aici, înseamnă că luptăm, Salama, pentru că e ţara noastră. Pământul ăsta a fost al tatălui tău şi al tatălui tatălui tău înainte. Povestea ta e înrădăcinată în ţărâna asta. Nicio ţară din lume nu te va iubi aşa cum te iubeşte ţara ta.

Simt cum lacrimile îmi înţeapă ochii. Cuvintele ei sunt ecoul cărţilor noastre de istorie. Dragostea pentru ţară e parte din fiinţa noastră. Din imnul naţional, pe care l-am intonat în fiecare dimineaţă, încă din prima zi de şcoală. Pe-atunci, cuvintele acelea nu însemnau nimic. Dar acum, după toate astea, au devenit realitatea noastră.

Avem suflet de luptători şi o istorie glorioasă.

Iar spiritul martirilor noştri ne este strajă de temut.

Evit privirea Laylei. Refuz să mă las cuprinsă de vinovăţie. M-am săturat.

— Am pierdut prea multe în războiul ăsta, spun cu amărăciune.

— Ăsta nu e război, Salama, spune cu convingere. E o revoluţie.

— Nu contează, spun şi mă întorc la mine în dormitor, închizând uşa după mine, să-mi pot trage sufletul.

Tot ce mi-a rămas, tot ce iubesc, sunt Layla şi spitalul. Nu sunt un monstru. Sunt oameni care suferă şi pe care îi pot ajuta. De-aia am vrut să mă fac farmacistă. Dar refuz să mă gândesc la *cauza* care-i face să ajungă în spital. La motivul pentru care se întâmplă toate astea. Pentru că motivul acela mi-a luat-o pe mama. Îmi amintesc mâna ei rece într-a mea. Mi i-a luat pe tata şi pe Hamza şi i-a dus Dumnezeu ştie unde. Nu vreau să răscolesc trecutul. Nu vreau să plâng la gândul că anii adolescenţei mele se vor sfârşi în lacrimi, cu somnul nopţii plin de coşmaruri. Vreau să supravieţuiesc.

Vreau familia mea. Vreau înapoi familia mea.

Chiar dacă e adevărat ce zice Layla.

Mă îmbrac cu singura pereche de pijamale care mi-a mai rămas. O bluză şi o pereche de pantaloni negri, din bumbac. Suficient de decente în caz că sunt nevoită să fug în noapte. În baie, îmi ignor reflexia din oglindă şi părul castaniu care-mi cade peste umeri şi dau drumul la apă din reflex. Nimic. În cartier n-am mai avut apă sau lumină de săptămâni. Înainte mai venea, tuşind pe ţeavă, dar odată cu asediul, s-a oprit de tot. Din fericire a plouat săptămâna trecută, aşa că eu şi Layla am strâns apă în găleţi. Folosesc niţică, pentru purificare, şi-mi fac rugăciunea.

Razele de soare firave de pe podeaua zgâriată a camerei mele au dispărut, iar mantia întunecată a nopţii pune stăpânire pe Homs. Dinţii îmi clănţăne ştiind ce poate urma, strâng din buze şi înghit cu greu. Puţina stăpânire de sine pe care o afişez cât e lumină dispare la căderea serii.

Mă aşez pe pat, închid ochii şi respir adânc de câteva ori. Am nevoie să-mi limpezesc mintea. Am nevoie să mă gândesc la altceva, nu la frica şi la durerea care mi s-au înrădăcinat în suflet.

Ciucuşoară dulce. Dulce ca numele pe care-l poartă, şoptesc, rugându-mă să nu cedez nervos. Petale albe. Utilizată în tratarea durerii. Dar şi împotriva răcelii, a crampelor abdominale şi a tusei. Dulce. Dulce.

Funcţionează. Plămânii încep să distribuie uniform oxigenul în sânge; deschid ochii să privesc pătura de nori negri pe fereastră. Geamul este ciobit în părţi, de la suflul unei bombe căzute în apropiere, iar rama este crăpată. Când m-am mutat aici, a trebuit să curăţ fereastra de sânge.

Deşi este închisă, un curent rece măturǎ camera, făcându-mă să mă-nfior pentru că ştiu deja ce urmează să se întâmple. Ororile la care asist nu rămân între zidurile spitalului. Groaza pe care o trăiesc s-a transferat în capul

meu, are o viață şi o voce proprii, care nu pierd niciodată ocazia să se arate, noapte de noapte.

— Ai de gând să mai stai mult acolo şi să mă ignori?

Vocea gravă se aude de la pervazul ferestrei. Mi se face pielea de găină pe ceafă.

Vocea lui este aidoma apei reci ca gheața cu care mă spăl când vin acasă acoperită de sângele martirilor. E ca o piatră care mă apasă în piept, făcându-mă să mă scufund în pământul de sub mine. E grea ca o zi umedă şi asurzitoare ca bombele pe care militarii le lansează asupra noastră. E materia din care e făcut spitalul nostru şi sunetul mut pe care-l scoate.

Mă-ntorc încet spre el.

— Ce mai vrei acum?

Khawf se uită la mine. Costumul lui e curat şi apretat. Dar tot mă deranjează dungile roşii de pe umerii lui. Sunt acolo de când ne-am cunoscut, cu toate astea, nici acum nu m-am obişnuit cu ele. Nici la ochii lui nu-mi place să mă uit – albaştri ca de gheață. Cu părul acela negru ca inima nopții nu arată a om, dar bănuiesc că ăsta e şi scopul. Arată pe cât de uman poate fi el.

— Ştii ce vreau, spune cu glas unduit şi mă cuprind fiorii.

2

Am pierdut totul în luna iulie.

Totul, în numai o săptămână.

Pe atunci zăceam într-un pat de spital, lacrimi tăcute mi se prelingeau pe chipul plin de tăieturi, coapsa stângă mă durea de la căzătură, iar coastele rupte protestau la fiecare respirație. Aveam mâinile bandajate cu un tifon aşa de gros încât ziceai că am mănuşi de bucătărie. Şrapnelul îmi găurise mâinile; sângele se revărsa din răni ca la cişmea. Dar toate astea erau suportabile.

Singura rană serioasă era cea de la baza craniului. Forța exploziei mă aruncase pe spate, trântindu-mă cu capul de ciment, însemnându-mă pe viață. M-a cusut doctorul Ziad. Era prima dată când îl întâlneam. Mi-a zis că sunt norocoasă c-am scăpat doar cu o cicatrice. Cred că încerca să-mi distragă atenția de la faptul că mama nu fusese la fel de norocoasă. Că bomba a smuls-o de lângă mine, că nu o voi mai putea îmbrățișa niciodată.

Mai târziu, în acea zi, când mi-a apărut Khawf şi mi-a spus cum îl cheamă, mi-a luat ceva timp să-mi dau seama că doar eu îl vedeam. La început am crezut că am halucinații de la medicamente, că o să dispară odată cu efectul morfinei. Dar a rămas alături de mine, şoptindu-mi lucruri oribile în timp ce eu strigam după mama. N-a plecat nici după ce durerea a mai dispărut, coastele mi s-au vindecat şi rănile de pe mâini mi s-au transformat în cicatrici. Curând după aceea, când m-am convins că nu se duce, s-a instalat şi panica.

Era o halucinație care venise ca să rămână. Una care de şapte luni încoace, noapte de noapte, smulge fricile din mine, le scoate la iveală, insuflându-le viață.

Altă explicație nu e. Doar reducându-l la o chestiune de natură ştiințifică reuşesc să-l înfrunt.

— Orice te face să te simți mai bine, spune zâmbind perfid.

Îmi masez cicatricea din spatele capului, simțindu-i marginile tari.

— *Margarete,* murmur. *Margarete, margarete.*

Khawf îşi dă părul într-o parte şi scoate un pachet de țigări din buzunarul de la piept. Cartonul e roşu, aceeaşi nuanță pe care o au petele de pe umerii lui. Scoate o țigaretă lungă şi-o strânge între buze înainte s-o aprindă. Miezul se aprinde, începând să înghită marginile, şi el trage adânc un fum în piept.

— Vreau să ştiu de ce n-ai vorbit cu Am, spune. N-ai promis ieri c-o faci? Aşa cum îmi promiți şi mie în fiecare noapte?

Vorbeşte încet, dar asta nu maschează amenințarea care-i otrăveşte fiecare vorbă.

Aşa a-nceput: câte o remarcă răutăcioasă ici, colo, îndemnându-mă să plec din Siria, până când, într-o zi, a decis că ar trebui să-l întreb pe Am de o barcă. Şi îmi tot cere s-o fac de atunci. Uneori, mă-ntreb cum a putut creierul meu să proiecteze pe cineva ca el.

Un fir de sudoare rece mi se prelinge pe gât.

— Da, îngaim drept răspuns.

Scutură țigara şi scrumul cade, dispărând înainte să atingă podeaua.

— Ce s-a întâmplat?

O fetiță de cinci ani cu părul şaten şi cârlionțat a murit împuşcată în inimă de un lunetist în timp ce eu îl salvam pe fratele ei mai mare de la septicemie. *Au nevoie* de mine.

— Ăăă... nu am putut.

Mijeşte ochii.

— N-ai putut, repetă sec. Să înțeleg că vrei să sfârşeşti strivită sub ruinele casei ăsteia. În viață, rănită şi sângerând. Să nu vină nimeni să te salveze pentru că... cine să vină? Cu muşchii ăia atrofiați de malnutriție abia poți să ridici trupurile, d-apăi beton. Sau poate vrei să fii arestată. Să te ducă unde sunt tatăl tău şi Hamza. Să te violeze şi să te tortureze pentru nişte răspunsuri pe care nu le ai. Să te momească militarii cu moartea drept recompensă, nu pedeapsă. Asta vrei, Salama?

Mă-nfior până-n măduva oaselor.

— Nu.

Suflă ultimul fum şi striveşte mucul cu tocul pantofului său Oxford. Apoi trece pragul şi se pune în fața mea. Ridic

capul să-l privesc. Ochii lui sunt reci ca fluviul Orontes în luna lui decembrie.

— Atunci, „n-am putut” nu e de ajuns, spune el. Ai promis că vorbeşti cu Am de o barcă. De trei ori a trecut pe lângă tine şi n-ai făcut-o. Buzele i se transformă într-o linie subțire şi un muşchi i se zbate pe maxilar. Ori vrei să revenim la propunerea mea?

— Nu! strig. *Nu!*

Mi-ar putea altera complet realitatea doar pocnind din degete, dezlănțuind halucinație după halucinație, arătând tuturor că fațada pe care mi-am construit-o este croită din rămurele fragile în fața unui vânt furtunos. Doctorul Ziad nu mi-ar mai permite să lucrez la spital. Nu dacă reprezint un pericol pentru pacienți. Am nevoie de spital. Am nevoie de spital ca să-mi aline durerea. Să-mi țin mâinile ocupate ca să nu-mi urle mintea până răguşeşte. *Să salvez vieți.*

Mai rău, aş apăsa-o pe Layla cu şi mai multe griji şi anxietate, afectând şi sănătatea ei, şi pe a copilului. Nu. O să suport totul pentru ea. O să mă înec în propriile lacrimi, o să-i ofer sufletul meu la schimb ca să fie Layla în siguranță ştiind că eu sunt bine.

Aşadar, Khawf a promis să mă lase în pace pe timpul zilei şi să se limiteze la noapte, doar atunci să-mi arate grozăviile lui. Departe de ochii tuturor.

Colțurile gurii i se ridică într-un zâmbet hain.

— E ultima ta şansă, Salama. Dacă nu vorbeşti mâine cu el, jur că îți voi face lumea bucăți.

Mă cuprinde un val de mânie, deşi inima îmi bubuie în piept de frică. E adevărat, subconştientul meu mă are la degetul mic; totuşi, este subconştientul *meu.*

— Nu e aşa simplu, Khawf, scuip, îndepărtând din minte expresia băiețelului care strângea în brațe trupul micuț al surioarei lui. E atât de *micuț.* E posibil ca Am să nu aibă nicio barcă. Şi chiar dacă ar avea, poate fi atât de scump

încât să nu ne putem permite. Şi-atunci singura cale ar fi să pornim pe jos spre Turcia. Ceea ce ne-ar transforma într-o țintă perfectă pentru soldați. Şi asta *dacă* Layla supraviețuieşte unui drum atât de lung pe jos.

Ridică din sprâncene amuzat.

— De ce alegi să ignori promisiunea pe care i-ai făcut-o lui Hamza, că o s-o iei pe Layla de aici? Spitalul îți provoacă sentimente contradictorii care-ți aduc haos în suflet. Când, de fapt, e foarte simplu: ai făcut o promisiune şi acum dai înapoi. Toate bâlbâielile astea nu sunt decât scuze ca să nu te simți vinovată. N-ai da orice să o ştii pe Layla în siguranță?

Îmi îndepărtez privirea şi-mi bag mâinile adânc în buzunare, afundându-mă în saltea.

— Amintirea asta, spune îndreptându-şi umerii şi rânjind, ar trebui să te ajute să iei o decizie.

N-apuc să strig, că pocneşte din degete.

Nasul mi se umple de parfum de mentă şi scorțişoară, iaurt şi carne pe foc, şi mă cuprinde nostalgia. Ezit o secundă înainte de a deschide ochii. Când o fac, nu mă mai aflu în camera mea mucegăită, ci acasă. Acasă *la mine.*

Bucătăria e exact cum mi-o aminteam. Pereții de marmură bej şi cafeniu împodobiți cu rame ce conțin texte în limba arabă şi lămâi aurii pictate. Spațiul de sub tejghea cu oalele şi cratițele noastre aranjate ordonat. Masa din bucătărie acoperită cu satin alb brodat cu flori de crin. În jurul mesei se află patru scaune de lemn, iar în centrul ei, dintr-o vază de cristal, se înalță orhidee. Orhidee albastre. Le-am cumpărat pentru o vizită care trebuia să aibă loc ceva mai târziu... azi. Întotdeauna cumpăram orhidee albastre când aveam musafiri.

Când mă întorc în stânga, mama stă lângă mine, cu ochii pe shish barak[1], amestecând în cratiță cu o lingură de lemn. Buzele i se mişcă în rugăciune.

— Veghează asupra lor. Veghează asupra băieților mei. Adu-mi-i acasă în viață şi sănătoşi azi. Protejează-i de cei care le doresc răul.

Stau neclintită, cu inima sfâşiată în două.

Mama e lângă mine.

Lacrimi mute mi se scurg pe obraji, mă copleşeşte nevoia de a mă arunca în brațele ei. O vreau pe mama mea. Să mă scape de tristețe, să mă sărute şi să-mi zică *ya omri* şi *te'eburenee. Viața mea* şi *să mă îngropi tu pe mine.*

În schimb, o ating uşor pe braț. Ridică la mine ochii injectați, cu mintea aiurea, apoi un zâmbet obosit îi apare pe buze şi înțeleg acum cât de profund a schimbat-o războiul ăsta. Chipul ei ca la 35 de ani, care părea să nu îmbătrânească, e împovărat de griji, iar rădăcinile părului ei brun sunt albe. Întotdeauna dichisită şi aranjată, mama nu lăsa niciodată rădăcinile albe nevopsite. Pometii i s-au ascuțit, umbre întunecate care nu fuseseră niciodată acolo i-au apărut sub ochi.

— Te'eburenee, o să fie bine. Insh'Allah[2], şopteşte, cuprinzându-mă cu un braț să mă strângă la pieptul ei. Îngroapă-mă tu pe mine înainte să te îngrop eu pe tine.

Aşa am făcut.

— Da, mamă, spun cu glasul sugrumat, topindu-mă în îmbrățişarea ei.

— O, Saloomeh, strigă Hamza, intrând împreună cu tata din sufragerie.

---

[1] Chiftele în sos de iaurt cu usturoi (n. tr.).

[2] Cu voia lui Allah (n, tr.).

Mai că îmi scapă un strigăt. Sunt aici. Hamza are ochii de culoarea mierii, ca ai tatălui nostru, şi sunt plini de viaţă. Amândoi poartă peste paltoane steagul revoluţiei siriene atârnând pe un umăr. Cu o singură răsucire steagul se poate transforma în şreang.

— Doar nu te pui pe bocit?

Nu-l întreb pe Hamza unde-i Layla, ştiu deja că e la ei acasă, că-l aşteaptă. Dar azi nu va mai ajunge la ea.

— Hamza, las-o pe sora ta în pace, spune tata, îndreptându-se spre mama care-l sufocă pe loc într-o îmbrăţişare, iar el o cuprinde cu braţele, şoptindu-i ceva la ureche.

Nu suport să asist la scena aceea, aşa că mă întorc cu spatele.

— Pleci acum? îl întreb pe Hamza cu glas spart. Ca să mă uit la el trebuie să dau capul pe spate. N-am mai făcut-o de şapte luni.

Hamza îmi zâmbeşte cu blândeţe.

— Protestul se ţine după rugăciune, aşa că trebuie să ajungem acolo devreme.

Mă abţin să nu mă tânguiesc. Abia împlinise douăzeci şi doi de ani, tocmai terminase Medicina şi aplicase pentru un post de rezident la spitalul Zaytouna. Nu ştia că va deveni tată. S-ar mai fi dus la protest dacă ar fi ştiut?

— N... nu te duce, mă bâlbâi.

Poate că de data asta halucinaţia va avea un final fericit. Poate reuşesc să schimb situaţia.

— Te rog, nici tu, nici tata. Nu vă duceţi azi!

Hamza zâmbeşte.

— Aşa zici mereu..

Îl apuc strâns de braţ, încerc să-mi întipăresc în minte umbra de barbă, gropiţa care-i apare pe un obraz când zâmbeşte. Este ultima mea amintire cu fratele meu. Cu vremea, amintirile se degradează şi ştiu că-i voi uita

trăsăturile. Că voi uita părul negru al tatei, presărat cu argintiu şi strălucirea blândă din ochii lui. Că voi uita că Hamza e cu două capete mai înalt ca mine şi că amândoi avem părul castaniu. Că voi uita gropiţele din obrajii mamei şi zâmbetul ei care luminează lumea întreagă. Fotografiile noastre de familie au rămas îngropate sub dărâmăturile acestei clădiri şi nu le voi regăsi niciodată.

— Hei, Salama, de ce te comporţi aşa ciudat? spune şi-apoi clatină din cap când vede lacrimile din ochii mei. Promit că ne întoarcem, adaugă apoi cu blândeţe în glas.

Simt că n-am aer. Ştiu deja ce urmează să-mi spună. Mi-am repetat în minte conversaţia asta de atât de multe ori până când cuvintele au început să se amestece unul cu celălalt.

— Dar dacă nu mă întorc...

Inspiră adânc, luându-şi o expresie serioasă.

— Salama, dacă nu mă întorc... să ai tu grijă de Layla. Să te asiguri că ea şi mama sunt bine. Să te asiguri că rămân în viaţă, că sunt în siguranţă.

Înghit cu greutate.

— Ţi-am promis deja asta.

Când oamenii au inundat străzile la primul protest, Hamza m-a luat imediat deoparte, cerându-mi să-i promit exact acelaşi lucru. Dintotdeauna a avut o intuiţie bună, înţelept, în ciuda vârstei. Îşi dădea seama întotdeauna când eram tristă, chiar dacă nu ziceam nimic. Inima lui, moale ca norii, ajungea la toţi cei din jur. Ştia că mama, în ciuda fricii îngrozitoare, va trebui să fie luată pe sus şi scoasă cu forţa din Siria, că Layla l-ar fi sfidat dacă îi cerea să fugă, să-l lase în urmă. Dar că eu mă voi asigura că amândouă vor supravieţui. Că voi pune siguranţa familiei mele mai presus de orice. Indiferent cât rămânea din ea.

— Mai promite-mi o dată, insistă. Nu pot să mă duc acolo fără să ştiu sigur. Vreau s-o aud din gura ta.

Mierea din ochii lui arde ca jarul.

— Promit, reuşesc să murmur. Cel mai apăsător cuvânt din lume.

Urmează să-mi ciufulească părul, să iasă din casă împreună cu tata şi să nu se mai întoarcă niciodată.

Dar n-o face.

Mă prinde cu mâinile de umeri.

— Ai făcut-o?

Mă clatin pe picioare.

— Ce?

Privirea lui dogoreşte.

— După ce soldații ne-au luat pe mine şi pe tata, ai scos-o pe mama din țară? Ai salvat-o pe Layla? Sau ți-ai bătut joc de viața lor?

Tremur până-n măduva oaselor.

— Salama, m-ai mințit?

Chipul său e în agonie. Mă retrag, apăsându-mă cu mâinile pe piept.

— Ai lăsat-o pe mama să moară? întreabă ridicând vocea.

Mama şi tata stau alături de el. Sângele se scurge pe partea dreaptă a chipului mamei. Picură pe podeaua din ceramică pe care o lustruia în fiecare zi. Fiecare picătură, un cuțit în inimă.

— Îmi pare rău, spun rugător. Te rog. Iartă-mă.

— Îți pare rău? spune tata încruntând din sprâncene. Ai lăsat-o pe mama ta să moară. O laşi la Layla să moară. Pentru ce?

— Poate că mama o să te ierte, spune Hamza. Dar eu nu. Dacă Layla va avea de suferit din pricina alegerilor tale, Salama, nu te voi ierta niciodată.

Mă prăbuşesc la pământ, plângând.

— Îmi pare rău. Iartă-mă.

— Nu e de ajuns, spun toți într-un glas.

Podeaua se cutremură sub mine, cârceii de viță-de-vie mi se înfăşoară în jurul gleznelor, trăgându-mă sub plăcile de ceramică. Bucătăria, casa mea se sfărâmă, iar eu mă prăbuşesc în abis, urlând. Mă lovesc cu spatele de o placă din piatră, mă chinui să trag aer în piept. Când deschid ochii, cerul albastru de deasupra mea e plin de fum de la o clădire în flăcări.

Oxigenul nu-mi mai ajunge la plămâni şi tuşesc, tremurând, apoi mă ridic în picioare. În faţa mea se află clădirea cu şapte etaje pe care o numesc acasă. Pe balconul de la etajul şase se văd rufe întinse la uscat, iar pe balustrada celui de dedesubt atârnă mândru steagul revoluției siriene. Flutură în vânt, mai să-şi ia zborul de-acolo. Dar Hamza l-a prins bine în ambele părți ca să fie sigur că rămâne la locul lui. După ce a fost arestat, împreună cu tata, pe mama n-a lăsat-o inima să-l ia de-acolo.

Nu se simte nicio adiere de vânt. Ştiu unde sunt fără să fie nevoie să-ntreb. Khawf m-a târât în viitor, o săptămână mai târziu, este una dintre cele mai urâte zile din viața mea.

Mama.

— Nu, gem. Nu.

— Nu poți s-o salvezi, spune Khawf, aflat la mică distanță de mine. E moartă deja.

Clădirea în care locuiam e la cincisprezece paşi de mine. Pot s-o fac. Pot s-o salvez.

— Mamă! strig, alergând spre ea. Ieşi din casă! Ieşi din casă! Vin avioanele!

Dar e prea târziu; sunt mai rapide decât glasul meu. Bombelor nu le pasă că înăuntru se află oameni inocenți. Sunetul ascuțit îmi răsună în urechi în timp ce strivesc clădirea, transformând-o în fragmente însângerate. Unda de şoc nu mă aruncă pe spate. Clădirea este distrusă până la temelii, iar eu mă aflu lângă trupul mutilat al mamei. Nu

purta hijabul; părul ei castaniu e gri de la praf, capul, îndoit într-un unghi nenatural. Şi sânge. E atât de mult sânge la picioarele mele goale încât mirosul său metalic îmi provoacă greaţă.

Urlu, cad în genunchi, îi strâng trupul, lipindu-l de al meu, încă viu. Mâinile îmi tremură necontrolat în timp ce încerc să-i îndepărtez părul lipit de obraji, dar tot ce reuşesc să fac e să-i întind şi mai mult sângele. Câţiva stropi îmi ajung în gură.

— *Mamă!* Oh, Doamne, nu din nou! *Nu din nou!*

Mă ţintuieşte cu ochii lipsiţi de viaţă.

— De ce nu m-ai salvat? şopteşte mama cu privirea goală. De ce?

— Îmi pare rău, spun plângând cu sughiţuri. Te rog, te rog, iartă-mă!

Lacrimile mele îi picură pe faţă, buzele mele o imploră să se întoarcă şi o strâng în braţe. În ciuda sângelui ei care ne acoperă pe amândouă, încă miroase a mama.

— S-a dus, Salama, spune Khawf în spatele meu. Uite, tu eşti acolo.

Mă uit în direcţia pe care mi-o indică, iată-mă, printre dărâmături şi filmul rămas în urma bombei, cea care am fost. Are obrajii plini, o expresie în ochi care denotă că începe să înţeleagă durerea care o va însoţi pentru totdeauna. Are doar şaptesprezece ani, iar acesta este doar începutul ororilor la care va asista. Tuşeşte, cu hainele şi hijabul zdrenţuite, încercând să se târască spre cadavrul mamei, dar muşchii îi cedează, cade la pământ şi îşi pierde cunoştinţa.

Furia şi tristeţea mi se împletesc în inimă, agăţându-mi-se de oasele în deteriorare.

— De-ajuns, mă vait, strângând-o şi mai tare pe mama. Du-mă înapoi.

Khawf se ghemuieşte lângă mine, ştergându-mi o picătură de sânge de pe obraz, şi zâmbeşte. Praful nu ajunge la el, hainele sale rămân impecabile. Cu toate astea, petele roşii de pe umerii lui sunt mai mari acum, nu ştiu dacă am vedenii, dar parcă i se scurg pe rever.

Pocneşte din degete şi mă aflu din nou la mine în pat, iar urmele de funingine şi sânge au dispărut. Clipesc, privindu-mi mâinile pline de crăpături şi cicatrici, tulburată că nu mai simt trupul mamei în braţe. Urma lacrimilor de pe chipul meu încă umed sunt singura dovadă a ceea ce am trăit.

Khawf oftează din rărunchi, având chipul palid extrem de satisfăcut, şi se retrage la fereastră.

— Dacă vei continua să te încăpăţânezi, data viitoare acela va fi corpul Laylei. Scoate o altă ţigară. Ţi-ai încălcat deja jumătate de promisiune. Vrei ca moartea Laylei să te distrugă definitiv?

Corpul mă trădează, tremură tot, mă agăţ cu disperare de pătura zdrenţuită să-l ascund.

Suflă un nor de fum gri care alunecă în valuri spre podeaua ponosită, dispărând înainte să o atingă.

— Pe zi ce trece îţi mor din ce în ce mai mulţi pacienţi. Fiecare dintre ei, un nou regret în inima ta. Te va distruge să rămâi aici, chiar dacă Layla supravieţuieşte.

— Pleacă, mă smiorcăi, urându-mi creierul pentru că îmi face asta.

— Nu-mi place să fiu tratat ca un fraier, Salama, murmură el. Dă-mi ce-ţi cer şi atunci poate te voi lăsa în pace.

Mi s-a uscat gura şi semilunele pe care singură mi le fac cu unghiile în palmă încep să mă doară. În loc să-i răspund, mă întorc cu spatele. Simt cum creierul se loveşte de pereţii craniului. Ochii îmi cad pe sertarul închis al noptierei de lângă pat unde ţin ascunsă rezerva mea de Panadol. Strâng

pastilele de prin iulie, le țin pentru momentul în care Layla va intra în travaliu. Preț de o clipă mă simt tentată să iau una. Dar decid să n-o fac. Nu ştiu dacă vom avea acces la medicamente, oriunde ne-am afla când se va întâmpla.

— *Iasomie. Iasomie. Iasomie...* repet în şoaptă de atât de multe ori încât pot jura că încep să-i simt parfumul, întocmai ca atunci când mă lua mama în brațe.

3

A doua zi dimineață, o sărut pe Layla pe obraz şi plec la spital. Nu ştim niciodată dacă ne vom mai revedea. Fiecare clipă este un adio.

— Să vorbeşti cu Am.

Zâmbetul ei este cald şi mă duce cu gândul la Hamza.

Dau din cap că da, incapabilă să scot o vorbă, şi mă strecor afară pe uşă, încuind-o în urma mea.

Spitalul se află la cincisprezece minute de mers pe jos de casa Laylei. Era un avantaj de care Hamza abia aştepta să se bucure, pentru că nu ar fi fost nevoie să meargă cu maşina: un tânăr medic care-şi făcea rezidențiatul în spitalul din cartier. De când a învățat să citească, la vârsta de trei ani, mama şi tata şi-au dat seama că fiul lor este un geniu. S-a înscris mai devreme la şcoală, a trecut cu brio prin gimnaziu şi liceu şi a putut să-şi aleagă una dintre multele universități la care a fost admis. A decis pentru cea din Homs ca să fie aproape de familie. Dar eu ştiam că, de fapt, voia să fie aproape de Layla, să-şi poată începe viața alături de ea.

Acum ocup eu postul care ar fi trebuit să fie al lui.

Şi care mă depăşeşte. Farmaciştii scriu rețete, nu fac operații. Asta ar fi trebuit să fiu după absolvire. Sau cercetător. Nu chirurg. Nu sunt făcută să tai carne vie, să

cos răni, să amputez membre, dar am devenit cea care face toate astea.

Homs, oraşul care se întinde în jurul meu când ies din casă, pare scos din cărţile de istorie. Câte oraşe nu au cunoscut de-a lungul vremii carnagiul din faţa ochilor mei! Aceeaşi poveste, alt loc. Sunt sigură că spiritele martirilor rătăcesc prin case şi pe străzile abandonate, trecându-şi degetele pe steagurile revoluţiei desenate pe pereţi. Oamenii rămaşi în viaţă stau afară, pe scaune de plastic, înfofoliţi în paltoane, cu fulare în jurul gâtului. Azi văd copii jucându-se cu te-miri-ce au reuşit să găsească printre dărâmături. O bătrână le strigă să fie atenţi la cioburile care se întind ca nişte covoare. Când îmi vede halatul, zâmbeşte larg arătându-şi dinţii lipsă.

— Allah ma'ek! *Dumnezeu să te păzească.*

Zâmbesc timid, salutând din cap.

Spitalul nu a rămas imun la infecţia numită dictatură, iar zidurile exterioare decolorate, roşu şi galben, sunt dovada. Praful de sub talpa tenişilor mei e îmbibat de sângele răniţilor care sunt aduşi aici zi după zi.

Uşile stau mai tot timpul deschise, iar azi nu fac excepţie. E aglomerat, ca de obicei, pereţii fac ecou gemetelor şi strigătelor răniţilor.

Aparatura chirurgicală şi medicamentele sunt mereu la nivel critic, iar efectele se văd pe feţele trase care zac pe paturile din jurul meu. În ultima vreme am început să folosesc soluţie salină şi să le spun pacienţilor că e anestezic, în speranţa că mă vor crede şi că va funcţiona ca placebo. Mi-aduc aminte că am citit un articol despre placebo în primul an de facultate care vorbea despre succesul procedeului. Era pe vremea când mă ghemuiam

într-un colț pe scările bibliotecii cu termosul plin cu ceai *zhoorat*[3] ca să-mi recitesc notițele de la cursuri.

Mă pierdeam cu orele cu nasul în cărți până apunea soarele şi apărea Layla. Mă trăgea de nas ca să-mi atragă atenția.

În ciuda resurselor lipsă, spitalul nostru se descurcă mult mai bine sub protecția Armatei Siriene Libere decât cele din regiunile controlate de militari.

Am auzit poveşti de la cei capturați de soldați. Pacienții spitalelor nu mor din pricina rănilor pe care le-au suferit în timpul protestelor, ci din cauza a ceea ce li se face acolo, în spital. Noi suferim consecințele asediului, dar demonstranții răniți sunt legați la ochi şi torturați, cu gleznele legate în lanțuri de pat. Uneori, se aplică acelaşi tratament şi medicilor, şi asistentelor.

Aici, la noi în spital, paturile sunt lipite unul de celălalt, familiile stau în jurul pacienților, obligându-mă să mă strecor printre ei să pot întreba pacientul cum se simte. Domnul doctor Ziad vine în pas grăbit spre mine, atent să nu calce în picioare nenumărații pacienți întinşi de-a lungul podelelor; sunt cei singuri pe lume, fără familie. Nici măcar un pat nu au. Părul grizonant e ciufulit, ridurile din jurul ochilor căprui, mai adânci decât de obicei. A acceptat postul de şef al serviciului de chirurgie după ce colegul care l-a precedat a murit în timpul unui raid, înainte de asta era un medic endocrinolog cu program de lucru redus, pe care şi-l stabilea singur, pregătindu-se încet, încet să iasă la pensie. Când au început protestele, şi-a trimis imediat toată familia în Liban, iar spitalul local a devenit casa lui. A fost obligat să devină chirurg, exact cum mi s-a întâmplat şi mie.

---

[3] Ceai din ierburi medicinale şi petale de trandafir (n. tr.).

— Sosesc pacienți. S-a raportat un atac cu bombă la Al-Ghouta. Douăzeci de victime. Cei şaptesprezece răniți sunt aduşi aici, spune.

Fiind şeful Chirurgiei, are contacte cu Armata Siriană Liberă, care-i pune la dispoziție orice informație reuşeşte să obțină ca să-i ajute să salveze cât mai multe vieți.

Pentru o clipă, inima-mi creşte de uşurare. Este în partea opusă a cartierului meu. La jumătate de oră cu maşina. Layla e în siguranță. Dar mă pleoştesc imediat. Bombe înseamnă că pe uşile astea poate intra orice. Oameni cu intestinele pe-afară, înnodate între ele, arşi, oameni care şi-au pierdut unul sau mai multe membre...

Aştept la intrare alături de doctorul Ziad, ce recită în şoaptă versete din Coran despre pace sufletească şi mila lui Dumnezeu. Mă ajută şi pe mine, îmi opreşte şuvoaiele de sudoare rece care mi se preling pe spinare. Uşile se vor deschide larg dintr-o clipă în alta.

Dintr-o clipă într-alta.

Khawf îşi face apariția lângă fereastra din fața mea. Costumul de pe el străluceşte în ciuda luminii slabe din spital. Are părul dat pe spate, nicio şuviță nelalocul ei. Rânjeşte la mine. Khawf adoră spitalul. Ştie că mi-e frică să nu fie al Laylei următorul trup mutilat pe care-l îngrop şi că asta ar clătina decizia mea de a rămâne. Ştie că până la urmă aş pleca din Siria.

Auzim strigătele înainte să se deschidă uşile, iar asta ne oferă o fracțiune de secundă să ne pregătim. Nu contează de câte ori văd scena asta, nimic nu mă poate pregăti să văd o ființă omenească chinuindu-se pentru o gură de aer. Nu e normal aşa, n-o să fie *niciodată*.

— Salama, preia mai întâi copiii, spune repede doctorul Ziad alergând deja spre pacienți. Nour, asigură-te că nu pierde sânge niciunul. Mahmoud, asigură-te că nu rămân

fără pansament. Foloseşte cearşafuri dacă e nevoie. La treabă!

Cinci dintre victime sunt transportate pe targă, pe restul îi cară voluntari aflați la fața locului. În jurul lor se adună o mulțime uriaşă de oameni, strigând, urlând. Doctorul Ziad continuă să dea ordine restului personalului strigând, iar eu sunt, din nou, recunoscătoare pentru calmul de care dă dovadă în fața acestor atrocități. El ne ține cu picioarele pe pământ. El este motivul datorită căruia suntem capabili să salvăm vieți.

Khawf stă drept, urmărind cu un zâmbet satisfăcut cum se declanşează haosul, şi-ncepe să fredoneze o melodie, una care străbate prin vacarm: „Dulce-i gustul libertății", imnul protestatarilor. Dar n-am vreme să-l izgonesc de-acolo. Moartea nu aşteaptă după nimeni.

Pentru mine, să bandajez pacienți, să încerc să-i fac bine e şi mai greu, şi nu doar pentru că trebuie să mă asigur că rămân în viață. Uneori, se uită la mine şi cer pe cineva mai în vârstă, un doctor cu mai multă experiență. La început săream ca arsă, încercam să-mi controlez tremuratul, să bâlbâi o explicație, cum că doctorii sunt ocupați. Că sunt la fel de bună şi eu. Dar acum, dacă cineva încearcă să mă facă să pierd secundele prețioase, mă limitez să le spun *ori aşa, ori mori.* Aşa se decid destul de rapid.

Munca la spital mi-a împietrit şi înmuiat inima în feluri pe care nu mi le-aş fi imaginat niciodată.

În timp ce bandajez al cincilea pacient, văd pe cineva care pare disperat, cu o fetiță în brațe. Nu pare mult mai mare ca mine. Abia trecut de vârsta adolescenței. Capul fetiței e căzut într-o parte, sângele i se scurge prin fustă, picurând pe jos. Îl urmăresc cu privirea, observând cum lumina pâlpâitoare din spital se reflectă în buclele lui dezordonate, castaniu-roşcate. Băiatul îmi pare cunoscut. Dar n-apuc să-mi dau seama de unde-l ştiu, doctorul Ziad mă cheamă să-l

ajut cu alt pacient. Supraviețuitorul are ulna[4] ruptă, i-a sfâşiat brațul. La vederea osului care iese prin piele simt cu mi se ridică bila în gât, arzându-mă. O înghit, simțind că în coborâre îmi arde mucoasa gastrică. Şi mă pregătesc să pun osul la locul lui.

În timp ce mă odihnesc după trei operații la rând, îl văd pe Am trecând pe-acolo. Trebuie să vorbesc cu el. Azi. Şi-i simt privirea lui Khawf în ceafă, amenințările lui îmi răsună în urechi.

Îți voi face lumea bucăți.

E de neînduplecat în legătură cu plecarea mea din Siria şi-ar face orice să se întâmple. Îl ştiu de multe luni, dar n-am înțeles niciodată de ce este aşa disperat. Însă astăzi, mi se strecoară o şoaptă-n cap. Concluzia la care am ajuns după o conversație cu Layla.

Ce te costă să-ntrebi? Afli nişte informații şi atât.

Măcar să ştim cât costă. Fă-o pentru ea.

— Am, strig fără să vreau şi el se opreşte, întorcându-se spre mine.

— Da? răspunde surprins.

E mai tânăr decât arată, dar cu toate câte se întâmplă, nu-i de mirare că un bărbat de treizeci de ani începe să albească.

— Eu... ăăă... Mă întrebam, în legătură cu... mă bâlbâi, dojenindu-mă în sinea mea.

Ar fi trebuit să mă gândesc dinainte ce să spun.

— Vrei o barcă, Salama? spune el, trecând direct la subiect şi eu mă-nroşesc la față.

Strâng în jurul meu halatul zdrențuit, mototolind materialul aspru. Mă crede o laşă. Cum să-l întreb tocmai eu de o barcă? Ultima, singura farmacistă din trei cartiere.

---

[4] Ulna este un os lung, pereche, situat în partea medială a brațului, în prelungirea degetului mic (n. red.).

— Asta vrei? repetă, ridicând din sprânceană.

Revăd în fața ochilor expresia îngrijorată de pe chipul lui Hamza.

— Da.

Se-ntoarce să vadă dacă trage cineva cu urechea.

— Bine. Ne vedem peste zece minute pe hol, spune apoi. Găsesc eu zece minute înainte să vină să mă caute doctorul Ziad sau Nour. Doctorul Ziad îmi zice mereu să mai iau o pauză. Cu toate astea, simt că-mi transpiră palmele. În zece minute se pot întâmpla foarte multe. O insuficiență respiratorie bruscă, un stop cardiac, vreun pacient care vomită sânge şi bilă. Orice. Dar i-am promis lui Hamza. Layla e sora mea, tot ce mi-a rămas din familia mea. E însărcinată cu copilul fratelui meu. Despre care el nu ştia şi pe care nu-l va întâlni niciodată. Iar eu trebuie să aflu *măcar* dacă ne putem permite. Şi nu vreau nici să-l provoc pe Khawf. Dacă se ține de amenințările pe care le-a făcut, azi poate fi ultima zi în care mai lucrez la spital.

— Crini de-o zi, murmur îndreptându-mă spre salonul principal, cu ochii plecați la podeaua acoperită de noroi. Relaxează spasmele musculare şi crampele. Antidot la otrăvirea cu arsenic. Crini de-o zi. *Crini de-o zi...*

Salonul principal e plin de pacienți. Este publicitate gratis pentru orice ureche dispusă să asculte. Ar afla cine e Am, cu ce se ocupă şi ce le promite: şansa la viață.

Am trece pe la spital în fiecare zi în căutare de persoane interesate de ce are el de oferit. Toate economiile de-o viață pentru a pleca pe o barcă spre un alt continent despre care mulți dintre noi au auzit doar din cărți. Toată lumea din spital îl ştie pe Am, până şi doctorul Ziad, care are convingerea profundă că ar trebui să rămână în Siria cât mai mulți oameni. Deşi nu încearcă niciodată să oprească pe cineva să plece, dat fiind că el însuşi şi-a trimis familia departe. Atâta vreme cât Am nu ne stă în cale când

încercăm să salvăm un pacient, e liber să folosească spitalul drept vad pentru noi clienți. Şi el o face. Se ține departe de toți medicii, concentrându-se pe pacienți. Se asigură că află toți despre succesul traversărilor sale, arătând oamenilor poze cu cei care au ajuns în sfârşit în Europa. N-ar risca nimeni să moară înecat dacă n-ar fi asigurați că treaba asta *a* funcționat. Până la un punct. Fiindcă, în definitiv, chiar şi fără dovezi, şansa, oricât de mică, de a supraviețui, este mai bună decât traiul cu frica genocidului.

Cine s-ar urca pe-o barcă şubredă să traverseze marea dacă ar avea de ales?

Printre chipurile obosite îl văd pe Khawf, cu ochii lui strălucitori şi zâmbetul atotştiutor.

Poate că dorința lui de a mă frânge doar să mă convingă să mă urc într-o barcă are o explicație ştiințifică: e un mecanism de apărare creat de creierul meu, care încearcă să-mi asigure cu orice preț supraviețuirea. Chiar şi aşa, tot mi se strânge stomacul de teama ororilor la care vrea să mă supună.

Zece minute mai târziu, Am mă vede în salonul principal. Îşi face drum cu mâinile prin marea de oameni până ajunge la mine, lângă o fereastră pe jumătate spartă, acoperită cu un cearşaf zdrențuit.

Sistemul meu nervos o ia razna, transmițându-mi prin tot corpul impulsuri electrice pe care nu reuşesc să le controlez, orice metodă aş încerca. Mă cuprinde paranoia la gândul că poate apărea doctorul Ziad şi-mi afund mâinile în buzunare să-mi ascund tremuratul. Nu cred c-aş fi în stare să continui conversația asta dacă m-ar vedea, întorc spatele alor mei.

— Deci, câte persoane? mă întreabă Am şi eu tresar şi mă-ntorc spre el.

— Două, spun. Vocea îmi sună străină.

Mă studiază preț de o clipă.

— Asta e toată familia ta?

Inima mi se sfâşie în bucăți, căzându-mi printre coaste.

— Da.

Încuviințează, deşi expresia lui e impasibilă. Nu e ceva neobişnuit în vremurile astea să ai o familie cu un singur membru.

— Vă duc cu maşina la Tartus, spune de parcă ar vorbi de vreme. De obicei de acolo pleacă barca. După circa o zi şi jumătate pe Mediterana ajungeți în Italia. Acolo vă va aştepta un autobuz care vă va duce în Germania. Important e să reuşiți să ajungeți în Italia.

Inima îmi tresare la fiecare cuvânt care-i iese din gură. Şi în ciuda tonului indiferent, parcă văd călătoria desfăşurându-se în fața ochilor mei. Barca legănându-se încet pe marea albastră, valuri spărgându-se pe malul care promite siguranță. Layla, întorcându-se spre mine, un zâmbet sincer pe buze care-mi spune: *suntem în siguranță.* Stomacul mi se încleştează, tânjesc.

Un copil începe să plângă, smulgându-mă din reverie. Dintr-odată, gemetele pacienților devin asurzitoare. Nu. Nu. Cum să mă gândesc la siguranța mea când am jurat să am grijă de cei bolnavi?

Dar Layla e însărcinată şi i-am *promis* lui Hamza. Layla nu ar accepta niciodată să plece fără mine. Cum s-o las naufragiată, singură prin Europa, când abia vorbeşte două boabe în engleză, ca să nu mai zic de germană sau italiană? O femeie însărcinată şi singură pe lume ar fi o pradă sigură. Nu doar în Siria se află monştri.

Sentimentul de incertitudine îmi otrăveşte sângele din vene. Tuşesc să scap de nodul din gât.

— Cât costă?

Am se socoteşte.

— Patru mii de dolari. Dacă aveți loc în barcă, că e coadă.

Clipesc de uluială.

— Câât?

— Eu fac afaceri în dolari. Lira s-a devalorizat. Patru mii de dolari. Două mii de persoană.

Mă albesc la față, gura mi se usucă. E mai mult decât avem noi. Tata a reuşit să scoată din cont şase mii de dolari la început, dar aproape toți banii s-au dus când s-a scumpit prețul mâncării. Ne-au mai rămas doar vreo trei mii.

Am observă că mi s-a schimbat expresia feței şi pufneşte.

— Ce credeai? Că e ieftin să ajungi în Europa? Că e uşor? Aici vorbim despre a scoate pe furiş din țară doi oameni ca să-i ducem pe alt continent. Ca să nu mai zic de mita pentru soldați ca să ajungem până acolo.

Nu-mi mai simt picioarele.

— Nu... nu-nțelegi. Cealaltă persoană este cumnata mea. E însărcinată în şapte luni. Dacă cheltuie... îi trebuie banii ca să supraviețuiască. N-am destui. *Te rog.*

Cântăreşte ce i-am spus preț de un moment.

— Patru mii de dolari şi treceți în fața celorlalți de pe lista de aşteptare. Mai mult nu pot să vă ofer. Nu sta prea mult pe gânduri. Barca nu aşteaptă după nimeni, spune şi apoi pleacă, lăsându-mă încremenită locului, în timp ce Khawf îl urmăreşte cu privirea mijind ochii.

Mă întreb ce va face creierul meu cu acest obstacol.

4

Doctorul Ziad mă găseşte stând pe jos într-un colț din salonul de terapie intensivă, legănându-mă cu genunchii la piept, tremurând şi plângând, încercând să mă liniştesc. Lângă mine zac două fetițe. Gloanțele le-au ciuruit gâtul. Lunetiştii se instalează pe acoperişurile de la granița dintre posturile militare şi zonele protejate de Armata Siriană Liberă. Fetele au vreo şapte ani, hainele rupte şi genunchii juliți.

Victimele lunetiştilor sunt întotdeauna inocenți care nu se pot apăra. Copii, bătrâni, femei însărcinate. Armata Siriană Liberă l-a informat pe Dr. Ziad că armata le va lua drept țintă ca să se distreze. Era să o pățească şi Layla o dată, în octombrie; acum nu mai are voie să iasă din casă. Niciodată. Nu fără mine.

Doctorul Ziad se ghemuieşte lângă mine, cu chipul său blajin îmbătrânit de suferință.

— Salama, spune blând. Uită-te la mine.

Îmi iau ochii de la chipurile fetițelor, învinețite, cu buzele pline de răni, şi mă întorc să mă uit la el. Îmi apăs mâinile pe gură, implorându-le să înceteze să mai tremure.

— Salama, am mai discutat despre asta. Nu trebuie să te implici atât de mult. Trebuie să ai grijă şi de tine. Dacă laşi durerea să te sufoce, nu vei mai fi în stare să ajuți pe nimeni. Nimeni nu ar trebui să aibă de-a face cu ororile astea. Mai ales cineva aşa tânăr, ca tine. Privirea i se îndulceşte. Ai suferit pierderi pe care nimeni nu ar trebui să le sufere. Nu te închide în spital. Du-te acasă.

Mâinile îmi cad în poală în timp ce cântăresc ceea ce mi-a spus. În ultimele şapte luni a devenit ca tatăl meu. Ştiu că una dintre fiicele lui e de-o vârstă cu mine şi că o vede pe ea în mine. Şi mai ştiu că ei nu i-ar cere niciodată ceea ce se aşteaptă să fac eu zi de zi. Să-mi îmbib mâinile în sângele inocenților ca să îl bag la loc în trupul lor. Să asist la orori şi să mă întorc a doua zi. O parte din mine, una foarte mică, îi poartă pică pentru asta. Deşi face tot ce-i stă în putință să se îngrijească de sănătatea mea, nelăsându-mă să depăşesc anumite limite.

Îmi înghit nodul din gât.

— Mai avem mulți pacienți...

— Viața ta e la fel de importantă ca a lor, mă întrerupe el pe un ton care nu lasă loc de negocieri. Viața. Ta. E. La. Fel. De. Importantă.

Închid ochii, încercând să mă agăț de cuvintele lui, forțându-mă să le cred; dar de fiecare dată când mintea mea încearcă să le înțeleagă, literele îmi alunecă printre degete.

Şi cu toate acestea, când doctorul Ziad acoperă corpurile cu un cearşaf alb, mă ridic şi picioarele îmi sunt ferme.

Mă trântesc pe canapea, dar Layla nu scoate nicio vorbă pentru o vreme.

Cu ochii închişi revăd conversația cu Am şi vocea mi se frânge când îi spun cât costă. Îl urăsc. Nu contează viețile inocente atâta vreme cât el îşi umple buzunarele din suferința noastră. Oamenii care încearcă să scape sunt cei care s-au frânt până la suflet. Caută un colac de salvare, indiferent cât de fragil ar fi el.

— Spune ceva, o implor şi deschid ochii când tăcerea se prelungeşte.

Fixează cu privirea măsuța de cafea din fața ei. Plănuieşte ceva. Apoi face o grimasă.

— N-am nimic de zis. Încruntă din sprâncene. Însă...

— Însă?

— Am putea vinde aurul pe care-l avem.

Îşi răsuceşte o şuviță de păr pe deget. Soarele de după-amiază târzie ce se strecoară prin ferestrele pătate se scaldă în mijlocul sufrageriei, transformând covorul arăbesc de la picioarele noastre în ceva eteric. Urmăresc dansul razelor în jurul umbrei mele proiectate pe plantele verde închis care decorează țesătura. Dacă mă concentrez asupra lor, mă pot preface că totul este bine dincolo de haloul galben, că suntem în siguranță.

Să ne vindem aurul.

Bijuteriile au fost trecute în familia noastră de la generație la generație. Sub suprafața strălucitoare s-a adunat istorie, poveşti în şiragurile înlănțuite.

După bombardament, când m-am întors la casa noastră redusă la dărâmături, n-am reuşit să găsesc nimic de-al

meu. Din cauza granitului. Aurul meu este încă acolo, îngropat, dar Layla e aici. Aurul pe care Hamza i l-a dăruit drept zestre.

— Şi cine să-l cumpere? întreb.

Layla ridică din umeri.

— Poate Am acceptă aur în loc de bani.

N-am auzit până acum să-şi fi plătit cineva traversarea cu barca cu aur, şi sigur nu suntem noi primele care s-au gândit la asta. Şi, oricum, nu sunt dispusă să mă despart de aurul Laylei, al familiei mele, în felul ăsta. Nu încredinţându-l unui ticălos ca Am.

— N-a zis bani *sau* aur, spun trăgând de firele care ies din ţesătura canapelei. Ar fi zis dacă accepta aur.

Layla mă urmăreşte cum trag de firele acelea.

— Deci nu vrei să încerci să-l întrebi? spune în cele din urmă.

— O să mă târguiesc eu cu el.

Îşi muşcă buza de jos, apoi izbucneşte în râs.

— *Te târguieşti tu cu el?* repetă. Unde te crezi? La piaţă la Al-Hamidiyah?

Arăt cu degetul la rama din mahon a tabloului pictat de ea. Mereu mi-a plăcut să stau să-l privesc. Un cer albastru întunecat amestecându-se la orizont cu marea de culoare metalică. Habar n-am cum a reuşit Layla să capteze totul atât de clar, de zici că e o fotografie şi apa ar sta să se scurgă pe marginile ramei, până pe covorul de pe jos. Norii sunt încremeniţi, înghesuiţi, aşa cum e cu câteva clipe înainte de o furtună.

— Cine l-a convins pe omul acela să-ţi dea rama la jumătate de preţ? o întreb încrucişându-mi braţele pe piept. Rama aia minunată?

Tu l-ai convins?

Layla zâmbeşte.

— Nu, tu.

— Da, eu. Deci... O să mă târguiesc eu cu el.

Dar nu-i dezvălui şi restul de gânduri. Că încerc doar să-i fac pe plac. Că sunt sfâşiată între datoria faţă de fratele meu şi datoria mea faţă de spital, că funiile care mă leagă şi de o parte şi de cealaltă încep să se deşire la capete. Şi că nu ştiu care va ceda prima.

Deşi, uneori, felul în care mă priveşte mă face să cred că ştie toate astea.

— Vorbeşti despre Germania ca despre tărâmul unde visurile noastre se vor îndeplini.

Privirea mi se întoarce la tablou. Pare atât de real.

— Nu vorbim limba. Abia ne descurcăm în engleză şi n-avem nicio rudă acolo. O să fim blocate Dumnezeu ştie unde şi mulţi vor încerca să profite de noi. Ştii bine că refugiaţii sunt jefuiţi de tot ce posedă. Ca să nu mai vorbim de răpiri.

Pe vremuri, într-o altă viaţă, îmi doream să-mi petrec un an în Europa. Un altul în State. În Canada. În Japonia. Să-mi plantez seminţele pe toate continentele. Voiam să-mi iau masterul în Botanică, să colecţionez plante şi flori medicinale din toată lumea, îmi doream ca fiecare loc prin care trec să-şi amintească de Salama Kassab, că ea a trecut pe-acolo. Voiam să adun la un loc toate aceste experienţe şi să scriu o carte pentru copii plină de magie şi de cuvinte care să-l facă pe cititor să uite de probleme.

— Şi tu? o întrebasem într-o bună zi pe Layla. Tu unde ai vrea să mergi?

Eram la ţară la bunicii mei, la casa lor de vară, terminaserăm liceul. Viaţa de student era la doar două luni distanţă. Caisele erau pârguite, ne-am petrecut toată dimineaţa culegându-le, umplând vreo zece coşuri să le mâncăm şi să le dăruim vecinilor noştri.

Luaserăm o pauză şi stăteam întinse pe spate pe pătura de picnic, privind norii, soarele se ascunsese după ei şi razele colorau cerul în azuriu. Un fluture bătea din aripi şi un bondar

se cufundase într-o margaretă. Era o zi calmă, numai bună să visezi şi să speri. Să povesteşti istorii din copilărie.

Layla mirosea o caisă, inspirând adânc parfumul fructului.

— Vreau să pictez Norvegia.

— Toată Norvegia? am râs eu.

S-a întors spre mine, apoi mi-a dat un bobârnac în nas. Am ţipat şi mi l-am acoperit cu mâna.

— Nu ştii să te distrezi.

Layla şi-a dat ochii peste cap, iar pe buze avea un zâmbet jucăuş.

— Ba sunt foarte amuzantă, am spus, răsucindu-mă pe partea mea.

Hijabul mi-a alunecat puţin, lăsând la vedere bretonul. Nu era o problemă, eram departe de ochii trecătorilor. Am ridicat din umeri şi coada mi-a alunecat într-o parte.

Layla s-a ridicat în capul oaselor, uitându-se înjur. Nu se vedea picior de om. Mi-a scos elasticul, dând drumul la păr.

— Am văzut toate nuanţele de albastru, mai puţin pe cea din Norvegia, a zis încet. Vocea ei s-a pierdut dusă de briză. M-am uitat pe Google şi mi s-a tăiat respiraţia. Vreau să văd cu ochii mei. Vreau să pictez toate nuanţele de albastru şi să-mi fie expuse tablourile la o expoziţie care să se numească „Tot albastrul din lume". Nu ştiu sigur.

M-am întors spre ea.

— Ce frumos ar fi, Layla. În stilul „Studio Ghibli".

Ea mi-a zâmbit şi a început să-mi împletească părul. Mereu făcea aşa când eram stresată.

— Visez la lucruri care mă vor duce departe de aici.

Vedeam întrebarea în ochii ei: o să mă supăr dacă va pleca? Eu şi Layla suntem unite de la naştere, ca două siameze. Era ca o soră pentru mine. Ea era singură la părinţi, iar eu, singura fată din familie. Ne-am apropiat una de cealaltă singure.

— Salama! I-am auzit pe Hamza strigându-ne de la depărtare. Layla! Yallaf[5], e gata masa.

Ochii Laylei strălucesc la auzul vocii lui, sare în picioare şi aleargă spre el. El o prinde de mijloc, riscând să cadă amândoi.

Mă ridic şi eu. Urmărindu-i cu privirea, mă simt ca şi cum m-aş afla de partea cealaltă a unei uşi dincolo de care nu pot trece.

Layla se încruntă.

— Ce ai?

Îmi dau seama că am o expresie singuratică şi-o înlătur imediat cu un zâmbet.

— Nimic.

Ce griji copilăreşti aveam pe-atunci. Ce inocente erau visurile noastre.

Acum, în faţa mea se află o tânără însărcinată, înfometată, cu ochii parcă prea mari pentru faţa ei, în timp ce mie îmi chiorăie stomacul ca o tobă.

— Salama, spune Layla smulgându-mă din reverie. Azi a fost o zi tristă, nu-i aşa?

Mă trag de manşetă.

— Fiecare zi este.

Clatină încet din cap şi se bate cu palmele pe poală.

— Pune-ţi capul aici.

O ascult.

Layla îşi bagă degetele în părul meu şi-ncepe să-l împletească în codiţe. Hijabul meu e abandonat pe lângă canapea şi oftez a uşurare simţindu-i atingerea blândă. Burta ei de gravidă e ca o pernă, simt copilul lovind-o în stomac. Singura lui pavăză de ororile acestei lumi sunt un strat de haine, un strat de piele şi lichidul amniotic.

---

[5] Vino (n. Tr.).

— Nu te mai gândi doar la întuneric şi la lucruri triste, spune ea. Îmi ridic privirea şi-mi zâmbeşte cu căldură. Când faci aşa, nu mai poți vedea lumina nici când se află sub nasul tău.

— La ce te referi? murmur.

— Vreau să spun că tot ce se întâmplă acum, indiferent cât de oribil, nu este sfârşitul lumii. Schimbarea e greu de acceptat, şi poate fi de multe feluri, în funcție de ce e nevoie să se schimbe. Haide să o luăm ştiințific, cum îți place ție. Când se răspândeşte un cancer, nu-i aşa că ceea ce trebuie făcut e diferit de ceea ce se face ca să scoți un neg?

Îmi vine să zâmbesc.

— De când te interesează pe tine medicina?

Ochii ei sclipesc jucăuş.

— Sunt artistă, studiez viața. Haide, fă-mi pe plac, Salama.

— Păi, zic încet. În cazul cancerului, e nevoie de operație ca să scoți tumoarea, dar e un proces complicat. Este vorba despre şansele de supraviețuire. Afectarea țesutului sănătos. Sunt multe de luat în considerare.

— Şi un neg?

Ridic din umeri.

— E de ajuns să-l tratezi cu acid salicilic.

— Şi când reuşeşti să scoți tumoarea, când pacientul luptă pentru propria viață, nu este un lucru bun?

Încuviințez.

— Nu ți se pare că dictatura din Siria e tot un fel de cancer care creşte în trupul țării de zeci de ani şi că e mai bună operația, oricât de riscantă, decât să cedezi bolii? Fiind vorba de ceva atât de profund înrădăcinat în cultura noastră, schimbarea n-are cum să fie simplă. Iar prețul de plătit este scump.

Eu tac.

— Avem parte şi de lumină, Salama, continuă ea. În ciuda agoniei, *suntem liberi pentru prima dată* de peste o jumătate de veac.

Îi simt degetele grele în păr.

— Vorbeşti de parcă ce-ţi doreşti este să rămâi aici, spun.

Mă priveşte ca şi cum ar vedea în sufletul meu. Ca şi cum ar şti ce ascund în inimă.

— Lupta n-are loc doar în Siria, Salama. Ci peste tot. Ţi-am spus, aici începe bătălia. Nu în Germania sau în vreo altă parte.

Îşi alege cu grijă vorbele şi fiecare dintre ele mi se strecoară prin canalul auditiv, rezonându-mi în timpan, direct prin celulele nervoase, până la creier. Se aşază acolo ca nişte mici seminţe plantate printre celulele mele.

— Tu cum de nu eşti la fel de supărată ca mine? glumesc eu cu jumătate de voce, dar sună plat şi mai „adevărat decât aş dori.

Când l-au arestat pe Hamza, Layla a trecut prin două momente de schimbare majoră. În primele cinci săptămâni era de neconsolat. Plângea în hohote până o durea în gât, nu mânca, nu-şi făcea duş. Şi-apoi, dintr-odată, a devenit iar ea, cea de dinainte. Calmă şi iubitoare, cu un zâmbet pe buze care ar fi putut lumina tot oraşul nostru.

— În primul rând, nu toată lumea e perfectă, spune ea surâzând.

Apoi, satisfăcută, continuă:

— Şi pentru că văd cât de mult mă iubeşti tu. Cât de mult te sacrifici. Bunătatea ta. Prefer să mă gândesc la speranţă, nu la ce-am pierdut. Inima mea e plină de iubire datorită ţie. Tu, care m-ai ajutat atât de mult când... când mi l-au luat.

O lacrimă îi înfloreşte în colţul ochiului, îi alunecă pe obraz, iar eu o prind înainte să-i ajungă la bărbie. Şi-a pierdut părinţii când au început să cadă bombele. Şi-apoi, în plin doliu pentru familia ei, la nicio săptămână, i-am

pierdut pe mama, tata şi pe Hamza. Şi mai rău, nici nu ştim dacă Hamza şi tata mai sunt în viață.

Prefer să cred că au murit. Şi Layla preferă acelaşi lucru. Moartea e un sfârşit mai milostiv decât să trăieşti în agonie zi după zi.

— Ce bine-ar fi dacă toată lumea ar fi ca tine, şoptesc.

Îi scapă un hohot tremurat de râs, iar eu îi iau mâna şi i-o strâng tare, când de-afară încep să se audă bubuituri ca de tunet care ne fac să sărim ca arse. Căldura dintre noi se evaporă, iar aerul devine rece. Layla îmi strânge mâna, închizând ochii. Mă rog alături de ea să nu fie nimic.

Doamne, te rog, fă să nu fie nimic! Să nu fie un raid! Te rog!

Stau cu sufletul la gură şi inima bubuind şi, pentru că niciun urlet nu sfâşie noaptea, strânsoarea Laylei se relaxează.

— Cred că e doar ploaia, şopteşte, încercând să-şi ascundă frica din glas.

— Mai bine să mergem să luăm găleţile, atunci.

Mă ridic de pe canapea în timp ce un alt tunet cutremură noaptea. Capul mi se învârteşte uşor, lipsit de sentimentul de siguranță pe care mi-l oferise poala Laylei.

— Şi nu uita să te rogi. Când plouă, rugăciunile sunt ascultate, îmi aminteşte.

O pală de vânt mă izbeşte când deschid uşa verandei să pun găleţile afară, răcorindu-mi pielea, iar inima mi se potoleşte din nou în piept. Inspir adânc mirosul de nori joşi. Sunt gri şi denşi, protejându-ne, sper, de avioanele care ne-ar putea distruge viețile.

Ceva mai târziu o ajut pe Layla să se pregătească de somn. Nu mai doarme la ea în cameră. Prea multe îi amintesc de Hamza. Eu nici măcar n-am pus piciorul acolo de când m-am mutat. Nu vreau să văd hainele fratelui meu atârnând pe umeraşe în şifonier, ceasul lui preferat pe

noptieră, fotografia de la nuntă în care o sărută pe Layla pe obraz cu chipul zâmbitor.

Aşa că Layla doarme pe canapea. O acopăr cu perne şi pături. Priveşte în gol, cu mintea departe. Ştiu expresia aceea. S-a dus undeva în trecut şi nu vreau să o smulg din visare. Chiar dacă amintirile dor, sunt singura cale de a revedea oamenii dragi, repetând în minte cuvintele pe care ni le spuneau, lăsând imaginația liberă să le ridice sau coboare glasul după voia inimii. Layla se mişcă din inerție şi se întinde pe spate, sprijinindu-se de perne.

În cele din urmă, ochii i se limpezesc şi se uită la mine.

— Salama, spune de parcă ar fi uitat că am fost acolo tot acest timp.

— Vrei apă? Un Panadol? Ai putea lua unul acum că eşti în trimestrul al treilea, spun.

— Nu, mulțumesc... Copilul e foarte cuminte azi.

— Fetița ta ți-a simțit starea.

— Fetița? spune Layla încet. Chipul i se luminează, încuviințez.

— E fetiță. Presimt.

— Zău? Layla îşi dă ochii peste cap cu prefăcută neîncredere. V-a învățat să detectați sexul copiilor la facultatea aia a ta?

— Când practici meseria asta de atât de multă vreme, capeți un al şaselea simț când vine vorba de chestiile astea, îi fac cu ochiul.

Crede-mă, doar sunt farmacistă.

Layla zâmbeşte.

— Îmi pun viața în mâinile tale. Şi pe cea a copilului meu.

— Prea multă răspundere!

Mă prăbuşesc, în joacă, şi ea râde.

— Ai ales numele?

— Hmm, când vorbeam cu Hamza despre numele viitorilor noştri copii, el se gândea numai la nume de băieți,

întotdeauna şi-a dorit un băiat. Mi-a spus că s-ar înmuia prea tare dacă primul lui copil ar fi o fetiță. Că n-ar fi în stare să-i refuze nimic.

— Ah, păi ştim amândouă bine că Hamza s-ar face preş pentru fetița lui.

— Tocmai de aceea trebuie să plecăm. N-avem cum să permitem să se nască aici. Dacă am fi doar noi două, Salama, nu mi-aş lăsa niciodată soțul. Dar... e copilul lui. *Copilul* meu.

Inima mi se strânge şi-mi fac mâinile pumn.

Lavanda are propietăți antiseptice şi antiinflamatoare. Petale violet. Se poate folosi ca remediu împotriva insomniei. Lavandă. Lavandă. Lav...

— Îmi... îmi spui numele? zic sugrumată de emoție, iar ea îşi pleacă ochii.

— Da, spune după un moment de tăcere. Malik, dacă e băiat. Şi dacă e fată...

— Salama, o întrerup.

— De unde ştiai?

Mă dau înapoi, uluită.

— Ce? Eu glumeam.

— Eu *chiar* o să-i spun Salama dacă e fetiță!

— Păi, normal, de ce nu? Salama e un nume grozav, răspund cu un zâmbet caraghios.

Râde.

— Sunt de acord cu tine.

Mă aplec asupra ei şi şoptesc cu gura aproape de burtă.

— Sper să fii fetiță. Te iubesc, micuță Saloomeh.

Durerea din ochii Laylei a dispărut aproape de tot, dar urmele sunt încă acolo. Suficient de vizibile cât să înfigă ghimpii vinovăției în inima mea. Inspir adânc şi apoi expir.

— Noapte bună.

O mângâi pe cap şi-i aranjez bine pătura. Drept răspuns, ea mă strânge de mână.

Când, în sfârşit, cade pradă viselor, îmi permit şi eu să-mi las temerile libere. Aud întruna în minte cuvintele ei.

Îmi pun viaţa în mâinile tale. Şi pe cea a copilului meu.

5

— Deci? Ce facem? întreabă Khawf din colţul întunecat, iar eu tresar şi-mi apăs mâna pe piept, în dreptul inimii.

— *Poftim?*

Iese la vedere, umbrele se scurg de pe el, iar ochii îi sclipesc.

— Ce ai de gând să faci în legătură cu Am?

— Nu ştiu.

— Cu alte cuvinte, n-o să faci nimic.

— Cu alte cuvinte, nu ştiu. Îmi înghit anxietatea. Lasă-mă-n pace.

Khawf îşi muşcă interiorul obrazului, privindu-mă din cap până-n picioare, iar eu îmi duc genunchii la gură, să mă fac cât mai mică posibil.

— Am făcut ce-ai vrut, spun. Am vorbit cu Am. Ce vină am eu dacă e aşa scump?

Nu-mi răspunde. Doar îşi scoate o ţigară şi o pune între buze. Felul în care fumează îmi aminteşte de bunicul. Când i se punea o întrebare – îl chema Jedo, fie-i ţărâna uşoară nu răspundea până nu trăgea un fum. Dar Jedo avea zâmbetul blajin şi mă privea cu mândrie, nu semăna niciun pic cu Khawf. Niciun pic.

— Nu, nu este. Dar se pare că ai renunţat deja. Nu i-ai spus tu Laylei că o să negociezi cu el?

Ridic din umeri.

Mă priveşte fix în ochi.

— Deşi entuziasmul tău aparent este admirabil, rânjeşte el, nu e de-ajuns. *Trebuie* să vă urcaţi pe barca aia.

— Sunt la capătul puterilor. Ce vrei de la mine, Khawf? întreb ostenită.

Un nor de fum argintiu îl ascunde vederii.

— Cum ce? Să fii în siguranță, desigur. Rânjește. Nu ești tu convinsă că sunt eu un fel de mecanism de apărare?

Reușesc să pufnesc, dar sună patetic.

Stă în picioare în fața mea, iar eu, din instinct, mă dau înapoi.

— Salama, ar trebui să fi învățat până acum. Spre deosebire de tine, eu nu obosesc, nu simt durere și nu mă opresc până nu obțin ce vreau. Dacă te lupți cu mine, cu *propria* minte – mișcă din degete, iar eu simt cum pulsul mi se accelerează în timp ce un întuneric negru ca smoala ne învăluie până când nimic nu se mai vede în afara ochilor lui albaștri ca gheața și dinții albi strălucind –, nu vei câștiga.

Nu mai văd nimic. Nu pot auzi vocile plăpânde care protestează afară. Nu mai există nimic, doar Khawf și eu și această gaură neagră. Întinde mâna spre bărbia mea. Tresar, dar nu mă atinge. Cu toate astea, puterea lui asupra mea mă face să ridic ochii la el, tremurând, înțepenită locului.

— Eu sunt infinit, iar tu nu, șoptește.

Desenează cu degetul o linie pe gâtul meu, fără să mă atingă, și cu toate astea dinții îmi clănțăne de parcă aș simți lama unghiei sale.

— Găsește un mod de a urca pe barca aia.

Lumina dimineții se revarsă peste trupul meu tremurând. Mă îmbrac, încercând să ignor greutatea prezenței lui Khawf în viața mea. Stomacul îmi chiorăie de foame, membrele mă dor. Dar durerea nu contează atâta vreme cât azi voi reuși să salvez vieți.

Dacă mă pot revanșa pentru tot ce n-am fost în stare să fac. Pentru toate viețile pe care nu le-am putut salva ieri.

Anul petrecut la facultatea de Farmacie nu m-a pregătit pentru toate astea. Şi dacă absolveam, tot nu ar fi fost vreo diferenţă. Nu asta trebuia să fie meseria mea. Cursurile din primul an erau mai mult teorie, iar cursurile practice de la laborator se limitau la a crea simple formule, la a pune bazele pentru anii care aveau să vină.

În prima zi la spital m-am simţit ca un copil aruncat în apă care nu a făcut niciodată cursuri de înot. Am învăţat singură să înot, să dau din picioare, să rămân la suprafaţă înainte ca forţa gravitaţiei să mă tragă în jos.

La prânz are loc o catastrofă, o ploaie de şrapnel asupra unei şcoli primare din apropiere. Sunt atacaţi copiii.

Lumea încetineşte când sunt aduşi înăuntru pe tărgi. Picioarele mi-au prins rădăcini în sângele care-mi murdăreşte adidaşii. Mă aflu în mijlocul unui carnagiu, privesc cum moartea ia locul vieţii. Ochii mei văd fiecare lacrimă plânsă şi fiecare suflet care se ridică la Dumnezeu.

Văd un copil plângând după mama lui, care e de negăsit.

Văd un băieţel care n-are mai mult de zece ani, cu buzele strânse, chipul alb ca cearşaful, cu o bucată mare de metal înfiptă în braţ. Se strâmbă de durere, dar nu scoate un sunet pentru că nu vrea să o sperie pe surioara lui, care-l ţine de cealaltă mână strigând *te'eburenee.*

Văd doctorii, ultimii rămaşi în Homs, clătinând din cap la vederea trupurilor mici, fragile, lipsite de viaţă şi trecând la următorul pacient.

Văd fetiţe cu picioarele în poziţii nenaturale. Şi ochii lor care îmi spun că ştiu deja ce va urma: amputare.

Îmi doresc ca tot ce se întâmplă să fie transmis pe fiecare canal de televiziune, pe fiecare telefon inteligent, să se vadă ce permit să se întâmple copiilor.

Un băieţel cu privirea golită începe să cânte, cu ochii în tavan. N-are bluză, părul lui e negru şi subţire. Pieptul i se contractă cu fiecare respiraţie, se chinuie să le dea aer

plămânilor. Îi văd coastele, le număr una câte una. Cântă unul dintre multele cântece scrise de rebeli. Vocea sa e liniştită, dar puternică. Pluteşte deasupra haosului şi se îmbibă în pereții spitalului. Dacă aceşti pereți ar putea vorbi, ce grozăvii ar povesti! Mă duc spre el ca în transă, atrasă de cântecul său. Nu e nimeni alături de el. Nu are răni la mâini sau la picioare. Nu-i curge sânge din gură sau din vreo rană la cap. Nu e o prioritate. Cu toate acestea... îi cuprind mâinile cu ale mele. Sunt reci ca gheața. Haina lui micuță a rămas probabil la şcoală, sub dărâmături.

— Eşti rănit? îl întreb printre lacrimi tăcute.

Nu se opreşte din cântat, dar glasul îşi mai pierde din vigoare. Îi iau pulsul; e lent, nenatural. Nu văd nicio rană.

— Eşti *rănit?* întreb din nou, îngrijorată.

În ritmul ăsta, inima i se va opri.

Se întoarce spre mine.

— Mă cheamă Ahmad. Am şase ani. Mă puteți ajuta s-o găsesc pe mama? întreabă încetişor.

Ochii săi, de un albastru intens, sunt atât de adânciți în orbite, că mi-e să nu dispară de tot.

E în stare de şoc. Îmi scot halatul şi-l înfăşor în el. Îi încălzesc mâinile într-ale mele, sărutându-i-le.

— Da, habibi[6]. O găsesc eu pe mama ta. Poți să-mi spui dacă te doare undeva?

— Mă simt ciudat.

— Unde?

— La cap. Mă simt... somnoros – tuşeşte tare – şi pieptul... Nu ştiu.

Hemoragie internă.

Strig după doctorul Ziad, care mi se alătură degrabă şi îi controlează pulsul lui Ahmad. Ahmad îi spune că-i e sete, în

---

[6] Dragul meu (n. red.).

timp ce doctorul îi face un control la cap. Senzația de foarte sete înseamnă un singur lucru. Clatină din cap, oftând din rărunchi.

— Ce-nseamnă asta? întreb. Vă dați bătut? Îl lăsați aşa?

— Salama, nu avem neurochirurg. Nu e nimeni pe aici în stare să opereze o hemoragie cerebrală. Vorbeşte pe un ton grav, plin de părere de rău.

— Şi? îl lăsăm aşa să...? protestez fără să pot pronunța cuvântul acela oribil. Nu vreau să-l audă Ahmad.

Doctorul Ziad îi dă părul la o parte de pe frunte. E acoperită de broboane de sudoare. Îmi înghit acreala din gât.

— Te doare ceva acum, fiule?

Ahmad dă din cap că nu.

— Adrenalină şi şoc. Nu are nevoie de morfină. Nu putem face altceva decât să-i facem ultimele clipe de viață cât mai plăcute.

— Eu îi fac o transfuzie de sânge.

Mă răsucesc pe călcâie să pornesc spre zona unde ținem echipamentele. Am grupa o, sunt donator universal. Avem un dispozitiv manual făcut de doctorul Ziad. Îl folosim să donăm sânge pacienților pentru că maşinăriile uneori nu funcționează. Nu cu atâtea pene de curent.

— Pot să-i dau sângele meu. O să-i dau...

— N-ajută la nimic, spune el pe un ton îndurerat.

— *Domnule doctor...*

Dar el ridică din mână, întrerupându-mă.

— Salama, nu-l ajută la nimic. Crede-mă, dacă mi-aş putea da eu viața ca să-l ştiu pe băiețelul ăsta în siguranță, bine şi sănătos, aş face-o. Dar nu pot. Nu am cum să-l ajut, însă o pot ajuta pe fetița aceea ale cărei intestine sunt împrăştiate pe jos. Nu-i putem salva pe toți.

Pleacă înainte să apuc să urlu.

— Mătuşică... începe Ahmad încet, oprindu-se să ia o gură de aer.

— Da, habibi? Mă-ntorc şi-i strâng mâinile din nou într-ale mele.

Dacă vei trăi, eu voi avea grija ta, jur. Numai să trăieşti. Te rog. Numai să trăieşti.

— O să mor? mă întreabă el şi nu văd urmă de frică.

Să ştie copiii de şase ani ce este moartea? Sau doar copiii războiului? îmi tremură mâinile.

— Ţi-e teamă de moarte? îi răspund eu.

— Eu... tuşeşte şi văd o pată roşie pe buzele lui. *Dumnezeule mare.*

— Nu ştiu. Tata a murit. Mama spune că e în rai. O să mă duc şi eu tot în rai?

Inspir adânc, tremurând.

— Da, tot în rai. Şi-acolo te vei întâlni cu tati al tău. Zâmbeşte domol.

— *Alhamdulillah*[7]*,* şopteşte. Şi ce o să fac în rai, mătuşică? Cum e posibil ca un copil să fie atât de calm în faţa morţii? îmi înghit lacrimile, înecându-mă pe dinăuntru.

— O să te joci cât e ziua de lungă. Şi-o să ai jocuri, mâncare, dulciuri, maşinuţe şi tot ce ţi-ai putea dori vreodată.

— Şi-o să pot să vorbesc cu Dumnezeu?

Întrebarea mă ia pe nepregătite.

— Şi... sigur că da, *ya omri*[8]*.*

— Ce bine.

Rămânem în tăcere câteva minute, îi ascult plămânii cedând. Ochii i se înceţoşează deja, respiră din ce în ce mai rar.

---

[7] Lăudat fie Domnul! (n. tr.)

[8] Viaţa mea (n. tr.).

Mă rog pentru sufletul lui şi recit versete din Coran în şoaptă.

— Mătuşică... nu plânge... Când ajung în rai, o să-i zic tot lui Dumnezeu, spune sufocându-se.

Ridic privirea. Chipul său s-a golit de viaţă. Are ochii sticloşi, iar în irisurile albastre zici că sunt prinse steluţe.

6

Nu mă mişc de lângă trupul lui Ahmad o vreme îndelungată. Nici măcar nu dau drumul mâinilor lui. Le ţin apăsate pe buze, încercând să conving viaţa să se întoarcă în el. Urechile-mi sunt surde la zgomotele de fundal. În mintea mea, ca o placă stricată, aud întruna: *O să-i spun tot lui Dumnezeu.*

Mi se ridică părul pe ceafă şi simt fiori până-n măduva oaselor. Parcă mă şi aştept să lovească mânia lui Dumnezeu.

O mână mă bate pe spate. O ignor. Nici măcar n-aud ce-mi spune persoana respectivă.

— *Hei!*

Bătăile devin mai puternice, aproape enervante.

Jelesc un băieţel pe care nu-l cunoşteam şi pe care l-am dezamăgit.

— *Ce e?* mă răstesc, întorcându-mă.

E un băiat. De vârsta mea sau mai mare. Se vaită şi tremură. Mâinile îi tremură spasmodic, şi le trece peste chip şi peste buclele şatene; ochii lui verzi au în ei ceva sălbatic, îmi pare cunoscut şi am nevoie de câteva secunde să-mi dau seama că e băiatul de ieri, care a venit cu sora lui în braţe.

— Te rog... *te rog...* Trebuie să mă ajuţi. Se bâlbâie, umerii i se zgâlţâie.

Tonul vocii sale mă readuce cu picioarele pe pământ. Ahmad a murit, da, dar cei vii sunt încă aici. Transfer jalea în marginea întunecată a minții. Mă ocup mai târziu de ea.

Țâșnesc în picioare.

— Da? Ce s-a întâmplat?

— Sora mea... *te rog,* am adus-o ieri, după bombardament... avea o bucată de șrapnel în stomac... a fost scoasă... am dus-o acasă... au zis că nu e loc la spital... au zis că o să fie bine... te rog... doar... se împleticește, cuvintele sale nereușind să țină pasul cu teroarea.

Pocnesc din degete sub nasul lui.

— Hei! Am nevoie să te liniștești. Inspiră adânc, acum.

Se oprește și încearcă să respire, dar în zadar. Nu reușește să țină aerul în piept suficient de mult timp.

— Sora mea, începe forțându-se să pronunțe cuvintele calm. Pe gât i se vede o venă pulsând. Azi-noapte a făcut febră și nu i-a scăzut toată ziua. Nici după ce i-am dat Panadol. E rău. Foarte rău. A vomitat de trei ori și nu pot s-o aduc aici. De fiecare dată când încerc s-o mișc, urlă de durere. Te rog... *trebuie* să mă ajuți.

Îmi dau seama pe loc despre ce e vorba. Fără tragere de inimă, îmi iau halatul de pe trupul micului Ahmad. Nu mă lasă nici să-mi iau adio.

Mă uit în jur să văd un doctor disponibil, dar par toți prinși cu propriii pacienți. Trebuie să mă ocup eu de asta. Când am început să lucrez aici, acum câteva luni, am văzut cum doctorul Ziad se dă peste cap pentru pacienții lui, ceea ce m-a determinat să fac același lucru, în ciuda obiecțiilor sale. Pentru că știu care sunt consecințele dacă n-o fac. Am învățat cum se scoate șrapnelul, cum se cos rănile și-am încercat să țin piept morții de una singură. Am devenit chirurg fără să vreau. Am îndepărtat atât de multe gloanțe, că aș putea face o mașină din ele dacă le-aș topi.

Iau trusa medicală pentru urgențe şi fac semn băiatului să mă conducă.

— Unde locuiți? îl întreb în timp ce păşim grăbiți în după-amiaza răcoroasă.

Are ochii antrenați să privească spre cer, spre acoperişuri; se uită după lunetişti şi avioane.

— Câteva străzi mai în față. De ce are dureri, domnişoară doctor? Dumneavoastră ştiți?

Ezit câteva secunde înainte să răspund.

— Cred că a rămas o bucată de şrapnel în rană.

Băiatul înjură printre dinți.

— Îmi pare rău.

Clatină din cap.

— Nu trebuie. Spitalul este suprasolicitat, se poate întâmpla, înțeleg. Măcar e doar o bucată.

Sper să fie doar una.

— Câți ani are?

— Nouă.

La naiba! Probabil malnutrită şi *extrem de vulnerabilă la infecții.*

— Trebuie să ne grăbim.

Iuțim pasul, iar eu îl urmez pe vechile alei ale oraşului nostru distrus. Pe-afară se văd câteva persoane, prinse în conversație sau la coadă la brutărie.

— Eu sunt Kenan, spune brusc, iar eu mă întorc distrusă spre el.

— Ce?

— Kenan, repetă el, cu un zâmbet timid.

— Salama, spun eu.

Numele îmi sună cunoscut, ca şi cum l-aş fi auzit odată, în vis.

Dar înainte de a apuca eu să desluşesc senzația aceea cunoscută, se opreşte. În fața noastră se află o clădire.

Sau ce a mai rămas din ea. Ca toate clădirile din jur, e afectată de lovituri de obuze şi urme de gloanţe. Zugrăveala e cojită şi cade, strat după strat. Are cinci etaje şi, fusese probabil, maro la culoare.

Kenan deschide încet uşa din faţă şi-mi aruncă o privire ezitantă. Mă-ncrunt, fără să pricep. I se schimbă mina cu totul, ca şi cum s-ar ruşina. Urcăm pe scările din ciment, cu marginile ciobite, până la etajul doi. Uşa lor e din lemn, veche şi dă direct spre sufragerie, care arată de parcă acolo ar fi explodat o bombă de mici dimensiuni. Mobilă ruptă, pereţi deterioraţi, covoare prăfuite, jerpelite, în partea opusă, balconul e într-o stare care mă lasă înmărmurită. Nu doar că e pe jumătate distrus, bucăţi întregi din el au căzut în stradă. O gaură imensă lasă rafalele de vânt de iarnă să pătrundă în interior îngheţându-i pe cei care locuiesc acolo. Dacă te apropii, rişti să te prăbuşeşti.

Kenan strigă şi cineva se apropie în fugă, unul dintre fraţi, bănuiesc. E tânăr, în pragul adolescenţei. Are bluza găurită într-o parte şi blugii îi atârnă pe el.

Aud gemetele surorii sale, zace pe jos, în sufragerie. Trebuie să mă mişc repede. Kenan se prăbuşeşte în genunchi lângă ea, o întreabă dacă e bine, şoptindu-i vorbe de dragoste şi încurajare. Băiatul mai mic stă în pragul uşii, mişcă din degete şi aruncă priviri îngrijorate spre fetiţă.

— Lama, ea este doctoriţa. O să te ajute.

Fetiţa inspiră cu greutate, apoi încuviinţează. Are faţa schimonosită de durere. Mă aşez lângă ea.

— Lama, scumpa mea. Vreau să te ajut, dar mai întâi trebuie să mă ajuţi tu pe mine. Da?

Încuviinţează iar.

— I-au făcut transfuzie de sânge ieri la spital? îl întreb pe Kenan, scoţând din trusă instrumentele de care am nevoie.

— Da, spune el pe nerăsuflate. I l-a donat unul dintre doctori. Cred că zero negativ.

Încuviințez şi o desfac la bluză. Are pielea translucidă, coastele îi ies în evidență exact ca lui Ahmad. Nu pot permite lacrimilor să-mi înceţoşeze privirea, aşa că-mi impun să nu plâng. Kenan o ține de mână vorbindu-i tot timpul, să-i distragă atenția de la durerea agonizantă. Ţipă de durere când îi dau jos bluza îmbibată de sudoare, îi pun palma pe fruntea fierbinte.

— Lama, unde te doare?

— La... burtă, gâfâie ea, cu sudoarea curgându-i pe obraz.

Îi tai pansamentul cu multă grijă şi-i spun:

— O să te apăs cu mâna pe burtă. Când te doare foarte tare, să-mi spui.

Dă din cap că da. Kenan îmi urmăreşte fiecare mişcare cu ochii plini de lacrimi. Sunt uluită de calmul de care dau dovadă. În clipa în care-o ating pe burtă, urlă.

Rahat

Aplic presiune, iar ea ţipă şi mai tare.

Margarete. Margarete. Margarete, repet în gând, concentrându-mă să nu-mi tremure mâna.

— Ce faci? spune Kenan cu vocea îngroşată de plâns.

— Trebuie să identific locul unde se află şrapnelul.

Lama continuă să ţipe, dar nu mă pot opri. Trebuie să simt marginea metalică sub palmă.

— Îi faci rău! urlă el.

Îl reduc la tăcere din priviri, cum făcea mama.

— Tu crezi că eu vreau să fac asta? Trebuie să simt undee!

Kenan tace, dar ochii îi ard de mânie.

— E plină de răni şi cusături. Nu-mi pot da seama care e provocată de şrapnel. De aceea fac aşa.

Încuviințează, cu chipul alb ca un cearşaf.

— Lama, trebuie să-mi spui când te doare mai tare, da? Eşti foarte curajoasă şi ştiu că acum vei fi şi puternică. Da?

Închide strâns ochii şi lacrimile i se scurg pe obraji. Dă din cap că da.

— Bravo.

Apăs încet, trasând o linie pe abdomenul ei. Strânge din dinți, dar nu mai țipă, însă dă aerul afară din piept în suflări scurte până ajung în zona de sub buric.

— Aici! țipă ascuțit.

Mă opresc pe loc. Am simțit marginea înainte să-mi spună ea.

— Bravo, Lama. Inspir adânc, încercând să vorbesc cât mai calm. Eşti uluitoare. Acum, tot ce ne rămâne de făcut este să scoatem şrapnelul.

— Fă-o, spune Kenan.

— Doar că... simt acru în gură, înghit şi mă uit la el. O să fie greu.

— De ce?

Clatin din cap. *Cum să-ți spun aşa ceva?*

— Trebuie să...

— Trebuie să o tai pe burtă şi nu ai anestezic.

— Da, şoptesc.

Kenan îşi trece mâinile prin păr, apoi peste față, distrus.

— Trebuie s-o fac acum. Înainte ca şrapnelul să se mişte şi să ajungă Dumnezeu ştie unde.

I se taie respirația.

— Fă-o. N-avem de ales. Fă-o şi gata.

În vocea lui se simte la fel de multă durere ca în vocea surorii sale.

— Dă-i ceva de muşcat.

El îşi scoate cureaua.

— Lama, îmi pare tare, tare rău. Ştiu că te doare, dar poți face asta. Eu sunt aici. Frații tăi sunt aici.

Începe să plângă.

— Ține cureaua între dinți, îi spun.

Ăsta este unul dintre lucrurile pe care nu mi-am imaginat niciodată că le voi face. Trebuia să fiu farmacistă. Nu să tai copii în viu la ei acasă.

Mâinile îmi tremură când scot dezinfectantul şi bisturiul. Până acum, de fiecare dată când am operat, eram la spital, cu doctorul

Ziad prin apropiere în caz că făceam vreo greşeală. Mă linişteşte gândul că e acolo.

Dar aici, dacă-mi alunecă mâna, dacă tai o venă sau îi provoc o hemoragie internă şi mai puternică, fetița va muri. Iar eu voi fi cea care a ucis-o.

Închid ochii strâns, încerc să-mi reglez respirația şi să mă gândesc la margarete.

— Hei, îl aud pe Kenan spunând. Eşti bine?

Deschid imediat ochii.

— Da, spun, şi mă simt mândră că vocea nu mi s-a frânt. Mă ajută toate situațiile de la spital în care a trebuit să rămân calmă. Privirea lui Kenan se înmoaie, cred că citeşte pe chipul meu frica pe care încerc cu disperare să o ascund. Ignor secunda de ezitare pe care i-o văd pe față.

Mă uit la Lama, care ţinteşte tavanul cu ochii plini de lacrimi. Buzele îi tremură pe cureaua dintre dinți. E prea mică să treacă prin aşa ceva.

Doamne, te rog, ghidează-mi mâna, ajută-mă s-o salvez pe fetița aceasta, biata de ea.

Dezinfectez pielea abdomenului şi bisturiul şi mă uit la Kenan. O să-l doară mai mult pe el decât pe ea.

— Ţine-o de mână, îl instruiesc eu.

Dă din cap, alb la față. Apăs metalul rece pe burtica ei şi-o simt cum tresare.

— Lama, uită-te doar la mine, îi spune fratele ei.

Inspir adânc şi mişc bisturiul în jos, făcând o tăietură mică. Dar asta n-o împiedică pe Lama să urle ca un lup.

Încearcă să mă dea la o parte, loveşte din picioare, dar Kenan o ţine locului.

— Lama, te rog, am nevoie să stai nemişcată, spun, mişcându-mă cât de repede pot.

Sângele ţâşneşte din incizie. Inserez două degete, căutând şrapnelul. Lama plânge în sughiţuri, implorându-mă să mă opresc. Mă simt un monstru. Dar n-am timp să fiu delicată. Vârful degetului îmi trece peste o muchie ascuţită.

— L-am găsit! strig şi-l prind.

E într-o zonă puţin adâncă, departe de intestinul gros; aproape că mă prăbuşesc de uşurare. Chiar şi aşa, mă rog din suflet să nu cauzeze vreo hemoragie internă. Îl extrag încet. A fost cât pe ce. Verific cu atenţie să nu fi rămas vreun rest, apoi îi cos rana. Fiecare înţepătură a acului e o undă de durere pentru ea, pentru Kenan şi pentru mine. Sutura arată urât şi sigur îi va lăsa o cicatrice, dar e în viaţă şi asta e tot ce contează. O palpez pe abdomen să mă asigur că nu se mai simte nimic.

— Gata.

Gâfâind din greu, de parcă aş fi alergat la un maraton, încep să o înfăşor uşor cu un pansament nou.

Chipul lui Kenan se relaxează de uşurare. O sărută pe frunte, mângâindu-i părul ud de sudoare.

— Ai fost extraordinară, Lama. Sunt *foarte* mândru de tine. Eşti atât de curajoasă.

Lacrimile li se amestecă. Lama zâmbeşte slăbită, cu pleoapele grele de epuizare.

Dar treaba mea încă nu s-a terminat. Dau să mă ridic, să mă spăl de sânge pe mâini, apoi îmi amintesc că nu e apă.

— Poftim, îl aud pe Kenan în spatele meu.

În mână ţine o găleată cu apă, pe care probabil o folosesc pentru băut şi gătit. Refuz dând din cap.

— Nu pot Aveţi nevoie de apa asta. Mă spăl când mă întorc la spital.

— Prostii... Vino-ncoace şi curăţă-te de sânge. Avem mai multe găleţi de apă.

Nimeni n-are mai multe găleţi de apă.

Dar accept. Apa mi se scurge pe cicatricile de pe mâini ca mici izvoare, luând cu ea urmele de sânge.

— V-au dat cumva antibiotice de la spital?

Îmi usuc mâinile pe halatul galben de laborator.

— Da. Le scoate din buzunar şi mi le înmânează. Cephalexin, 250 de miligrame.

— Dă-i două tablete la douăsprezece ore, timp de 7 zile.

Kenan se duce repede la ea şi o pune să înghită două pastile. Fetiţa se vaită că încă o doare, dar ia pastilele. Fratele ei apare de după uşă şi se aşază alături de ea, încercând să-i aducă toată alinarea de care e în stare. Îşi trage nasul, frecându-se la ochii înroşiţi, iar ea schiţează un zâmbet şi închide pleoapele. Oboseala ei e atât de palpabilă, că o simt şi eu, pe piele.

Mă uit la ceas. E aproape şase seara. Trebuie să mă întorc la Layla.

Kenan mă urmează.

— Mulţumesc mult, domnişoară doctor. Nu ştiu ce altceva să mai spun.

Dau din mână ca şi cum n-ar fi nimic.

— Nu e mare lucru. E datoria mea. Şi sunt farmacistă.

— Bănuiesc că aşa ceva nu face parte din fişa postului, spune, privindu-mă uluit.

Mă cuprinde iar un val de adrenalină şi-mi feresc privirea. Ochii lui sunt plini de viaţă. E ceva ce m-am obişnuit să văd doar la Layla.

— Şi sunteţi tânără.

Mă joc cu degetele de la mână.

— Nu cu mult mai tânără ca tine.

Clatină din cap.

— Nu am spus-o în sens peiorativ. Mi se pare uimitor că poți face ceea ce faci.

Ridic din umăr.

— Circumstanțele.

— Mda, spune el studiindu-mă câteva momente înainte să-şi îndepărteze privirea. Roşeşte.

Îmi dreg glasul arătând spre Lama.

— Sora ta nu va putea să mănânce o vreme. Are nevoie de lichide. Dă-i cât mai multe posibil. Supă, apă, suc... orice fel de lichid, de fapt. Şi fructe. Dacă aveți.

Încuviințează la fiecare vorbă pe care o spun, băgându-le la cap. Îl văd cum se gândeşte deja de unde să facă rost de toate lucrurile astea. Nu sunt înfometați pentru că aşa vor ei. Nu-i întreb unde sunt părinții lui. Dacă nu sunt aici, nu e niciun mister ce li s-a întâmplat.

— Mă găseşti la spital dacă ai nevoie de mine. Când o să se poată mişca puțin, adu-o să vedem ce mai putem face.

— Mulțumesc.

Îmi pun trusa medicală pe umăr.

— Repet, pentru puțin.

Mă conduce pe scări.

— Te însoțesc înapoi la spital.

— Nu e nevoie. Oricum mă duc spre casă. Sora ta are mai multă nevoie de prezența ta.

Pare indecis între dorința de a se comporta ca un cavaler şi a rămâne alături de sora lui.

— Nu e nevoie, repet, cu mai multă convingere.

— Permite-mi să te conduc măcar până afară.

Coborâm scările în tăcere, unul alături de celălalt. La uşa de la intrare, mă întorc spre el şi-mi zâmbeşte.

— Mulțumesc încă o dată, spune.

— Cu plăcere, răspund şi fac un pas dincolo de prag.

— Ia-o pe... dar vocea îi este acoperită de zgomotul de gloanțe care sfâşie aerul.

Mă răsucesc speriată spre el şi văd cum ochii i se măresc. Mă ia de braţ şi mă trage imediat înăuntru.

— Hei! mă împotrivesc eu, smulgându-mă din prinsoarea lui, dar el nu bagă de seamă şi trânteşte uşa la loc.

Îşi duce un deget la buze, lipindu-şi urechea de rama de metal. Aştept cu respiraţia tăiată, rugându-mă să nu fie ceea ce cred că este. Dar speranţele mi se năruiesc când urmează alte împuşcături şi cele mai negre bănuieli ni se confirmă.

— E periculos, spune el în cele din urmă.

— Evident că da. Trebuie să plec. Mă dau într-o parte, dar el blochează spaţiul.

— Cred că e o încăierare între soldaţi şi protestatari. Trebuie să rămâi la adăpost până se termină. Au lunetişti pe toate clădirile.

Deşi e ceva ce ştim că se poate întâmpla în orice moment, începe să mă cuprindă panica. Layla e singură. N-o pot lăsa aşa toată noaptea.

— Trebuie să plec. Layla are nevoie de mine, spun din nou.

— Cine e Layla?

— Prietena mea. E şi cumnata mea şi e însărcinată în şapte luni. Nu pot s-o abandonez.

— Cum crezi că-i poţi fi de folos dacă eşti ucisă sau capturată? spune el apăsat, cu trupul pavăză în dreptul uşii.

La dracu!

— Poţi să o suni?

— Avem telefoane, dar nu le folosim. Mi-e frică să nu fie interceptate de soldaţi şi să afle că e singură.

Kenan ezită câteva secunde, apoi scoate la vedere un Nokia vechi.

— E un telefon cu cartelă. Se foloseşte doar pentru apeluri. Sună de pe el.

— Cum naiba ai făcut rost de el?

— Insişti să pui întrebări sau vrei s-o suni?

Mi-l înmânează şi porneşte înapoi pe scări. Se opreşte la jumătatea drumului.

— Nu te arunca în brațele morții.

Dau din cap ascultătoare, iar el se face nevăzut.

Formez numărul ei. Cu cât sună mai mult, cu atât inima îmi bubuie mai tare. Nu răspunde şi eu aproape leşin, terorizată. Mai sun de trei ori. Niciun răspuns.

Khawf se materializează în fața mea, iar neliniştea îmi deschide în inimă cea mai neagră dintre găuri.

— Ce se întâmplă? întreb fără aer.

— Gândeşte-te: dacă e în travaliu în clipa asta?

Pământul se deschide sub picioarele mele.

— Asta faci în fiecare zi, Salama. Vine mai aproape, privindu-mă cu milă. Te joci cu viața Laylei. Ca să nu mai vorbim de viața pruncului ei nenăscut. *Nepoata ta. Ce* contează mai mult? Pacienții sau Layla şi copilul ei?

Simt cum oasele îmi cedează sub greutatea vorbelor lui. Mi-aduc aminte cât a suferit Layla când l-au luat pe Hamza. A urlat cu săptămânile, cu mâinile pe abdomen, dorindu-şi să moară, suferința ei revărsându-se ca un potop care amenința s-o înece.

Îmi imaginez ce mi-ar spune Hamza dacă Layla ar păți ceva. Dacă ar muri din cauza mea.

7

Deschid uşa apartamentului lui Kenan şi intru val-vârtej, ca posedată. Ceva nu e în regulă, o simt. Trebuie să ajung lângă Layla.

— Ce face cumnata ta? mă întreabă Kenan ieşind din bucătărie.

— Nu răspunde la telefon. Înghit cu greutate.

— Nu te opri, spune el, simțind cât mi-e de teamă. Mai încearcă.

— Mulțumesc! murmur.

Înclină din cap şi eu stau lângă perete, în încercarea de a mă calma. Strălucirea portocalie şi tulbure a după-amiezii începe să se stingă, o briză rece şi aspră pătrunde în apartamentul pe jumătate distrus al lui Kenan. Mă-nfior, strângându-mi halatul de laborator pe mine. Kenan observă şi agață cu ajutorul fratelui său o pătură gri de lână deasupra găurii din perete, să nu mai intre aerul înghețat.

— Mulțumesc, şoptesc, iar el îmi zâmbeşte, clătinând din cap.

Intră într-una din camere, scoate o saltea veche şi o aduce târâş pe podea. Fratele lui îmi aruncă priviri timide. Are obrajii supți şi încheieturile osoase. Seamănă puțin cu Kenan, deşi ochii lui sunt de un verde mai deschis şi părul mai închis la culoare. Ca sora lui.

— Deci punem salteaua alături de Lama. M-am gândit că ți-e mai bine aşa decât să dormi singură în noaptea asta.

Apoi adaugă, ca şi cum ar vrea să-i iasă repede, repede vorbele din gură.

— Dar dacă preferi, poți să foloseşti oricare dintre camere. Eu şi Yusuf o să stăm treji toată noaptea. Dar dacă ai nevoie de ceva, orice, sau doar...

— Ai dreptate, îl întrerup. Lama încă are febră, vreau să mă asigur că o să fie bine. Oricum, n-o să pot dormi nici eu. Dar fratele tău ar trebui să se culce, totuşi. N-are rost să rămână toată casa trează.

Nu mă contrazice. Îi şopteşte ceva lui Yusuf, mângâindu-l pe cap. Yusuf îi ajunge lui Kenan sub bărbie. Ridică ochii, privindu-l cu adorație pe fratele lui, apoi se strecoară în camera lui.

Mă bucur că măcar unul dintre noi va dormi, pentru că eu nu cred c-o să fiu în stare, aşa, departe de Layla. Pornesc

spre saltea, mă aşez lângă Lama şi-i verific temperatura. E încă destul de ridicată, ceea ce nu prea îmi place, dar sper că antibioticele îşi vor face treaba. O şterg pe frunte cu o cârpă umedă, amintindu-mi că şi mie îmi făcea aşa mama când eram bolnavă. Atingerea ei era blândă şi vocea plină de încurajare când îmi dădea să beau un pahar de suc de lămâie.

— *Bravo, te'eburenee,* îmi spunea, ţinându-şi palma răcoroasă pe fruntea mea asudată. *Suntfoarte mândră de tine, Yalla, bea tot. Să omorâm toţi germenii ăia.*

Închid ochii strâns. *Nu. N-o să mă las copleşită de amintiri.*

— Cum se simte? mă-ntreabă Kenan, aşezându-se şi el alături de Lama, de cealaltă parte.

Mă forţez să zâmbesc.

— Încă are febră, dar respiră mai bine. Sunt optimistă.

— Alhamdulillah.

Îmi întinde un sendviş cu halloumi, ceea ce mă surprinde. Pâinea şi brânza nu sunt uşor de găsit. Observ că n-are unul şi pentru el.

— Eşti musafiră acasă la noi, spune el, iar eu n-am cum să nu mă-ntreb cât îi costă asta.

— Nu-l pot accepta. Dă-i-l fratelui tău.

— Nu, are şi el unul. Dacă nu-l mănânci tu, îl arunc, e păcat de el. Aşa că, te rog, nu te mai opune.

Din gura altcuiva ar suna a ameninţare goală, dar el nu pare să glumească. Mă priveşte cu încăpăţânare, nu-mi lasă loc de negocieri.

Oftez şi-l rup în două, întinzându-i lui partea mai mare.

— Poftim.

Dă din cap că nu.

— Ori îl mănânci, ori îl arunc pe loc şi nu se mai bucură nimeni de el.

Râde şi acceptă.

— N-a fost aşa greu, nu?

— Sunt sigur că sufletele părinţilor mei îmi aruncă priviri supărate din rai în momentul ăsta fiindcă am acceptat. Dar am fost păcălit.

Râde iar. Ochii îi cad preţ de o clipă pe cicatricile de pe mâinile mele. Simt un gol în stomac şi mi le acopăr cu mânecile. Gestul nu trece neobservat, dar nu zice nimic.

— Trebuie să fii descurcăreţ în ziua de azi, spun, încercând să mimez un ton lejer.

Amurgul a colorat cerul în roz intens presărat cu albastru. După ce terminăm de mâncat, îl cheamă pe fratele lui şi ne rugăm împreună. Kenan începe să citească versete din Coran pe un ton melodic, minunat. Mă hipnotizează cuvânt după cuvânt, mă hrănesc din înţelesul lor, simţind că-mi umplu de linişte fiecare celulă, îndepărtând orice urmă de suferinţă. Nici nu-mi amintesc ultima dată când m-am simţit atât de împăcată, de lipsită de griji.

După rugăciune, o verific pe Lama. Nicio schimbare.

Kenan scoate câteva lumânări şi le aprinde. Nu se sting, pentru că a acoperit cu pătura gaura din perete. Mă scuz să merg la baie şi-ncerc să o sun iar pe Layla, fără succes.

E bine, îmi repet masându-mi scalpul şi răcorindu-mi chipul cu apă să mă calmez.

Când revin în sufragerie, Kenan stă lângă sora lui, iar eu mă aşez pe partea opusă a saltelei. Are lângă el un laptop, dar ecranul e stins.

— Când o să ştim dacă o să fie bine? mă-ntreabă, tamponându-i fruntea cu o cârpă.

— Trebuie să treacă zece-douăzeci de ore ca să se adune în sânge concentraţia suficientă de antibiotic. Mâine, insh'Allah[9], o să fie bine.

---

[9] Cu voia lui Dumnezeu (n. red.).

Se uită la mine.

— Chiar ştii multe despre medicamente.

Ridic din umeri.

— Asta mi-e slujba.

— Da, dar ştii chestii despre cât timp le ia să-şi facă efectul aşa, pe dinafară. Bănuiesc că asta înseamnă că ai ajuns la un nivel avansat.

— Da.

Simt că roşesc şi-mi feresc privirea, concentrându-mă la cerul care din albastru închis devine negru. Şi-atunci îmi dau seama că-mi petrec noaptea neînsoţită acasă la un băiat. În circumstanţe ieşite din comun, da, totuşi... Palmele mi se umezesc şi încerc să nu mă gândesc la ce reacţie va avea Layla când va afla această informaţie suculentă. Cel mai scandalos lucru pe care l-a făcut cineva, din câte ştiu eu, a fost că Hamza i-a sărutat mâna Laylei după ce au recitat Al-Fatiha[10]. Şi nici nu erau logodiţi încă. S-a întâmplat la petrecerea de dinaintea logodnei. L-am tachinat pe Hamza pe tema asta încontinuu, până când m-a tras de nas, roşu la faţă.

Şi iată-mă acum, stând pe podeaua sufrageriei cu un băiat la niciun metru de mine.

— Încă îţi mai aminteşti toate lucrurile astea şi după ce ai absolvit? mă-ntreabă Kenan deodată, iar eu ridic privirea când îi aud tonul. Încearcă să-şi distragă atenţia, s-o distragă şi pe-a mea, de la situaţia bizară în care ne aflăm.

Îmi dreg glasul şi vocile din mintea mea se potolesc.

— Nu am absolvit. Tocmai începusem anul doi când... ştii tu.

Nu-i spun că am încetat să mă duc la cursuri după ce au început protestele la noi la universitate şi soldaţii i-au

---

[10] Primul capitol (surah) din Coran (n. tr.).

arestat pe colegii mei, câteva zeci. Nu-i cunosc suficient de bine.

— Eu am terminat anul doi anul trecut. Mi-am luat licența în IT. Visam să fac animație. Mergea totul strună, spune gânditor, indicând spre laptop. Ironia sorții e că aș avea atât de multe povești de spus. De transformat în filme de animație.

— Ca Hayao Miyazaki[11], adică?

— Întocmai, spune el, uluit. Îl știi?

— Sunt *obsedată* de filmele lui.

Kenan își îndreaptă spinarea, cu ochii strălucind de interes.

— Și eu! îmi doresc să ajung la Studio Ghibli. E un loc care lasă spațiu ideilor și imaginației. Se împletesc povești ca prin magie acolo.

Entuziasmul lui mă emoționează.

— Sună minunat, șoptesc eu.

Kenan închide ochii, zâmbind.

— O rază de speranță.

În vocea lui se simte bucurie pură, și, pentru prima dată, pot vedea adevărata sa față de dincolo de bucățile de sine sparte pe care a trebuit să le lipească la loc de mai multe ori la rând. Arată frânt și mă doare inima pentru el. Însă îmi este *atât* de cunoscut.

Scutur din cap și-l întreb direct:

— Noi doi ne-am mai întâlnit?

Face ochii mari, surprins.

— Ce vrei să spui? întreabă pe un ton scăzut.

— Poate nu înseamnă nimic, spun în timp ce mă joc cu tivul puloverului de pe mine. Dar cred că te cunosc de undeva. Nu de la spital, ci... din altă parte.

---

[11] Ilustrator, regizor, producător, scenarist și artist manga (n. tr.).

Spun ultimele cuvinte cu glas tărăgănat. El îşi muşcă buza şi nu reuşesc să-i descifrez expresia de pe chip. Înflăcărarea s-a transformat în altceva. Confuzie? Lipsă de încredere? Milă? Nu ştiu.

Dintr-odată Khawf apare lângă uşa de la intrare şi alunecă uşor spre mine. Sudoarea începe să mi se scurgă pe ceafă.

— Eu... hm... Kenan îşi drege glasul. Nu ne-am mai întâlnit niciodată.

Hm.

— Înseamnă că mi se pare, atunci, spun degajat, ca şi cum ar fi o greşeală pe care o fac mulţi, adesea şi-ncerc să nu-i permit lui Khawf să mă enerveze. Semeni cu cineva cunoscut, poate vreun pacient.

Kenan încuviinţează, dar e limpede ca lumina zilei: e ceva mai mult la mijloc.

— Care-i numele tău de familie? întreb tare, iar el sare ca ars.

În Homs toată lumea se ştie după numele de familie. Bunica mea era în stare să-ţi zică toată povestea unei familii după numele pe care-l purtau. Ştia cine erau bunicii, la care facultate a învăţat mătuşa, cu cine erau înrudiţi. Ţi-i putea enumera pe toţi, unul după altul, aşa cum un om de ştiinţă analizează o celulă la microscop.

E ceva ce fac *toţi* oamenii din Siria. Surâde.

— Aljendi.

E un nume cunoscut, purtat de mulţi. Îmi storc creierii încercând să-mi aduc aminte dacă mama a vorbit vreodată de vreun Aljendi, dar nimic.

Khawf mijeşte ochii şi netezeşte nerăbdător costumul şi scoate o ţigară. Lui Khawf nu-i pasă unde ne aflăm. Nu-mi rămâne de făcut altceva decât să-l ignor şi să mă concentrez pe Kenan şi Lama în speranţa că nu mă va deranja. Nu

trebuie să par smintită aşa, de faţă cu Lama şi Kenan. În seara asta nu-mi permit să mă pierd.

— A fost incredibilă sora ta azi, încep. Khawf ridică din sprâncene. N-am mai văzut să treacă prin aşa ceva un copil de nouă ani şi să mai aibă puterea să le zâmbească fraţilor ei.

— Da, e o dură. Îi dă cu blândeţe părul într-o parte.

— Aşa a fost ea mereu. Cred că se urăşte că a ţipat aşa mult, ceea ce e dovada că a trecut prin dureri crunte.

Mă simt vinovată.

— Îmi pare rău.

— Nu voiam să dau vina pe tine! Bănuiesc că ţi-a fost greu şi ţie.

— Mai întreabă-l o dată. De unde îl ştii? mă îndeamnă Khawf, pufăind din ţigară.

Continui să-l ignor.

— Fă-o şi n-o să te mai deranjez în seara asta.

Te rog, pleacă, îi spun în mintea mea.

— Vrei să zici că eşti mulţumită cu jumătatea aia de răspuns? Orice fraier şi-ar da seama că are ceva de ascuns. Dacă e ceva rău? Dacă e ceva care te-ar putea răni?

Îl amuţesc cu o privire furioasă. Care, însă, îl lasă indiferent.

— Eşti aici, singură, toată noaptea. Şi chiar dacă Layla ar şti unde eşti, ce ajutor să-ţi poată da o fată însărcinată? Tot ce ai la îndemână e un bisturiu. Se îndreaptă din spinare, măsurându-l din priviri de sus până jos pe Kenan. Şi judecând după fizicul pe care-l are, chiar dacă sunteţi amândoi la fel de înfometaţi, ţi-ar veni de hac în cinci secunde. Trei, dacă nu opui rezistenţă.

Ceafa mi se umezeşte de sudoare. De ce-mi face asta? De ce insistă asupra îndoielilor şi temerilor mele până când nu mai sunt capabilă să mă gândesc la altceva?

Kenan Aljendi. Numele lui sună atât de cunoscut. Unde l-am mai auzit?

— El te cunoaşte, insistă Khawf. Te-a recunoscut Asta îi dă un avantaj. Pun rămăşag că ştia deja cum te cheamă. El nu te-a întrebat pe tine numele de familie.

Rahat, are dreptate.

Îmi dreg glasul. O parte din mine ştie că n-are nicio intenție să-mi facă rău, dar cealaltă e enervată că-mi ascunde ceva.

— Kenan, scuză-mă dacă insist, dar eu chiar am impresia că ne ştim, spun pe un ton care nu lasă loc de tocmeală.

Lumina lumânărilor tremură în ochii săi întunecați.

— Ți-am zis deja că nu, insistă el.

Îl privesc țintă, cu din ce în ce mai multă răceală.

— Eu sunt sigură că da.

Oftează şi se ridică în picioare. Corpul meu intră imediat în alertă, dar trusa medicală e cam prea departe să pot lua bisturiul din ea. Chiar dacă mă ridic, tot e mai înalt ca mine şi urăsc asta. Trebuia să-mi ascult instinctul, să mă duc la mine acasă, în ciuda prezenței lunetiştilor.

Calmează-te!

— Salama, nu mint când spun că nu ne-am întâlnit.

Se răsuceşte să se uite la mine. Lui Khawf îi place la nebunie situația, se uită când la mine, când la Kenan.

— Atunci?

Mă simt vulnerabilă aşa, stând pe podea.

— Nu ne-am întâlnit pentru că n-am mai avut ocazia.

Ştii ce? Mă ridic şi eu în picioare.

— Încetează să mai vorbeşti în dodii, te rog.

Mă priveşte țintă.

— Trebuia să ne întâlnim la o cafea, cu un an în urmă.

Cafea. Vineri. Caftanul albastru de la Layla.

— Dumnezeule, suspin, făcând legătura cu ce s-a întâmplat acum un an. Tu eşti...

— Eram, dar viața a avut alte planuri.

— Trebuia să veniți la noi în vizită să mă petiți, răbufnesc eu.

Khawf respiră uşurat şi bate din palme.

8

Kenan se holbează la mine, cu obrajii şi urechile tot mai roşii, iar eu îl privesc la rândul meu, amintindu-mi de mama şi de cum s-a declanşat începutul sfârşitului.

Cu o zi înainte ca lumea mea să se prăbuşească, stăteam pe telefon, mă uitam pe Facebook. Tocmai dădusem pauză la *Prințesa Mononoke* pe laptop şi Layla mă etichetase la un tutorial despre machiaj, când a intrat mama.

— Salama, a zis.

Mi-am ridicat privirea la ea şi părul mi-a intrat în ochi. L-am dat la o parte.

Avea un zâmbet ezitant pe buze şi-şi trecea degetele pe frunzele plantei curgătoare care se scurgea în cascadă de pe raftul meu de cărți până jos, la podea. Mi-o dăruise Layla când am intrat la facultatea de farmacie şi-o botezasem Urjuwan. Era un nume ironicfiindcă însemna purpuriu, or, planta mea avea frunzele verde închis. Dar era un nume care mie-mi plăcea. Modul în care se înlănțuiau literele, U, R, J, şi W creând un cuvânt melodic care suna foarte arăbeşte. Uijuwan arăta drăguț lângă borcanele cu ierburi şi flori şi cele două ierbare în care adunasem de-a lungul anilor notițe despre flori şi ierburi medicinale, cu petale uscate lipite pe paginile grele şi cu explicații mâzgălite pe margine. Şi desene făcute de Layla, când aveam nevoie de ajutor. Eram aşa mândră de ierbarele mele, le arătasem şi profesorului meu, care mă lăudase în fața întregii clase. În ziua aceea am decis să mă specializez în farmacologie.

Mama s-a aşezat pe pat lângă mine.

— Vin mâine.

Sunt sigură că i se părea că ziua aceea venise prea curând. Mai ales că Hamza se căsătorise cu Layla cu nici măcar un an în urmă.

— La trei după-amiaza, după rugăciunea de vineri, am spus pe un ton complet dezinteresat, de parcă citeam dintr-un manual despre rezistența materialelor. Ştiu.

Îşi muşca interiorul obrazului. Lumina soarelui îi cădea pe chip făcând-o să arate mai tânără. Ziceai că suntem surori gemene.

— De ce eşti aşa tensionată? am râs eu. Nu ar trebui să fie invers?

A oftat. Semănăm la chip, aveam aceleaşi trăsături, acelaşi păr mătăsos, castaniu-ruginiu, dar ochii nu erau la fel. Ai mei erau căprui deschis, ca scoarța lămâilor noştri, iar ai ei, albastru intens, culoarea cerului la amurg. Iar în clipa aceea mă priveau plini de căldură.

— Dacă tu nu eşti emoționată, a zis indignată, sunt eu, pentru amândouă. Poate ar trebui să amânăm, a adăugat după o scurtă pauză.

— De ce?

Îi văzusem poza pe Facebook şi-mi plăcuse. Voiam să aflu dacă avea o personalitate la fel de drăguță pe cât era chipul lui.

— După...

S-a oprit, a tras aer în piept şi apoi a continuat în şoaptă. Nu sunt sigură că protestele din Dara nu ne vor afecta şi pe noi, aici, în Homs.

Protestele despre care vorbea fuseseră provocate de răpirea a paisprezece băieți – toți adolescenți. Fusese mâna guvernului. Băieții au fost torturați, le-au smuls unghiile, apoi i-au trimis înapoi acasă la familiile lor, şi totul pentru că scriseseră pe un zid „E rândul tău, Doctore" după succesul revoluțiilor din Egipt, Tunisia şi Libia. „Doctorul" era

preşedintele, Bashar al-Assad, care e oftalmolog. Ironic, nu? Un om care depusese jurământ să nu facă rău era acoperit de sângele nevinovaţilor.

Mi-am muşcat buza îndepărtându-mi privirea. Nimeni nu vorbise de asta la universitate, dar se simţea tensiunea în aer, pe străzi. Ceva se schimbase. Înţelegeam din felul cum vorbeau Hamza şi tata când eram la masă.

— Dara e la kilometri distanţă de noi, am zis eu încet. Şi... Nu ştiu.

— Nu contează.

Mama mi-a luat mâinile şi mi le-a strâns într-ale sale.

— La cel mai mic semn de rezistenţă... Nu le pot permite să-mi ia copiii de lângă mine.

— Mama, linişteşte-te, nu mă ia nimeni de lângă tine, am spus eu tresărind când am simţit cât de tare mă strânge. Nu plec nicăieri.

— Ba da, a zis ea cu un zâmbet melancolic. Dacă mâine tu şi Kenan vă veţi plăcea, atunci fetiţa mea se va mărita.

M-am uitat lung la planta mea curgătoare, admirând nervurile ieşite din frunze, desenul lor complicat.

— Ţi separe un lucru rău că oamenii protestează în Dara? Cine şi-ar dori să trăiască sub talpa unui asemenea guvern? Nu tu mi-ai zis că Jedee şifratele lui au fost luaţi şi că nu i-ai mai văzut niciodată de-atunci?

De data asta mama a fost cea care-a tresărit, dar când m-am întors eu spre ea, pe faţa ei nu se citea decât seninătate.

— Da, i-au luat pe tata şi pe unchiul meu. Ochii ei albaştri s-au umplut de lacrimi. Pe tata l-au luat târâş, sub ochii mamei mele, ai surorilor mele şi ai mei. Aveam doar zece ani, dar n-o să uit niciodată ziua aia. Mi-aduc aminte că speram că a murit. Îţi vine să crezi aşa ceva?

S-a oprit, cu ochii mari de uimire, dar eu nu eram deloc surprinsă.

Ştiam că timp de cincizeci de ani am trăit în frică, că nu aveam încredere în nimeni, că nu ne puteam împărtăşi gândurile rebele. Guvernul ne luase totul, ne răpise libertatea şi comisese un genocid în Hama. Au încercat să ne sufoce spiritul, au încercat să ne tortureze, să bage frica în noi, dar am supravieţuit. Guvernul era o rană deschisă din care resursele noastre se pierdeau într-un ritm hemoragic, cei din interior erau dominaţi de lăcomie, nu-şi vedeau decât de interesul propriu, dar noi n-am cedat. Am ţinut capul sus şi, în semn de sfidare, am plantat arbori de lămâi, rugându-ne ca atunci să ajungă la noi numai sub forma unui glonţ în cap. Pentru că un glonţ însemna îndurare, spre deosebire de ceea ce ne aştepta în măruntaiele sistemului lor penitenciar.

Mama a inspirat adânc.

— Bineînţeles că vreau dreptate pentru familia mea, Salama. Dar nu te pot pierde pe tine sau pe fratele tău. Ca să nu mai zic de tatăl tău sau de Layla. Voi patru sunteţi universul meu.

Privirea i s-a pierdut în gol.

— Deci, ce zici, cataif? am zis eu cu blândeţe, încercând să o readuc la mine.

Mama a clipit.

— Ah, da. Cataif. Ţi-amfăcut rost de toate ingredientele.

— Îlfac cum termin aici. Zâmbesc. Dar de ce cataif? Buzele mamei ascundeau un secret.

— Pentru că îţi iese foarte bun, iar eu cred în destin.

— Ce vrei să spui?

S-a ridicat şi m-a sărutat pe frunte.

— Nimic, hayati[12]. Te iubesc.

— Şi eu te iubesc.

---

[12] Viaţa mea (n. tr.).

Kenan îşi trece mâinile prin păr şi ridic brusc ochii la el, cu inima bubuindu-mi tare în piept.

— Am dreptate, nu-i... nu-i aşa?

Mă cutremur, cuprinsă de un val de căldură pe sub puloverul subțire şi halatul de laborator. Kenan îşi mută privirea şi-şi trosneşte degetele.

— Cererea în căsătorie. Căsătoria aranjată de mamele noastre!

Se crispează privindu-mă la rândul lui.

— Nu sună foarte romantic când o spui aşa.

Simt că n-am aer, mă prăbuşesc la loc pe saltea, cu genunchii la gură. Oh, ce-o să se distreze Layla pe seama mea! Stau ascunsă în casa băiatului cu care poate m-aş fi căsătorit.

Poate.

Ce cuvânt. Cuprinde infinite posibilități ale unei vieți care ar fi putut fi. Atât de multe opțiuni, toate la un loc, ca un pachet de cărți din care jucătorul trebuie să extragă una. Să-şi încerce norocul. Văd imagini din viața care *arfi putut fi.* Sufletele noastre se recunosc de la primul schimb de cuvinte. Vizita dă roade. Număr secundele până la momentul când voi spune *da.* Ne cumpărăm o casă încântătoare la țară, dansăm la amurg, călătorim prin lumea largă, ne construim o familie, descoperim în fiecare zi noi moduri de a ne îndrăgosti unul de celălalt. Eu devin o farmacistă renumită şi el, un animator faimos. Ne trăim viața împreună, prieteni şi complici, până când sufletele noastre se duc la Creator.

Dar realitatea nu e aşa.

Viitorul nostru e negru ca păcura. Un apartament pe jumătate distrus, surioara lui care se luptă să trăiască. Viața noastră înseamnă crampe de foame, mâini şi picioare înghețate, palme pătate de sânge, bucăți de şrapnel, teama

zilei de mâine, lacrimi tăcute, răni proaspete. Viitorul ne-a fost furat.

Undeva, departe, aud cântecul de sirenă al libertății. Ori e Khawf cel care-l îngână.

Kenan îşi frământă mâinile.

— N-am vrut să-ți spun pentru că nu ştiam dacă-ți vei aminti. Pufăie aerul din plămâni. Cum ar fi fost să-ți zic: „Hei, ştii, mamele noastre stabiliseră o vizită să te pețesc. De-acolo mă ştii”?

Mă frec la ochi şi râd ca pentru mine. Cred că e jenat şi încurcat, ceea ce nu prea ajută.

— E în regulă. Înțeleg.

Zâmbesc larg.

El mă priveşte nesigur.

— De ce zâmbeşti?

— Pentru că e ultimul lucru la care m-aş fi gândit.

Continui să chicotesc, iar chicotele se transformă în hohote de râs. Începe să zâmbească şi el, apoi râde împreună cu mine. Ne uităm unul la celălalt şi râdem şi mai tare. Are dreptate vorba aceea arăbească: facem haz de necaz.

Khawf îşi fumează țigara şi se retrage într-un colț al camerei, aparent satisfăcut de rezultat.

Hohotele se potolesc, devin chicote slabe.

— N-am mai pomenit să spargi gheața în felul ăsta, spun.

— Dacă ştiam că reacționezi aşa, îți ziceam de mai devreme.

Lama se trezeşte brusc.

— Apă, cere răguşit, iar starea ni se schimbă pe loc.

Kenan se ridică repede şi aduce o carafă. O şterg din nou pe frunte bucuroasă să observ că nu s-a oprit din transpirat.

— Are bluza fleaşcă de sudoare, observ zâmbind.

— Şi asta e de bine? mă întreabă el cu o sprânceană ridicată, ajutând-o să bea.

— Este nemaipomenit de bine. Lama, bea nişte apă, te rog.

Fetița mă ascultă.

— E semn bun. Înseamnă că trupul ei se vindecă. Se aude cum respiră regulat, iar rănile nu arată semne de infecție. Alhamdulillah. Face progrese. Ai grijă să stea la căldură şi dă-i să bea multă apă.

Ochii lui Kenan se umplu iar de lacrimi. Se vede că era convins că o va pierde, că se pregătise să accepte gândul că poate fetița nu va mai deschide ochii.

În timp ce Lama se bagă din nou la somn, o mai înfăşor cu încă o pătură.

Kenan priveşte chipul surorii lui şi-i cuprinde mâna micuță care dispare complet într-a lui.

— E mezina familiei, spune ca prin vis. Eram cu toții aşa fericiți când s-a născut. Doi băieți sunt greu de ținut în frâu, apoi a venit pe lume îngeraşul ăsta. Mi-aduc aminte cum plângea tata când asistenta i-a spus că era fetiță. Era alintată de toți. Şi un fluture dacă o atingea era o nenorocire. Nu lăsam să i se întâmple nimic rău. Altfel cum neam fi putut numi noi, frații ei? Protectorii ei? Şi acum... trupul ei suferă din pricina urii.

Vocea i se frânge, plină de frustrare şi furie.

— Eu am greşit. N-am fost în stare s-o protejez. Yusuf nu mai scoate o vorbă de când au murit părinții noştri, tresare la cel mai mic zgomot. Eu şi ea eram cei puternici. Care nu cedam. Dar... au reuşit să o facă şi pe ea să sufere. I-am promis tatei că-i voi proteja cu prețul vieții mele şi... l-am dezamăgit.

Cu mâini tremurânde îi aranjează şi mai bine pătura pe ea. Mi se duce gândul la tata şi la Hamza. Şi la Layla.

Te rog să fii bine, Layla, mă rog. *Te rog.*

— Cu ce te ocupi pe timpul zilei? întreb încercând să schimb subiectul în ceva care să nu mai fie aşa groaznic.

— Pentru bani? Am rude în Germania. Îmi mai trimit ei de câte ori pot.

Îmi fac de lucru cu mâinile.

— Spitalul nu mă plăteşte, o fac ca să ajut oamenii, însă nu ştiu dacă voi rămâne sufi...

Mă opresc din vorbit pe loc, iar Kenan ridică privirea, cu sprâncenele încruntate întrebător. După expresia mortificată de pe chipul meu nu-i e greu să-şi dea seama. Îmi apăs mâna pe piept repetând în gând *margarete, margarete, margarete.* Nu-mi vine să cred că mi-a scăpat. *Sigur* e de la lipsa de odihnă şi de la ororile pe care le trăiesc, începe să se simtă.

— Vrei să pleci? mă-ntreabă el.

Rămân pe gânduri un moment.

— Nu ştiu.

Pare să nu priceapă.

— Nu ştii?

Îmi muşc buzele.

— *Tu* n-ai pleca, dacă ai putea?

Are în grijă un frate şi-o soră, amândoi suferă de malnutriție, deci, ce-l împiedică? Pe mine mă ține pe loc spitalul.

— Nu, spune el fără ezitare, privindu-mă drept în ochi.

— Şi cum... şi Yusuf, şi Lama?

Inspiră adânc şi se uită spre Lama. Are fața încordată de durere, gura deschisă în timp ce respiră. Şuvițe de păr lipite de frunte. Kenan i le dă din nou într-o parte, cu degetele tremurând.

— Eu, ăăă... probabil i-aş trimite pe frații mei singuri, dacă ar fi sigură călătoria, dar nu e. Yusuf are treisprezece ani. Ea, nouă. N-au... n-au cum să se descurce singuri.

Îl fixez cu privirea.

— Şi atunci de ce nu pleci şi tu cu ei?

Tristețea îi dispare din ochi, înlocuită fiind de o intensitate feroce.

— Asta este țara mea. Dacă fug... dacă n-o apăr, atunci cine o va face?

Nu-mi vine să cred ce-mi aud urechile.

— Kenan, încep eu încet, şi nu ştiu dacă e de la lumina pâlpâitoare a lumânărilor, dar pare roşu în obraji. E vorba de viața fraților tăi.

Înghite cu greutate.

— E vorba de țara mea. Despre libertatea la care am dreptul. Despre faptul că a trebuit să-i îngrop pe mama şi pe tata, să-i spun Lamei că nu se mai întorc niciodată acasă. Cum să... vocea i se frânge. Cum să mă lase inima să plec? Când pentru prima dată în viața mea respir aer de libertate în Siria?

Cum poate să fie atât de încăpățânat? îmi vine să-l prind de umeri şi să-l scutur.

— Nu înțeleg. Cum ajuți în *războiul* ăsta doar rămânând aici?

Respirând aer de libertate în Siria?

Kenan se încruntă când mă aude repetând ce-a zis el, dar nu comentează. Oftează adânc şi spune:

— Filmez protestele.

Mi se-nmoaie picioarele şi stomacul mi se strânge.

— Ce... ce faci? zic în şoaptă.

Ridică din umeri şi strânge şi mai tare mâna Lamei.

— De-aia nu pot să plec. Le arăt oamenilor... lumii întregi... *ce se întâmplă* aici. Arată spre laptop. Urc înregistrările pe YouTube ori de câte ori revine curentul.

Râcâi pe jos cu unghiile, agitată.

— De ce îmi spui toate astea? îți dai seama ce păţeşti dacă te prind? Că ar fi mai rău ca moartea? Dacă Armata

Siriană Liberă nu reuşeşte să ne apere de soldaţi, vei fi arestat.

Kenan râde, dar nu e râsul lui.

— Salama, arestează oameni fără motiv. M-ar tortura pentru răspunsuri pe care nu le am, ştiind bine că nu le am. Nu sunt singurul care face înregistrări video. Foarte mulţi oameni protestează, fiecare în felul lui. În Daraya e un bărbat, Ghiath Matar, care oferă roze soldaţilor din armată. Arma lui împotriva gloanţelor sunt florile. Şi în inima mea ştiu că ei văd asta drept o ameninţare. Orice formă de protest, pacifică sau nu, este o ameninţare la adresa dictaturii. Aşa că pentru ei nu contează că eu înregistrez. Trăiesc într-o zonă protejată de Armata Siriană Liberă. Suntem oricum cu toţii în pericol, pentru că suntem în centrul vechi din Homs. Suntem complici doar pentru că existăm. Şi dacă tot sunt vinovat, atunci mai bine protestez. Îmi priveşte mâinile, iar eu le acopăr din nou cu mânecile. E prea departe de mine ca să-i pot citi emoţia din priviri. Dar pare durere.

Mă uit la el cu gura uscată. Nu cred că îl lasă chiar atât de rece ameninţarea unei posibile arestări. Privirea îmi alunecă într-o parte, spre uşa dormitorului, şi văd ochii lui Yusuf ivindu-se de sub părul dezordonat. E un băiat de treisprezece ani; ar trebui să păşească dincolo de pragul minunilor copilăriei, să lase adolescenţa să-i modeleze mintea, să-l facă mai mare la trup. Dar în el nu văd asta. Văd un copil speriat care regresează spre copilărie. Disperat să se întoarcă la vremurile când era în siguranţă. Când părinţii lui erau încă în viaţă şi când cea mai mare grijă a lui era să-i convingă să-l lase să se mai uite o oră la desene animate. Are ochii uriaşi şi plini de lacrimi. Înţelege pe deplin alegerea făcută de fratele lui. Şi consecinţele.

În el o văd pe Layla. Văd temerile care o cuprind ori de câte ori evit să discutăm despre fugă.

Oh, Doamne... Oh, Doamne! Ar fi distrusă dacă mi s-ar întâmpla ceva. Ar prefera moartea.

Mâinile îmi tremură, îmi acopăr fața, impunându-mi să respir adânc. Aşa sună în urechile ei? Sunt atât de încăpățânată încât nu văd că faptele mele îi distrug pe cei din jurul meu? Oricât de onorabile ar fi ele, asta nu înseamnă că fac mai puțin rău.

Trebuie să plec. Trebuie să o iau pe Layla şi să plec, altfel nu va supraviețui. Nu sarcinii, ci mie. N-ar supraviețui morții mele. Şi eu n-aş supraviețui morții ei.

Dacă moare Layla, ultima rudă care mi-a rămas, sora mea, aş deveni o umbră. A fost cât pe ce în octombrie. Ce m-aş face dacă ea n-ar mai fi? Khawf chicoteşte încet atrăgându-mi privirea, clatină din cap, zâmbind amuzat.

— Acum pricepi, spune.

Mă lovesc cu pumnul în frunte, blestemându-mi prostia şi naivitatea. Khawf avea dreptate. Aş da orice să o ştiu pe Layla în siguranță.

Trebuie să plec.

Decizia îşi croieşte drum în mine, în inima mea îndurerată şi simt cum ochii mă ard de lacrimi care refuză să curgă. Cum de nu mi-am dat seama? Ridic din nou privirea şi-l văd pe Khawf în picioare în spatele lui Kenan, sprijinit de perete, cu un rânjet satisfăcut pe față.

Îmi face cu ochiul.

— Acum tot ce-ți rămâne de făcut este să te târguieşti cu Am.

Mă simt amețită.

Se îndreaptă din spinare, scuturând praful invizibil de pe costumul impecabil.

— Şi pentru că sunt un om de cuvânt, te voi lăsa în pace acum. Dar ne vom revedea.

Când clipesc, Khawf nu mai e.

Privirea mi se limpezeşte. Kenan se uită la mine fără să priceapă, frângându-şi mâinile.

— Hm, Salama, spune cu delicateţe, ca şi cum aş fi un vas delicat de porţelan pe care-l ţine în mâini. Eşti bine?

Tresar. Nu din pricina întrebării, ci a tonului său.

— Da, răspund un pic prea grăbit. De ce?

Se scarpină la ceafă.

— Nu ştiu. Te uitai undeva în spatele meu şi parcă-l vedeai pe dracu' în persoană, mi-e şi frică să mă întorc să văd.

Vocea îi este relaxată, iar colţurile gurii i se ridică într-un zâmbet glumeţ.

Zâmbesc şi eu, dar cu jumătate de gură.

— Sunt foarte bine, mersi.

Mai mult de-atât nu pot să spun în clipa asta.

Kenan pare confuz şi-mi dau seama că trebuie să fi tăcut destul de multă vreme. Iar faptul c-am zâmbit aşa repede, după o tăcere îndelungată, probabil îl nelinişteşte.

Îmi dreg glasul.

— Oricum, nu sunt de acord cu tine. Referitor la decizia ta de a rămâne aici.

Mă cântăreşte îndelung înainte să adauge:

— Parcă erai farmacistă la spitalul unde sunt îngrijiţi protestatarii.

— Ce-are una cu alta? Respect jurământul lui Hipocrate pe care l-am depus. Tu îţi pui viaţa în pericol. Şi pe cea a *fraţilor tăi.*

Ridică din umeri.

— Probabil pentru că-mi iubesc ţara atât de mult încât nu mai contează consecinţele.

Simt că explodez.

— Şi *eu nu?* Fiindcă ţi-am zis că plec?

Kenan se alarmează.

— Nu! Nu asta am vrut să spun. Eu... Salama, asta e *casa* mea. N-am cunoscut altceva toată viața mea, în cei nouăsprezece ani ai mei. Mi-aș smulge inima din piept dacă aș pleca. Pământul ăsta face parte din mine și eu din el. E istoria mea, a strămoșilor mei, a familiei mele. Totul este *aici.*

Determinarea sa plină de mândrie îmi aduce aminte de Hamza, despre discursurile înfocate pe care le ținea când se întorcea acasă de la proteste. Sigur i-ar fi plăcut de Hamza. Mi se strânge stomacul doar gândindu-mă.

Clatin din cap, concentrându-mă asupra promisiunii pe care i-am făcut-o lui Hamza. La cât de fericită va fi Layla când îi voi spune că m-am înșelat, că-mi pare rău. Că o voi salva și mă voi salva și pe mine. Chiar dacă știu că are dreptate Kenan.

N-o să fie ușor când o să plec. Mi se va sfâșia inima, voi lăsa bucăți din ea de-a lungul graniței dincolo de care se aud strigătele neamului meu, care mă vor urmări tot restul vieții.

9

Mă trezesc brusc și-mi duc imediat mâinile la hijab. Peste noapte s-a încurcat, căzându-mi aproape de tot. Îmi pun o mână pe cap, încercând să-mi dau seama ce se petrece. Kenan m-a trezit pentru rugăciunea Fajr[13]. Apoi am adormit imediat la loc.

— Îh, mormăi, frecându-mă pe frunte și aranjându-mi la loc hijabul.

Observ lângă mine trupul micuței Lama mișcându-se. Mă aplec repede peste ea și respir ușurată când îi ating obrajii.

---

[13] Rugăciunea din zori (n. tr.).

Nu mai are febră. Kenan iese din bucătărie cu două căni de ceai şi-mi întinde una mie. Are părul ciufulit, zbârlit în toate direcţiile de la somn. Mă fâstâcesc când îl văd aşa, cu obrajii rozalii şi ochii măriţi la mine.

Doamne, mi-am petrecut noaptea aici. În apartamentul lui.

— Bună dimineaţa, spune el.

— Mulţumesc, accept eu ceaiul recunoscătoare. Lama este foarte bine, alhamdulillah.

Frige şi beau o gură.

Ceai de mentă. Mmm, Layla adoră ceaiul de mentă. Layla!

Mă-nec cu ceaiul, iar Kenan ridică privirea, îngrijorat.

— Ceai?

— Nimic, spun tuşind, cu ochii lăcrimând de la băutura fierbinte. Am uitat de Layla. Trebuie să plec. Cât e ceasul? Trebuie să ajung la spital. Doamne, cât am dormit? Dar nu contează. Trebuie să mă întorc la Layla! Stai cu ochii pe sora ta, da? E bine, dar trebuie să-şi ia antibioticul. Mulţumesc pentru ceai.

Îl dau pe gât pe tot, strâmbându-mă când simt că frige, şi mă ridic repede în picioare.

— Kenan, cât e ceasul? spun cu mintea aiurea, apoi mă văd în oglindă.

Doamne, arăt oribil. Iau grăbită halatul şi pornesc repede spre balconul distrus, să mă uit afară. Kenan a dat pătura la o parte ca să intre briza, iar aerul răcoros este exact ce-mi trebuie să-mi răcoresc trupul încins.

— E sigur să ies? îmi pun halatul pe mine. Mai sunt lunetişti? îmi fac griji pentru Layla. *Sper* să fie bine. Kenan, cât e ceasul? Sunt de tură la spital.

Pocnesc din degete la spate, spre el, să-i atrag atenţia, în timp ce privesc străzile. Sunt mai mult goale, pare să nu fie nimeni ascuns pe acoperişuri.

Kenan n-a mai zis nimic de ceva vreme, îmi dau eu seama. Mă-ntorc spre el şi văd că îşi soarbe ceaiul, privindu-mă amuzat cum mă agit.

— De ce nu-mi răspunzi? întreb.

El mai ia o gură de ceai, apoi pune cana pe jos.

— Monologul tău nu m-a lăsat. A fost prea amuzant.

Zâmbeşte larg.

— Mă bucur că te amuză.

Mijesc ochii la el, dar Kenan rămâne impasibil.

— Aşa eşti mereu?

— *Aşa?* repet, ridicând dintr-o sprânceană.

— Panicată şi un pic obsedată de control?

— Cel mai adesea.

— E bine, spune el continuând să zâmbească, iar eu nu înţeleg dacă vorbeşte sarcastic sau nu.

Fiindcă nu sună sarcastic. Mă rog, n-am timp să stau să-i analizez lui tonul sau mina de pe chip.

— Bine. Trebuie să plec. *Acum.* Mai sunt puşcaşi afară?

Îmi potrivesc bine trusa pe umăr. Urăsc să fiu aşa conştientă că n-arăt bine, cu buzele crăpate şi hijabul mototolit.

— Eu de unde să ştiu? Schimbă mereu momentul zilei. Uneori îi alungă ASL.

Oftez. Va trebui să improvizez.

— Bine, mă descurc eu, spun fără tragere de inimă şi pornesc spre uşă.

Kenan îmi blochează calea cu braţul.

— Unde crezi că te duci?

— Ăăă, acasă?

— Chiar crezi că o să te las să pleci singură? Dacă sunt lunetişti?

— Ai cumva un avion secret ca să plec cu el?

— Ha! Vin cu tine, spune, trăgându-şi haina pe el.

— Ba bine că nu. Sora ta are nevoie de tine.

— Nu te supăra, dar tu cine eşti? Mama cumva? Pot să iau şi singur o decizie. Hai să mergem.

— N-ai cum să... încep eu dând din mâini să-mi subliniez spusele.

— Are grijă Yusuf de totul până mă întorc. Nu e tont.

Nu mă lasă să replic şi iese pe uşă.

La naiba! Acum trebuie să-mi fac griji pentru viaţa lui. Sper să n-am sufletul lui pe conştiinţă.

Yusuf a ieşit din camera lui, îmi aruncă o privire timidă, apoi se aşază lângă Lama.

— Ai grijă de ea, da? Şi de tine, spun. Încuviinţează, iar eu ignor golul pe care-l simt în stomac când îi văd bluza jerpelită şi silueta slăbănoagă.

Kenan trebuie să plece, decid eu. *Înainte ca aceşti copii să fie nevoiţi să-şi îngroape fratele.*

Arunc un ochi afară, încântată şi speriată în aceeaşi măsură de lumina soarelui care străluceşte deasupra noastră. Pe de o parte, căldura sa ne apără de ultimele urme ale iernii, pe de alta, asigură condiţii perfecte de vizibilitate lunetiştilor.

Câţiva bărbaţi stau în faţa clădirii în care locuieşte Kenan; ţin în mână ceşti ciobite de ceai, fiind adânciţi în discuţie, în vreme ce vreo doi copii aleargă prin apropiere, strigând bucuroşi. Se aud chiar nişte râsete şi mă agăţ de acea fărâmă de inocenţă, care este încă vie şi luptă, şi mi-o ascund în inimă, să fie în siguranţă.

Bucăţi din tencuiala căzută crapă sub tălpile pantofilor în timp ce ne îndreptăm spre casa mea. Trecem pe lângă o brutărie dărăpănată care încă funcţionează. Afară e o coadă lungă, oamenii îşi freacă mâinile să şi le încălzească şi-şi strâng paltoanele pe ei. Aşteaptă răbdători, deşi în ochii lor se citeşte neliniştea, sunt cu toţii îngrijoraţi că se termină pâinea şi că se vor întoarce la familiile lor cu mâinile goale.

Cu fiecare pas pe care-l facem mă gândesc la decizia pe care-am luat-o aseară. A fost uşor, aşa, învăluită în întuneric, luminată doar de flacăra lumânărilor. Era un secret pe care mi-l putea şopti. Dar acum, în lumina strălucitoare îmi simt sufletul despuiat, e ca o pată de ruşine care nu se va mai lua niciodată.

Arunc o privire spre silueta înaltă a lui Kenan. Nici măcar haina largă nu poate ascunde ascuțimea umerilor sau mâinile osoase. Nu aşa ar trebui să arate. El şi fraţii lui ar trebui să fie sănătoşi şi în siguranţă şi fericiţi. Ar trebui să înveţe japoneza şi să-ncerce să ajungă la Studio Ghibli.

Nu putem rămâne aici.

— Ai cu adevărat de gând să rămâi în Homs? zic în şoaptă. Chiar vrei să mori aici?

Se opreşte şi se răsuceşte surprins spre mine.

— N-am nicio intenţie să mă las ucis, spune el încet.

Clatin din cap.

— În ritmul ăsta, cu ambiţiile şi gândurile tale periculoase, *aşa* se va încheia povestea ta. Ce-ar zice părinţii tăi despre asta? Dacă eşti prins? Dacă fraţii tăi rămân singuri, jelindu-te? Cum rămâne cu promisiunea pe care i-ai făcut-o tatălui tău?

Mă priveşte îndelung, ochii i se umplu de tristeţe.

— Eram singura fată din familie, spun. Mai aveam un frate, Hamza. El era toată lumea mea. Prietenul meu cel mai bun. Era totul pentru mine. El şi tata erau la protest, n-au reuşit să fugă când au început soldaţii asaltul. O săptămână mai târziu mama a murit din cauza unei bombe care a căzut pe clădirea în care locuiam.

— Salama, spune el pe un ton blând, temându-se, cred, de ce urmează să spun.

Dar eu tot continui.

— Mi-am pierdut familia. Tu încă o ai pe a ta. Văd asta zi de zi la spital: oamenii şi-ar vinde şi sufletul pentru un minut în plus cu cei pe care-i iubesc. Şi eu aş face-o.

Mă ard ochii de lacrimi, dar nu vreau să cedez.

Margarete. Margarete. Margarete frumos-mirositoare.

— Am încercat să-i vizitez la închisoare. Dar nu mi-au permis să-i văd. Era cât pe ce să mă aresteze şi pe mine, m-au lăsat liberă prin miracol. M-au avertizat să nu mă mai întorc.

Kenan inspiră cutremurat, iar eu îmi şterg repede lacrima care mi se scurge pe obraz.

Îmi amintesc totul, mirosul înţepător de sânge oxidat, ecoul urletelor în urechi. S-a întâmplat cu câteva săptămâni înainte de asediul asupra centrului vechi din Homs. Închisoarea nu e în centrul vechi, dar am reuşit să intru în institutul de detenţie, cu picioarele tremurând. Rana de pe ceafă abia începuse să se cicatrizeze şi Khawf îşi făcuse apariţia, otrăvindu-mi nopţile. Layla habar n-avea ce eram pe cale să fac pentru că era distrusă de doliu, cu ochii goliţi de expresie şi lacrimile curgându-i pe obraji neîncetat, ca două izvoare.

— Salama Kassab, a zis soldatul, înclinându-se mult pe scaun şi răsfoind o listă pătată de cafea. Adică, sper că era cafea.

— Da.

M-am agăţat de marginile vechii canapele din piele, din care ieşea umplutura. Era încreţită, de un galben mucegăit.

A mormăit privind lista îndelung prin ochelarii cu ramă de argint. Nu puteam să-i văd *ochii şi asta mă neliniştea.*

— Separe că tatăl şi fratele tău au făcut agitaţie mare, a spus el pe un ton lipsit de inflexiuni, dar eu percepeam pericolul ascuns.

— Vă rog, am şoptit eu cu inima bubuind. Vă rog, sunt tot ce am pe lume. Mama a mu... tata suferă de hipertensiune. Are nevoie de medicamentele lui, iar fratele meu...

M-am oprit. Nu le puteam spune despre Layla. S-ar folosi de ea să-l pedepsească pe el.

— Ai idee de câte ori aud aceeaşi poveste lacrimogenă? a spus el pe un ton exasperat. Vă rog, daţi-i drumul mamei mele, nu ştia ce făcea. Vă rog, daţi-i drumul fiului meu, doar pe el îl am pe lume. Vă rog, daţi-i drumul fiicei mele, n-a ştiut ce jignire gravă v-a adus. Vă rog, daţi-i drumul soţului meu, e bătrân şi slăbit.

A trântit lista pe masă făcându-mă să tresar.

— Nu. Nu le dau drumul. Au încălcat legea. Au stricat liniştea cu ideile lor.

Un urlet de durere mi-ajunge la urechi. Închid ochii strâns, apoi îi deschid la loc şi-l privesc pe omul care are soarta familiei mele în mână. Îl uram.

— Eu n-am fost niciodată la protest şi n-o să merg niciodată, vă jur. Aşa că, vă rog, daţi-le drumul, pentru mine. N-o să mai facă niciodată aşa ceva. Vă promit.

M-am auzit milogindu-mă şi am început să mă urăsc pentru asta. Că negociam cu cei care ne ucid şi torturează. Guvernul ne avertizase cu mult timp în urmă asupra consecinţelor, dacă ne răzvrătim. Toate temerile noastre din ultimii cincizeci de ani s-au adeverit.

Bărbatul a zâmbit, cu toţi dinţii lui galbeni, şi s-a ridicat cu greutate de pe scaun.

— Fetiţo. S-a pus în faţa mea, iar eu mi-am înfipt unghiile în mâini, strâmbându-mă de durere. Rănile abia începuseră să se cicatrizeze. Fă bine şi pleacă, înainte să te bag şi pe tine lângă ei.

— Îmi pare rău, murmură Kenan, iar glasul lui mă trezeşte din coşmarul care mi se repetă în cap.

— Nu de mine trebuie să-ți pară rău. Înghit cu greutate. Încă îi ai pe frații tăi. Dacă stai aici, atunci nu arunca la gunoi viața lor.

Kenan strânge din umeri. Înțeleg de ce face ce face. Dumnezeule, şi încă cum. Dar nu aşa. Nu după ce am simțit sângele surorii lui scurgându-mi-se printre degete ca un izvor ce-mi vorbeşte despre inima ei curajoasă. Nu după ce am aflat că Yusuf nu mai vorbeşte din cauza traumei suferite. Au nevoie de ajutor şi asta nu se poate întâmpla în Homs. Trebuie să aibă voie să fie doar doi copii.

E deja limpede din flăcările care-i ard în ochi, din agonia ascunsă în spatele cuvintelor lui: ştie că-i aşteaptă un viitor dezolant dacă nu pleacă. Nu e tont. Numai că inima sa e atât de plină de iubire pentru țara lui, încât e dispus să lase această iubire să-i înece şi pe el, şi pe frații lui. Doar că una e să auzi poveşti despre furia oceanului, alta e să fii acolo, captiv între valurile furioase.

— Ce înregistrezi tu, mai precis, Kenan? întreb, iar el se uită la mine surprins.

— Păi, protestele, cum ți-am zis. Imnul revoluției.

— Şi morțile?

Se crispează.

— Când nu se mai aud împuşcăturile, opresc camera şi fug.

Îl măsor din priviri o clipă înainte să încuviințez şi dau să-l depăşesc cu un pas, în vreme ce un gând mi se conturează în minte, dar el îşi drege glasul.

— Mama este o Hamwi, spune încet. Mă opresc.

— A supraviețuit masacrului de la Hama, continuă el şi mă răsucesc pe călcâie să-l privesc. Când soldații au dat buzna în oraş şi l-au devastat timp de o lună, ea a supraviețuit. Avea şapte ani şi a văzut cum fratele ei de nouă ani a fost împuşcat în cap. A văzut cum i s-a împrăştiat creierul peste tot. Ea şi familia ei au suferit

foametea. Mâncau o dată la trei zile. Eu mi-am pierdut unii membri ai familiei chiar de dinainte să mă nasc, Salama. Toată viața mea am cunoscut numai injustiție.

Se poticneşte şi oftează din adâncul pieptului. Când ridică privirea la mine, văd obstinație. Este atât de intensă încât mă trece un fior.

— De-asta protestez. De-asta înregistrez. De-asta ar trebui să rămân. Atâția ani înainte să înceapă revoluția. Tu nu ți-ai pierdut rude de mâna dictaturii, Salama?

Ştie răspunsul. Nicio familie din Siria nu a fost cruțată de cruzimea dictaturii. Amândoi ne-am pierdut rude în masacrul de la Hama dinainte să venim pe lume, dar pierderile pe care le-a suferit Kenan i-au întărit decizia de când era un copil. Şi a crescut odată cu el. L-a modelat. Spre deosebire de mine. Eu am ignorat pierderile de vieți până când au devenit realitatea în care trăiesc.

Mi se pune un nod în gât, mi-e greu să înghit fără să izbucnesc în lacrimi, aşa că prefer să continui drumul spre casă. Mă urmează şi el, un moment mai târziu.

Ne apropiem şi devin din ce în ce mai neliniştită. Trebuie s-o ating pe Layla, să ştiu că e aievea, că e în viață, că e bine. Trebuie să mă asigur că bebeluşul nu a decis să ne strice planurile şi să vină pe lume mai devreme.

Restul drumului îl parcurgem în tăcere, fiecare pierdut în propriile griji şi gânduri. Respir uşurată când văd casa mea. Cartierul e liniştit, pe stradă suntem doar eu şi Kenan. Totul pare normal, în măsura în care se poate numi normalitate, uşa decolorată de culoare albastră e întreagă. Scot cheile, nimerind cu greu încuietoarea.

Kenan se sprijină de zid.

— Aştept afară.

— Ce?! Treci înăuntru înainte să te-mpuşte cineva! îl îndemn înăuntru şi închid repede uşa după noi.

În casă e linişte. Lumina nu trece dincolo de ferestrele sufrageriei, draperiile fiind trase. Umbrele dansează pe pereții holului, parcă e mai frig în casă decât afară.

— Aşteaptă aici, şoptesc.

Încuviințează şi se-ntoarce cu fața spre uşă, să nu apară Layla cu părul descoperit.

— Layla, am sosit! strig tare.

Nu răspunde. Simt un gol în stomac.

— Poate doarme, sugerează Kenan, rămânând cu fața la uşă.

— Poate.

Verific în sufragerie, unde doarme ea de obicei, dar camera e goală şi rece într-un fel care nu-mi place, nicio rază de soare nu trece de după draperii. Covorul de sub canapea e închis la culoare, iar țesătura în spirală aduce a cer acoperit cu norii gri adunându-se înaintea unei furtuni, în bucătăria aflată la vedere e atât de linişte, încât culorile par să fi fost spălate de mâna cuiva. Neliniştea mă cuprinde ca o iederă care-mi înconjoară oasele.

— *Layla,* repet cu capul plecat, îndreptându-mă spre hol cu paşii vătuiți de covor.

Umbrele îmi învăluie paşii, iar inima îmi bate în gât, zvâcnind ca un pui de pasăre. Uşa dormitorului ei este închisă. Îmi trec degetele peste ea, apoi decid să verific mai întâi la mine în cameră.

Când întredeschid uşa, repetând în gând *Doamne, fă să fie aici,* aproape leşin de uşurare.

Layla stă întinsă pe pătura mea, strângând la piept perna mea. Ține ochii închişi şi buzele i se mişcă într-o rugăciune mută.

— Layla! strig, iar ea deschide ochii brusc, scoțând un sunet sugrumat.

— Salama! spune uşurată.

Sare din pat.

Ne aruncăm una în brațele celeilalte, brațele îmi tremură când o strâng aproape, părul ei îmi intră în gură. Dar nu-mi pasă. E în viață şi e încă gravidă. Foarte gravidă, cu burta agitându-se lipită de mine.

Se dă înapoi, mă apucă de umeri şi mă scutură.

— Unde-ai fost? mă-ntreabă.

— La o pacientă care nu se putea deplasa de acasă, a trebuit să mă duc acolo s-o operez. Apoi s-a pornit o luptă între ASL şi soldați şi n-am mai putut să plec, spun pe nerăsuflate.

Are ochii înroşiți, obrajii mânjiți, dar oftează uşurată.

— Bine.

— Fratele pacientei m-a adus acasă. E, ăăă, e aici, spun, încercând să par dezinvoltă.

Ea se uită peste umărul meu.

— Aici? Adică, aici, în casă?

Încuviințez.

Începe să priceapă. E scandalizată, iar cuvintele ei sunt pline de şoc.

— Dumnezeule, Salama! Ai petrecut noaptea acasă la un băiat?

O împing jucăuş în umăr, iar ea chicoteşte.

— Încetează, mă bâlbâi eu. Am zis că mor de îngrijorare. De ce nu ai răspuns la telefon când am sunat?

Se uită la mine ca şi cum ar fi trebuit să ştiu deja răspunsul.

— Nu răspund la numere necunoscute, doar ştii.

Îmi trec palma peste față, oftând.

— Bine. Bine. Eşti bine, alhamdulillah. Asta e tot ce contează.

— Sunt

— Trebuie să-i spun lui Kenan că eşti bine. Poți să vii să-l saluți şi tu dacă vrei.

Îmi aruncă o privire exasperată arătându-se cu degetul. Părul ciufulit, rebel, ochii umezi de lacrimi, hainele şifonate.

— Să-l salut? în starea asta? Nu, mersi, prefer să stau aici.

Clatin din cap, zâmbind.

Îl găsesc pe Kenan tot cu spatele spre mine când ies din cameră, îmi plimb ochii pe umerii laţi, pe felul relaxat în care-şi ţine mâinile în buzunare, legănându-se înainte şi-napoi pe picioare. Mă opresc un moment şi-mi permit să-mi imaginez, aici, pe holul murdar, cum ar fi arătat *posibila* noastră viaţă. Că trăiesc ca într-un film realizat de Studio Ghibli. Că în acest univers eu şi el avem glumele noastre, că port pe deget verigheta de aur primită de la el. Gândurile astea mă fac să roşesc, dar nu-mi pasă. E dreptul meu. E dreptul meu să-mi imaginez.

— Kenan, îl strig. Te poţi întoarce. Layla nu iese.

O face foarte încet, cu ochii lipiţi de covor.

— Se simte bine? întreabă, ridicând, în sfârşit, privirea la mine.

Dau din cap că da.

Se uită pe hol, remarcând starea deplorabilă. Nu spune nimic, dar observ că se întristează.

— Eşti sigură că e bine? Pot să mă duc să iau câte ceva. Nişte pâine sau lapte dacă au la magazin.

Clatin din cap.

— Mulţumesc. Suntem bine. Layla e bine.

Dă drumul aerului din piept.

— Bine. Atunci bănuiesc că trebuie să ne spunem adio.

Îmi muşc buzele, crispată să aud cuvântul ăla. Doamne, cât îl urăsc! *Adio.*

— Aşa e, spun, în schimb.

Mă salută din cap, deschide uşa şi mai priveşte o ultimă dată peste umăr.

— Mulțumesc, Salama, pentru tot. Nu ai salvat doar viața Lamei, ci şi pe a mea şi a lui Yusuf.

Zâmbeşte şi ochii verzi îi strălucesc, plini de căldură.

Pentru moment, îmi spun în gând.

Se strecoară afară pe uşă şi un gând care mă tot sâcâise îşi face drum spre buzele mele.

— Kenan! îl strig.

Se opreşte la câțiva paşi distanță.

— Da? răspunde, şi jur că aud o urmă de speranță în vocea lui.

Pornesc spre el, frecându-mi brațele cu mâinile. Pot să-l salvez, pe el şi pe frații lui. Ştiu cum.

— Vino să filmezi la spital, spun când ajung destul de aproape cât să-i văd cei doi pistrui de pe gât.

Pare surprins.

— Poftim?

— Vino la spital, fă clipuri cu răniții. Spui că vrei să fii de ajutor, nu? Că vrei să arăți lumii ce se petrece. Unde poți găsi mai multă nedreptate decât acolo? Protestele au loc de obicei noaptea. Şi pentru că e întuneric, n-ai cine ştie ce vizibilitate. Dar la spital ai... Impactul va fi mai puternic. Ultimele cuvinte sunt mai mult o şoaptă.

Privirea i se îndulceşte ascultându-mă şi mă priveşte îndelung înainte de a întreba:

— De ce?

— De ce?! repet eu.

— A spus limpede că ceea ce fac este periculos. De ce vrei să continui? De ce să o fac şi mai aproape de tine?

Îmi trosnesc degetele, îndepărtându-mi privirea să scap de neliniştea care mă cuprinde.

Pentru că atunci când vezi oamenii murind, când vezi copii mutilați şi-i auzi urlând de frică şi durere, poate atunci vei pricepe ce noroc ai că eşti bine. Că poți pleca.

În schimb, îi privesc țintă, cu răceală.

— Da, cred că ceea ce faci e periculos, dar asta nu are nimic de-a face cu faptul că-mi iubesc țara şi că nu-mi doresc să mai văd oamenii murind ucişi.

E rândul lui să roşească şi să-şi treacă palma pe chip.

— Eu, hm... scuză-mă. Nu voiam să...

Clatin din cap.

— E în regulă. Ştiu că n-ai vrut să sune aşa. Uite ce e, nu încerc să te oblig. Vrei s-o faci?

Brațele îi cad pe lângă corp şi ochii verzi privesc într-ai mei.

— Da, spune.

Mă trece un fior din cap până-n picioare.

— Da, vreau.

Îmi scapă un oftat de uşurare.

— Bun. Trebuie să-i cerem permisiunea doctorului Ziad, dar mă-ndoiesc că-l va deranja. E foarte implicat emoțional în războiul ăsta.

— Revoluție, Salama, spune Kenan. Zâmbeşte trist. E o revoluție.

Țugui din buze.

— Tu prezintă-te mâine la spital, la ora 9.00.

Intru înapoi în casă şi-o văd pe Layla în pragul uşii. Are un rânjet pe față cum nu am mai văzut vreodată.

— Kenan, hm? Mişcă în sus şi-n jos din sprâncene la mine făcându-mă să mormăi. Păreați foarte apropiați. Am fost la un pas să deschid uşa, să vin şi eu acolo să văd ce se întâmplă.

Trec pe lângă ea, cu obrajii arzând, dar e mai rapidă, mă prinde de braț şi mă răsuceşte spre ea.

— De ce roşeşti? mă-ntreabă.

— Nu roşesc, bâigui.

Mijeşte ochii la mine.

— Îl cunoşti? Da? Dumnezeule, ori vorbeşti ori îți dau una-n cap, spune cu o privire fioroasă.

— Bine, bine! Eu... noi... este băiatul care trebuia să vină anul trecut cu mama lui să mă pețească, spun pe nerăsuflate, ca şi cum aş face exerciții fizice.

Linişte. Apoi...

— *Nuuu creeed!*

Când Layla începe să vorbească, nu mai ai loc de gura ei. Spune tot ce ştiam că va spune şi ce nici n-am apucat să mă gândesc că va spune. Că eu şi Kenan suntem destinați unul celuilalt. Că e mâna sorții. Că e dragoste adevărată. Că o să fiu fericită. Că ne vom căsători. Că o să fim un cuplu incredibil. Că ea va fi mătuşa cool pe care copiii noştri o vor adora. Că e minunat. Că ne vom creşte copiii împreună. Că vom supraviețui. Mă urmează din bucătărie în camera mea continuând să turuie. Mă schimb de pulover şi-mi iau la loc pe mine halatul, tura mea la spital a început deja, am întârziat şi pornesc înapoi spre uşă.

— Layla, sună totul minunat, spun când se opreşte, în sfârşit, să respire. Dar avem probleme mai mari de care să ne ocupăm.

Trag aer în piept şi-mi fac curaj să pronunț cuvintele care mă vor distruge sufleteşte.

— Am decis să plecăm. O să vorbesc cu Am şi-o să găsesc un mod să plătesc pentru barcă.

Layla se opreşte brusc, cu gura căscată.

— Ce... ce te-a făcut să te răzgândeşti? spune în şoaptă.

Râcâi cu unghia o pată de pe mânecă.

— Am revenit cu picioarele pe pământ.

Layla întinde mâinile, mă apucă de umeri şi mă îmbrățişează strâns.

— Ştiu cât de greu îți este să iei decizia asta. Dar asta nu înseamnă că faci ceva greşit, da?

Nu răspund, inspirând parfumul ei de margarete.

— Spune-o, zice cu tărie. Spune „nu e nimic rău în faptul că plec."

Râd trist.

— Nu e nimic rău... în faptul că plec.

Se îndepărtează şi mă mângâie pe obraji.

— Bun.

Înainte să ies, mă apucă de mână. Mă-ntorc spre ea.

— Salama, spune, zâmbind.

Şi aşa, cu chipul mângâiat de razele de soare care intră pe uşa întredeschisă, arată iar ca pe vremuri. Obrajii roz şi ochii albaştri ca marea strălucind de viață.

— Nu strică să te gândeşti la viitorul tău. Nu trebuie să încetăm să trăim doar pentru că am putea muri. Poți muri oricum, în orice moment, indiferent de locul unde te afli în lume. Iar noi nu facem excepție de la asta. Noi doar înfruntăm moartea mai des ca ceilalți.

Mă gândesc la Kenan şi la acea viață *care arfi pututfi.* Serile de sâmbătă petrecute la televizor privind în maraton filmele Studioului Ghibli. Un apartament al nostru plin de plante şi flori culese de mine, ca să fie mereu plin de viață. Să le invit la cină pe Layla şi pe Micuța Salama, să-mi alint nepoata. Hamza şi Kenan certându-se din cauza unui meci de fotbal sau a unui joc video.

Tuşesc să scap de nodul din gât.

— Mda. Ne vedem diseară, Layla.

Îmi zâmbeşte melancolic, exact aşa cum o făcuse Kenan.

10

— Nu, zice Am, iar eu simt că mi se umple stomacul de aciditate. Nicio excepție.

Ne aflăm tot pe culoarul principal, am mâinile lipicioase de la sângele femeii pe care am ajutat-o cu douăzeci de minute în urmă. Rana de la cap s-a deschis, cusăturile n-au ținut şi a leşinat din cauza sângelui pierdut. În vreme ce mă

ocupam de rana ei, pregăteam ce-i voi spune lui Am, dar el mi-a tăiat-o scurt cum am deschis gura.

— Nu fac acte de binefacere, Salama, spune cu privirea înăsprită. Toți cei care apelează la serviciile mele au probleme. Nu eşti singura. Am avut un soț cu trei copii şi nevasta bolnavă. I-am spus nu lui şi îți spun nu şi ție.

Încleştez dinții, înfigându-mi unghiile în palmă. Îl urăsc şi urăsc felul în care profită de teroarea noastră. Ştiu că pot folosi aurul Laylei să negociez cu el, dar mândria îmi face limba ca de plumb. Am luat, în sfârşit, decizia oribilă de a întoarce spatele pacienților mei ca să onorez dorința lui Hamza, şi acum mă-mpiedic de lăcomia lui Am.

El îşi rontăie o unghie.

— Ți-a mâncat pisica limba?

Trebuie să am grijă cum mă comport. Mândria nu va salva viața Laylei, nici pe-a mea. Dacă-l jignesc, e posibil să refuze să-mi facă rost de barcă şi dacă-i ofer tot aurul din lume. Doar să-mi facă-n ciudă.

— O să găsesc cumva banii, spun obligându-mă să-i vorbesc politicos. Dar te rog să te mai gândeşti. Eu şi Layla suntem tinere şi nu vorbim germana. N-am plecat niciodată din țară. Iar noi doi suntem de-un neam. Suntem sirieni.

Am nu zice nimic, dar are o strălucire diferită în ochi. Pare impresionat în cele din urmă, scoate un mormăit.

— Bunăvoința nu-mi aduce pâine pe masă. Aşa că ori faci rost de bani, ori nu pupi nicio barcă.

Acestea fiind spuse, pleacă.

Amestecate, dezamăgirea şi groaza devin o pastilă cu gust amar cu efect pe termen lung. Îi simt gustul în gură tot restul zilei; devine chiar mai intens când plec acasă, moartă de oboseală, şi văd expresia de pe chipul Laylei când îi spun ce-a zis Am. Nu mă-ntreabă de ce nu i-am oferit aurul, iar eu mă simt uşurată. Mă bagă în pat mângâindu-mi părul.

— Nu-i nimic, susură ea. O să fim bine.

Mă holbez la tavan, cu un gol în piept. Zici că nu mai am inimă, că supraviețuiesc cu fărâmițele care mi-au rămas lipite de coaste.

Cum mi-am permis să mă gândesc la plecare, în mintea mea a încolțit speranța, punând stăpânire pe fanteziile mele. Nu o viață *care ar fi putut fi,* ci o viață *adevărată* alături de Layla şi un apartament, în Germania. Unul înghesuit, dar e bine şi aşa. Ne vindecăm rănile şi-l umplem cu râsete şi desenele micuței Salama. Şi-apoi, într-o bună zi, găsesc puterea de a scrie poveştile pline de magie pe care le-am îngropat de mult în adâncurile minții. Eu şi ea transformăm în acasă şi în familie ceea ce ne-a mai rămas.

Layla rămâne cu mine până când din amurg se face noapte.

— Sunt aici dacă ai nevoie de mine, da? spune ea, iar eu încuviințez.

Când închide uşa după ea, mă las pradă visării, iar imaginația mea stupidă o ia de unde rămăsese. Doar că de data asta în apartamentul nostru e şi Kenan. Şi frații lui.

Sunt fericiți, suntem în siguranță şi nu mai suferim de foame. Şi-atunci, preț de o clipă, întunericul nopții nu mai pare ca de smoală.

Adică până-n momentul în care aud pe cineva chicotind dintr-un ungher al camerei. Refuz să privesc într-acolo.

— Dac-ar fi să-ți rezum viața la un singur cuvânt, Salama...

Aud zgomotul brichetei. Cum trage adânc fumul în piept. Apoi îl dă afară.

— Acela ar fi *ironie.*

— Du-te-n mă-ta! spun cu glas răguşit.

Îl simt pe Khawf aşezându-se lângă mine, dar tot nu mă-ntorc spre el, sperând c-o să plece. Am oasele făcute din oțel, dar sunt prea ocupată să-mi adun fărâmițele de inimă, să le cos la loc, pregătindu-mă pentru iadul care, inevitabil,

mă aşteaptă mâine. Sunt dureros de conştientă de rezerva de Panadol ascunsă în sertar, trebuie să mă lupt cu mine să nu iau unul. Sau trei. Nici măcar Layla nu ia când o doare capul. Le păstrăm pentru zile negre.

O să trec eu de asta.

— Trebuie să recunosc, continuă Khawf, că sunt foarte mândru de progresele pe care le-ai făcut. Dar hai să trecem la următorul nivel. Mâine îi spui lui Am că o să-i dai tot aurul pe care-l ai. Pe toți dracii, o să-i dai şi casa asta dacă vrea. Nu că ar accepta. Dar chiar şi-aşa.

Tac şi mă trezesc tânjind după ce s-a întâmplat noaptea trecută, când Khawf s-a ținut departe de mine. Tânjind să mai stau de vorbă cu Kenan, să-i văd iar ochii arzători.

— Nu, mi-o taie Khawf. Băiatul ăla nu-ți poate aduce decât necazuri. Eşti prea bună la inimă, o să te convingă să nu mai pleci cu discursurile lui patriotice. Am făcut prea multe eforturi, de prea mult timp să-i permit să te facă să te răzgândeşti. Tu o să...

— Pleci, da, ştiu, răbufnesc eu, uitându-mă, în sfârşit la el.

Mă priveşte nemulțumit, dar puțin îmi pasă.

— Stai departe de Kenan. Nu-ți face griji, promisiunea făcută lui Hamza vine pe primul loc, spun.

— Fă bine şi roagă-te să accepte Am aurul.

Khawf rânjeşte, dezvăluind incisivii ascuțiți.

— Oh, sper că vei face tot ce-ți stă în putere să-l convingi.

Mişcă din degete, țigara îi trece de la unul la altul, iar umbrele de pe pereți şi tavan încep să-şi schimbe forma. Guri căscate a moarte şi ochi goliți de privire se holbează la mine. Curând încep să aud urlete de durere şi-mi acopăr urechile cu palmele strângând pleoapele închise.

— Ştii ce ți-ar zice Hamza, nu? Vocea lui Khawf e tăioasă. Că şi-ar dori să plecați. Te-ar implora s-o faci.

— Salama, aud vocea lui Hamza mmurmurându-mi în urechi. E suferindă. Salama, mi-ai promis, îți amințești? Că o vei salva pe Layla. Că te vei salva. Că o să te revanșezi pentru că ai lăsat-o pe mama să moară. Nu ți-ai încălca cuvântul, nu-i așa?

Simt arsuri în fundul ochilor și mă răsucesc, punându-mi perna în cap.

— *Încetează,* te rog.

În cameră domnește tăcerea și preț de o clipă mi se pare că s-a oprit. Dar când deschid ochii, Hamza se află lângă patul meu.

Are o rană deschisă pe frunte. Cu ochii căprui îngustați de nemulțumire și obrazul acoperit de vânătăi. E îmbrăcat cu hainele pe care le avea pe el ultima dată când l-am văzut, dar sunt jerpelite, pline de noroi și sânge.

— *Nu,* scâncesc.

Nu e el. Ăsta e Khawf.

Dar undeva, în adâncul sufletului, știu că el e. Chiar dacă ceea ce văd e doar o apariție, Hamza sigur suferă în clipa asta. Asta dacă nu e mort.

— Salama, dacă o prind pe Layla, știi ce-o să-i facă? murmură el și de pe buze îi scapă un văitat plin de jale. Sau dacă te prind pe tine? N-o să vă lase să muriți, nici pe tine, nici pe Layla. Salama, trebuie să plecați. Gândește-te la tata. Gândește-te la mine.

Lacrimile mă ard ca acidul și se scurg pe pernă.

— Hamza, *te rog,* am zis că o s-o fac.

El clatină din cap descumpănit

— Atunci de ce nu i-ai dat lui Am ce-a cerut? Salama, mai important decât orice este *să supraviețuiești.*

— O s-o fac, spun. Îți promit.

Când clipesc, Hamza dispare și peste liniștea din jur se face auzită iar vocea lui Khawf.

— Ori de câte ori cuvintele lui Kenan te vor face să ai îndoieli asupra deciziei pe care ai luat-o, aminteşte-ți de ceea ce ți-a cerut fratele tău.

Mac canadian, îngân eu. Petale albe. Centrul de culoare galbenă. Secretă fluid roşu. În doze mici se utilizează în tratarea bolilor respiratorii. *Maci. Maci. Maci.*

— Salama, dacă băiatul ăla te face să te răzgândeşti, continuă Khawf, o să fac în aşa fel încât să nu-ți mai aduci aminte ce sunt florile.

11

A doua zi doctorul Ziad vine fugind la mine de cum sosesc. Are un zâmbet pe care nu i l-am mai văzut de multă vreme.

— Salama! exclamă el. Am primit un transport de medicamente. Panadol. Ciprofloxacină. Azitromicină. Până şi morfină!

Rămân cu gura căscată, cu inima atât de uşoară, că simt cum ajunge dincolo de nori. Dacă viața noastră ar fi fost una normală, parte dintre îndatoririle mele zilnice ar fi fost să-l informez pe doctorul Ziad în legătură cu alimentarea stocurilor de medicamente. Treaba mea ar fi fost să distribui medicamentele, să le prescriu, să le inventariez. Primirea de marfă ar fi fost ceva plictisitor în cel mai fericit caz. În niciun caz motiv de sărbătorit.

— *Cum?*

— Au reuşit cei de la ASL să le procure de pe piața neagră, spune doctorul Ziad. Îşi trece mâinile prin păr, pare plin de energie, de speranță. Ți-am pus cutiile în depozitul de medicamente.

Radiez.

— Mă ocup imediat.

Spitalul e mai luminos astăzi. Pe feţele pacienţilor, în ciuda oboselii şi a suferinţei, se citeşte o umbră de speranţă. Sau poate îmi imaginez eu.

Înainte să dispar, doctorul Ziad mă apucă de braţ.

— Ai plecat pe grabă ieri de la spital. E totul în regulă? Mănânci suficient? Dormi? Ai nevoie de ceva?

— Sunt bine, spun.

Şi în clipa asta, aşa, înconjurată de pacienţi, sună fals. Sunt bine pentru moment. Sunt doar bine.

Nu ştiu dacă mă crede, dar nu dă semn că n-ar face-o.

Ca să-i distrag atenţia, îi povestesc despre Lama, că operaţia a decurs cu bine. Chipul i se luminează şi mă laudă că am reacţionat rapid.

— Bravo, spune, zâmbind.

Ţopăi spre depozitul de medicamente cu paşii mai uşori ca mai devreme, uitând complet de coşmarurile care m-au chinuit noaptea trecută. Azi e o zi bună. Azi *o să fie* o zi bună, *insh'Allah.*

Cutiile de carton sunt turtite, colţurile strivite, dar când le deschid, medicamentele sunt toate intacte. Sunt reci la atingere şi strâng la piept o sticlă de paracetamol pentru copii. O să putem să le scădem febra.

— Am auzit că am primit medicamente, spune o voce din prag şi, când mă întorc, o văd pe Nour. Chipul îi străluceşte de încântare.

Nour a făcut parte din echipa de infirmieri timp de trei ani, apoi, când primii martiri au început să fie aduşi pe tărgi în spital, a fost promovată drept asistentă. De la Nour am învăţat cum să pun copci, cum să confecţionez bandaje improvizate şi să drenez lichid din plămânii pacienţilor. Are nervii de oţel şi inima de aur.

Flutur spre ea o cutie de flucloxacilină.

— Ai auzit bine!

Scoate un chiot şi apoi râde. Sunetul bucuriei e ciudat pentru urechile mele, dar îl primesc cu braţele deschise.

— Trebuie să controlez un pacient, dar am vrut să văd cu ochii mei miracolul ăsta. Zâmbeşte. Cheamă-mă dacă ai nevoie de ajutor.

— Bine.

Pleacă. Aranjez medicamentele pe rafturile goale o vreme, apoi ridic ochii spre ceas. E 10.13.

Kenan.

I-am spus să vină la 9.00, dar încă n-a apărut. Ca să mai alung din starea de anxietate, decid să fac o tură prin spital. Poate-o fi aici şi nu mă găseşte. Trec ca din întâmplare din salon în salon, dar nu dau nicăieri de el, aşa că mă întorc în depozit. Mă cuprinde îngrijorarea şi încerc să nu mă gândesc la toate motivele din pricina cărora nu este aici. Sora lui e convalescentă şi are nevoie de el, probabil. Fac o mică rugăciune pentru sănătatea ei. Poate o să trec pe la ei pe acasă să le dau o folie de Panadol după ce termin tura. O parte din mine, o parte prostănacă, plină de speranţă care cumva a supravieţuit, nădăjduieşte că-l voi putea revedea pe Kenan.

Clatin din cap. Nu e momentul să stau să mă gândesc la o viaţă *care ar fi putut fi,* la un băiat înalt cu ochi calzi, verzi, plini de viaţă.

— Bună dimineaţa, spune Kenan din spatele meu.

Sar ca arsă. Inima îmi bubuie în piept ca tunetele. Mă-ntorc încetişor, să-mi dau timp să arăt calmă, adunată, înainte ca el să-mi poată citi gândurile pe chip.

Frigul dimineţii l-a obligat să-şi ia o geacă peste puloverul vechi. Stă sprijinit de tocul uşii, cu braţele încrucişate pe piept. Are părul ciufulit, vârful cârlionţilor îi ating urechile, faţa e roşie de la frig. Pe umăr îi atârnă un aparat de fotografiat vechi, Canon, decolorat pe margini şi un pic ciobit.

— Bună dimineața, răspund, forțându-mă să vorbesc calm, să nu par prea nerăbdătoare. Ai întârziat. E totul în regulă? Cum se simte Lama?

Îmi zâmbeşte şi simt fluturi în stomac.

— Da, mulțumesc de întrebare. I-a cedat febra, alhamdulillah. Şi Yusuf e mai liniştit acum, că ea e bine. Au dormit până târziu în dimineața asta şi n-am putut să plec până nu s-au trezit.

Mă joc cu antibioticele din mână.

— Mă bucur că sunteți bine cu toții.

— Suntem, da.

Mă priveşte lung câteva secunde şi îl simt ca şi cum m-ar atinge peste tot.

În viața noastră *care ar fi putut fi,* în care ne-am promis unul altuia, el ar sta acum în fața mea, cu două *halloumi manaeesh*[14] proaspete într-o mână, cu brânza topită pe aluatul fierbinte care unge ambalajul de hârtie, şi două ceşti de ceai *zhoorat,* ale cărui frunze de mentă umplu aerul cu prospețimea lor. Un mic-dejun pe grabă, înainte ca amândoi să ne continuăm ziua. Ar glumi cu mine şi mi-ar povesti ce-a visat azi-noapte. Şi înainte de a pleca, nu mi-ar săruta mâna sau obrazul, pentru că nu suntem logodiți oficial, dar mi-ar zâmbi ca şi cum ar fi făcut-o.

Mă-ntreb dacă şi el se gândeşte la acelaşi lucru, îşi drege glasul.

— Deci, ăăă, unde este doctorul căruia trebuie să-i cer permisiunea?

Clipesc să mă trezesc la realitate.

— Ăăă, da.

---

[14] Lipie cu brânză haloumi (n. tr.).

Las antibioticele jos şi-i fac semn să mă urmeze. Ţine pasul în timp ce trecem pe culoar către salonul principal, unde se află de obicei doctorul Ziad, dimineaţa.

— Deci, fii atent, încep eu, inspirând adânc. Kenan se uită la mine. Ştiu că a fost ideea mea să faci asta, dar există nişte riscuri. Trăim vremuri periculoase şi n-ai de unde să ştii cât te poate afecta.

Se încruntă.

— Te referi la turnători?

Dau din cap că da.

— Din câte ştiu eu, toată lumea de pe aici îţi împărtăşeşte ideile, dar poate sunt doar vorbe goale. Aşa că dacă vrei s-o faci, este...

— Vreau, mă întrerupe el. Am cântărit totul îndelung şi cu atenţie. Şi ţi-am zis, soldaţilor nu le pasă dacă tu înregistrezi sau nu, dacă ce faci aici este să vindeci oamenii. Vom fi cu toţii tortu... aceeaşi soartă pe toţi ne aşteaptă. Iar tu vei fi în pericol în aceeaşi măsură în care sunt eu.

Mă înfior. Are dreptate. Ca farmacist, aş înfrunta exact ceea ce a înfruntat Hamza. Doctorul Ziad ar păţi-o mai rău ca noi toţi, dat fiind că el este chirurg-şef.

— În cazul ăsta, mai bine luptăm, termină Kenan în locul meu. Nu le voi permite să mă domine prin frică.

Cuvintele lui ating o coardă sensibilă. Îmi întorc repede privirea, să nu-mi vadă expresia.

Nu le voi permite să mă domine prin frică.

Îl găsim pe doctorul Ziad lângă un bărbat cu mâinile şi picioarele complet acoperite de pansamente, cu ochiul stâng umflat, închis. Zace în pat, singur, privind în gol undeva în faţă. Aşteptăm ca doctorul să termine controlul.

Când se-ntoarce spre noi, zâmbeşte cu tristeţe.

— Ăăă, domnule doctor, aveţi un moment? întreb încercând să nu mă uit la bărbatul rănit.

Doctorul Ziad se uită când la mine, când la Kenan.

— Desigur.

Face semn din cap să-l urmăm în încăperea pe care o foloseşte drept birou şi salon de terapie intensivă. Lângă perete sunt două paturi; biroul doctorului este acoperit până la refuz cu hârtii abandonate. Prin fereastră pătrunde o lumină gălbuie.

— Vă pot ajuta cu ceva? întreabă după ce închide uşa.

Mă prind cu mâinile de capetele bijabului.

— Domnule doctor, el este Kenan. Fratele fetiței care a avut nevoie de ajutorul meu.

— Cum se simte? îl întreabă doctorul Ziad pe Kenan.

— Bine, alhamdulillah. Mulțumită eforturilor lui Salama. Este extraordinară.

Îmi zâmbeşte şi simt cum mă cuprinde o căldură pe dinăuntru.

— Suntem norocoşi s-o avem, spune doctorul, dându-i dreptate lui Kenan.

— Foarte drăguț din partea amândurora să spuneți asta, murmur eu stânjenită. Domnule doctor, adaug apoi, pe un ton mai ferm, Kenan – şi mă uit la el, iar el mă încurajează încuviințând – filmează protestele şi mă întrebam dacă ar fi posibil să filmeze şi aici cum sosesc pacienții, să documenteze ceea ce se petrece astfel încât să afle lumea întreagă ce se întâmplă.

— Şi v-aş ruga să îmi dați permisiunea s-o fac, spune Kenan.

Doctorul Ziad pare interesat, se scarpină în barbă, gânditor.

Ridurile din jurul ochilor sunt mai pronunțate, iar cele de la colțuri se adâncesc.

— Aveți permisiunea mea, spune. Dacă filmezi o persoană anume, va trebui să-i ceri mai întâi permisiunea. Dar dacă are loc un bombardament de dimensiuni mari şi ne aduc victimele, filmează tot.

Kenan rânjeşte fericit, strângând mâna doctorului şi mulțumindu-i.

Dr. Ziad îşi ia rămas-bun de la noi, apoi pleacă să-şi termine turele.

— Îmi place de el.

Kenan priveşte în urma doctorului cu admirație.

— E un supererou. Nu există cuvinte mai potrivite pentru a-l descrie pe doctorul Ziad.

— Yalla. Hai să-ți arăt spitalul.

Ochii lui Kenan se luminează în aceeaşi măsură şi de tristețe, şi de fericire, umplându-mă de un sentiment stupid de speranță. Speranță pentru viața *care ar putea fi.* Îmi soarbe cuvintele în timp ce-i povestesc despre diferitele secții şi despre cum repartizăm pacienții în funcție de gravitatea cazului. Îi povestesc despre cazurile pe care le aveam cel mai des. Că, uneori, şocul pe care îl simt când văd trupurile însângerate, mai ales copiii împuşcați de lunetişti, e suficient ca să mă simt frântă în două. Nu-i spun cât de des mi s-a întâmplat asta. Sau de câte ori a trebuit să ies fugind din spital să vomit.

La întoarcere, îndreptându-ne spre salonul principal, trecem pe lângă secția de maternitate.

— Aici stau femeile însărcinate. Nu le dăm sedative pentru că nu ne ajung pentru operații. Am pierdut... unele nu supraviețuiesc. Cel mai rău e când moare mama şi bebeluşul supraviețuieşte. Nou-născuții sunt aici. Indic spre încăperea adiacentă.

Chipul său se umple de compasiune când vede copiii.

— Sunt în incubatoare?

— Da. Eu... ăăă, nu-mi place să vin aici. E prea mult pentru mine să-i văd atât de mici, complet lipsiți de apărare. Unii dintre ei au fost scoşi din pântecele mamelor şi au nevoie de incubator să supraviețuiască. Alții au câteva luni şi sunt bolnavi.

— Ce se-ntâmplă când se fac mai bine?

Mina mi se schimbă.

— Cei norocoşi au familie. Ceilalţi rămân aici până îi poate prelua un orfelinat... Mă cutremur. Nu vreau să îngrop copii.

Inima îmi bubuie în piept.

Lotus. Frunze rozalii. Stabilizează tensiunea arterială. Vindecă inflamaţiile. Lotus. Lotus. Lotus.

Mă uit la el când văd că tace. Nu-şi ia ochii de la cutiile de metal, cele care ţin în viaţă bebeluşii, iar pe faţa lui trece o urmă de emoţie. Scrâşneşte din dinţi şi o venă i se umflă pe gât.

— Tu te simţi neajutorată, Salama. Iar eu... Tonul lui e calm, dar plin de furie. Nimeni nu merită aşa ceva. Aici mor copiii de foame, iar în oraşe cum ar fi Damasc oamenii aruncă mâncarea rămasă fiindcă sunt sătui.

Simt, fără să-l ating, cum tremură. Mă gândesc la Damasc, la capitala şi mândria noastră, unde puţinele proteste au fost rapid strivite sub cizma guvernului, iar oamenii s-au întors la viaţa lor „normală”. Dacă ar scăpa vreodată Damascul din ghearele dictaturii, atunci toată Siria ar scăpa din strânsoarea sa. Damascul este capitala. Orice decizie luată acolo se reflectă, ca un val, asupra întregii ţări. Damascul e fortăreaţa lor. Toate victoriile strămoşilor noştri sunt scrise în pământul acela. Şi ar trebui să aparţină oamenilor care-şi sacrifică vieţile să-i elibereze.

E uluitor pentru mine că Homs e la doar două ore jumătate cu maşina de Damasc. Am nişte rude îndepărtate acolo. Ca majoritatea oamenilor din Homs. Cumva, suntem înrudiţi cu toţii.

— N-are rost să te-nfurii din cauza asta, spun cu tristeţe. Măcar noi facem ceea ce e bine, dacă asta are vreo importanţă. El se bate cu pumnul în frunte de câteva ori. Vezi soldaţii bătând oamenii pe străzi, târându-i de acolo,

ucigându-i, îți vezi frații mai mici căutând un pic de căldură pe timpul nopții şi te gândeşti că mai rău de atât nu se poate. Din cauza asta moare speranța, Salama. Pentru că nu ştiu ce se petrece. Şi cum ar putea? Sunt nişte copilaşi. Doar nişte copilaşi.

Mă duc cu gândul la Ahmad, la cum viața i-a părăsit trupul, lăsându-l ca o scoică goală. La respirațiile chinuite, la calmul infinit din ochii lui în timp ce accepta moartea. Şi el era doar un copil.

Kenan n-a terminat de vorbit.

— Salama, şi nici măcar nu e asta partea cea mai rea. Ce garanții ai că bombele nu vor lovi spitalul? Cum să...

— Nu, şoptesc eu, iar el observă expresia terorizată de pe chipul meu. N-o spune.

Se cutremură, încuviințând din cap.

De data asta aceleaşi gânduri oribile ne bântuie pe amândoi.

Că zilele noastre în spitalul acesta sunt numărate. Că în Homs doar Armata Siriană Liberă ne mai apără de soldați. Că suntem înconjurați din toate părțile, inclusiv din cer. Că armata ar putea arunca în orice clipă o bombă asupra acestui fragil adăpost al nostru. Că, ferească Dumnezeu, dacă Layla nu va putea să nască în spital, şansele ei de supraviețuire sunt aproape nule. Şi asta în cazul în care nu pățeşte altceva înainte.

Arunc priviri prin jurul meu în căutarea lui Khawf, m-aştept să mă amenințe, să-mi sporească şi mai rău fricile pentru că în dimineața asta nu m-am dus, mai întâi de toate, să-l caut pe Am. Dar nu e aici. Kenan îmi urmăreşte privirea, iar tristețea lui este înlocuită de confuzie.

— După ce te uiți?

— După nimeni, răspund cam grăbit.

— Nimeni? repetă el, iar eu mă cert în gând.

— Nimic, mă corectez. Voiam să zic după nimic. Trebuie să plec, spun înainte ca el să poată continua. Ştii unde să găseşti pacienţii.

Dă să spună ceva, apoi se răzgândeşte şi încuviinţează.

Mă răsucesc pe călcâie şi mă-ndepărtez în pas grăbit, fugind de expresia lui uluită. Nu mă-ntorc la depozit, ci pornesc spre salonul principal, să-l caut pe Am. Scena e aceeaşi, pacienţi înghesuiţi peste tot, înconjuraţi de cine a mai rămas din familia lor. Cei care n-au pe nimeni îmi frâng inima cel mai tare. Scrutez feţele slăbite, dar nici urmă de Am.

Oftez, frecându-mi braţele, şi mă gândesc să verific prin saloane, când voci înăbuşite încep să se audă dincolo de uşile închise de la intrare. Mi se face pielea de găină şi corpul îmi intră în stare de alertă.

Uşile se deschid trântindu-se de perete, intră un roi de oameni cu hainele pline de sânge, picurând. Trupuri flasce sunt aduse pe braţele salvatorilor; urletele şi strigătele lor ajung până-n tavan. Ştiu deja că e vorba de victime ale împuşcăturilor lunetiştilor pentru că nu văd corpuri dezmembrate, ci fântâni de sânge.

Şi sunt toţi copii.

Prin mulţime îşi face loc Am, ţinând în braţe o fetiţă care sângerează. Chipul lui e schimonosit de îngrijorare, de frică.

— Fiica mea! urlă spre oricine e dispus să-l asculte. Ajutaţi-mă!

Khawf stă alături de mine acum şi-mi apasă un deget, a cărui atingere n-o simt, pe frunte. În minte îmi ia naştere un gând oribil.

— Fă-o, spune el, şi eu văd în ochi faţa înlăcrimată a Laylei.

12

Picioarele mi se mişca singure, ducându-mă ţintă spre Am, care strigă după ajutor. Numărul limitat de personal îmi oferă un avantaj. Ţine apăsat pe gâtul fetiţei un tricou murdar cu o mână, dar sângele îmbibă materialul, scurgându-se pe bluza ei galbenă. Trebuie să mă mişc repede, să n-o pierd.

— Urmează-mă, îi strig.

Ochii lui se concentrează asupra mea. Alergăm printre pacienţii împrăştiaţi, care urlă, şi găsim, în cele din urmă, o veche masă de operaţie.

— Pune-o jos încet.

Vocea îmi sună atât de lipsită de emoţie, că nici n-o recunosc.

Smulg repede un tifon şi îl presez pe rana deschisă de pe gâtul ei, în timp ce verific dacă are puls. Are, dar e slab. Probabil glonţul i-a trecut la milimetri de arteră. Hai că pot. Pot s-o salvez. Am mai făcut-o şi înainte.

Dar braţele nu vor să mi se mişte, ideea aceea oribilă mi le ţine pe loc. Mă uit de jur-împrejur să văd dacă e Kenan pe-acolo, dacă filmează, dar nu-l văd. Dacă îmi joc bine cartea, nu va observa nimeni.

— Ce faci? mă-ntreabă Am, şuierând, practic, iar eu continui să ţin mâna apăsată pe gâtul fetiţei.

— Salveaz-o!

— Dă-mi o barcă, spun cu aceeaşi voce lipsită de emoţie.

— *Ce?*

— Dă-mi o barcă sau... iau mâna de pe rană.

Nu-mi vine să cred că mi-a ieşit aşa ceva pe gură.

Face ochii mari şi ridică sprâncenele atât de mult, mai, mai să-i dispară sub rădăcina părului. Mâinile îi tremură de furie, se-ndreaptă spre mine, dar nu mă clintesc.

— Tu... Faţa i se contorsionează de furie, roşie ca focul. Cum îndrăzneşti?! Ce fel de farmacistă eşti?! Ai lăsa-o să moară?

Mi-e greu să-l aud dincolo de bubuitul inimii care-mi galopează-n piept.

— Pierzi timp prețios pentru ea doar ca să-ți arăți furia. Nu mai are mult.

E o minciună. Eu ştiu asta, dar el nu. Sunt nevoită să-i pun viața în pericol preț de o bătaie de inimă ca să o salvez pe-a Laylei şi a copilului ei. Nepoata *mea.* Să-mi țin promisiunea.

Sub mâna mea fiica lui se mişcă spasmodic. Ridic ochii la Am, apoi la oamenii din jurul meu, nimeni nu ne aruncă o a doua privire, fiecare, prizonier în lumea proprie.

— *Fiel* urlă cu lacrimi în ochi. Bine! Te rog, salveaz-o.

Parcă şi simt zâmbetul satisfăcut al lui Khawf în ceafă. Mă apuc imediat de treabă, mulțumindu-i lui Dumnezeu că am făcut de mii de ori asta cât să termin imediat, fără prea multă pierdere de sânge.

Am o mângâie pe frunte, dându-i părul pe spate.

— Sunt aici, Samar. Nicio grijă. O să te faci bine.

Nour trece pe lângă mine şi-i strig să-mi aducă echipamentul improvizat pentru donat sânge.

— Termină tu de cusut, îi spun când mi-l aduce, şi Nour îmi ia locul.

Îmi bag acul fin în venă şi celălalt capăt în vena lui Samar. Am pielea translucidă, nici nu e nevoie să caut vena. La fel şi pielea ei. Privesc cum sângele se prelinge prin tubul subțire din mine în Samar şi mă rog să fie suficient ca să se facă bine. Să mă revanşez pentru gestul urât pe care l-am făcut. Şi cel pe care urmează să-l fac.

— Gata, spune Nour, ştergându-şi mâinile pe halat. Va trăi, *insh'Allah.*

— Mulțumesc, îi zic, dar nu mă aude, e deja lângă un alt doctor, să-l ajute.

Încep să mă simt amețită şi scot acul înainte să leşin. Am învățat pe pielea mea când e prea mult.

Mă-ntorc să mă uit la Am, care mă priveşte curios, încă nu mă place, dar în ochii lui a apărut ceva nou. Recunoştinţă. Deşi face eforturi s-o ascundă.

Îmi simt gura uscată, dar mă forţez să vorbesc.

— O să faci rost de o barcă pentru mine şi Layla. Şi nu contra patru mii de dolari.

Râde, dar parcă latră.

— Ce te face să crezi c-o să mă ţin de cuvânt? I-ai salvat deja viaţa. Doar n-oi vrea să-i tai gâtul cu mâna ta. Nu că m-ar mai surprinde. Ce crezi c-ar zice doctorul Ziad dacă ar afla ce ai făcut?

Mi se strânge inima doar gândindu-mă la asta, înghit insulta, trimiţând-o în cel mai întunecat colţ al sufletului. Dacă doar aşa mă pot asigura că Layla scapă din ţară, atunci mă voi comporta ca o laşă.

Arăt spre cusăturile de pe gâtul fetiţei lui. Are părul încâlcit, lipit de frunte din cauza sângelui.

— Ai nevoie de medicamente.

Râde, nevenindu-i să creadă.

— Şi-o să mi le dai doar după ce ţi-am găsit barca?

— Îţi vom da suficiente antibiotice cât să ţinem departe infecţia, dar cantitatea de Panadol pe care o putem da e mică. Toată lumea de aici are nevoie. Eu îţi pot da mai mult decât spitalul. Şi, crede-mă, Samar va avea nevoie de el. Durerea nu va dispărea prea uşor.

Va trebui să sacrific cele două cutii de Panadol pe care le-am păstrat pentru Layla şi pentru mine. Dar nu contează, atâta vreme cât reuşim să ajungem în Germania. Nimic nu contează.

Strânge din maxilar, cu o expresie acrită.

— N-ai cum să obţii două locuri gratis. E nevoie de bani pentru călătoria până acolo. Ţi-am spus că trebuie să mituim fiecare soldat de la toate cele zece puncte de control de aici până-n Tartus.

Reflectez vreme de un minut. Are dreptate. Drumul este presărat cu blocaje, soldații staționați acolo pot ridica pe oricine.

Ridic bărbia.

— O să-ți dau un lanț de aur şi o mie de dolari. Lanțul valorează cam o mie de dolari. E OK aşa?

Eram cu mama când l-am cumpărat pentru zestrea lui Layla. Țuguie din buze, socotindu-se.

— Da.

Pe pat, Samar expiră încet. Îi verific pulsul. A revenit la normal.

— Acum îi curge prin vene sângele meu, spun cu voce scăzută.

Mi se face greață şi simt limba grea în gură. Este un efect secundar când donezi sânge.

— Fac parte din ea. Mi-eşti dator.

Se lasă să cadă pe scaunul de plastic şi-i cuprinde mâna lui Samar într-a sa.

— Mâine la 9.00 să fii aici cu banii şi aurul. Se opreşte şi se uită la mine, încă uimit. N-ar fi trebuit să te subestimez, Salama. Eşti mai malefică decât pari.

Îmi apăs mâna peste înțepătura de la încheietura cotului.

— Nimeni nu trebuie să ştie despre asta.

— Evident.

— Stai aici. Mă duc să-ți aduc antibioticele.

Râde fără chef.

— Nu-mi părăsesc fiica, Salama. Nu atâta vreme cât viața ei e în mâinile tale.

Mă-ndepărtez, ştergându-mi repede lacrimile din ochi, apăsându-mi mâinile pe piept.

Ce-amfăcut?

Înainte să mă-ntorc la depozitul de medicamente, mă spăl pe mâini. Mă frec până când se-nroşesc, dar nu de la sânge,

ci de la asprimea cu care mi le curăț, făcându-mi pielea să protesteze.

Apoi, singură în micul depozit, mă las să alunec pe jos, strângându-mă în brațe. Nu mă opresc din tremurat; lacrimi născute din sentimentul ucigător de vinovăție îmi tulbură vederea. Ce-ar zice mama? Hamza? Fratele meu, care urma să fie doctor rezident în spitalul ăsta?

M-am folosit de viața unei fetițe. I-am riscat viața.

— Ai făcut ce trebuia să faci, spune Khawf din spatele meu. Şi a funcționat. Hamza ar înțelege. Şi chiar dacă nu, astea sunt vremuri periculoase. Trebuie să trăieşti.

— Samar putea să moară, spun între sughițuri de plâns. Aş fi avut uciderea unei fetițe pe conştiință.

— Dar n-a fost aşa, subliniază Khawf. Ea este în viață şi tu ai făcut rost de barcă. Acum ridică-te, şterge-ți nasul şi dă-i lui Am antibiotice pentru o zi. O faci pentru Layla, nu uita.

Layla. Oare ar înțelege? Sau ar fi oripilată de gestul meu? N-o să-i spun niciodată.

Khawf bate din picior.

— Trebuie să pleci. Ce crezi c-ar face doctorul Ziad dacă se află ceva? Reputația ta va fi distrusă.

Când îi dau antibioticele lui Am, clatină din cap la mine ca şi cum încă nu-i vine a crede ce s-a întâmplat. Nici mie nu-mi vine să cred.

Mă simt ca un spectator care priveşte din afara trupului meu, care urmăreşte cum muşchii mi se mişcă singuri.

Mă strecor repede în depozitul meu, trecând pe lângă doctorul Ziad, care zâmbeşte, făcându-mă să simt şi mai tare apăsarea ruşinii. N-ar trebui să-mi fie permis să lucrez aici. N-ar trebui să mi se pună în mâini viața pacienților.

Singură în cămăruța umedă, plâng cu sughițuri în timp ce aranjez restul medicamentelor.

Margarete... Margarete... Dulce... miros de margarete...

Vocea mi se frânge şi lacrimile-mi cad pe podea în timp ce îmi dau seama de ceva oribil.

Aş putea scăpa din Siria. Tălpile mele ar putea atinge ţărmul european, valurile mi-ar spăla picioarele tremurânde şi aş simţi gustul sărat pe buze. Aş fi mai în siguranţă.

Dar nu voi fi supravieţuit.

13

Când termin tura, îl găsesc pe Kenan aşteptând la uşa principală, jucându-se cu aparatul de fotografiat cu o expresie concentrată pe chip. Mă opresc din mers să-l admir: pe chipul lui nu se vede urmă de îngrijorare, durere sau de ruşine. Are o expresie care-mi aminteşte de după-amiezile târzii de primăvară. Ceva din felul în care stă acolo, aşa, dezinvolt, în puloverul lui de lână, îmi face stomacul să se strângă, pentru viaţa care *ar fi putut fi* şi care mi-a fost furată. Care ne-a fost furată.

În viaţa aceea, eu aş întârzia pe aici şi el m-ar aştepta pe treptele spitalului, mâzgălind în caietul lui de schiţe. M-ar duce la cofetăria Al-Halabi şi mi-ar povesti despre oraşul japonez pitoresc în care ar vrea să ne mutăm. M-ar învăţa câteva cuvinte în japoneză, râzând de pronunţia mea scâlcită. Dar ar avea răbdare cu mine, iar eu aş ajunge să le spun corect, făcându-l să mă privească mândru. M-ar ajuta să învăţ pentru următorul examen de farmacologie. Dar ne-am pierde repede concentrarea, prinşi într-o altă conversaţie. I-aş spune despre poveştile pe care le am în cap, inspirate de Studio Ghibli. Că şi eu găsesc în lumea noastră fărâme de magie şi că le fac mai mari şi mai mari în poveştile mele.

— Hei, spun, făcându-l să tresară, dar zâmbeşte când vede că eu sunt.

— Ai păţit ceva? Ai nevoie de ajutor?

— Nu, sunt bine. Tu ai terminat tura?

— Da, de ce?

— Bine.

Se îndreaptă de spinare obligându-mă să-mi dau capul pe spate să-l pot privi în ochi.

— Te duc acasă.

Oh, Doamne.

— Nu trebuie.

Mă contrazice dând din cap.

— E în regulă. Nu e nevoie să mă tot răsplăteşti pentru că am salvat-o pe Lama. Să mă duci pe mine acasă înseamnă să-ți petreci mai mult timp pe-afară. Să fii o țintă.

Se uită la mine într-un fel care-mi face palmele să transpire. De parcă toată lumea din jurul nostru a dispărut şi am rămas doar eu.

— Salama. Îmi tresare inima când aud cum îmi pronunță numele. Încet, cu căldură. Vreau s-o fac.

Atunci, dacă aşa vrea el, spune o parte nesăbuită din mine, *lasă-l s-o facă.*

— Asta dacă nu te deranjez, se grăbeşte să adauge, cu o expresie un pic panicată. Scuză-mă, nici nu mi-am dat seama...

Scutur din cap.

— Nu, nu. Serios.

Zâmbeşte nesigur şi orice urmă de îngrijorare mă părăseşte.

Mergem alături, paşii noştri fac ecou pe pietriş şi sunetul mi se amplifică în urechi. Foşnetul frunzelor moarte, o pasăre care cântă, tristă, pe crengile despuiate, vocile îndepărtate ale oamenilor care discută prin fața caselor. Îi aud fiecare respirație şi inima-mi bate asurzitor în piept.

Îmi privesc mâinile şi văd pete roşii. Roşii ca sângele lui Samar, îmi înghit plânsul. Ştiu sigur că m-am spălat pe

mâini. Vreme de zece minute. Când mă uit iar, roşul a dispărut, dar tot ce aud în jurul meu sunt urlete: *ucigaşo.*

— *Salama.*

Vocea lui Kenan îşi face loc deasupra strigătelor şi mă opresc, cu respiraţia gâfâită.

Privesc în jur şi-mi dau seama că mă aflu pe jos. Kenan e în faţa mea. Are o mină speriată şi sprâncenele încruntate de îngrijorare.

Pentru mine, îmi dau seama eu.

— Salama, eşti bine? spune cu vocea răguşită. Eşti rănită?

Dau din cap că nu, mi-e teamă să nu mă trădeze vocea. Stă atât de aproape, că ne privim ochi în ochi şi simt izul fin de lămâie, mirosul lui. Sau poate şi asta e o halucinaţie.

— Şi-atunci ce e?

Mă uit în jur după Khawf şi-l văd la câţiva paşi în spatele lui Kenan. Rânjeşte, satisfăcut de ce am făcut azi. Închid ochii să-l fac să plece. Prezenţa lui e ca o greutate pe suflet care mă trage spre adâncuri, amintindu-mi ce-am putut să fac. Amintindu-mi de tot ce am pierdut şi voi pierde.

Pe stradă stau aliniate câteva clădiri dărâmate. Suntem la doar câteva minute distanţă de casă, iar în clipa asta eu şi Kenan suntem singuri, în genunchi printre ruine.

Dar Khawf e încă *aici,* iar eu nu-mi pot lua gândul de la ce-am făcut. Simt că se scurge sângele din mine.

— Spune-mi ceva frumos, zic repede.

Kenan se dă niţel înapoi, din ce în ce mai nelămurit.

— Ce-ai...

— Kenan, îl rog privindu-l din nou în ochi. *Te rog.*

Se uită în spate, în direcţia privirii mele, dar nu-l poate vedea pe Khawf. Îl observ pe Kenan, îi studiez trăsăturile, murmurând ca pentru mine: *margarete, dulce miros de margarete. Petale albe. Centrul de culoare galbenă.*

Kenan are obrajii supți. E semn de malnutriție, dar sunt sigură că, şi de-am fi sănătoşi, pometii lui ar arăta atât de ascuțiți, că aş putea să mă tai în ei. Mă priveşte la rândul său şi văd cum se luptă cu sine ca să nu-mi pună milionul de întrebări care-i stau pe vârful limbii.

În cele din urmă inspiră adânc şi spune:

— Filmul meu preferat de la Studio Ghibli este *Castle in the Sky.* Mă face să văd lumea cu alți ochi. Este plin de magie, Salama. Un băiat care visează să vadă o insulă care pluteşte în cer. O fată care şi-a pierdut toți oamenii dragi. Şi cum aceşti doi copii reuşesc să salveze lumea de ambițiile diabolice ale unui bărbat însetat de putere. Mai sunt şi un robot, şi o amuletă magică, şi cea mai frumoasă melodie din lume la final.

Râde încetişor, pierdut în propria poveste. Răsuflarea mi se linişteşte în timp ce-l ascult. Nu-mi aduc aminte când am văzut ultima oară *Castle in the Sky,* dar văd cu ochii minții fiecare scenă.

— E o scenă, continuă Kenan, în care Pazu şi Sheeta stau cocoțați pe nava lor spațială şi e noapte. Iar cerul, deşi desenat, e infinit. Şi-şi vorbesc despre temerile pe care le au, de cum o serie de evenimente nefericite i-a adus împreună. Aveam doar zece ani când l-am văzut prima dată, dar scena aceea m-a impresionat mai mult ca oricare alta. Era povestea unui băiat de vârsta mea, care făcea ce era mai corect, chiar dacă îi era frică. M-a făcut să-mi doresc să fiu şi eu curajos. M-a făcut să-mi doresc să spun şi eu poveştile mele. Să le creez, cu cuvintele mele. Şi m-am gândit că, cine ştie, poate, într-o zi, voi avea şi eu parte de aventura mea şi o voi întâlni pe Sheeta a mea.

Cât a vorbit, m-a țintuit cu privirea, dar nu cred că pe mine mă vedea. Ochii lui aveau o strălucire ca de vis care m-a fermecat. M-am lăsat învăluită de cuvintele sale pline de linişte.

Lumea din jurul nostru tace, nu se aude decât suflul brizei între noi. Şi, fără voia mea, panica mă părăseşte, făcându-mă să nu-mi doresc altceva decât să rămân aici, pe jos, pentru totdeauna, înconjurată de sanctuarul creat de cuvintele lui.

Dar, apoi, privirea i se limpezeşte şi mă vede din nou. Obrajii îi iau foc, roşii ca garoafele. Este mai palid decât mine şi nu se pricepe prea bine să-şi ascundă emoțiile.

Îşi drege glasul şi vraja se rupe.

— Ăăm... a fost „ceva frumos”?

Dau din cap că da, agățându-mă de momentul acesta, punându-l bine în suflet, să mi-l pot reaminti ori de câte ori revine tristețea.

Surâde.

— Bine.

Ne ridicăm şi pornim iar la drum. Îi sunt recunoscătoare că nu mă-ntreabă ce s-a întâmplat, dar nici să tac nu mi se pare în regulă.

— Ai obținut ce îți trebuia? indic spre camera video.

— Oh, da. Am filmat victimele lunetiştilor, iar unele familii nici nu au vrut să le blurez chipurile. Vor ca adevărul să ardă.

Mi se face un gol în stomac. Deci *chiar* a filmat victimele lunetiştilor. Credeam că m-am asigurat să nu fie prin apropiere, dar, drept vorbind, acționam sub efectul adrenalinei, eram prea tensionată şi poate nu l-am observat.

— Oh, spun pe un ton aparent dezinteresat. Ce scene ai filmat?

Clatină din cap.

— Luam interviu unei familii în alt salon când au sosit victimele lunetiştilor. Pân-am ajuns eu acolo, n-am mai putut să mă mişc din cauza mulțimii de oameni şi n-am vrut să stau în calea cuiva. Cel mai aproape de mine era doctorul Ziad, aşa că l-am filmat pe el şi pe pacientul lui.

Mi se ia o piatră de pe suflet şi respir uşurată, dar vinovăţia îmi amărăşte fiecare gură de aer.

— Însă te-am văzut pe tine salvând viaţa fetiţei aceleia, spune încântat. Am ridicat privirea şi am văzut cum îi coseai rana de la gât. Glonţul a trecut dintr-o parte în cealaltă, nu-i aşa?

Încerc să nu mă clatin pe picioare.

— Da.

Casa mea se află după colţ, la doar câţiva paşi distanţă.

— Salvându-i ei viaţa i-ai salvat viaţa şi tatălui ei, spune, fără să observe, din fericire pentru mine, expresia de ruşine pe care încerc să mi-o şterg de pe chip.

Ceva în tonul lui mă face să-l privesc. Pare aproape îngrozit. Când ochii ni se întâlnesc, dispare, şi-mi zâmbeşte în felul său blând.

— Eşti uluitoare.

Complimentul îmi lasă gust de cianură în gură; îmi înghit lacrimile. Dumnezeule, nu merit asta. Nu merit bunătatea lui, visurile lui.

— Am ajuns, spune, când se zăreşte uşa mea de culoare albastră.

Scot cheile şi mâinile-mi tremură un pic.

— Auzi, spune el, iar eu ridic privirea pălind la faţă. Dacă nu-mi aduc aminte greşit, ai spus că Layla e însărcinată în şapte luni, corect?

— Da, zic eu încet.

Îşi trece mâna prin păr, cu un aer fâstâcit.

— Ştiu că ne cunoaştem de ieri. Dar mi-ar plăcea să cred într-o altă lume, în care asta – şi-şi mişcă mâna între noi – ar fi funcţionat într-un mod spectaculos. Dacă aveţi nevoie de ceva, tu sau ea, te rog să-mi spui.

Bat din gene uimită.

— Mai ales, continuă el chiar mai fâstâcit ca înainte când vede că eu tac, mă rog, ştii şi tu, pot apărea lunetişti sau

ceva şi Layla nu ar trebui să meargă după mâncare în starea ei. Şi nici tu...

— Mulţumesc, îl întrerup, şi-l aud cum oftează uşurat. Dar Layla oricum nu iese din casă.

Se încruntă.

— Se simte bine?

Dau din cap că da, jucându-mă cu cheile.

— A avut o întâlnire îndeaproape cu un lunetist în octombrie. Layla se întorcea de la magazin. Ăla de-acolo... indic spre capătul străzii prăfuite unde se află un stâlp electric uriaş sfărâmat în două, cu învelişul metalic strălucind în lumina după-amiezii. Sub el se văd pete uscate de sânge. Au început să tragă. Nu era doar ea acolo. În ziua aceea au murit trei femei şi un bărbat. Layla şi un copil au fost singurii supravieţuitori. A stat ascunsă după o bucată de ciment până când a putut ieşi în siguranţă. Inspir adânc. N-am simţit niciodată în viaţa mea o groază mai profundă ca în ziua aceea, când am aflat că era un lunetist la noi în cartier.

Mă-ntorsesem într-un suflet acasă, fără să-mi pese de pericole. Auzeam în urechi întruna rugămintea lui Hamza, ca o placă zgâriată. Vocea lui implorându-mă s-o salvez pe soţia lui. Când am ajuns, am găsit sânge curgând pe străzi, printre cioburi de sticlă şi moloz. Trupurile martirilorfuseseră cărate la cimitir. În urmă rămăsese doar o tăcere sfâşietoare, ca şi cum esenţa acestui colţ din centrul vechi din Horns se închisese în sine ca o scoică. Picioarele abia mă puteau duce spre uşa de la intrare. M-am repezit s-o deschid.

Şi Layla era acolo, stătea pe jos, sprijinită cu spatele de tapetul scorojit, plângând în hohote. Avea faţa înlăcrimată, răni uşoare pe frunte şi braţe. Când am luat-o în braţe, mirosea a dărâmături, fum şi a sânge, dar nu conta. Era în viaţă.

— *Eşti în viaţă, am zis printre sughiţuri, lipind-o de mine. Eşti în viaţă.*

Din ziua aceea, Layla a devenit de neînduplecat în legătură cu plecarea din Siria.

— Oh, Doamne, şopteşte Kenan. Este... Nici nu-mi pot imagina.

— Ba da, răspund, strângând cheile în mână până simt că mă doare. Îţi *poţi* imagina. Atunci a fost Layla, şi numai mila lui Dumnezeu a făcut să ajungă întreagă acasă. Azi, mâine, peste două săptămâni, ar putea fi Lama sau Yusuf. Şi poate ei nu vor avea acelaşi noroc.

Kenan pare afectat, dar nu mai vreau să-l agasez. Sper ca victimele lunetiştilor, familia cu care a stat de vorbă, şi acum povestea noastră să-l facă să se răzgândească. Am nevoie de timp pentru ca frica aceasta nouă să se transforme din ceva vag, haotic, în gânduri organizate şi decizii. Tot ce pot face este să-i spun ce e în mintea mea.

— Cred, spun pe un ton lipsit de şovăială, limpede, care-l face să-şi îndrepte umerii, cred că aventura ta nu trebuie să se sfârşească aici.

Privirea i se îndulceşte şi văd pepite de aur în irişii lui. Ne privim în ochi îndelung, şi-mi dau seama că băiatul acesta, cu puloverul lui vechi şi părul castaniu ciufulit, care-şi pune sufletul pe tavă, este foarte frumos. Stă în mijlocul acestui oraş devastat, sfâşiat, şi este foarte frumos şi *real.*

Mă-ntreb la ce se gândeşte. Şi dacă va completa el fraza, pentru că mie mi-e ruşine. *Că ar putea-o găsi pe Sheeta lui.* Într-un fel, zâmbetul lui îmi spune că aşa e.

— Ne vedem mâine, atunci? întreabă şi vocea lui e caldă ca o cană de ceai zhoorat.

Nu mai roşeşte. Are chipul liniştit, ca şi cum clipele nu ne-ar mai fi numărate, ca şi cum am avea tot timpul din lume de-acum.

— Da, categoric, răspund zâmbind.

14

— Deci, pentru că are o *inimă de aur,* Am a decis că acceptă o mie de dolari şi un lănţişor? întreabă Layla, sprijinită de tocul uşii camerei mele cu braţele încrucişate. Pentru amândouă? Un fel de promoţie, 1+1 gratis?

Ridic din umeri.

— Ce vrei să zic? I-am spus că ai picioarele umflate, că suferi de înfometare. Eşti un argument solid în negocieri.

— Deci ştie că sunt însărcinată? spune ea încă suspicioasă. Nu ar trebui să coste mai mult chestia asta?

— Da, ştie, răspund. Şi nu, n-a zis că ar costa mai mult pentru gravide. Şi n-o să mă las fraierită, să ştii, Layla. Îi dau mâine cinci sute de dolari şi restul, plus lanţul de aur, când ajungem la barcă.

Layla pufăie la mine. Părul i se desprinde din coc. Şuviţele arămii îi cad pe umeri. Pistruii ei sunt aproape invizibili în lumina care devine din ce în ce mai slabă la mine în cameră.

— Nu ştiu ce să zic, Salama. Sunt îngrijorată. Adică, ştim ce se spune despre refugiaţii care pleacă cu barca. Ştim că sunt înşelaţi şi că se înea... înează. Ştii că sunt rechini în Mediterană, da? Presimt că e o capcană.

Îmi muşc buzele.

— Nue.

— Ştii tu sigur? Tu, cel mai paranoic om din lume.

Mă aşez pe pat şi-mi trag în picioare cele mai groase perechi de şosete pe care le am. Frigul serii s-a strecurat deja prin crăpăturile din pereţi, mi-a ajuns la oase.

— Am văzut dovezi cu supravieţuitori. Are poze şi filmări cu ei în Europa. Nu e o escrocherie. Dacă toată lumea ar muri, n-ar mai pleca nimeni cu barca.

Nu e adevărat şi ştiu asta, dar prefer ca Layla să creadă minciuna.

— Mie tot nu-mi sună a bine, spune ea încăpățânată.

— Nici mie, Layla, dar trebuie să plecăm, repet fără convingere.

Altfel, gestul meu de azi ar fi în van. Mi-am încălcat jurământul lui Hipocrate. Mi-am murdărit busola morală, i-am rupt acul. Îmi vin în minte chipul lui Samar şi cel al lui Ahmad. Nu suport să mai văd încă un copil distrus. Îmi frec mâinile pentru că simt cum cicatricile încep să mă furnice. E numai în mintea mea. Ştiu asta. Vină care se manifestă printr-o durere fantomă.

— Vreau să plec, adaug repede, destul de încet încât Layla să se poată preface că n-a auzit.

Dar a auzit. Îmi cuprinde mâinile în ale ei. Atingerea ei e blândă şi durerea dispare.

— Nu pot să-i salvez, continui să murmur, privind la mâinile noastre împreunate.

La mine în cameră mă simt în siguranță să las frâu liber gândurilor. Aici nimeni nu mă judecă. Aici e doar sora mea.

— N-am reuşit să salvez un băiețel. N-am putut... îmi înghit hohotul de plâns şi inspir tremurat.

— Toată lumea moare. Nimic din ce fac nu merge. Mă doare creierul. N-am mai dormit bine de mai bine de un an. Simt că urlu într-un hău care înghite totul. Şi care, curând, mă va înghiți şi pe mine.

Ridic privirea, iar Layla îmi dă drumul la mâini să mă mângâie pe păr. Zâmbeşte blând dând din cap că nu.

— N-o să te înghită.

Îi zâmbesc printre lacrimi.

— Tu ai mai multă încredere în mine decât am eu. Layla, mi-e dor de făcut nimic. De zilele când stăteam în pat să mă uit la filme. Sau când vorbeam cu orele la telefon. Ți le-aduci aminte?

Dă din cap că da.

— Dictatura ne-a obligat să ne maturizăm mai repede de dinainte chiar să înceapă revoluția. Dar acum mă simt de parcă aș avea nouăzeci de ani.

— Aș vrea să mă simt de nouăsprezece ani. Dar *arăt* de zici că am o mie, pufăi nemulțumită. Layla mă privește cu atenție.

— Nu e așa.

Ridic din umeri jucându-mă cu mânecile.

— Deci, ce lanț vrei să-i dăm? Mă gândeam la cel cu fundița la mijloc.

Layla strâmbă din nas.

— Nu-mi pasă de lănțișor. Alege-le pe care vrei. Nimic nu contează mai mult decât tine și micuța Salama.

Are vocea plină de triste țe. Nu-mi place. Vreau să readuc la viață o parte din ușurătatea la care avem dreptul; o evadare din starea de melancolie care devine din ce în ce mai apăsătoare. Așa că spun:

— Azi m-a condus acasă Kenan.

— *Ce?* Și n-ai început cu asta?! exclamă ea, uimită.

Bingo.

Îmi cuprinde fața în palme, forțându-mă să ridic privirea.

— Kenan, spune pe un ton solemn privindu-mă țintă-n ochi, iar eu mă înroșesc pe loc la față. Ha! exclamă, îți place de el!

Mă smulg din mâinile ei.

— *Poftim?!* Eu n-am... *niciodată în viața mea,* uau, tu... ce *știi* tu... taci din gură!

Se lasă să cadă pe pat lângă mine, rânjind.

— Ce față ai! Roșie ca un bujor.

— Ba nu, o contrazic, dar tot fug la oglindă să văd.

Arăt mortificată, dar nu la modul *aoleu, mor.*

— Nu te-am văzut niciodată așa emoționată. Râde, desfăcându-și cocul de tot și-și trece mâinile prin păr. Nici

măcar când erai la facultate, cu tipul ăla drăguț de la Stomatologie.

Gem şi mă trântesc pe pat lângă ea. Layla se uită-n jos la mine. Îi sclipesc ochii.

— Ăăă, stai, cum îl chema? Sami. Se bate cu degetul pe obraz. Îi plăcea de tine. Îşi sprijină capul în palmă. Şi ție ți se cam aprinseseră călcâiele. Dar nu aşa, domnişoară Salama. Nu, pentru că inima ta îl aştepta pe Kenan, aşa-i?

Îmi acopăr fața cu perna şi ea râde.

— Bucură-te de ceea ce simți, oftează Layla.

— Chiar dacă aş simți ceva, spun, cu vocea amortizată de pernă, nu se poate întâmpla nimic între noi. El vrea să stea aici. Eu, să plec.

O simt pe Layla ridicându-se în capul oaselor şi trăgând cu ochiul pe sub pernă. Nu pare îngrijorată deloc. Ci are pe chip o expresie atotştiutoare.

— Se pot întâmpla multe până plecăm noi. Face piruete prin cameră. Multe *şi dacă,* şi *poate* şi *cine ştie.*

Se opreşte, cu palma în dreptul inimii. Lumina amurgului o învăluie în nuanțe de portocaliu şi roz. Layla pare diafană în acea strălucire delicată. Ca şi cum ar sta cu un picior în lumea de dincolo şi cu celălalt aici.

— Sentimentele îți dau speranță, Salama. Zâmbeşte. Nu ți se pare că ai nevoie şi tu de aşa ceva acum?

Dau din cap că da.

— Deci... întreabă ea şi ochii albaştrii îi sclipesc. Îți place de el?

Mă joc cu tivul puloverului.

— Nu e loc de romantism în circumstanțele astea, Layla!

Mă trage de nas.

— Hei! Ce te-a apucat?

— Ce ți-am zis eu? întreabă. Am zis că sentimentele îți dăruiesc speranță. Nu e nimic greşit în a accepta alinare cu tot ce ni se întâmplă, Salama.

Mă frec la nas.

— Să zicem că-i plac. Posibilitățile noastre sunt limitate. Unde-am putea merge, Layla? Să ne plimbăm prin bazarul distrus? Să ieşim din centrul vechi al oraşului Homs făcând slalom printre gloanțe până la râul Orontes şi să facem picnic pe mal? în plus, nu avem niciun însoțitor! Nici părinții mei, nici Hamza nu sunt aici.

Îşi muşcă buza, apoi izbucneşte în râs.

— *Auzi la ea, însoțitor!*

— Ce? zic indignată eu.

Se şterge la ochi, încă râzând.

— Nimic. Eşti adorabilă. Se aşază lângă mine, cu picioarele sub ea. Povesteşte-mi despre el.

Privirea ei mă face să mă fâstâcesc.

— Este... onest. În toate. Gândurile lui, expresia lui. Este bun. De o bunătate rară, Layla. Sunt sigură că încă mai visează. Cred că e singurul din tot oraşul ăsta care mai visează noaptea. Şi când se uită la mine, simt că... Simt că mă vede şi că avem... că avem o speranță, una mică.

Ea zâmbeşte satisfăcută la mine şi-şi petrece degetele printre ale mele.

— Exact, speranța aia micuță, şopteşte. Vreau să te agăți de ea. Indiferent ce s-ar întâmpla, tu nu uita că lumea nu înseamnă doar agonie. Ne putem găsi fericirea, Salama.

N-o fi ea steluțe şi inorogi, dar noi putem aduna crâmpeiele s-o reconstruim.

Inima mea rănită tresare.

— Salama, continuă ea, strângându-mă tare. Meriți să fii fericită. Meriți să fii fericită *aici.* Dacă nu încerci cât eşti în Siria, nu vei încerca nici în Germania. Nu e suficient să ajungi în Europa ca să-ți rezolvi problemele.

Stau pe gânduri. Nu am luat niciodată în considerare asta.

— Promite-mi că vei porni în căutarea bucuriilor, zâmbeşte ea dezolată. Sunt mai dulci amintirile aşa.

Cuvintele ei lasă să se întrevadă mecanismul de adaptare de care se foloseşte de când a fost luat Hamza. Că a întâlnit iubirea vieții ei de când erau copii şi că a avut o viață întreagă alături de el. Că amintirea lui o ține în viață, altfel s-ar fi prăbuşit în sine de durere.

— Eu... promit, spun, simțind greutatea vorbelor pe limbă.

Când soarele apune, o învelesc pe Layla pe canapea, fixând bine pătura în jurul ei să nu simtă frigul. Cade pradă somnului după câteva minute, zâmbindu-mi. Îi pun mâinile pe burta proeminentă, înăuntru se află nepoțica mea şi, dacă mă concentrez suficient, îmi pot imagina cum apasă cu palma micuță pe placentă, de pe partea cealaltă, exact sub mâna mea. Acum că Layla e în al treilea trimestru, creierul şi dezvoltarea neuronală a micuței Salama sunt în plină desfăşurare, dar, fără îndoială, Layla fiind atât de subnutrită şi subponderală, rinichii fătului *sigur* vor fi afectați. Micuța Salama nu ar supraviețui iernii grele din Homs. Mă blestem c-am pierdut trei luni cu dubiile mele asupra plecării. Cum am putut fi atât de egoistă? Nu.

Cum am ajuns în asemenea situație?

Layla sforăie încet, eu jelesc în tăcere. Layla e singură, chiar dacă eu sunt aici. Parc-a fost ieri când Layla şi Hamza s-au întors din luna de miere, cu ochii strălucind ca lampioanele de Ramadan.

Layla şi-a lăsat capul pe umărul lui Hamza. Erau pe balcon, acasă la noi. Chipul lui s-a îmbujorat tot, dar avea o expresie mulțumită de sine.

Eu mă aflam în sufragerie şi urmăream schimbul de secrete dintre ei, pe care doar margaretele din ghivecele lor le puteau auzi.

Layla mi-a surprins privirea şi mi-a făcut semn să mă apropii, cu părul arămiu căzându-ipe umeri. Hamza i l-a dat repede pe spate să o poată privi mai bine.

— Păreți adânciți în conversație, am spus eu cu un zâmbet, păşind pe balcon. Briza caldă a dimineții era binevenită după luni de iarnă. N-am vrut să vă deranjez.

Scutură din cap la unison.

— Să ne deranjezi? a întrebat râzând Layla, luându-mă în brațe. Cum să mă deranjeze sora mea?

— Povestiți-mi despre Marea Moartă, atunci, am spus eu făcându-mi loc între ei. Hamza mi-a aruncat o privire exasperată. S-a dat mai la o parte, continuând s-o țină pe Layla de mână, cu degetele înlănțuite la mine în poală.

— E foarte sărată, a declarat Layla imediat.

— Te mănâncă pielea. M-a şi ars puțin, a spus Hamza, iar Layla a râs.

— Da, cineva a stat prea mult în apă.

— Pluteam! în apă! Fără să mişc din deget! Normal că îți vine să mai stai.

— Se uita toată lumea la noi pentru că Hamza se comporta de parcă n-ar mai fi văzut marea în viața lui, mi-a şoptit Layla la ureche. A trebuit să mă prefac că nu-l cunosc. A fost aşa stânjenitor!

Eu am râs, iar Hamza şi-a dat ochii peste cap.

— Dacă o să te comporți aşa la expozițiile mele de artă, a zis Layla hotărâtă, să ştii că nu eşti invitat.

Hamza i-a dus mâna la buze sărutându-i degetele cu mine privindu-l incredulă. N-avea ochi decât pentru Layla, de parcă nici nu eram şi eu acolo.

— O să mă comport chiar mai rău de-atât, dragostea mea, a spus în şoaptă. Dacă îți imaginezi cumva că nu voi spune în gura mare cât de mândru mă simt, că nu mă voi lăuda cu tine, e problema ta.

Layla a roşit, dar strălucea.

— Oh, Salama. A clătinat din cap. Ce-o să mă fac cu el?!

Oftez şi mă duc la mine în cameră, luându-mi gândul de la fata aceea care privea lumea cu ochii plini de uimire. Nu supravieţuise. Nu-mi era de niciun folos să stau s-o jelesc. Nu-mi aducea pâinea pe masă şi nici nu mă putea scoate din Siria.

Khawf e deja acolo, sprijinit de fereastra de la mine din cameră. Fumează. Ţine capul întors, nu se uită la mine, iar eu îl ignor, îngenunchind în faţa şifonierului să deschid ultimul sertar. Pe sub hainele vechi, în colţul din dreapta, stă ascuns aurul Laylei şi restul banilor pe care îi avem. Scot cinci sute de dolari şi aleg un lănţişor, punându-l deoparte. Hamza i l-a dăruit a doua zi după ce li s-a citit prima dată Al-Fatiha. Este un lanţ gros, cu model complicat şi-l simt greu în palmă. Mi se pune un nod în gât şi ascund lănţişorul la loc înainte să încep să plâng.

— Te-ai comportat cum trebuie azi, murmură Khawf, suflând un nor de fum. A mers mult mai bine decât m-aşteptam. N-ai de ce să mai rămâi aici, nici să mai vindeci bolnavii cu mâinile tale murdare de sânge.

Îmi pun mâinile la urechi scuturând din cap şi mă concentrez la ceea ce mi-a spus Layla. Speranţă. Să găseşti dragostea şi fericirea ascunse de vălul de tristeţe.

Khawf îşi dă ochii peste cap.

— Dacă de asta e nevoie să ajungi pe barca aia, în ce mă priveşte poţi să crezi şi-n inorogi, dar, serios, Salama, speranţă? Fii realistă, îmi face semn din deget să mă apropii de el, iar eu mă supun. Uită-te pe fereastră.

Oraşul pare o pictură neagră sub cerul gri, învolburat. Lumina lunii e captivă în spatele norilor coagulaţi unul într-altul, exact ca noi, captivi în centrul vechi din Homs, incapabili să trecem dincolo. Clădirile din faţa ferestrei mele sunt nişte spectre, nu pâlpâie nicio flacără în niciuna dintre ele. Dacă închid ochii lăsându-mă condusă doar de auz,

surprind vocile înăbuşite ale protestatarilor aflaţi la câteva cartiere distanţă. Nu s-au oprit niciodată, nici măcar pentru o noapte, iar acum, când mai e doar o lună până la aniversarea primei revolte, spiritul lor este şi mai înflăcărat.

— Poate că în noaptea asta n-o să mori sub bombele lansate de avioane, spune Khawf, în picioare, lângă mine. Cerul e prea înnorat.

— *Liliac.* Inspir adânc. *Liliac. Liliac. Liliac.*

— Salama, continuă el fără să se uite la mine, ci spre orizont, unde mă uit şi eu. Ce fericire să găseşti în pustietatea asta? Hm? Nu a rămas *nimic* aici pentru tine. Familia ta nu mai e. Iar Kenan îţi va frânge inima dacă te ataşezi şi mai mult de el. Nu vrea să plece. N-ai ce fericire să salvezi din prăpădul ăsta. Dar în Germania ai posibilităţi şi...

Mă priveşte, în sfârşit, cu nişte ochi care mă duc cu gândul la lacurile îngheţate de la munte...

— E mai bine, decât să rămâi aici. E mai bine să fie în viaţă Layla. Departe de aici, remuşcările pentru ceea ce i-ai făcut lui Samar vor păli. Locul ăsta nu face altceva decât să-ţi amintească de toate greşelile pe care le-ai comis şi de faptul că, inevitabil, vei muri.

Îmi fac de lucru cu mâinile.

— Dar Layla a zis...

— Layla? repetă el, apoi aruncă ţigara cu un bobârnac şi aceasta se dezintegrează înainte de a lovi geamul ferestrei. Hai să ţi-o arăt eu pe Layla a ta.

Pocneşte din degete şi oraşul meu sfâşiat de doliu dispare de la fereastră, înlocuit de o amintire. Rămân surprinsă, preţ de o clipă. Nu e amintirea la care mă aşteptam. Nu este o amintire dureroasă, ci una foarte dragă inimii mele.

Nunta lui Hamza cu Layla.

E ca şi cum m-aş uita la un film, dar asta nu mă împiedică să-mi pun mâinile pe geamul rece.

Se ține la ferma bunicilor mei, în grădină, printre lămâi. Am agățat peste tot luminițe, iar muzica se aude tare din boxe. Femeile invitate la nuntă sunt împrăştiate peste tot, vorbesc una cu alta ori o aplaudă pe Layla în timp ce dansează în mijlocul ringului.

Nu e urmă de suferință pe chipul ei. Se leagănă în rochia ei bej-deschis cu croială de prințesă care se unduieşte cu fiecare mişcare pe care o face. Râsul ei, sincer şi plin, îmi ajunge la urechi umplându-mă de căldură. Culorile vieții o fac splendidă. Părul lung şi arămiu îi cade pe spate într-o cascadă de bucle, are prinse în cozi trandafiri mici albi şi floarea miresei.

Mama stă alături de ea într-o rochie abaya purpurie cu paiete, fluturând bucuroasă din mâini, iar eu apăs mai tare pe geam, dorindu-mi să-i fac să dispară. Să fug la mama, să mă arunc în brațele ei. Să dau timpul înapoi. Khawf nu mi-a arătat-o niciodată aşa pe mama. Sănătoasă, în viață.

— *Mama,* spun cu respirația tăiată.

— *Asta* e fericirea Laylei, Salama, spune Khawf lângă mine.

Dintr-odată, toate femeile fug după hijab să-şi acopere părul, în timp ce o voce înregistrată anunță sosirea lui Hamza. Îmi înăbuş un scâncet când îl văd pe fratele meu zâmbind timid în timp ce se apropie de Layla. N-o scapă din ochii care-i strălucesc ca stelele pe cer. Când ajunge la ea, se îmbrățişează, în ciuda crinolinei umflate, iar râsul fâstâcit al Laylei ajunge până la geamul ferestrei.

Tata, îmbrăcat în costumul lui cel mai bun, o ia de mână pe mama, iar eu simt că mi se-nmoaie genunchii de dor. Îmi doresc atât de mult să-i strâng în brațe încât urlu.

Sorb toate detaliile din priviri, ca un om însetat în deşert. Modul grațios în care mama învârte din mâini când vorbeşte, părul grizonant al tatei, pe care şi-l tot dă pe spate, Hamza care se leagănă înainte şi înapoi, Layla

ținându-l de braț să stea locului. Privirea îmi cade asupra unei femei dichisite din cap până-n picioare. Din partea de sus a hijabului, pe frunte, iese la vedere o şuviță de păr şaten. Are chipul frumos şi riduri fine în jurul ochilor. E îmbrăcată cu o abaya verde-închis, asortată cu ochii ei. Verde-căprui. Mi se taie respirația. Cunosc ochii aceia. Am *mai* văzut ochii aceia. La un băiat înalt, cu părul şaten ciufulit

Aşa a început totul? La o nuntă? Foarte sirian, ce să zic! Aproape că-mi vine să zâmbesc.

— Salama, spune Khawf încercând să mă facă să mă uit la el, dar eu refuz să-mi iau ochii de la iluzia aceasta minunată şi să-i înfrunt privirea neiertătoare. *Salama,* nu poți trăi în trecut. Eu îți amintesc ce însemna fericirea. Că nimic din toate *astea* nu mai există. Că aici n-o să găseşti *aşa ceva.*

— Nu, mârâi, agățându-mă de cuvintele pe care mi le-a spus Layla. Viața de aici înseamnă mai mult decât oroare. *Nu.*

Khawf oftează şi pocneşte din degete. Scena de la nuntă se risipeşte uşor, moleculă cu moleculă, transformându-se într-o amintire oribilă. Pe care nu vreau s-o retrăiesc câtă viață oi mai avea.

Mă simt de parcă inima mi-ar fi smulsă din cutia toracică şi gem de durere.

E Layla, întinsă pe holul nostru de acasă, în iulie. Rochia ei galben-muştar şi-a pierdut culoarea vibrantă, înfăşurată inconfortabil în jurul corpului ei. Ochii ei albaştri ca oceanul sunt goi. Lacrimile trasează două linii pe obrajii ei, mâinile îi tremură, dar ea nu reacționează.

Este ziua în care a fost ridicat Hamza.

Layla a rămas acolo trei zile, fără să mănânce, abia respirând, fără să-mi răspundă când încercam să-i vorbesc. Părul îi atârna peste obraji, fin şi uscat ca paiul. A stat acolo

plângând în tăcere până când ochii i s-au umflat şi înroşit Pe la finalul celei de-a treia zi, pe jumătate deshidratată, în stare de şoc, s-a întors pe-o parte şi a vomitat. Abia mai târziu ne-am dat seama că putea să fi fost de la greţurile maternale.

Iar în faţa mea, pe holul slab iluminat, se află Layla, o fată din care nu a mai rămas decât exteriorul, ca la o scoică. O păpuşă stricată. Mai mult moartă decât vie. Sentimentul familiar, greţos, de neputinţă pune stăpânire pe mine şi zgârii cu frustrare geamul ferestrei.

— *Aia* – Khawf bate cu degetele lungi în geam – e ceea ce ai în Homs. A fost un miracol că Layla a ieşit din depresie.

Îmi rod unghiile.

Nu aşteaptă să-i răspund.

— Cred că Layla şi-a dat seama că tu eşti singura rudă care i-a mai rămas, în afara de fetiţa ei. A decis să se adune şi să fie puternică de dragul familiei. Doar până când veţi fi în siguranţă. Ştia că cedând durerii te va răni pe tine, aşa că şi-a înghiţit amarul.

— E bine acum, spun printre dinţii strânşi.

Khawf îşi dă ochii peste cap.

— Layla cea de acum *nu e* bine, Salama. Pentru că a îngropat toată suferinţa. Layla se va ofili până va ajunge în Europa. *N-are nicio importanţă* dacă veţi fi fericite sau nu. Veţi fi *în viaţă,* iar tu îţi vei ţine promisiunea făcută lui Hamza.

Cuvintele lui se târăsc pe piele, mi se dizolvă prin pori. Mă întorc cu faţa la el, înţelegând, în sfârşit, de ce există. Cred c-am intuit dintotdeauna că e aici ca să se asigure că voi supravieţui, dar acum sunt sigură. Nu-mi promite fericirea, nici măcar că voi ajunge la capătul durerii. Nu înseamnă că Germania ne garantează o viaţă plină de bucurie. Nu înseamnă acasă. Dar înseamnă siguranţă. Or, de asta avem nevoie acum eu şi Layla.

Pocneşte din degete o ultimă dată. De dincolo de fereastră centrul vechi din Homs mă priveşte cu ochi bântuitori. Aerul e încărcat de suflete moarte, le simt greutatea pe piele.

— Să pleci înseamnă să laşi în urma ta ce ai făcut aici, şopteşte Khawf.

Îmi simt inima în gât.

— N-o să-ți găseşti pacea tot restul vieții din pricina a ceea ce i-ai făcut lui Samar. O să te consume pe dinăuntru, ca un cancer. Deja a început. În Germania, măcar, vei fi la kilometri distanță de aducerea aminte. Tot ce poți spera de-acum, Salama, este să supraviețuieşti. Nu să-ți găseşti fericirea.

15

— Nu te mai opreşti şi tu din învățat? m-a întrebat Shahed, făcându-mă să-mi ridic ochii din manualul de Terminologie Medicală pe care-l citeam.

Era cu o săptămână înainte de prima sesiune din anul întâi; Shahed, Rawan, Layla şi cu mine deciseserăm să mergem la o cafenea din centrul oraşului după cursuri. Străzile forfoteau de lume. Mesele restaurantelor erau pline, şi-năuntru, şi afară, familiile se bucurau de o cină luată devreme, cu mesele pline de toate felurile de mâncare siriană. Kibbeh copt pe cărbune, frigărui din cotlete de miel impecabile, tabbouleh[15], wara'a enab[16], suc de portocale proaspăt stoarse, culese de la țară. Pe lângă ei se perindau oameni mai puțin norocoşi în viață. Haine zdrențuite şi fețe prematur îmbătrânite, mâini întinse, cerşind. Dar mai toți treceau pe lângă ei fără să-i vadă.

---

15 Chiftele (n. tr.).

16 Sarmale în foi de viță (n. tr.).

Ne era poftă de dulce şi ne-am comandat câte două porții fiecare. Masa noastră era acoperită de deserturi. Eu mi-am comandat nişte booza[17] şi nişte rez bhaleeb[18]. *Booza trebuia mâncată repede pentru că înghețata începuse deja să se topească, în ciuda brizei răcoroase. Al doilea desert, cel mai dulce orez cu lapte şi dressing de apă de flori de portocal, era modul perfect de a încheia o zi lungă la facultate. Fusese greu şi la liceu, dar, comparat cu primul an de facultate, era ca şi cum ai învăța alfabetul. Diferența era incredibilă, deşi totul se întâmpla la o vacanță de vară distanță.*

— Serios, termină cu învățatul! m-a amenințat Rawan cu lingurița, alăturându-ni-se. Bucură-te de vremea frumoasă. De mâncare.

M-am încruntat.

— Nu pot. Am examen luni dimineață şi mă pică dacă nu ştiu diferența dintre ulnă şi capul humeral.

— Îți rup eu şi ulna, şi capul humeral, a mormăit Shahed.

Mi-am încrucişat brațele pe piept.

— Sunt greu de reținut numele ştiințifice ale părților corpului! O să pic *examenul!*

— Vai, cât dramatism! şi-a dat Layla ochii peste cap. Inelul cu diamant i-a strălucit pe deget când a ridicat paharul de limonadă rece. Aşa zici mereu şi apoi iei notă maximă.

— Da, nu te mai crede nimeni cam de pe vremea când aveai doisprezece ani, a spus Rawan. „Doamne, ce greu a fost examenul. N-am ştiut niciun răspuns. Habar n-am dacă trec sau nu...", a continuat ea imitându-mi vocea.

Mi-am reținut un zâmbet.

— Ba nu e deloc...

---

[17] Înghețată (n. tr.).

[18] Orez cu lapte (n. tr.).

— Ba fix aşa e, a spus Shahed cu gura plină de halawet eljebn[19]. Apoi iei examenul şi diplomă de onoare în timp ce noi stăm aici imaginându-ne cum să te ucidem.

Îmi închid manualul şi-l arunc pe masă mai mult forţată, făcând să sară paharele de pe ea. Am mai speriat şi câţiva oameni aflaţi în apropiere. Inclusiv un băiat cu părul şaten ciufulit. A ridicat capul, clipind. Ruşinată de vacarmul pe care l-am cauzat, am roşit, îndepărtându-mi repede privirea.

Erau cei mai verzi ochi pe care-i văzusem în viaţa mea.

— Bine, am spus. Nu mai învăţ.

Mi-am petrecut restul după-amiezii încercând să nu mă uit spre băiatul cu cei mai verzi ochi din lume, care era foarte ocupat cu laptopul lui. Era singur şi avea în faţă un platou cu patru porţii de cataif. M-am uitat de două ori, uimită că cineva poate să mănânce atâta fără să intre într-o comă diabetică.

Am încercat să-i comand creierului să nu se mai uite, dar ochii mei, trădătorii, refuzau să asculte: îi făceam o fotografie cu fiecare privire furişă. Părea de-o vârstă cu mine. Poate cu un an mai mare. Drăguţ. Îmi venea să-i dau la o parte părul care-i intra în ochi ca să vadă mai bine monitorul.

După a nu ştiu câta ocheadă, şi-a ridicat brusc capul, uitându-se direct la mine. Ochii ni s-au întâlnit a doua oară. Obrajii mi-au luat foc şi în clipa aceea s-a născut o eternitate. Mă privea cu blândeţe, colţurile gurii ridicate într-un zâmbet curios, interesat, iar eu...

Mă trezesc brusc, trăgând cu sete aer în piept. Părul mi s-a lipit de gâtul transpirat, am pleoapele umflate de plâns. Tremur când cobor din pat, iar aerul rece al dimineţii îmi pătrunde până-n oase.

A fost un vis sau o amintire? Scutur din cap, nu reuşesc să-mi adun puterile să-mi dau seama care e adevărul. N-am

---

[19] Rulouri pregătite din aluat de griş şi brânză, umplute cu frişcă (n. tr.).

timp. Mă îmbrac şi iau pâinea veche pe care mi-o întinde Layla, nu o mănânc, o bag în geantă împreună cu cei cinci sute de dolari.

Când ajung la spital, Am e îmbrăcat cu hainele de ieri, stă, cocoşat, lângă patul fiicei lui care doarme. În salonul principal încă se îngrijesc victimele atacului lunetiştilor de ieri. Domneşte un miros puternic de răni infectate şi sânge uscat, dar nu icnesc. De-acum nu mai icnesc.

— Am, spun, evitând să mă uit la Samar.

El se întoarce. Are cearcăne sub ochi şi ar avea nevoie de un bărbierit. Pare mai bătrân cu zece ani. Ignor sentimentul de vinovăție care-mi arde ochii.

— Cum se simte? întreb cu vocea răguşită de emoție. Mă fixează cu ochi reci.

— Mai bine. Nu-şi poate mişca gâtul deocamdată, dar o externează azi. Nu sunt suficiente paturi aici.

— Eu... înțeleg. Trebuie să reziste un pic, până vom putea scoate firele.

— Ştiu. Ai adus tot?

Privesc în jur, nu-l văd pe doctorul Ziad, nici pe Kenan, aşa că scot sulul de bancnote şi i-l dau repede. Numără concentrat, cu sprâncenele încruntate. Apoi se uită urât la mine.

— Ce joc joci, Salama? şuieră el. Sunt doar cinci sute de dolari. Şi unde e aurul? încerci să mă-nşeli?

Îmi îndrept spinarea, înfigându-mi mâinile adânc în buzunare.

— Nu. Restul ți-i dau când ne duci la barcă.

Mă ţintuieşte cu privirea o clipă, apoi izbucneşte în hohote care seamănă a lătrat. Câteva capete se-ntorc spre noi şi mă apăs cu mâna pe stomac să potolesc senzația de panică. Se uită în altă parte, prea absorbiți de propriile griji să le mai pese de un om care râde.

— Continui să te subestimez. De acord, atunci. Vine o barcă cam peste o lună. E o rută standard, pe care au parcurs-o de multe ori. Pe Mediterana, până la Siracuza. De acolo vă preia un autobuz şi vă duce în München. Se pleacă din Tartus. Vă voi duce chiar eu până acolo cu maşina.

Pare totul destul de simplu, dar nu e nici pe departe aşa. Tartus are ieşire la Mediterana şi pe vremuri era la numai o oră distanţă de Homs. Dar asta se întâmpla înainte de blocaje şi de soldaţii care mişună ca nişte furnici otrăvitoare. Acum durează ore întregi. Tot ce ştiu despre Siracuza este că se află pe coasta Italiei şi că München este un oraş din Germania. Habar nu am la ce distanţă se află unul de celălalt.

— Cum trecem de punctele de control să ajungem în Tartus? întreb, sperând că vocea mea nu trădează groaza pe care o simt.

Ridică din umeri.

— Nu-ţi face griji în privinţa soldaţilor. Pentru asta sunt banii. N-am fost niciodată reţinut.

După atâta stres, simt cum îmi porneşte din centrul creierului o durere care-mi face capul să pulseze. Călătoria asta mi se pare imposibilă. Italia, Germania par imposibile. În clipa asta nu sunt decât nişte cuvinte pe care le-am citit prin cărţi sau pe care le-am auzit la ştiri. Nici nu mi le pot imagina.

Îmi dreg glasul.

— De ce are nevoie barca de patru săptămâni? Nu e niciuna mai devreme? Layla o să fie în luna a opta.

Plescăie din limbă.

— Se întoarce peste câteva zile, dar e nevoie de timp până ajunge în portul de aici. Oamenii trebuie să se asigure că merge totul ca uns. În plus, nu plecaţi doar voi cu barca aia. O să aflu mai multe peste vreo săptămână. E nevoie de timp pentru chestiile astea.

Neputincioasă. Mă simt neputincioasă, în capcana unor evenimente pe care nu le pot controla. Care hotărăsc soarta Laylei.

Uşa spitalului se deschide larg, iar eu mă-ndrept, în alertă, pregătită să văd încă un corp lipsit de viaţă, dar e Kenan. Ochii îi strălucesc şi are alt pulover pe sub geaca maro ponosită. Camera video i se leagănă pe umăr. Îmi tresare inima când îl văd.

Ştiu că aş ajunge foarte repede să-l iubesc. Într-o viaţă *care ar fi putut fi,* dacă m-aş lua după fanteziile din capul meu, ar fi atât de simplu să mă-ndrăgostesc de zâmbetul lui cu gropiţe şi de visurile lui pline de pasiune, îmi vine în minte ce-a zis Layla. Mă-ntreb dacă are vreun rost să găsesc fericirea în Homs tocmai înainte să plec. Sau dacă această fericire mi-ar frânge apoi inima pentru că aş pierde pe cineva alături de care aş putea dori să-mi petrec tot restul vieţii.

Oricât ar vorbi Layla despre o viaţă în roz, cinismul lui Khawf reprezintă realitatea.

Când mă găseşte din priviri, Kenan zâmbeşte, cu chipul iluminat ca de soare într-o zi de primăvară, iar inima mi-o ia la trap.

— Un moment, îi spun absent lui Am.

— Cum rămâne cu Panadolul? protestează el.

— Ţi-l aduc. Un minut, spun, fără să-mi iau ochii de la Kenan în timp ce mă grăbesc spre el.

Zâmbetul i se lărgeşte când ajung în faţa lui, iar inima mea nu vrea să se potolească.

— Trebuie să vorbim, îi spun pe nerăsuflate.

Când îmi aude tonul îngrijorat, expresia i se schimbă şi mă urmează într-un colţ liber de la celălalt capăt al salonului. Se ţine la o distanţă respectabilă, dar nu atât de departe cât să nu-i pot vorbi în şoaptă.

Trec direct la subiect.

— Există un mod să plecați din Siria tu şi frații tăi.

Clipeşte surprins şi încruntă din sprâncene.

— Eu... o să plec, spun.

Un pumn de cuvinte care spulberă orice urmă de iluzie pe care ne-am făcut-o în legătură cu noi.

— Oh, zice el, fără să mai adauge altceva.

E suficientă o silabă spusă cu voce frântă ca să năruie şi cea mai mică urmă de speranță din sufletul meu. Avea dreptate Khawf. Aici nu există fericire. Kenan îşi priveşte ghetele cu o expresie stânjenită zugrăvită pe chip, dar eu ştiu că nu mă judecă. Ştie ce înseamnă oroarea.

O trăieşte zi de zi. Îmi muşc obrazul.

— Peste o lună pleacă o barcă spre Italia. Pot să vă fac rost de trei locuri, pentru tine şi frații tăi. Nu trebuie să mori pentru cauza revoluției.

Înghite cu greutate o dată. De două ori. Pe gât îi pulsează o venă, pe față i se citesc valuri de sentimente. Tristețe, durere, vină, uşurare.

— Ştiu că ți-aş cere mult, dar m-aş simți mult mai bine să-i trimit siguri pe frații mei ştiind că eşti şi tu acolo. N-ar fi nevoie să faci nimic, doar să te asiguri că ajung în Italia. De acolo poate să vină unchiul meu să-i ia.

— Kenan, ascultă-mă...

Clatină din cap.

— Salama, te rog. Nu-mi cere să plec, te rog. Eu trebuie să arăt lumii ce se petrece.

Cuvintele lui exprimă siguranță de sine, dar pe față i se citeşte doar un lucru: frică. Bilanțul masacrului de ieri a avut mai mult efect asupra încăpățânării lui decât tot anul la un loc. Se agață de un fir de păr, alegând să se îndepărteze deliberat de un adevăr îngrozitor, care îl va costa mai mult decât viața. Conflictul interior dă naştere unei furtuni în ochii lui şi am impresia că în epicentru pot vedea adevărul întunecat. Vrea să plece, dar îl ține pe loc

sentimentul de vină. Datoria față de țara lui. Mi-aduc aminte de halucinațiile în care-l vedeam pe Hamza torturat şi mă-ntreb cât mai e până se vor transforma în realitatea lui Kenan.

Dincolo de umărul lui îl văd pe Am, nu-şi ia ochii de la mine. Mă-ntorc repede spre Kenan. Ține umerii cocoşați, şi regăsesc în el aceeaşi disperare pe care o simt şi eu.

— Aşa îmi voi ține promisiunea pe care i-am făcut-o tatei, murmură, mai mult pentru sine.

Trag aer în piept.

— Nu ştiu cine ți-a băgat în cap că doar laşii pleacă, dar să ştii că nu e aşa. Să te salvezi pe tine însuți de oameni care vor să te ucidă *nu* e laşitate.

Clatină din cap.

— Adevărul este unul singur, Salama. Pământul ăsta este casa mea. Alta n-am. Mor şi dacă plec, şi dacă rămân.

Îmi strâng mâinile în pumn. Eu am murit deja. Am murit în ziua în care au fost ridicați tata şi Hamza. Am murit în ziua în care a fost ucisă mama. Mor în fiecare zi în care nu pot salva un pacient, am murit ieri, când am luat ostatică viața unei copile. Poate în Germania voi reuşi să readuc la viață bucăți din mine.

— Costă o mie de dolari de persoană călătoria cu barca, spun. Mă rog, în mod normal costă două mii, dar mă pot tocmi. Ai suficienți bani?

— Da, răspunde el pe loc. Încuviințez.

— Ai la dispoziție o lună, Kenan, spun cu voce joasă. Dacă nu te răzgândeşti, o să mă asigur că frații tăi ajung în Italia, dar nu uita că şi eu sunt doar o fată. N-am cum să garantez siguranța nimănui.

Cu aceste cuvinte, mă răsucesc pe călcâie, dar văd cu colțul ochiului şocul de pe chipul lui. Apoi pornesc spre depozitul de medicamente şi scot folia de Panadol pentru Am din geantă.

— Încă două locuri, spun. Am se-ncruntă.

— Ce?

— Am nevoie de încă două locuri. La două mii de dolari.

Râde încet.

— Nu. Nu făcea parte din înțelegere.

— Face acum, mă răstesc eu. Sunt copii. Nu vor ocupa mult spațiu.

Se uită-mpietrit la mine şi eu îi întorc privirea cu brațele încrucişate pe piept.

— Lanțul de aur valorează mai mult acum. Probabil cel puțin trei persoane. Şi mai primeşti încă două mii de dolari. Ca să nu mai vorbesc de Panadol. Mi se pare că profiți foarte *bine* de pe urma mea.

Buzele i se ridică într-un rânjet.

— De acord. Dar jur pe Dumnezeu, Salama, dacă nu respecți partea ta din înțelegere, o să mă asigur că barca o vei vedea de pe țărm în timp ce soldații o târăsc departe de tine pe sora ta.

Strâng halatul şi mai tare în mână. Nu mă-ndoiesc nicio clipă că e capabil să-şi pună amenințările în aplicare şi-mi vine să-mi înfig unghiile în fața lui doar pentru că îndrăzneşte să aducă vorba de Layla.

— Ştiu, îi răspund însă pe un ton ferm.

— Bun. Spune-i prietenului tău să aducă mâine jumătate din bani.

Doar câteva ore mai târziu, o bombă plină de schije loveşte o clădire de apartamente, iar victimele, în bucăți, sunt transportate la spital. Podelele devin curând alunecoase de sânge, mirosul proaspăt, metalic umple aerul stătut.

Muncesc fără răgaz, extrăgând rămăşițele înfipte între carne şi oase. Bandajez şi alin. Închid ochi lăptoşi cu degetele tremurând, îngânând rugăciuni pentru sufletele martirilor. Muncesc până când mâinile şi picioarele

protestează de epuizare şi-atunci mă afund şi mai adânc în muncă. Orice ca să dispară ceea ce am făcut ieri. În fiecare persoană care ajunge în faţa mea o văd pe Samar, în fiecare pacient pe care nu reuşesc să-l salvez, pe Ahmad.

Timpul trece fără să-l simt. Nu până nu-mi urlă muşchii brahiali şi las bisturiul să cadă cu zgomot în tăviţa medicală. Zăngăneşte puternic, împroşcându-mi cu sânge halatul de laborator. Îmi tremură braţele şi am gâtul blocat. Când ridic privirea, mi se tulbură şi mă clatin uşor.

— Heeei! aud pe cineva exclamând, iar o mână mă prinde de braţ înainte să mă prăbuşesc pe podea.

În faţa mea se unduiesc doi de Kenan. Au părul ciufulit în toate direcţiile, frunţile lucioase de la sudoare şi ochii plini de îngrijorare.

— Salama? mă întreabă şi vocile au ecou, parcă vin de departe. Oh, Doamne!

Clipesc şi, din două, feţele lui Kenan devin una. E atât de aproape, atât de aproape. Ridică privirea, se uită prin salon după ajutor, şi eu îmi dau brusc seama că mă susţine cu mâna de spate. Picioarele-mi găsesc podeaua şi-mi dau forţa necesară să mă ridic, să mă îndepărtez de el. Căldura degetelor lui apăsate pe spatele meu întârzie să dispară, arzându-mă prin haine, ajungându-mi până la piele.

— Scuze. Ridică mâinile, stânjenit şi roşu la faţă. Cădeai şi eu…

— E în regulă, spun, cu vocea răguşită şi gâtul uscat.

Probabil că s-a întâmplat pentru că am stat toată ziua încordată, nu ştiu. Mă uit în jurul meu şi tot ce văd e roşu sau gri, figuri prăbuşite unele peste altele şi miasma disperării agăţată în aer. Îmi simt capul uşor, fiind nemâncată şi de la oboseală, şi iar mă clatin.

— *Salama!*

Kenan întinde braţul şi eu îl apuc. Stomacul mi se ntoarce pe dos. Icnesc de la sângele care-mi acoperă mâinile

şi mă-ntorc să mă duc să mă spăl. Hainele s-au lipit de mine ca o a doua piele, simt nevoia să-mi amuțesc creierul care tot urlă la mine.

— Trebuie să... spun, apoi mă opresc, pentru că-mi vine să vomit.

Kenan dă din cap c-a înțeles şi mă conduce în grabă, printre pacienți, deschizând larg uşile din față. Mă izbeşte vântul sfârşitului de iarnă, înghețându-mi sudoarea de pe față.

Mă țin de brațul lui, îl strâng, şi-ncerc să respir pe nas, concentrându-mă pe orice altceva, ca să nu mai aud în urechi sunetul de oase amputate.

Bujori. Flori parfumate. Tonicul din petale se poate folosi pentru relaxarea muşchilor. Bujori. Bujori. Bujori.

Picioarele nu vor să mă țină şi-aproape că mă împiedic, dar brațul lui Kenan se încolăceşte după al meu, ridicându-mă şi ajung cu obrazul pe jacheta lui. Materialul e moale de prea mult purtat. Îmi umplu nările cu parfumul lui. Lămâi. Nu-nțeleg de ce, dar miroase ca cele mai proaspete lămâi şi asta-mi alină senzația de groază care-mi traversează tot corpul.

Nu m-a ținut niciodată aşa aproape un băiat, cu siguranță nu unul care să-mi placă. Nu cineva cu care, într-o viață care *ar fi putut fi, aş fi* căsătorită de-acum. Ridic ochii la el. Priveşte drept înainte. O umbră castanie de barbă îi acoperă mandibula şi obrajii, iar eu simt, dintr-odată, imboldul s-o ating. Gândul mă şochează, readucându-mă cu picioarele pe pământ. Îmi apăs o mână tremurând pe piept.

Ah, ce uşor mi-ar veni să mă îndrăgostesc, mă gândesc melancolică. *Atât de uşor.*

Îşi pleacă ochii la mine.

— Eşti bine?

Aerul mi se blochează în gât. Încerc cu disperare să găsesc o explicație ştiințifică pentru actul îndrăgostirii. Câtă

vreme incubează, ascunsă prin trup, înainte să apară primele simptome? E cronică sau trece repede? Să fie circumstanțele războiului un factor care grăbeşte procesul?

O să-i pese vreun pic inimii mele că o să plec de lângă el peste o lună?

— Salama? mă strigă iar când vede că tac de un minut întreg.

— Ăăă, da, şoptesc.

Îmi studiază trăsăturile, iar eu simt că sinapsele-mi iau foc. Îmi analizează expresia şi văd o emoție făcându-şi loc în ochii lui.

Reuşesc s-o văd înainte să dispară şi mi-o pun bine în inimă pentru mai târziu, când o să fiu singură.

Mă ajută să mă aşez pe scările distruse de la intrarea spitalului, cu vedere la strada principală. Câteva crengi s-au împrăştiat pe pavajul crăpat. Suntem departe de uşile de la intrare, n-auzim vocile dinăuntru. Se aşază lângă mine, la doar câțiva centimetri distanță, şi-şi freacă mâinile, ca şi cum ar vrea să scape de frig. Are degete lungi, delicate. Degete ca de artist. Le fixez cu privirea imaginându-mi viața *care ar fi putut fi.* Noi doi, stând chiar aici, înfofoliți cu fulare şi paltoane groase. Şi-ar trece degetele printre ale mele, iar eu m-aş minuna cât de mari sunt mâinile lui față de ale mele. Mi-ar săruta încheieturile şi eu aş simți că plutesc pe un nor.

— Scuză-mă, spune din nou, muşcându-şi buza de jos. Ştiu că n-ar fi trebuit să te ating. Eu... noi nu suntem promişi şi... eu... îşi ciufuleşte părul, cu o expresie vinovată apoi îşi trece o mână peste față. Nu vreau să crezi că vreau să profit sau ceva. Salama, eu nu sunt...

— Taci, îi spun, şi el tace, cu obrajii roşii din cauza remuşcărilor. Nu sunt supărată.

Îmi clănțăne dinții şi-mi trag manşetele peste mâinile înghețate, strângându-mi mai bine halatul pe mine.

— Îmi permiți să-ți dau geaca mea? mă-ntreabă, iar eu mă uit lung la el.

Pare şocat de propria îndrăzneală, dar şi hotărât, încuviințez.

Şi-o dă jos scuturând din umeri. Pare mai slab fără ea.

Nu. Afectat de foamete.

Mi-o aşază pe umeri, iau eu mă scufund în căldura trupului lui rămasă captivă în material. Lămâi. Asta îmi mai amorțeşte regretele, potolind strigătele celor pe care nu i-am putut salva, şi estompează imaginea cu Samar sângerând pe patul de spital.

Trag de reverele gecii să le apropii şi mai mult, concentrându-mă asupra respirației până când senzația de greață cedează.

— Salama, spune el.

Ridic ochii la el. Are în mână camera de luat vederi, se joacă cu butoanele şi-apoi se uită direct în ochii mei, de parcă mi-ar putea citi gândurile. Oricum, ştiu că mi se citesc pe chip toate emoțiile care mă încearcă.

— Spune-mi ceva frumos.

— De ce?!

Îmi zâmbeşte cu jumătate de gură.

— De ce nu?

Vrea să-mi țină mintea ocupată, departe de ale spitalului. Treaba asta n-o să se termine bine pentru inima mea, dar în clipa asta nu-mi pasă. El e aici, alături de mine şi vreau să mă prefac, măcar un pic.

Vreau să cred în ce mi-a zis Layla.

Îmi arunc un capăt al hijabului peste umăr şi ridic ochii la cer, la norii deşi, care de azi-noapte refuză să se răspândească. Arată ca o coajă, o rană care se vindecă. Sunt adunați în pâlcuri cu marginile gri închis, iar printre ele trec razele soarelui de sfârşit de după-amiază.

— Eu...

Îmi dreg glasul. Stăm în bătaia vântului, o bucată mototolită de hârtie dansează pe stradă. Niciun pas nu calcă pe caldarâm. La capătul străzii e o maşină abandonată, arsă până la şasiu, flăcările au înnegrit drumul de pe lângă ea.

Kenan mă priveşte lung, însă nu-mi găsesc curajul să mă uit în ochii lui, deşi mă atrag precum gravitația, aşa că mă-ntind după o crenguță. E umedă de la atingerea iernii. Îmi trec degetele pe noduri şi marginile neregulate.

— Înainte visam culoarea albastră, spun, şi simt că rămâne surprins.

Se apleacă puțin mai aproape, fără să-şi dea seama, cred. Cicatricile de pe rămurică seamănă cu cele de pe mâinile mele. Îi e imposibil să revină la o nouă viață.

— Layla a pictat o nuanță atât de unică încât aveam impresia că mi se va scurge în mâini. Tabloul înfățişa o mare liniştită şi nori gri. Nu mai văzusem niciodată în viața mea o asemenea culoare. Şi cu cât o priveam mai mult, cu atât mai tare îmi doream să văd cu ochii mei.

Îmi muşc buza, cu ochii fixați asupra crenguței.

— Pe-atunci mi se părea că Siria e prea mică pentru mine. Că Homs e prea mic pentru mine. Tot ce-mi doream era să văd lumea şi să scriu poveşti despre albastrul întâlnit în fiecare țară, sunt sigură că e diferit de la loc la loc, special în felul propriu. Că nicio nuanță nu este la fel cu cealaltă. Voiam să văd tabloul pictat de Layla aievea.

Oftez, deschizând coşciugul visurilor de mult îngropate. Şi râd încet când îmi dau seama.

— Acel „ceva frumos” are un preț, Kenan. Acum e pătat de tristețe. Nu mai avem albastru aici, cel puțin nu un albastru care să te inspire. Doar cel care descompune pielea victimelor din cauza degerăturilor şi a hipotermiei. Toate culorile tac, s-au şters, lipsite de viață.

Strâng tare crenguța şi mă-ntorc spre el. Surâde. E un surâs blând care-mi frânge inima.

— Visul tău este încă unul foarte frumos, Salama, spune el. Care poate deveni realitate.

Pufăi, fără să vreau.

— Unde? în Germania? Nu prea cred că o să văd culorile acolo aşa cum obişnuiam să le văd. Şi, oricum, oamenii ca mine nu merită să le vadă. Indiferent cât de mult mi-aş dori-o.

Kenan îşi flexează degetele, apoi încheieturile mâinilor.

— Poate va fi greu la început. Poate că lumea va fi prea zgomotoasă, ori prea tăcută. Poate va fi strident de luminoasă sau neagră ca smoala, dar încet, lucrurile se vor aşeza la locul lor. Va semăna cu normalitatea. Şi-atunci vei putea vedea culorile, Salama.

Buzele mi se întredeschid şi o dorinţă mi se trezeşte în inimă.

— Dar măcar meritărn să le vedem, Kenan? şoptesc după mai bine de un minut, şi din expresia de pe chipul lui ştiu că înţelege că nu mă refer la culori. Complexul supravieţuitorului este ca o a doua piele pe care suntem blestemaţi s-o purtăm pentru veşnicie.

Se uită în altă parte, cu buzele strânse. Nu este o întrebare la care să răspundă uşor. Timpul este cel mai bun medicament, el va transforma rănile noastre sângerânde în cicatrici şi poate că trupul va uita trauma, şi ochii vor învăţa să vadă culorile, ca înainte, dar leacul acesta nu ajunge până la suflet.

Pur şi simplu nu ajunge până acolo. Timpul nu iartă păcatele şi nu-i aduce înapoi pe cei care nu mai sunt.

Îmi ţin mâinile ocupate cu crenguţa.

— Nu trebuie să-mi răspunzi.

Se uită la mine cu ochii plini de vinovăţie.

— Salama...

Scutur din cap în semn de nu.

— Hai să stăm aici un pic, da? înainte să ne lovească următoarea furtună.

Îşi trosneşte degetele, încuviinţând, şuviţele negre îi mângâie genele.

Stăm unul lângă celălalt, cu mâinile pe scări şi degetele despărţite de doar câţiva centimetri. Nici nu mai ştiu ultima dată când mi-a fost mintea aşa calmă, atât de confortabilă cu tăcerea plină de cuvinte nespuse.

Şi-n această tăcere gândul mi se duce la expresia fugace din ochii lui când m-a ţinut în braţe.

Dorinţă.

16

— Ne trebuie neapărat haine de schimb, exclamă Layla alergând pe hol, în bucătărie şi de-acolo în sufragerie, apoi la mine în cameră, luând-o iar de la capăt.

Eu stau pe canapea, cu picioarele încrucişate sub mine, şi număr banii pe care-i avem. Două mii treizeci de dolari.

Cinci sute vor ajunge la Am la sfârşitul lunii, împreună cu lănţişorul de aur.

Îmi zvâcneşte capul, fac planuri peste planuri Cum o să supravieţuim pe pământ străin cu atât de puţin? O să ne ceară bani şi omul care ne va duce în München? Am a zis că este totul inclus, dar n-ai cum să ştii ce se poate întâmpla pe mare. Lăcomia este o boală care nu cunoaşte mila pentru cei năpăstuiţi şi disperaţi.

Dar nu contează. Tot ce contează e să ajungem acolo.

Când ridic ochii, Layla stă în faţa mea, cu ochii strălucind de bucurie regăsită. Acum are un scop clar. Ceva ferm de care se poate agăţa, în care să investească toată energia pe care o are.

— Luăm două hanorace şi trei perechi de blugi. Crezi că e suficient?

Încuviințez, gânditoare.

— Să nu fie nimic gros. Pături sau ceva. Adaugă greutate.

Se uită la mine mijind ochii.

— Şi-o să fie martie când plecăm. Adică vreme geroasă. Ai voie să iei ceva ca să te încălzeşti.

Oftez.

— De acord. O haină, atunci. Şi ne luăm un singur schimb, ca să balansăm greutatea.

Se bosumflă, aruncându-mi o privire tristă. Layla era o icoană a modei. Era ca o capodoperă ambulantă, bună de expus la Louvre, radiind inspirație. Iar acum e obligată să renunțe la identitatea pe care şi-a creat-o.

— O să ne cumpărăm alte haine în Germania, o liniştesc eu, şi ochii i se luminează.

— Blugi noi, bluze. De toate. Şi-o să facem şi moolid[20] pentru micuța Salama. O petrecere în cinstea ei.

Un zâmbet uluit îi luminează chipul, dar dispare repede, înlocuit de vinovăție.

— Nu e nevoie. Nu trebuie să... mai ales că Hamza...

O contrazic din cap.

— Este ceea ce şi-ar fi dorit el. Să o sărbătorim pe fiica lui eu şi cu tine, împreună.

Îi întind mâna şi ea o acceptă.

— Tu eşti sora mea şi te iubesc. I-o strâng într-a mea. Vreau să fim fericite, pentru micuța Salama.

Zâmbeşte înduioşată.

— Fericirea începe aici, Salama. În casa asta. În Centrul vechi al oraşului Homs. Sau ai uitat?

Mi-aduce aminte de Kenan, de cum am rămas acolo, pe scări, până când respirația mi s-a liniştit. Îmi amintesc dorința din ochii lui.

---

[20] Sărbătoare care marchează naşterea profetului Mohamed în Islamism. Aniversare (n. tr.).

Dorința de mine.

Brusc, simt că mi-e prea cald cu puloverul pe mine şi caut ceva care să-mi ia gândul de la el.

— Deci, ce mai trebuie să luăm cu noi?

Layla zâmbeşte, atotştiutoare, dar eu îi susțin privirea, provocând-o să spună ce are în minte.

— Paşapoartele şi diplomele de bacalaureat, spune ea atunci pe nerăsuflate.

Încuviințez.

— Da, sunt esențiale. Pune-ți mintea la treabă, Layla, suntem pe o barcă, în larg. Ne e frig, dar avem paltoanele. Ce altceva?!

— Panadol, spune ea şi eu simt că-mi îngheață sângele în vene. Dacă ne doare capul sau ceva. Mai ai rezerva, nu?

— A, da, răspund repede, forțându-mă să par relaxată şi mă joc cu tivul puloverului.

Sigur fac rost de o folie pentru mine şi Layla până ajungem pe barcă. Sper să nu avem nevoie de mai mult de-atât şi că ea nu va afla de ce a trebuit să cedez rezerva noastră până nu ajungem în Italia. Apoi n-are decât să mă urască. Să mă vadă exact cum mă văd când mă privesc în oglindă.

*O uciga*şă.

Mi se contractă stomacul şi sar în picioare, speriind-o pe Layla. Alerg la baie, picioarele, acoperite de şosete, bubuie pe podeaua acoperită de covor, ajung la chiuvetă şi vomit. Mă țin strâns de marginile ei, iar sângele dispare din capilare în timp ce vomit fiere.

N-am mâncat nimic de două zile, în afară de bucățica de pâine uscată. Când ridic capul şi mă uit în oglinda din baie, mă lupt cu dorința de a urla. Gustul acru îmi arde gâtul. Ochii îmi sunt injectați de sânge, părul lipit de fruntea umedă de sudoare. Am cearcăne întunecate în jurul ochilor. Mă consumă vinovăția.

— Salama! aud vocea Laylei pătrunzând până la mine prin aerul greu.

Cu mâinile căuş, iau apă din găleată şi mă spăl pe faţă.

— *Salama,* repetă Layla, prinzându-mă de umeri să mă întoarcă spre ea.

Îi văd îngrijorarea din privire şi-mi pun imediat masca e *totul bine.*

Mâinile ei mă strâng cu putere.

— Ce *naiba* s-a întâmplat?

Răspund cu o ridicare din umeri.

— Oi fi mâncat ceva ce mi-a făcut rău.

Mijeşte ochii.

— N-ai mâncat nimic de când te-ai întors de la spital.

Simt un gust intens de acru în gură.

— Am mâncat la spital, reuşesc să spun pe un ton convingător.

Înainte să mai apuce să zică ceva, o dau la o parte, pornesc înapoi spre sufragerie şi mă prăbuşesc pe canapea. Un moment mai târziu îşi face apariţia Layla, cu braţele încrucişate şi colţurile gurii în aşteptare.

— Îmi ascunzi cumva ceva?

Gem, mă aplec, iau hanoracul şi-l strâng la piept. Miroase a closet şi a umezeală.

— Nu, nu-ţi ascund nimic. Layla, n-am suficientă energie să mă ascund de tine.

Calendula, mă gândesc, amintindu-mi de floarea uscată lipită în ierbarul meu cu notiţele mâzgălite lângă ea. *Petale portocalii strălucitor. Folosite pentru tratarea arsurilor şi rănilor. Are excelente proprietăţi antibacteriene, antivirale şi antiinflamatorii.*

Layla ţâţăie, dar când ridic ochii la ea, pare îngrijorată.

— Sunt bine, susur. Serios.

Dar nu sunt.

Samar nu este la spital când ajung a doua zi, ceea ce înseamnă că Am a luat-o acasă peste noapte. Respir uşurată la gândul că n-o să mi se mai strângă inima de durere ori de câte ori îi văd gâtul bandajat. Chiar şi aşa, ruşinea îmi curge prin vene, otrăvindu-mi sângele.

Mă strigă un pacient, se vaită, spune că-l doare piciorul amputat şi mă grăbesc spre el, îndepărtând cu iuțeală toate gândurile negre.

Muncesc ca ieri, până mi se începtoşează vederea, şi când nu mai funcționez ca o locomotivă fără combustibil, remuşcările îmi dau putere să continui. Ziua de astăzi aduce un val de victime ale bombardamentului unui avion militar asupra unei zone rezidențiale la sud de centrul vechi al oraşului Homs. Chiar de partea cealaltă a zonei unde se află casa noastră. Layla e în siguranță. Deocamdată, pentru încă o zi.

Printre pacienți sunt şi civili, şi vreo doi soldați din Armata Siriană Liberă. Cu ajutorul lui Nour, îl operez pe cel a cărui mână stângă atârnă ținută numai de câteva tendoane. Are fața schimonosită de durere, dar nu scoate nici măcar un geamăt însă cântă încet, printre lacrimi tăcute şi bălți de sânge, „Dulce-i gustul libertății”.

Muşchiul sfâşiat şi însângerat se încolăceşte peste humerusul fracturat, tendoanele sunt roz şi întinse ca un elastic. Stomacul mi se revoltă, dar înghit senzația de greață, îi țin brațul ridicat cu grijă şi, când mă uit spre doctorul Ziad, care operează plaga de pe coapsa unui soldat, îl văd cum clatină din cap. Pacientul a pierdut prea mult sânge.

Nici măcar transfuzia manuală n-ar fi de ajuns, şi, oricum, ar însemna prea mult timp şi efort, care ne-ar fi utile să salvăm o altă viață. Ca să nu mai vorbesc de riscul foarte mare de infecție. Spitalul nostru nu se ocupă de salvarea membrelor, ci de salvarea vieților.

Soldatul se opreşte brusc din cântat, privindu-mă.

— O să mi-l tai, nu-i aşa?

Dau încet din cap că da, cu ochii plini de lacrimi. Are uniforma ferfeniță, verdele a devenit maro din pricina sângelui care se prelinge pe steagul revoluției aplicat pe piept, colorând în roşu fâşia de culoare albă. Nu arată cu mult mai mare ca mine, are părul blond murdar şi ciufulit şi ochii verzi ca pădurea, care strălucesc de lacrimi. Într-o altă viață, nu ar fi conviețuit cu moartea. Lumea ar fi fost scoica lui din care, cu ochii largi de uimire, ar pleca să-şi găsească propriul loc. Despre războaie şi revoluții ar şti doar din manualele şcolare, din care conflictele nu ies niciodată. Nu se transformă niciodată în realitate.

Dar până şi în realitatea asta, în ochii lui nu văd urmă de isterie. Bănuiesc că e din pricina combinației dintre şoc şi doza minimă de anestezic pe care i-am administrat-o.

— Fă-o, spune scrâşnind din dinți.

Brusc, brațul lui devine extrem de real în mâinile mele. De obicei, pacienții urlă, implorându-ne să-i salvăm. Tot ce cunosc este durere.

— Dar... dar cum o să mai lupți? întreb.

Râneşte arătând spre brațul stâng.

— Îmi mai rămâne unul, nu?

De data asta suferința e a mea, şi lacrimi mi se scurg pe obraji. Soldatul se întinde la loc pe patul de spital, cu ochii în tavan şi începe să cânte din nou.

Brațul lui e dus laolaltă cu restul victimelor de azi spre a fi înmormântat în cimitir.

Nici eu nu mai ştiu de câte ori am alergat în urma sufletelor înainte s-apuce să se ridice din trupul care le găzduieşte. Mă opresc doar când intervine fizic doctorul Ziad, luându-mi bisturiul din mână.

— Salama, spune cu ochii arzând. Destul. Du-te acasă.

Mă uit în jos, am mâinile lipicioase de la sângele uscat.

Luminile din salonul principal sunt mai slabe, gemetele suferinzilor mai vlăguite, doctori şi rude deopotrivă stau sprijiniți de pereți sau pe jos, îşi trag sufletul. Razele soarelui care filtrează prin ferestre dau culorilor o nuanță aspră. Roşul e brutal, griul e dezolant. Acestea sunt umbrele pe care oamenii le văd când peste lume cade apusul. N-am mai stat niciodată până atât de târziu. Pe timpul zilei, culorile sunt electrice, îndemnându-mă să lucrez mai repede, înainte ca viața pacientului să-mi lunece printre degete, în neant. Roşul e vibrant, dătător de viață, pe când griul promite ploaie.

Salonul principal mi se pare dintr-odată un coşciug.

— *Bine,* spun cu voce sugrumată. Bine.

Mă curăț pe mâini şi-mi iau geanta. Doctorul Ziad mă îndeamnă din cap să plec liniştită. Mă-mpleticesc printre pacienți, târşâind din picioare şi deschid larg uşile spitalului. Aerul rece mă spală din cap până în picioare şi inspir adânc, implorându-i să ia cu el şi gustul de bilă şi sânge care mi-a rămas în gură.

Margarete. Margarete. Margarete.

Stau în pragul apusului de soare, nuanțe de portocaliu ca mierea cuceresc cerul, iar orizontul de deasupra mea se adânceşte în albastru închis de catifea. Ca o pânză de pictură pregătită pentru stele.

Arată... devastant.

Cineva se mişcă şi, când îmi plec ochii, îl văd pe Kenan. Stă pe scările spitalului, cu aparatul la gât. Ține picioarele lungi întinse şi parcă străluceşte în lumina amurgului. Felul în care îi sclipesc stelele în ochi şi buzele răsfrânte îl fac să pară desprins dintr-o poveste. Preț de un moment, când ziua se sfârşeşte, arată de parcă ar fi un vis.

Doamne, ce frumos e!

O vreme stau şi-l privesc, amintindu-mi cât de aproape era de mine seara trecută, când m-a condus acasă. Mă iau toate căldurile.

Mâinile mi se înfig în materialul halatului şi simt cum mi se frânge inima în două de frustrare. Scoate capul în momente de linişte, ca ăsta, necăjindu-mă că mi-am pierdut adolescența. Suntem aşa tineri. Prea tineri să suferim aşa. Şi ştiu că abia mă abțin să nu mă îndrăgostesc de el. Dar bunătatea lui dă dependență şi mă trezesc tânjind după ea, scăldându-mă în imaginea de sine pe care o văd în ochii lui când mă priveşte. O minciună: o fată altruistă, care-şi pune viața în pericol pentru a salva oamenii răniți.

În viața aceea *care ar fi putut fi,* în care inelul primit de la el mi-ar străluci pe deget, joia seara am ieşi la cină la un restaurant elegant, iar strada ar fi plină de oameni care râd şi de cupluri care se bucură de sfârşitul iernii bând ceai călduț. Magazinele ar fi deschise până târziu, luminile ar ține departe întunericul nopții, pâlpâind ca nişte raze de soare gălbui pe zidurile de piatră vechi de secole. Eu şi el ne-am lăsa dezmierdați de lumea noastră, în care conversațiile celorlalți ar amuți şi acele ceasornicului s-ar topi, sfidând legile timpului până când el m-ar conduce înapoi acasă. Şi sub lămâii înfloriți din fața casei mele, cu semiluna de pe cer drept martor, mi-ar cuprinde fața între palme şi m-ar săruta.

Iar mie, fără să vreau, mi-ar scăpa un oftat, iar el şi-ar îndepărta brusc chipul de al meu ca să-mi măsoare trupul din priviri.

— Salama, spune şi vocea lui e caldă ca o zi de vară.

— Kenan.

Îi savurez numele. Îmi lasă un gust bun pe limbă.

Sare în picioare, întinzându-şi brațele deasupra capului.

— Mergem? întreabă, iar eu dau din cap că da, încercând să nu par excesiv de încântată.

Îşi potriveşte pasul cu al meu şi observ că poartă aceeaşi geacă pe care mi-a pus-o mie pe umeri. Mă mănâncă degetele de dorință să-l mângâi acolo, între cusătură şi guler.

— Ai... încep eu.

— Ce mai... spune el.

Îşi mută privirea, roşind. Şi eu la fel. Să fie un simptom al îndrăgostirii? Sau doar ceva trecător? Sunt îngrozitor de conştientă de fiecare gură de aer pe care o inspiră şi expiră.

— Scuze. Tu prima, murmură el.

Mă agăț de breteaua genții şi trag aer în piept. Dacă asta e o boală, trebuie să existe şi un leac.

— Voiam să te întreb dacă azi ai filmat ceva.

Încuviințează.

— Am prins nişte scene bune. Două dintre persoanele cu care am vorbit sunt din Hama. Mi-a plăcut să ascult poveşti din oraşul natal al mamei mele. Să aflu ce se petrece şi acolo. Mă gândesc să fac o compilație cu toate filmările, să creez un documentar şi să-l postez pe YouTube. Dar să nu fie prea lung. Ci direct la subiect.

Îi surâd timid.

— Sună minunat.

— Eu... ăăă, spune scărpinându-se la ceafă, am adus şi banii.

Tresar. Nu l-am văzut pe Am toată ziua şi ştiu că n-ar rata şansa să-şi încaseze banii. Dar fetița lui e încă în condiții critice, chiar dacă nu a mai putut rămâne la spital.

— Bărbatul cu care vorbeai ieri. El e cel care face rost de bărci, nu? mă-ntreabă Kenan.

Dau din cap că da.

— Nu cred c-a venit azi.

— Nici eu. M-am plimbat cu camera prin tot spitalul, dar nu l-am văzut nicăieri.

— Sunt sigură că apare mâine, spun eu, adăugând după o secundă: Lama şi Yusuf ştiu că nu vii cu ei?

O umbră îi trece pe chip şi-şi strânge camera de luat vederi în mână.

— Da. N-au fost prea încântaţi. Lama mi-a făcut o criză şi Yusuf... s-a dus direct la culcare. Nici nu se mai uită la mine de atunci.

Cerul e violet ca stânjeneii. Trecem pe lângă grupuri de oameni care ţin în mână pancarte făcute chiar de ei. Unii au după gât steagul Revoluţiei Siriene. Un protest nocturn. Recunosc o tânără căreia i-am cusut o rană căpătată în timp ce încerca să fugă de gloanţe în timpul altei demonstraţii. Zâmbeşte larg când mă vede şi mimează un „bună" înainte de a se grăbi să-i prindă din urmă pe ceilalţi.

— Kenan, încep eu şi simt cum aura care-i înconjoară se tensionează imediat. Încă te mai poţi răzgândi, vino cu noi.

Tensiunea nervoasă din jurul lui se evaporă şi dă drumul camerei care începe să se legene, lovindu-i-se de şold. Îşi fereşte privirea, se uită în faţă. Îi e prea ruşine să-mi spună că vrea şi el să plece? Văd atât de clar cât de mult ne asemănăm. Cu diferenţa că punctul meu slab e Layla, iar al lui, fraţii săi.

— Nu pot, şopteşte. Nu m-aş ierta niciodată.

— Şi crezi că eu da? Nu este o alegere uşoară, dar niciuna greşită nu este.

Se opreşte din mers şi mă priveşte lung, apoi scoate telefonul. Îl deblochează, apasă pe ecran, apoi mi-l bagă sub nas. E secţiunea de comentarii a unui clip de pe YouTube.

— Citeşte-le, Salama.

Mijesc ochii. Sunt înjur de cincizeci, toţi cei care scriu se roagă pentru siguranţa şi eliberarea Siriei. Câţiva afirmă că acel canal a acoperit ceea ce se întâmplă mai bine decât orice emisiune de ştiri.

— Clipul este al meu. Şi canalul. Fac ceva util. Adaug subtitrări în engleză ca să explic lumii întregi ce se petrece. Cine e de origine arabă înţelege, dar restul, nu. Nu ştiu că e vorba de o revoluţie. Habar nu au că trăim sub dictatură de jumătate de secol. La ştiri arată nişte soldaţi care omoară oameni. Nu ştiu ce este Armata Siriană Liberă. Cine sunt soldaţii. Pentru ei Siria e doar un cuvânt. Dar pentru noi, este viaţa însăşi. Nu pot s-o abandonez.

Inima îmi bubuie dureros în piept.

Îşi bagă telefonul la loc în buzunar.

— Am vorbit cu unchiul meu ieri. Cum aflăm când pleacă barca, îi spunem şi vine în Siracuza. O să-i ia pe Lama şi pe Yusuf.

Nu-mi place treaba asta. Nu-mi place modul în care se exclude pe sine.

— Kenan...

— Aşa că nu e nevoie să se ducă singuri cu maşina în München. Iar unchiul meu vă va ajuta şi pe voi, bineînţeles. I-am spus. O să aibă grijă de tine şi de Layla, să fiţi în siguranţă.

— *Kenan.*

Se opreşte din vorbit şi din mers, dar văd în ochii lui o disperare fără margini. Îşi înghite cuvintele care ameninţă să i se reverse de pe buze. Se agaţă cu disperare de simţul datoriei. Îmi ignor remuşcările, nici eu n-aş vrea să fiu implicată, şi mă concentrez pe cum l-ar putea salva asta.

— E lung drumul până la Siracuza. Iar noi îl vom face pe o *barcă.* Pricepi? Nu vreo navă de lux cu cinci feluri de mâncare la masă. Ai văzut şi tu pozele de pe internet. Toţi le-am văzut. Bărcile sunt vechi, rablagite, iar unele... nu ajung la destinaţie. Sunt supraaglomerate. Acolo, în largul Mediteranei, nu există lege. Toată lumea va fi hotărâtă să supravieţuiască, indiferent de cine are de suferit din asta. Şi *vor* fi victime. Lama şi Yusuf sunt candidaţii perfecţi.

Umerii îi cad de parcă ar duce greutatea lumii întregi, şi a cerurilor pe deasupra. E obosit, iar eu nu-l cunosc suficient de bine cât să-mi dau seama dacă cicălelile mele îi fac mai mult rău decât bine. Aşa că decid să procedez cum a făcut Layla cu mine. Să-i amintesc de fericire. Sau măcar de trecut, ca să ştie că durerea nu e eternă.

— Mi-aduc aminte de mama ta, spun, îndulcindu-mi glasul, iar el se uită la mine surprins.

Stă în faţa unei clădiri carbonizate. Trebuie să ridic bărbia ca să-i pot privi în ochi. În ochii lui frumoşi, dureros de frumoşi. Mă dojenesc în sinea mea. Nu trebuie să mă gândesc la el în felul ăsta. E adevărat că se agaţă cu disperare de simţul datoriei, dar e posibil să nu-i dea drumul niciodată. Pentru că aşa a fost crescut. Peste o lună eu voi pleca pe mare, departe, el va rămâne blocat pe ţărm şi distanţa dintre noi va creşte cu fiecare secundă care trece. Voi visa la el cu ochii deschişi când voi fi în Germania, singură, deplângând pierderea vieţii *care ar fi pututfi,* verificând obsesiv canalul lui de YouTube să văd dacă sunt noutăţi, dacă mai trăieşte, dacă mai e liber.

Mă apuc de colţul hijabului şi trag de el cu frustrare. Nu e *corect*

— A fost la nuntă, când s-au căsătorit fratele meu şi Layla, continui. Mi-aduc aminte c-am văzut-o. Tu... semănaţi la ochi.

Ochi care i se înmoaie. Vine cu un pas mai aproape.

— Ştii, mama mi-a zis de tine în seara aia.

Mi se strânge stomacul.

Kenan râde încet, de pe faţă îi dispare orice urmă de agonie. Nu ştiu cum reuşim să trecem aşa, de la o emoţie la alta, ca într-un dans frumos coordonat.

— Da, când s-a întors acasă, a început să-mi povestească despre o fată efervescentă şi plină de viaţă. Care i-a molipsit pe toţi cei din jur cu încrederea şi bucuria ei.

Căldura mă învăluie cu totul. Ce dor îmi e de fata aceea!

— Era foarte hotărâtă să facă în aşa fel să ne cunoaştem. Îşi trece mâna prin păr, ciufulindu-l şi mai tare. Zicea că suntem făcuți unul pentru altul. Eu eram curios, dar mama ta voia să te concentrezi asupra învățatului înainte să ne cunoaştem. Sincer, te credeam mai încrezută.

Mormăi şi el zâmbeşte.

— *Poftim?!*

Râde din nou şi sună dumnezeieşte, plin de viață. Nu ca râsul lui Khawf.

— Scuze. Te-am judecat după aparențe. Studentă anul întâi la Farmacie, de familie bună, un frate medic, singura fiică, mezina familiei. Vreau să zic, toți factorii asta indicau. Nu credeam că cineva ca mine poate fi de nasul tău.

Clipesc incredulă.

Îşi trosneşte degetele cu un aer vinovat.

— M-am înşelat, desigur. Îmi zâmbeşte timid. Îmi pare rău.

— De unde ştii că n-am devenit şi mai înțepată cu toate câte mi s-au întâmplat? întreb, pentru că vreau să văd cum răspunde, deşi mi-e frică de ce va zice.

Clatină din cap.

— Nu prea cred. Ai fost aşa mereu, sunt sigur. Mă simțeam stânjenit să-mi plănuiască mama întâlnirile, aşa că inventam tot felul de scuze stupide.

— Dacă vrei să ştii, spun, nevenindu-mi să cred că am curaj să afirm aşa ceva, şi eu aş fi considerat că nu sunt de nasul tău.

Îşi lasă capul într-o parte, nedumerit.

— Fiul cel mare, toate responsabilitățile de pe umerii tăi. Care în loc să aleagă calea cea mai sigură, Medicina, ceea ce ai fi putut foarte bine face, alege să-şi urmeze inima şi să studieze ce-i pasionează. Şi încă ai lumină în ochi, în ciuda tuturor lucrurilor prin care ai trecut, încă râzi. Aşa că-mi

pot imagina cum erai înainte. M-aş fi simţit nesemnificativă prin comparaţie cu tine, un spirit atât de liber, care vede lumea în toate culorile ei, în toată frumuseţea ei. Mi-aş fi făcut griji că nu pot ţine pasul. Mă opresc din vorbit pentru că felul în care mă priveşte mă face să simt că-mi fâlfâie fluturi în stomac.

— Ei bine, spune după o vreme, atunci se pare că temerile noastre nu aveau niciun temei.

— Eu, ăăă, bănuiesc că nu, şoptesc abia reuşind să mai respir. E... Ce păcat, Kenan.

— Ce păcat?

Vorbeşte abia auzit şi ştiu că ştie ce urmează să spun.

— Da, că n-am avut niciodată ocazia să aflăm dacă tu eşti Pazu al meu şi eu Sheeta a ta.

Când văd că tace, mă apropii de el aşa mult, că pot să-i număr pistruii de pe gât. I se taie respiraţia şi ochii îi cad pe buzele mele.

— Ce n-aş da să fi avut timp, şoptesc. Chiar mi-aş fi dorit. Aş fi dorit...

Mă opresc.

Îmi priveşte gura şi citeşte pe ea cuvintele pe care, de sfială, nu le pot rosti.

Mi-aş fi dorit să vii cu mine. Mi-aş fi dorit să ne putem iubi.

17

Khawf nu e mulţumit de conversaţia mea cu Kenan, dar refuz să vorbesc cu el, stând în pat cu faţa la perete, cu gândul la ochii lui

Kenan şi la ce s-a petrecut azi între noi.

— Nu eşti deloc îngrijorată că nu l-ai văzut azi pe Am? continuă el, proţăpit în faţa mea, aşa că mă-ntorc în partea opusă. Dar apare şi acolo, făcându-mă să gem de frustrare. Dacă a fugit cu banii tăi?

— Unde să fugă? Singurul mod în care face bani e să procure locuri în bărci pentru oameni, şi la cât costă mâncarea, banii de la mine n-o să-i ajungă pentru totdeauna. O să apară mâine. Ai uitat că fata lui e rănită? N-o să rateze ocazia să mai primească medicamente.

Khawf ţuguie din buze, ochii îi strălucesc ca ţurţurii de gheaţă în camera întunecată.

— Bine, acceptă în sfârşit. N-o să te facă să te răzgândeşti, Kenan, nu?

Pufăi exasperată.

— Nu. O voi alege întotdeauna pe Layla. În detrimentul oricui.

Zâmbeşte, satisfăcut.

— Dar pe tine? Te alegi şi pe tine?

Mă încrunt.

Gesticulează spre mine.

— N-ai mâncat nimic toată ziua.

Îmi încleştez maxilarul. E enervant să fiu prizoniera propriului creier care mă ţine în ghearele lui.

Mai devreme am încropit o cină dintr-o cutie de ton în ulei de măsline cu sare, din care am apucat să iau doar o înghiţitură înainte ca stomacul să mi se revolte, ameninţând să dea afară tot. Nu mai simt foamea. Nu după ce i-am făcut lui Samar. Nici Layla n-a pus nimic în gură, şi când am întrebat-o dacă a mâncat ceva, mi-a spus că nu-i era foame. Vrea să pună deoparte cât mai multă mâncare pentru călătorie.

Vocea lui Khawf e la fel de ucigătoare ca umbra nopţii.

— Dacă nu eşti atentă, Salama, vei deveni instrumentul propriei distrugeri.

— M-am răzgândit în legătură cu plecarea, cum voiai, mormăi. De ce mă mai chinui?

Buzele i se ridică încet într-un zâmbet.

— Aşa e. Dar se pot întâmpla multe până la plecarea bărcii. N-o să accept asta. Nu tu deții controlul, Salama. Ci eu. Nu uita, dacă eşti arestată, n-o să pleci nicăieri. Iar eu îți voi arăta numai lucruri groaznice. Pe Kenan bătut până la pragul morții. Pe Hamza, o umbră. Se apleacă asupra mea, dar mă țin cu firea, refuzând să-mi las buzele să tremure. Partea cea mai interesantă este că tu însăți vei crea aceste scenarii. Pentru că eu sunt o parte din mintea ta. Ai nevoie de toate halucinațiile astea oripilante. Ai nevoie de mine.

Îl privesc încruntată.

— Ştiu că este vorba de creierul meu care încearcă să o protejeze pe Layla, să mă protejeze pe mine. Mi-ai spus-o clar. Dar asta nu-nseamnă că trebuie să-mi şi placă.

Pocneşte din degete şi Layla e întinsă pe jos, lângă patul meu. Sângele i se prelinge pe podea, spasmele o scuturã.

Mi se face inima cât un purice şi-mi smulg ochii de la ea, îndreptându-i spre Khawf. Îmi studiază reacția.

— Nu e ea, spun încet, cu vocea răguşită.

— Nu uita niciodată cine are controlul asupra situației.

Închid ochii, murmurând ca pentru mine *margarete,* apoi îi deschid, iar halucinația cu Layla dispare. Dar nu şi din mintea mea.

Spre uşurarea mea, Am apare la spital a doua zi. Are privirea ştearsă, dar s-a bărbierit. Arată mizerabil, adică exact cum mă simt eu.

Se opreşte când mă vede, mijind ochii în timp ce eu îi întind mâna cu o pastilă de Panadol.

— Poftim.

Am îşi muşcă obrazul şi deschide palma.

— Mai târziu vine şi Kenan. Îți aduce banii.

Am mormăie ceva.

— Vreau să te întreb ce să punem în bagaj. Ce ne trebuie pe drum?

Se masează pe frunte.

— Documentele importante. Mâncare. Apă. Ceva împotriva răului de mare. Nimic prea greu.

Mă ia cu amețeală.

— Bine. Bine. Doar atât?

Îmi fac de lucru cu capetele hijabului.

— Ăăă, cum se simte Samar?

Se uită la mine scârbit.

— Bine.

— Copcile?

— Am zis că se simte bine, se răsteşte el. Uite care-i treaba, asta este o tranzacție de afaceri, da? Tu-mi dai bani, eu îți dau barcă. Nu trebuie s-o luăm personal.

Îmi simt gâtul uscat, aşa că încuviințez din cap.

Trece pe lângă mine, apoi se opreşte o clipă.

— Nici prin minte să nu-ți treacă să ceri iertare, spune, îndepărtându-se.

Mă arde stomacul, e plin de acid gastric, şi fug spre depozitul de medicamente. Mă scurg pe perete, am respirația neregulată şi o durere înfundată în spatele globilor oculari.

— Uită de el, spune Khawf, făcându-mă să tresar speriată.

Se află la câțiva paşi de mine, studiază o cutie roşie de Aripiprazol.

— Uită ce ți-a spus, Salama. Nu el contează, ci imaginea de ansamblu, Germania. Noua ta viață alături de Layla şi de fetița ei.

Păducel. Fructe de pădure de culoare roşie utilizate pentru scăderea tensiunii arteriale. Are excelente proprietăți antioxidante şi fortifică muşchiul cardiac. Păducel. Păducel. Păducel.

Rămân în depozitul de medicamente încă puțin, până văd în spatele pleoapelor închise petale albe de păducel. Apoi ies

de-acolo, pregătită să înfrunt cine ştie ce nou iad se va declanşa dincolo de uşi.

De data aceasta, când sunt aduse victimele unui lunetist, pe la amiază, mă ţin tare, îndepărtând groaza, ca să mă revanşez pentru ceea ce am făcut. Printre trupuri şi urlete, îl văd pe Kenan, stă retras, iar camera îi acoperă jumătate de faţă.

Oricât m-aş lupta cu moartea, tot ea învinge. Închid cinci perechi de ochi azi. Trei copii, o tânără femeie şi un tânăr bărbat. Au feţele mânjite de sânge, gurile căscate şi o mină de om trădat întipărită pe chip pentru totdeauna.

Recit Al-Fatiha pentru sufletele lor şi îl simt pe Kenan stând lângă mine.

— Eşti bine? murmură.

Scutur din cap, incapabilă să-mi iau ochii de la trupurile lor.

— Salama, spune blând. Hai să mergem. Du-mă la Am.

Rămân nemişcată.

Degetele lui îmi ating timid manşeta halatului, făcându-mă să inspir brusc.

— Ai făcut tot ce ţi-a stat în putinţă. Tu n-ai nicio vină, îmi tremură buzele şi-mi înghit urletele.

— Yalla, spune el, şi-atunci îmi dau voie să întorc spatele trupurilor fără viaţă.

Salonul principal e plin de feţe cunoscute şi necunoscute. Îl găsim pe Am în picioare, lângă uşa din spate, pe unde sunt duşi martirii spre cimitir.

Nici n-aud ce-şi spun Am şi Kenan, cuprinsă de gânduri negre, chinuitoare: e vina mea, m-am mişcat prea încet, sunt patetică, nu simt în stare să salvez vieţi.

— Salama.

Vocea lui Kenan pătrunde până la mine, făcându-mă să ridic ochii la el. Pare nedumerit. Am mă priveşte curios.

Privesc în jos şi observ că mi-am înfipt unghiile în palme, că tremur necontrolat.

— Sunt bine, spun cu voce spartă.

Am scoate un sunet a nemulţumire şi, înainte să mai adauge Kenan ceva, spune:

— Vă vom pune la dispoziţie vestele de salvare, dar asta e tot. Luaţi cât mai puţine cu voi. Lucrurile se pot înlocui, viaţa voastră, nu.

— Trebuie să plec, spun brusc şi Kenan se-ntoarce spre mine.

— Bine.

Dă să se apropie.

— Permite-mi să...

Scutur din cap, ridicând mâna să-l opresc.

— E în regulă.

Mă răsucesc pe călcâie, îndepărtându-mă în grabă şi ies din spital cu inima bubuindu-mi în urechi. Nu mai suport. Nu mai suport să văd încă un trup fără viaţă. Nu mai suport sentimentul de vinovăţie. Sunt obosită şi stomacul mi-e sfâşiat de foame. Palmele-mi sunt roşii de atâta înfipt unghiile şi mâinile pline de cicatrici oribile. Am nevoie să miros ceva ce nu e sânge, bilă şi maţe. Am nevoie să o strâng în braţe pe Layla ca să-mi amintesc mie că e în viaţă.

Vreau să urlu. O vreau pe mama.

Când ajung acasă, nu mai am suflu, gâfâi.

— Layla! o strig, trântind uşa după mine.

— Salama? răspunde cu voce surprinsă din sufragerie.

Îşi face apariţia o clipă mai târziu, cu părul valuri pe umeri. Rochia decolorată de culoarea muştarului de pe ea stă întinsă peste burta umflată. Mă arunc în braţele ei şi o îmbrăţişez.

— Hei, e totul bine? Mă strânge la piept. Oh, Doamne, s-a-ntâmplat ceva? Kenan e bine?

— N-nu, mă bâlbâi. Sunt bine. Totul e bine. Aveam doar nevoie să te văd.

Mă îndepărtează de ea, cercetându-mă din priviri.

— Ți s-au adâncit cearcănele de la ochi. Mă strânge de mână. Ai slăbit la față. Se întâmplă ceva. Salama?

— Sunt bine, repet fără convingere.

Layla nu mă crede.

— Este aproape ora 16.00. Schimbul tău se termină la 17.00.

Mă desprind de ea şi mă îndrept spre canapea, unde aproape că mă prăbuşesc. Îmi smulg halatul de pe mine, îmi scot hijabul şi-l arunc pe brațul sofalei.

— Sunt obosită. Vrei să te joci în părul meu, te rog?

Oftează şi se aşază, iar eu îmi pun capul în poala ei. Mă atinge delicat în timp ce-mi despleteşte cozile. Simt cum sângele îmi circulă în capilarele scalpului şi oftez de uşurare.

Închid ochii.

— Mulțumesc, spun.

— Pentru tine, orice, bleguțo.

Rămânem tăcute o vreme; îmi amintesc ce dramă era când un coş nepoftit îmi ieşea pe față. Raftul meu de cărți era plin de tot felul de loțiuni pe care le pregăteam chiar eu din toate ierburile şi florile pe care le adunam, aranjate frumos una lângă alta în ordine alfabetică. Borcane de gem umplute cu crenguțe de arbore de ceai, muguri de hamamelis, petale de trandafir uscate. Făceam creme din ele.

— *Aplică-l sub ochi prin tamponare, îmi amintesc că i-am spus odată Laylei. Se oferea mereu drept cobai pentru preparatele mele. Stătea cocoțată la mine în pat şi bea cafea dintr-o cană albastră uriaşă. A pus-o pe birou şi a deschis borcănelul.*

— *Mmm.*

Şi-a întins crema rozalie pe pomeți şi sub ochi.

— Ce frumos miroase. Ce este?

— Iasomie arăbească, margarete şi un strop de ulei de migdale. Mi-am trecut ochii peste etichetele borcanelor.

— Ar trebui să-ți facă pielea mai fină şi să elimine cearcănele. Layla a pufnit, prefăcându-se ofensată.

— Vrei să zici că n-am grijă de tenul meu? Eu am râs.

— Layla, jumătate din frumusețea cu care te lauzi mi-o datorezi mie.

Şi-a aruncat părul într-o parte.

— Prefer să nu comentez.

Iar acum, pielea mea este uscată şi descuamată, buzele crăpate, iar cearcănele de sub ochi, permanente. Salama de dinainte nici nu m-ar fi recunoscut.

— Salama, spune Layla, făcându-mă să întredeschid ochii. Vorbeşte cu mine.

Scotocesc mental printre probleme, încercând să decid care îmi poate distrage suficient atenția de la durere fără să devină o povară pentru Layla.

— Cred, şoptesc, că e posibil să-mi placă de Kenan.

Degetele îi rămân nemişcate şi eu mă pregătesc pentru inevitabilele chicote de bucurie. Dar nu se aud. Ridic privirea la ea şi văd că zâmbeşte trist.

— Ce ai de gând să faci? mă-ntreabă.

— Să plâng, de exemplu, glumesc eu, deşi mă străduiesc din greu să-mi înghesui la loc lacrimile pe canalele lacrimale.

Acum că am spus-o, cuvintele refuză să se mai lase ignorate. Se pare că voi pleca din Siria frântă în toate chipurile posibile.

— Îmi pare rău, spune ea.

— Şi eu care credeam că o să țopăi şi-o să strigi de bucurie.

Clatină încet din cap.

— Ştiu că abia aşteptam ziua în care te vei îndrăgosti, dar nu m-am gândit niciodată că o să fie aşa.

— Ți se pare foarte urât din partea mea să-l urăsc puțin că vrea să rămână aici?

Râde încet.

— Eu zic că e perfect acceptabil.

Gem, ştergându-mi genele umede.

— Ştiu că ne vom despărți peste o lună, dar, Layla, nu vreau să încetez să-l mai văd. Cred... cred că orice e mai bine decât nimic. Ştiu că voi suferi mult când voi fi în Germania. Ştiu că mă voi ruga zi şi noapte pentru siguranța lui. Ştiu toate astea, şi totuşi nu pot... *nu vreau* să înceteze.

Layla mă priveşte îndelung.

— Şi asta e în regulă, Salama. Ştiu ce vrei să spui. Orice e mai bine decât nimic. Ți-am spus să găseşti frânturi de fericire în Homs. Iar Kenan este un moment de fericire.

Înghit cu greutate.

Tresărim amândouă speriate când auzim ciocănind la uşă. Mă ridic, aşezându-mi hijabul pe cap în timp ce mă apropii tiptil de uşă. Mă uit prin vizor. E Kenan. Cu capul plecat şi mâinile în buzunare.

— Cine e? întreabă Layla în şoaptă.

— *Kenan,* mimez eu din gură.

Cască gura uluită şi bate din palme fără zgomot, cu o expresie încântată.

— *Deschide uşa,* mă îndeamnă mimând din buze.

Expir îndelung, poruncindu-mi să-mi păstrez calmul, şi deschid uşa zâmbind dezinvolt – sper eu –, într-un mod care mă face să mă simt ciudat.

— Kenan, spun, iar el ridică ochii. Bună.

Pare uluit, dar îşi revine repede.

— Tu... ăăă, scuză-mă că mă prezint la uşa ta aşa, dar... ai fugit de la spital ca vântul şi voiam să mă asigur că eşti bine.

Mă joc cu tivul puloverului, cuprinsă de o căldură plăcută. Şi-a făcut griji pentru mine.

— Da. Sunt bine. A fost... sunt bine. Serios.

— Mă bucur.

Se scarpină la ceafă şi poziția aceea face ca puloverul să i se lipească de corp.

Îşi face curaj, bălăngănindu-se pe călcâie. Îşi trosneşte degetele.

— Mă-ntrebam dacă ai vrea să vii cu mine undeva.

Oh.

Oh!

Exclamă Layla din sufragerie, iar eu încerc să-mi amintesc cum să fac ca să respir.

Kenan se alarmează când vede că stau şi mă uit tâmp la el.

— Dacă... e OK dacă nu vrei.

— Nu, spun eu cam prea repede. Roşesc şi mă cuprind cu brațele. Eu... da.

Pare uşurat, pieptul i se umflă de aer şi un zâmbet îi luminează chipul. E ca şi cum m-aş uita la soare.

— Un moment.

Fug în sufragerie. Layla stă cu picioarele ridicate pe sofa cu gura căscată şi-mi ia imediat mâinile într-ale ei.

— *Nu pot să cred,* exclamă scuturându-mă.

Mă simt de parcă o frântură din vechea noastră viață şi-a făcut loc prin toată suferința. Mă cuprinde o senzație amețitoare de nostalgie.

Apoi pune stăpânire pe mine panica.

— Dacă e o idee proastă? Dacă-mi frâng inima? Să-i zic că mi s-a făcut rău şi nu mai merg?

Ea râde.

— Nu, bleago. Şi *asta* e fericire. Iar tu meriți să fii fericită.

Prin fața ochilor îmi trece imaginea lui Samar întinsă pe patul de spital.

— Meriți, repetă cu tărie Layla. Fugi acum, încuviințez şi ea îmi dă drumul.

— N-o să întârzii.

Zâmbeşte.

— Ştiu.

Mă uit la pictura cu marea, hrănindu-mă cu senzația pe care mi-o dăruieşte, şi mă întorc spre uşă. Trec prin fața oglinzii de pe hol şi oftez. În viața *care ar fi putut fi,* aş fi îmbrăcată în blugii mei preferați albastru închis, o bluză de culoare trandafirie, paltonul de lână asortat şi cu botine în picioare. Hijabul care-mi acoperă părul ar fi călcat şi mi s-ar revărsa pe umeri ca o cascadă. O ținută lejeră pe care o alesesem împreună cu Layla în cazul în care apărea oportunitatea unei întâlniri.

Dar fata care mă priveşte din oglindă poartă o pereche de blugi tociți şi un pulover negru cu marginile zdrențuite. E tristă şi scheletică, cu ochii lipsiți de viață, plini de disperare şi de foame.

Îmi feresc privirea şi ies din casă, închizând uşa în urma mea.

Kenan stă sprijinit de perete, cu ochii la cer, maxilarul părând şi mai pronunțat în poziția aceea.

— Mergem? întreabă el.

— Încotro?

Se desprinde de zid cu ochii sclipind misterios. Norii s-au despărțit, permițând ultimelor raze de culoarea mandarinelor să se strecoare printre găurile scobite în clădirile oraşului meu apocaliptic.

— E o surpriză, spune el pornind în direcția opusă spitalului.

Mă grăbesc să-l ajung din urmă.

— Surpriză?

Surâde.

— Nu-ți plac surprizele?

— Eu... Nu ştiu.

Se opreşte un moment, aruncându-mi o privire deconcertată.

— Nu ştii?

Ridic din umeri.

— Îmi plăceau înainte. Acum îmi provoacă anxietate, cred.

Încuviinţează solemn.

— E logic. Asta o să fie una bună. Sper. Dar dacă vrei, îţi spun ce e, adaugă apoi.

Inima îmi străluceşte.

— Nu, lasă.

Trecem pe lângă o moschee. E neatinsă, se înalţă, puternică, în ciuda a ceea ce se întâmplă. Îi lipseşte o bucată uriaşă dintr-un colţ, iar covorul verde dinăuntru este murdar de noroi. JOS GUVERNUL! scrie cu spray pe unul dintre pereţi.

Peste tot sunt bălţi cu apă tulbure de la ploaie. Câţiva copii trec pe lângă noi, au pantofii uzaţi şi obrajii supţi. Îmi vine să strig după ei să se îmbrace cu ceva mai gros, că suntem încă în luna februarie.

Nişte bărbaţi stau în faţa unui supermarket de pe cealaltă parte a străzii, adânciţi în conversaţie, în timp ce alţi oameni cară cumpărături sau se grăbesc să ajungă undeva. Cunosc zona asta, dacă o luăm pe prima la dreapta, casa mea, cealaltă casă a mea, s-ar afla la cinci minute distanţă. Nu m-am întors decât o dată acolo, când am încercat să salvez ce se putea de sub ruine.

Dar Kenan nu o ia la dreapta. Merge drept înainte şi apoi la stânga, pe o alee îngustă. Drumul este denivelat, etajele unei clădiri s-au prăbuşit unele peste altele ca nişte piese de domino.

— Aici, spune el, plecând capul să se strecoare într-una dintre clădiri.

Uşile roşii au fost smulse din ţâţâni şi zac pe jos prăfuite şi crăpate. Ezit câteva secunde înainte să-l urmez. Urcă pe nişte scări acoperite de ceramică. Are picioarele mai lungi ca ale mele şi e cu cel puţin cinci paşi în faţă.

— Yalla, strigă, aflat deja cu un etaj mai sus. Spre acoperiş.

Mă uit în sus şi socotesc vreo cinci etaje de urcat.

— Încerc! strig la rândul meu.

După o vreme – câteva decade, am eu impresia – ajung pe acoperiş, unde mă aşteaptă Kenan. Transpir în ciuda frigului, gâfâind. Mă-mpiedic de prag, cu inima în gât.

— Unde suntem? reuşesc să spun cu respiraţia tăiată.

Kenan zâmbeşte. Nici nu se vede că a urcat opt etaje.

— Suntem acasă la mine. Obişnuiam să urc pe acoperiş când veneam de la şcoală şi să-mi fac lecţiile aici.

Mă uit înjur. E un acoperiş ca oricare, nimic pe jos în afara a trei antene satelit date într-o parte. Are vedere spre centrul vechi din Homs la apus. În faţă nu se află nici o altă clădire, ceea ce îmi permite să văd cum soarele începe să coboare la orizont.

Kenan leagănă din picioare dincolo de marginea clădirii, iar eu îmi înăbuş un ţipăt de avertizare. Încet, mă duc lângă el şi mă apropii cu grijă de margine, dar nu-mi balansez picioarele în gol ca el.

Se-ntoarce spre mine cu un zâmbet senin.

— Când ai văzut ultima dată un apus, Salama? Aşa cum se cuvine.

Mă încrunt.

— Nu-mi aduc aminte.

— Cu toate tragediile care se întâmplă jos, e uşor să uiţi câtă frumuseţe a rămas aici, sus. Cerul e atât de frumos după ploaie.

Cele mai frumoase apusuri de soare sunt întotdeauna cele de după o ploaie, îi spusesem odată Laylei, când ne aflam la

casa de vară a familiei ei, la țară. Rămăseserăm închise în casă toată ziua, urmărind furtuna care se izbea de ferestre, împiedicându-ne să mergem să înotăm în râul de lângă grădini. Layla se juca în părul meu în timp ce ne uitam la *Castle in the Sky* pe laptopul tatălui meu. Era filmul perfect când norii erau gri şi picăturile de ploaie se alergau una pe alta pe geam.

Şi aveam dreptate.

Cerul este acum o explozie de violet şi roz care se fragmentează prin portocaliul ca de mandarine, iar norii capătă o nuanță de lavandă.

— M-ai întrebat dacă vei mai putea vedea din nou culorile, Salama. Dacă meritățm să le mai vedem, spune Kenan încet. Eu cred că da. Cred că poți. Moartea n-are culoare. Nici suferința. Dar mai există şi altele pe lume. Iar Siria nu este doar moarte şi suferință. Pe vremuri Siria era miezul lumii. Aici s-au făcut descoperiri şi invenții; s-a construit lumea. Istoria noastră e în palatul Al-Zahrawi, în moscheile noastre, în pământul nostru.

Arată în jos şi mă aplec peste margine, cu nervii întinşi de teamă să nu cad. Mijesc ochii şi văd doi băieței şi trei fetițe râzând, jucându-se de-a ceva.

— Uită-te la ei, spune Kenan. Vezi tu, agonia n-a reuşit să le fure inocența.

Apoi arată spre copacul aflat la marginea străzii. Are trei trunchiuri împletite unul cu celălalt, iar ramurile au un aspect fragil, cu o idee de frunze verzi.

— Lămâiul acela e acolo de când mă ştiu. Mă cățăram mereu în el când eram mic. Cred că am o poză făcută de tata, cu mine în vârf şi Yusuf atârnat lângă mine.

Îl privesc în tăcere. Are un ton nostalgic şi ochii-i captează lumina aurie.

Oftează, îndepărtând amintirile, apoi se uită la mine şi zâmbeşte.

— Încă mai există frumusețe, Salama. Încă mai simt viață şi putere în Homs. Face semn spre soare. Mai sunt culori.

Mă aşez uşurel pe margine, bălăngănind picioarele în gol, ținând câțiva centimetri distanță între noi. Mă inundă un val de adrenalină agățată aşa, între aer şi ceva solid. Briza îmi gâdilă nasul şi-nchid ochii, inspirând adânc.

Când îi deschid, rămân uluită de frumusețea care mi se arată privirii. Câteva stele strălucesc printre nori, îi decorează ca pe nişte safire, daruri prețioase pentru cei care ridică privirea spre cer. Opt etaje deasupra solului îți aduc un sentiment unic de împăcare. O linişte care însoțeşte o seară de iarnă târzie. Parcă am pluti în cosmos, eliberați de toate greutățile care ne apasă.

E un film de la Studio Ghibli.

— Vezi culorile, Salama? şopteşte Kenan.

Apusul este o splendoare. Kenan e scăldat de strălucirea zilei muribunde, un caleidoscop de nuanțe îi dansează pe față. Roz, portocaliu, galben, violet, roşu. Care apoi devine albastru deschis, îmi aminteşte de pictura Laylei. O culoare atât de intensă, încât mi-ar murdări degetele dacă aş atinge-o.

Pe măsură ce soarele apune, în acele câteva momente prețioase în care lumea e captivă între zi şi noapte, ceva se schimbă între Kenan şi mine.

— Da, spun dând aerul afară din piept. *Da.*

18

În oraşul istoric rănit adânc de bombe, viața rezistă. O văd în plantele agățătoare care se trezesc din somnul iernii, făcându-şi loc târâş printre dărâmături. În bobocii de narcise care, timid, îşi deschid petalele. O văd în Layla care zâmbeşte mai mult acum că o fac şi eu. Inima mi se umple când văd toate aceste semne în drumul meu spre spital.

Dar am momente când mă agăț de ultimele puteri să nu cad pradă disperării. Sunt încă frântă pe dinăuntru, bântuită de imaginea fetiței pe care am amenințat s-o ucid.

Cu toate astea, între mine şi Am s-a instalat un fel de rutină: eu îi dau o tabletă de Panadol, el mă linişteşte cu noutăți despre barcă. Noutățile sunt mereu aceleaşi, dar eu mă agăț de speranță.

Dar în Kenan viața se destramă fir cu fir, cu cât îşi petrece mai mult timp în spital. Mâna îi tremură când ține camera de luat vederi, iar ochii îi sunt mereu plini de lacrimi. N-o să uit niciodată expresia lui când a văzut un bebeluş de şapte luni care fusese prins într-un incendiu cauzat de explozia unei bombe.

Îmi arată comentariile de la clipurile pe care le pune pe canalul său de YouTube. Oamenii sunt uluiți, se roagă pentru noi şi-şi exprimă admirația pentru tânărul acesta care-şi riscă viața documentând ceea ce se petrece. În clipele acelea, chipul i se luminează. O seninătate pe care în alte momente n-o văd. Ca şi cum toate astea ar merita. Însă durează doar câteva clipe scurte şi dispare cu totul ori de câte ori moartea pune iar stăpânire pe spital.

Mă doare să ştiu că eu sunt cea care i-a frânt spiritul de luptător, în vreme ce pe mine cuvintele pe care mi le-a spus acum trei săptămâni pe acoperişul casei în care locuise m-au readus la viață. Zilele noastre împreună sunt numărate, dar nu mă pot abține să vreau să-l cunosc mai bine. N-a fost nevoie de prea mult ca să devină o sursă de bucurie şi de alinare pentru mine. Mă-ntreb dacă voi avea vreodată curajul să-i spun despre Khawf. Mă-ntreb ce-ar face.

Când ies din spital la sfârşitul turei de azi, cerul înserării e ca o pânză de albastru închis. Kenan priveşte în sus la el.

— Hei, spun când se-ntoarce şi se uită la mine.

Când nu e la spital, ci departe de realitățile sfâşietoare pe care le documentează zi de zi, Kenan reuşeşte de obicei să

se-adune. Deşi eu văd crăpăturile pe care încearcă să le ascundă. În timpul plimbărilor noastre, ori mergem în tăcere, descâlcind nodurile pe care o nouă traumă ne-a creat-o în minte, ori, dacă ziua a fost una rea şi avem nevoie să ne gândim la altceva, discutăm despre altele. El îmi povesteşte de programul său de grafică şi că jumătate din romanul său cu benzi desenate e gata, salvat pe laptop şi că şi-ar dori să-l poată termina. Eu îi povestesc despre caietul meu cu notițe, despre borcanele pline cu flori şi admirația pe care o găsesc în privirea lui mă face să tânjesc după viața aceea care *ar fi putut fi.* Să-mi doresc să i le fi putut arăta personal, la mine în cameră, unde m-ar lipi de el, cu buzele pe ale mele. În timp ce ne-ndreptăm spre casă, îmi vine o idee şi cuvintele îmi ies din gură înainte să mă gândesc de două ori:

— Îți dai seama cum ar fi să scriem o carte împreună?

Kenan se opreşte locului şi mă priveşte atât de intens încât îi simt atingerea pe piele.

— Scrii? mă-ntreabă în cele din urmă.

Încuviințez, jucându-mă cu manşetele de la pulover.

— Adică, aş vrea. Am câteva idei pentru o carte pentru copii. Şi mă gândeam că eu aş scrie-o şi tu ai putea s-o ilustrezi.

Mă priveşte cu mirare.

— Spune-mi şi mie o poveste de-a ta.

Mă uit în altă parte.

— N-am mai spus nimănui despre asta.

Dă din cap şi-apoi zâmbeşte calm.

— Bine. Atunci hai să inventăm una nouă.

Inima îmi saltă de bucurie, recunoscătoare că nu insistă să i le spun.

— Am în minte un decor.

Rânjeşte şi pornim din nou la pas.

— Continuă.

— Un ocean, dar nu de apă, ci din copaci uriaşi, care ating norii.

Zâmbetul i se lărgeşte.

— Pot să-l desenez, sunt sigur. Cu frunzele albastru în loc de verde? Şi trunchiul corai?

Timiditatea mi se risipeşte încet, încet.

— Cu cât urci mai sus, cu atât sunt mai mari frunzele. A! Şi peştii înoată pe curenţii de aer, în loc de apă.

— Da! exclamă el entuziasmat. O poveste despre o fetiță care-şi doreşte foarte mult să vadă oceanele făcute din apă.

— În lumea ei sunt doar un mit, dar au ceva de care ea are nevoie, adaug, aproape țopăind de bucurie.

Şi continuăm tot aşa, gând după gând, fără să observăm că am ajuns de mult acasă. Mai rămânem încă douăzeci de minute în fața casei, până când zgomotul îndepărtat al unui avion ne smulge din visare. Ne întoarcem la realitate cu mâinile tremurând, aruncând priviri speriate spre cer.

Şi când mă uit la el, văd durerea. Noi doi n-o să putem scrie niciodată o carte împreună.

Şi mă-ntreb dacă jindul din inima mea o să treacă vreodată. Sau dacă va tot creşte.

A doua zi, Am îmi dă, în sfârşit, veşti noi despre barcă.

— Ajunge în zece zile. Pe 25 martie. Ne întâlnim la ora 10.00 dimineața la Moscheea Khalid. Ştii unde e?

Dau din cap că da. Tata şi Hamza mergeau acolo la rugăciunea de vinerea de la miezul zilei. E la zece minute de mers pe jos de acasă de la Layla.

— Bun. Adu banii, altfel nu pupi nicio barcă.

Strâng din dinți.

— Ştiu.

Clatină din cap şi se îndepărtează înainte să apuc să întreb de Samar. Mi se face greață şi mă ascund în depozitul de medicamente până când mă cheamă doctorul Ziad.

Mintea mi-e la barcă, mă cuprinde nerăbdarea, simt furnicături în degete când mă gândesc la siguranța promisă. Să ştiu că Layla doarme în sfârşit într-un dormitor care nu-i mai aminteşte de soțul ei prizonier. Unde mica Salama va face primii ei paşi, într-o casă plină de flori şi de miros de fatayer[21] abia scoase din cuptor. Un ciocănit în uşă mă smulge din visatul cu ochii deschişi. Kenan zâmbeşte.

— Hei.

— Hei.

— Te caută doctorul Ziad.

Țâşnesc în picioare. Când intru la el în birou, se ridică din scaun.

— Salama. E palid ca o fantomă, chipul schimonosit de durere mută.

Intru imediat în alertă.

— Ce?

Doctorul Ziad se uită la Kenan.

— Ne poți lăsa o clipă singuri?

Kenan se uită mai întâi la mine, încuviințează încet şi închide uşa în urma lui.

Doctorul Ziad se sprijină cu mâinile de birou.

— N-o să-ncerc să îndulcesc ce am să-ți spun, Salama, pentru că nu ar fi corect față de tine. Ai dreptul să ştii.

Trage aer în piept. Eu încep să tremur.

— Un soldat din Armata Siriană Liberă ne-a dat nişte informații în legătură cu deținuții din închisorile militare. Cei care sunt în viață. Fratele tău este pe listă.

Mi se taie respirația.

Doctorul Ziad îşi masează tâmplele, cu ochii plini de lacrimi.

— El e în viață, dar tatăl tău a decedat.

---

[21] Plăcinte umplute cu brânză sau spanac sau alte legume (n. tr.).

Mă simt desprinsă de propriul trup când întreb cu o voce pe care nici n-o recunosc:

— Unde este?

Doctorul Ziad evită să mă privească în ochi.

— Închisoarea Sednaya.

Simt cum podeaua mi se prăbuşeşte de sub picioare, mă clatin şi mă prind de mânerul uşii. Închisoarea Sednaya este una dintre cele mai brutale din Siria. Se află pe lângă Damasc, la două ore cu maşina de Homs. Locul ăla e mai rău ca o sentință la moarte. Prizonierii stau claie peste grămadă în celule atât de mici, că n-au aer să respire.

— Îmi pare rău, Salama, şopteşte. Îmi pare atât de rău. Te rog, ai grijă...

— Trebuie să plec, îl întrerup eu, deschizând larg uşa. Ies ca din praştie.

Picioarele accelerează ritmul până ajung afară şi mă prăbuşesc pe treptele spitalului. Gâfâi, n-am aer.

— Salama! aud o voce strigând şi, când mă uit înapoi, îl văd pe Kenan în picioare în capul scării. Dumnezeule, tremuri toată.

Îşi scoate cu repeziciune geaca şi mi-o pune pe umeri, apoi se aşază alături de mine. Închid ochii, inspirând parfumul său de floare de lămâie şi mă rog să mă ajute să trimit negura la locul ei.

Trec minute sau ore, nu ştiu, dar el rămâne lângă mine pe treptele ciobite, aşteptând.

Nu întreabă, dar eu am nevoie să formez cuvintele. *Trebuie* să-i spun cuiva. Trebuie să pronunț cuvintele, să le scot din mine înainte să mă înece cu totul.

— Fratele meu, încep cu glasul răguşit. Hamza. A fost arestat împreună cu tata... Eu şi Layla... am crezut că amândoi au murit. Ne doream să credem asta. Dar Hamza trăieşte.

Aud şuieratul respiraţiei lui Kenan când trage aerul în piept.

Hamza e în viaţă, îl torturează chiar în clipa asta, pe când eu sunt liberă şi-mi fac planuri să fug din Siria, îmi tremură mâinile. Îmi cuprind capul, încercând să mă calmez.

Iasomie, murmur. *Ceaiul de frunze de iasomie calmează durerile şi anxietatea. Iasomie. Iasomie. Iasomie.* În adâncul sufletului ştiu că tot trebuie să plecăm, altfel eu şi Layla vom avea aceeaşi soartă ca Hamza, ştiu asta. *Ştiu.* Şi totuşi...

Ridic bărbia brusc. Layla. E un secret prea mare pentru inima mea. Nu-l pot adăuga la tumul de minciuni.

Khawf se materializează pe aleea care duce la scările spitalului şi mă priveşte impasibil.

Calculează din priviri, îmi măsoară reacţia.

— Trebuie să ajung acasă, spun înecându-mă în lacrimi şi mă ridic, prinzând din zbor geaca lui Kenan înainte să ajungă pe jos.

Nu vreau să i-o înapoiez, nu încă, am nevoie încă puţin de sentimentul de siguranţă pe care mi-i oferă.

— Îmi pare atât de rău, murmură Kenan.

Când mă uit la el, are ochii lui îndureraţi încă aţintiţi asupra mea. În mintea mea capătă formă un gând. Mă pot folosi de suferinţa mea să-l conving. Khawf zâmbeşte.

— Uită-te în jurul tău, Kenan! încerc să-mi controlez vocea, să nu-mi mai tremure. Tortură. Moarte. Asta se întâmplă. Ţi se va întâmpla şi ţie dacă nu pleci.

— Salama... începe el, ridicându-se în picioare.

— Nu! Strig şi strâng mâinile în pumni în loc să-l scutur pe el. De ce nu-ţi intră în cap? Fraţilor tăi n-o să le treacă niciodată. O să mori pentru o cauză de care nu-i pasă nimănui din afara Siriei. Da, comentariile de pe YouTube sunt minunate, dar nimeni nu ne ajută. O să putrezeşti în închisoare şi-o să fii torturat pentru tot restul vieţii tale şi

nimeni nu va veni să te salveze. Chiar vrei să-ți laşi fraţii în gura lupului? Ai măcar idee ce li se întâmplă refiigiaţilor din Europa?

Îşi drege glasul cu putere.

— Eu, ăăă... am auzit.

Vederea mi se tulbură de lacrimi. Kenan scoate un oftat tremurat.

— Kenan, tu crezi că ceea ce faci e dovadă de altruism, încep şi vocea mi se frânge. Dar nu e. Gândeşte-te, dacă Lama şi Yusuf ajung în Siracuza şi li se întâmplă ceva şi pe mine mă separă de ei? Nu-l vor putea găsi pe unchiul tău. Eu n-am cum să le garantez siguranţa.

Nici măcar eu nu ştiu ce să fac. Ar putea fi răpiţi şi vânduţi cu uşurinţă.

Gândeşte-te ce se întâmplă dacă tu eşti aici, deţinut, torturat bucăţică cu bucăţică, până nu mai rămâne urmă de viaţă în tine. Îmi înfig degetele în manşete. Asta vrei?

— Nu, bineînţeles că nu! spune tare, dezlipindu-şi privirea dintr-a mea să se şteargă cu braţul de lacrimi.

— Barca pleacă pe 25 martie, spun, sperând că semiţele îndoielii îşi fac loc în mintea lui. Că vor creşte ca o creţişoară. Ia gândeşte-te, a cui viaţă pui în pericol aşa?

Sinapsele nu-mi mai funcţionează, nu mă pot concentra la nimic altceva în afară de a mă întoarce acasă la Layla. Vreau s-o duc departe de oameni, de urlete, de planşete, de jale.

— Eu plec acasă, spun.

Kenan încuviinţează.

— Îţi duc eu geanta.

Înainte să apuc să spun ceva, începe să coboare treptele. Rătăcită în propria agonie, mă bazez pe memoria musculară să ajung acasă, în timp ce şuvoaie de lacrimi mi se scurg pe obraji. Oasele mi se fisurează ca afectate de un seism. În

mine s-a declanşat un război a cărui singură victimă sunt chiar eu, din câte se pare.

— Am ajuns, spune el şi-aproape mă ciocnesc de spinarea lui.

— Mulţumesc, zic eu întinzându-i geaca, deşi o parte din mine se gândeşte să-l roage să mi-o mai lase o zi. Gândul în sine mă şochează atât de tare, că-mi mai uşurează tristeţea. O ia din mâna mea şi-mi întinde geanta.

Observă urmele de lacrimi de pe chipul meu şi văd în ochii lui cum un gând nou îşi face locul.

— Salama, spune încet, făcându-mă să bat din gene cu repeziciune.

Felul în care îmi spune pe nume, pronunţând fiecare vocală, fiecare consoană, mă face să simt că-mi cresc flori prin vene chiar şi în situaţia asta.

— Da? spun eu pe acelaşi ton. Îşi muşcă buzele.

— Ai grijă de tine, te rog.

Îmi încrucişez mâinile în jurul mijlocului.

— Am.

Zâmbeşte dezolat.

— Chiar ai?

Privirea i se mută de la pomeţii mei ascuţiţi, la încheieturile osoase. Da, oi fi început să văd din nou culorile, dând crezare cuvintelor Laylei şi alor lui Kenan, dar asta n-are nicio putere asupra sentimentului de vinovăţie. E ca şi cum aş înghiţi mici doze de otravă. Atunci când găseşti un pic de fericire, înseamnă că tratezi simptomele, nu cauza bolii care prinde putere cu fiecare minut care trece. Stomacul meu refuză mâncarea, iar nopţile mi le petrec fie zvârcolindu-mă prada coşmarurilor, fie chinuită de insomnie. Rezultatul este o minte fragilă într-un trup slăbit, care la prima boare de catastrofă se va prăbuşi în fărâme.

Kenan face un pas mai aproape, trecând de cealaltă parte a abisului intimităţii care s-a născut între noi şi, după cum

dictează înseşi legile fizicii, tensiunea creşte. Soarele după-amiezii se reflectă în părul lui castaniu ca un nimb. Pare cu totul de aur, făcându-mă să mi se taie respirația.

— Sunt deja destui oamenii care te rănesc, şopteşte el. Nu o face şi tu.

Îşi ridică puțin mâna, mângâindu-mi manşeta de la pulover. Îi simt răsuflarea grăbită, e mai aproape de mine ca niciodată. Ridic privirea la el. Tânjeşte din ochi după mine, iar eu mă simt deja cu un picior pe marginea hăului.

— Ne vedem mâine? întreabă cu vocea plină de nelinişte şi de speranță.

— Da, spun amețită de emoții şi, o clipă mai târziu, mi-a întors deja spatele, îndepărtându-se.

Inima încă îmi bate tare în piept când închid uşa de la intrare şi mă strecor înăuntru. În cele câteva secunde care trec înainte ca Layla să dea de mine, şocul se transformă în realitate.

Plâng cu sughițuri. Plâng ca şi cum talazul de lacrimi s-ar fi adunat în mine luni la rând, aşteptând ultima picătură ca să spargă barajul şi să se elibereze. Frustrarea îmi sfredeleşte inima.

Aud zgomot surd de paşi precipitându-se pe hol. Layla se opreşte în fața mea.

— Salama! exclamă. Ce s-a întâmplat?

Nu pot să vorbesc. Îmi acopăr fața cu palmele, trăgându-mi genunchi la piept. Layla se aşază imediat lângă mine, trăgându-mă în îmbrățişarea ei caldă.

Mă strânge, sprijinindu-mi capul pe pieptul ei.

— Spune-mi ce s-a întâmplat.

Îi spun, printre hohote de plâns. Nu o pot privi. Simt cum brațele îi cad din jurul meu, cum i se tensionează corpul. Nu spune nimic o vreme. Dincolo de uşă se aud voci înăbuşite. Nu-ndrăznesc să mă uit la ea, rătăcită în frământările care-mi ard pieptul.

— Crezi că ar trebui să rămânem? spun printre sughițuri.

— Salama. Vocea ei e calmă, învinsă. Uită-te la mine.

Îmi ridic încet ochii spre ai ei, reticentă. Sunt albaştri ca oceanul, umezi, şi lacrimile i se scurg pe obraji.

— Plecăm, spune pe un ton de nerecunoscut.

— Dar...

— *Te rog.* Trebuie să plecăm. El asta şi-ar dori.

În vocea ei se simt fracturile durerii pe care încearcă să o ascundă.

Mă izbesc cu capul de uşă. Da, şi-ar dori-o. I-am *promis.*

— L-ar distruge dacă am muri aici, spune ea. Salama, noi două speram să fie deja mort. Dar era mai mult o dorință. În sufletul nostru bănuiam că nu e.

Îmi dreg glasul.

Layla clatină din cap.

— Nu pot... Nu mă pot gândi la asta acum, Salama. Dac-aş face-o... Vocea i se frânge. Nu cred că o să mai găsesc puterea să mă conving că sunt bine. Îmi cuprinde mâinile cu ale ei. Haide să vorbim despre altceva.

Pe chipul ei se citeşte disperarea; caută cu o disperare sălbatică ceva care să-i distragă atenția, ca să nu cedeze doliului.

— Povesteşte-mi despre Germania, spun trăgându-mi respirația. Povesteşte-mi despre ce o să facem în München.

Layla închide puțin ochii, inspiră adânc şi mă strânge tare.

— Cred că ar trebui să ne deschidem un restaurant al nostru.

Uimirea îmi opreşte lacrimile.

— Ce?

Dă din cap, hrănindu-se cu puterea acelui vis.

— Mâncarea noastră este delicioasă, am citit odată pe Facebook despre un restaurant cu specific sirian din Germania care a avut foarte mare succes prin localnici. Am

câştiga bani suficienți pentru facultatea ta, pentru un apartament şi pentru nevoile micuței. Şi ar putea fi un mod de a răspândi vorba despre ceea ce se întâmplă aici.

Sunt uluită, buimăcită de optimismul ei.

— Şi ne-am găsi fericirea? zâmbesc cu jumătate de gură.

Layla nu-mi răspunde la zâmbet, dar îmi sărută încheieturile degetelor.

— Ne-am găsi fericirea.

Are ochii injectați, dar nu şi-i dezlipeşte de ai mei, iar eu aş vrea ca momentul ăsta să nu se sfârşească niciodată.

— Eu o să fac cataiful, sper că ştii asta, da?

Un hohot scurt îi scapă de pe buze.

— Normal. De-aia te şi susțin toate bunicile din Siria, nu că ai fi fermecătoare.

Zâmbetul ei e mai natural acum.

— Ştii, cred că de-aia Kenan...

Mă opresc.

Layla se încruntă.

— Ce?

— Eu... mi-aduc aminte că mama tot insista să fac cataif când trebuiau să vină ei în vizită, spun încet, împresurată de imagini din vechea mea viață. Mă întreba întruna dacă am toate ingredientele. Stăruia cu asta. Îmi scapă un hohot sceptic. Mie nici prin cap... Incredibil! A fost nevoie de un război şi de un an întreg ca să-mi dau seama: lui Kenan îi place *la nebunie* cataiful.

Layla mă strânge de mână.

— Habar nu are ce a ratat.

Gândul mă întristează. *Da, habar nu are.*

Layla se duce la culcare devreme, vrea să fie singură. O înfăşor bine, bine cu pătura. Se întoarce cu spatele la mine, prăbuşindu-se în sine; stau şi mă uit la ea lung, apoi plec la mine în cameră.

Khawf e în mijlocul dormitorului. De când m-a dus Kenan să văd apusul acela, îmi este mai uşor să-l înfrunt pe Khawf. Viziunile nu mai sunt la fel de copleşitoare acum, ne petrecem mai tot timpul vorbind, căutând soluții la cele mai sumbre scenarii. Discuțiile m-au ajutat să scap de sentimentul de vinovăție, m-au motivat sufleteşte să plec.

— N-avea grijă, spun obosită, trântindu-mă pe pat şi desfăcându-mi părul, o să plec oricum.

Se bate cu degetele pe cot, cu o expresie aproape compătimitoare.

— Bun. S-ar putea să nu-ți mai poți recupera banii. Ca să nu mai zic ce ți se poate întâmpla dacă...

— Mă prind, îl întrerup, lăsându-mă să cad pe pat. Voi fi torturată, cu prosopul ud în gură, încercând să mă înece. Electrocutată. Violată. Laylei îi vor smulge copilul din pântece şi-o vor lăsa să moară. Da, ştiu toate ororile. Le-am discutat pe toate.

Mă urmăreşte în tăcere.

— Păcat că toate astea i s-ar putea întâmpla băiatului pe care-l iubeşti.

Degetele mi se încleştează pe aşternuturile subțiri şi mă răsucesc pe-o parte, cedând până la urmă fricii care-mi cuprinde tot trupul. O să mă pot bucura oare de toate culorile pe care le voi vedea în Germania fără el? O să-mi doresc să pot? îl iubesc pe Kenan şi speranța pe care mi-a dăruit-o cu tot ce-a mai rămas din inima mea, şi nu sunt pregătită să mă despart de el.

Strâng perna la piept, cu gândul la zâmbetul lui vesel şi la ochii plini de bunătate. La cuvintele pe care mi le spune.

La el.

Căci altfel, dacă mă gândesc la Hamza, n-o să mai fiu în stare să respir. Sau să exist.

Când îl revăd pe Kenan a doua zi, mai să scap din mână punga cu tablete de Haloperidol. Stă în picioare lângă patul unui pacient.

Un băiețel de vreo şase ani cu jumătate de cap şi ochiul drept acoperite de pansament. Kenan se lasă pe vine, vorbeşte însufleţit, iar băiețelul îl urmăreşte fermecat. Ca şi cum ar fi uitat deja ce i s-a întâmplat. Mâinile lui Kenan se mişcă precum cele ale unui dirijor, ţesând din degete poveşti care prind viață.

Aşez punga într-un dulap şi mă apropii de Kenan, atingându-mi degetul inelar fără să vreau. Apoi mă dojenesc în gând c-o fac. Adevărat, poate sunt îndrăgostită de el, dar este ceva real sau doar dorința mea de a evada din această oroare? Dacă el ar fi fost doar un băiat şi eu doar o fată care trăiesc o viață obişnuită şi dacă ne-am fi întâlnit oriunde altundeva, ne-am mai fi îndrăgostit unul de celălalt?

Şi chiar dac-ar fi ceva real, tot n-ar conta, atâta vreme cât el a decis să se ducă la tăiere ca mielul. Dar durerea e incomparabilă cu ce simt ştiind prin ce trece Hamza.

În dimineața asta am decis că sunt supărată pe Kenan. I-am dat inima mea şi el mi-o frânge. Aşa cum frânge inima lui Yusuf şi pe cea a Lamei. Dacă această ultimă lună n-a făcut decât să-i zgârie armura, atunci de cât timp e nevoie să se dezintegreze de tot? Ce l-ar frânge?

— Apoi, băiatul şi fata au fost salvați de piraţi, spune Kenan.

Băiețelul nu-şi dezlipeşte nici acum ochii de la el.

— Au navigat peste mări şi oceane, luptând împreună împotriva monştrilor.

— Şi apoi? întreabă băiețelul.

Kenan se apleacă mai aproape şi începe să şoptească, iar eu fac un pas mai aproape.

— Fata îşi dorea să păstreze în siguranță diamantul pe care i-l lăsase mama ei. Şi băiatul voia să-şi găsească bunicul. Iar piraţii aveau o rezolvare pentru ambele, aşa că...

Se opreşte, se întoarce şi mă surprinde cu fața luminată de încântare.

— Salama. Bună dimineața.

— 'Neața.

Dacă e supărat că am ridicat ieri vocea la el, nu mi-o arată.

— Cum te simți?

Îmi fac de lucru cu capetele hijabului.

— Alhamdulillah.

Se uită la mine cu tandrețe.

— Ai nevoie de ceva?

De tine. Am nevoie să pleci cu mine.

— Nu, îi răspund eu.

Zâmbeşte şi se ridică în picioare, scoțând ceva din buzunar, întinde mâna spre mine. E o foaie de hârtie împachetată cu grijă.

— Deschide-o.

O fac şi-mi scapă un oftat. A desenat oceanul-pădure. Arbori colosali care înconjoară o fetiță şi frunze care zboară în vânt. Lângă ea, un peşte în dungi.

— Este un peşte-înger, subliniază Kenan. M-am gândit că îi trebuie un prieten de culoarea flăcărilor. Care să-i lumineze calea când se face întuneric.

Pulsul mi se accelerează şi strâng hârtia la piept.

— Mulțumesc.

Kenan se scarpină la ceafă, roşu în obraji.

— Voiam să te înveselesc după... ştii tu.

— O să-l păstrez pentru totdeauna.

Mă forțez să zâmbesc curajos. Îmi zâmbeşte la rândul lui, apoi arată spre băiețel.

— Vrei să asculți și tu povestea cu el?

Râd.

— Da.

În picioare, lângă băiețelul nerăbdător, ascund desenul în buzunar, privindu-l pe Kenan cum începe să se lumineze la față. Controlează cuvintele, infuzându-le cu magie, și, nu după mult timp, lumea se strânge în jurul nostru, înghesuindu-se mai aproape, dorind să-și uite de durere, să evadeze într-o altă lume. Kenan stă în picioare, vocea i se face din ce în ce mai puternică în timp ce evocă corăbii zburătoare și lămâi magici care te trezesc din pragul morții. E captivant, un povestitor înnăscut.

Dar mie mi se face inima mai grea cu fiecare cuvânt și mă-ndepărtez încet prin mulțime, până când nu-i mai văd decât părul ciufulit și umerii lați. Mă doare să mă uit la el, un mort care umblă, când ar avea puterea să schimbe lumea.

Mă-ntorc să plec, dar n-apuc s-ajung în salonul principal, că îl aud pe Kenan strigându-mă. Oamenii din spatele lui vorbesc între ei și se întorc la propriile paturi, la propriile familii, cu ochii un pic mai luminoși. Două persoane îl bat prietenește pe spate pe Kenan, iar el le răspunde cu un zâmbet. Pornește spre mine ținând sprâncenele încruntate, iar eu înlemnesc, dorindu-l aproape de mine cu fiecare celulă din ființa mea.

— Ești supărată? mă întreabă el.

Simt o durere înfundată în spatele ochilor, mă înțeapă lacrimile.

— Tu ce crezi, Kenan? zic în șoaptă.

E totul scris pe chipul meu, nu trebuie să facă altceva decât să mă citească.

Închide ochii o clipă, prinzându-mi firul gândurilor.

— Salama, începe el. Tonul e grav, înecat aproape. Eu... trebuie să pricepi că mi-e greu.

Mă simt de parcă podeaua de sub picioarele mele s-ar cutremura.

— Tu crezi că mie mi-e uşor să plec? Aici am îngropat-o pe mama! Şi pe tatăl meu. Fratele meu... mă opresc, acoperindu-mi faţa cu palmele, forţându-mă să inspir adânc.

Doamne, te rog, fă să moară. Fă să-şi găsească liniştea.

Kenan continuă să mă privească tulburat când ridic ochii la el.

— Ne-a fost luat dreptul de a mai alege, aşa că ne agăţăm de ce putem ca să supravieţuim.

Mă scutur de toate emoţiile. Vocea îmi devine rece şi calculată.

— Lumea nu e un loc primitor, nici blând. Dincolo de zidurile astea sunt oameni care aşteaptă să ne mănânce de vii, să-şi înfigă dinţii în noi până la os. Asta le vor face fraţilor tăi. Aşa că trebuie să facem tot ce ne stă în putinţă să ne asigurăm că noi şi cei pe care îi iubim vom supravieţui. Orice-ar fi.

Frica îi umple ochii cu repeziciune, dar cuvintele pe care voia să mi le spună îi mor pe buze când privirea îi lunecă undeva în spatele meu. Pare îngrozit.

Mă-ntorc şi-l văd pe Yusuf ducând-o pe braţele scheletice pe Lama şi mă-ntreb de unde a găsit puterea s-o aducă tocmai de acasă până aici. Kenan o ia la fugă spre ei, molipsindu-mă şi pe mine cu acelaşi sentiment de teroare care l-a copleşit pe el. Lama are ochii pe jumătate închişi, buzele uscate şi larg deschise. Kenan o ia din braţele lui Yusuf, o strânge la piept şi mă caută sălbatic din priviri.

— Adu-o aici.

Fac semn spre un pat galben liber, iar el o aşază încet, murmurându-i cuvinte de iubire în timp ce-o mângâie pe păr; îi ia mâinile în ale lui şi-ncepe să se roage. Yusuf stă lângă el, alb ca varul, cu buza de jos tremurând.

— Ce s-a întâmplat? îl întreabă Kenan pe Yusuf, care dă din cap, făcând semne din mâini.

Îi verific rana de pe abdomen, dar e aproape vindecată, pielea rozalie, niciun semn de infecție.

— Lama, habibti[22].

Îi pun stetoscopul pe inimă. Îi bubuie tare în piept.

— Cum te simți? Unde te doare?

Se agită, fluturând din pleoape.

— Mă simt... rău. Şi mă doare capul.

Îi pun o mână pe frunte. E rece. Piele înroşită. Buze uscate. Durere de cap. Toate piesele se aşază la locul lor.

— E deshidratată.

Kenan ridică ochii la mine şocat, lacrimi tăcute i se scurg pe obraji.

— Ce?

— Dă-mi mâna ei, spun, şi el o face.

O apăs pe albul unghiei câteva secunde; unghia i se decolorează toată. Lama se foieşte, o doare. Reduc presiunea, dar durează ceva timp până când îşi recapătă culoarea roz.

— Da. Deshidratare.

Fug în depozitul de medicamente, iau o perfuzie, mă-ntorc repede şi i-o conectez la venă. Nu are forță să protesteze când îi înfig vârful acului în piele.

— Kenan, du-te şi caută-i un pahar cu apă, îi cer eu. Mă priveşte dezorientat.

— O să fie bine, insh'Allah. Dar trebuie să bea apă.

Încuviințează şi se-ntoarce repede cu apă, ajutând-o să soarbă câte o gură. Nour, care a auzit ce s-a-ntâmplat, îi aduce un scaun lui Yusuf să se aşeze. Îl bate pe spate, dar

---

[22] Scumpa mea (n. tr.).

el priveşte înainte. Nimeni n-ar trebui să trăiască viaţa aşa. Cu grija că sora ţi-ar putea muri din lipsă de apă.

— Perfuzia o să înlocuiască ceea ce corpul ei a pierdut. Îmi muşc buza. Mulţumesc lui Dumnezeu că n-a fost ceva mai grav.

Kenan ţine maxilarul încleştat, umerii îi tremură în tăcere. Se ridică şi porneşte spre uşile de la intrare. Clipesc surprinsă, apoi îl urmez. Coboară scările în fugă, trecându-şi mâinile prin păr.

— Kenan, spun cu jumătate de voce.

Când se-ntoarce spre mine, văd că arată de parcă l-ar durea ceva, fizic.

Vocea îi sună spart, înfrântă.

— Ieri, după ce ai pomenit despre ce se întâmplă cu refugiaţii din Europa, m-am întors acasă şi am căutat mai multe informaţii. Se opreşte, forţându-se să expire lung. Oamenii sunt înşelaţi, tâlhăriţi... lăsaţi singuri în mijlocul pustietăţii. Fetele cad victimă traficului de persoane sau sunt obligate să se mărite. Iar băieţii sunt puşi la muncă.

Se lasă să cadă pe podea, ca şi cum nu l-ar mai ţine picioarele. Fug spre el.

— Kenan!

Îngenunchez alături de el.

Din gât îi iese un sunet neomenesc.

— Ai dreptate. I-am promis tatălui meu că o să am grijă de ei. Că n-o să-i scap din ochi. N-am nicio garanţie că-l vor găsi pe unchiul meu când ajung în Italia. Nici măcar nu pot fi sigur că Lama va supravieţui, aşa, deshidratată. Dar... am o datorie şi faţă de ţara mea.

Îşi trece degetele prin ţărâna cărămizie, care-l pătează, intrându-i pe sub unghii şi-n pielea crăpată.

— Salama, măcar admite şi tu că *nu e corect* să pleci.

— Bineînţeles că nu e! exclam eu. Nu e corect şi nu e nici drept. Dar *nu ai cum* să-i abandonezi pe Lama şi pe Yusuf.

— Toți pleacă, unul câte unul, spune el în şoaptă, frecându-se la ochi, lăsându-şi dâre de Siria pe frunte, acoperindu-se cu pământul strămoşilor noştri. Curând n-o să mai fie nimeni aici să apere Siria.

— Nu e adevărat. Tu, mai mult ca oricine, poți schimba lumea. Ai idee ce poți face cu imaginația ta? N-ai văzut cum te privea lumea din spital? O licărire îşi face loc în ochii lui verde-închis. Lupta nu s-a încheiat. Şi nu se ține doar aici. Oamenii au uitat cu totul istoria Siriei. Habar nu au ce nestemată este. Nici de câtă dragoste e plină țara asta. Trebuie s-o faci pentru ei. Trebuie s-o faci pentru noi, spun cu convingere.

Îşi trece o mână peste față, dregându-şi glasul.

— Şi vina?

— O să te mâne dragostea pentru Siria. Vina este doar un efect secundar. Zâmbesc trist. Dacă n-ai iubi-o atât de mult, poveştile tale şi-ar pierde tâlcul.

Clipeşte de câteva ori să-şi limpezească privirea împăienjenită de lacrimi, apoi şi le şterge cu mâneca.

— Nu pot să cred că o să fac aşa ceva, spune încet.

Inima mi se înmoaie, apoi se frânge.

— Kenan, Siria nu e doar pământul de sub picioarele noastre. E Lama crescând alături de cei doi frați ai ei mai mari. E Yusuf, mergând la cele mai bune şcoli, povestind tuturor despre lămâii din Homs. Eşti tu, asigurându-te că nu uităm niciodată pentru ce ne luptăm. Tu şi cu...

Mă opresc, înainte să spun ceva prostesc. Ceva despre viața care *ar fi putut fi.*

Un zâmbet mic îşi face în cele din urmă apariția pe buzele lui şi simt cum mă-nroşesc.

— Aşa este, spune în şoaptă.

Oftez uşurată.

Stăm îngenuncheați pe pământul nostru, molozul ni se afundă în carne, noroiul ne murdăreşte blugii. Şi în clipa

aceea, înconjurați de adevărul greu cu care suntem obligați să conviețuim, cumva, nu ştiu cum, viitorul nu mai pare la fel de întunecat. Culorile sunt vii.

— Mâine îl caut pe Am, spun.

— A plecat mai devreme. Îşi muşcă buzele. Dacă e prea târziu? Dacă s-au ocupat toate locurile?

Dau din cap că n-are cum.

— Banii cumpără orice, Kenan. Şi dacă nu, te strecor eu pe barcă, chiar dacă e ultimul lucru pe care-l fac în viața asta.

Se uită lung la mine şi mă-ntreb dacă nu cumva m-a luat gura pe dinainte. Dacă se vede pe fața mea ce simt pentru el, fără să mai fie nevoie să zic nimic.

Ceva se metamorfozează în ochii lui. Expresia nu i se relaxează, însă îmi permite să văd fiecare gând pe care l-a avut din ziua în care ne-am cunoscut. Sunt întipărite în încruntătura dintre sprâncene, în mişcarea imperceptibilă a buzelor, în dorința din ochii lui.

Îmi dreg glasul.

— Ar trebui să mă întorc la Lama.

Am crezut că va fi suficient ca să rup vraja dintre noi, dar Kenan zâmbeşte, aplecându-se mai aproape de mine. Nasul mi se umple de parfum de lămâi.

— Te superi dacă nu te conduc azi acasă?

Dau din cap că nu.

— Dar mâine pot să te conduc?

— Da, spun dintr-o suflare.

Satisfăcut de răspunsul meu, se ridică şi porneşte spre spital, dar înainte să dispară, îl întreb fără să vreau:

— De ce miroşi mereu a lămâi?

Se opreşte şi se-ntoarce încet spre mine, surprins.

— E apa de colonie a tatălui meu.

Layla e cea care vine cu ideea să folosim lămâi contra răului de mare când vom fi pe barcă.

— Desigur, spun. Cum de nu m-am gândit la asta?

Râde, uitându-se la cele trei seturi de haine dintre care trebuie să aleagă.

— Pentru că tu trăieşti primii fiori ai iubirii şi eu nu. Cu atât mai mult acum, că s-a decis şi Kenan să vină cu noi.

O ignor şi mai verific o dată lista, simțindu-mi greu buzunarul cu desenul pe care mi l-a făcut. O haină groasă. Paşaport şi diplomele de la şcoală. De la debutul revoltei am început să iau peste tot paşaportul cu mine, în caz că se întâmplă ceva sau că trebuie să fugim în ultima clipă.

Număr celelalte lucruri necesare. Opt cutii de ton şi trei cutii de fasole. O folie de Panadol. Două suluri de pansament. Patru sticle de apă.

— Nu trebuie să-mi spui ca să-mi dau seama.

Layla se trânteşte pe canapea după ce se decide în sfârşit la o rochie bleumarin şi nişte ciorapi groşi de lână.

— N-ai fost niciodată în stare să te ascunzi de mine. Şi asta pentru că te cunosc dintotdeauna.

Degetele mi se încleştează în jurul sulului de dolari şi prin fața ochilor îmi trece trupul firav şi însângerat al lui Samar. Îmi poruncesc să nu vomit, deşi nu cred să fi mâncat mai mult de cinci linguri de supă de linte.

— Ne mai trebuie ceva? întreb, încercând să mă gândesc doar la faptul că o să fie şi Kenan în barcă cu mine.

Ea oftează şi indică spre stickul USB aruncat pe jos, lângă mine.

Îl ridic.

— Sunt poze cu familia noastră. Aşa îl luăm şi pe Hamza cu noi. Şi pe părinții noştri.

Mi se pune un nod în gât.

— Când le-ai salvat pe stick?

Layla clatină din cap.

— Hamza le-a salvat. În prima săptămână, când a început revoluția.

Îmi acopăr gura cu mâna privind în altă parte, ochii arzând de lacrimi.

Ce îți fac, Hamza, ce-ți fac?

— Ştia că aşa o să se întâmple, spune Layla încet. Sau, cel puțin, bănuia.

— Dintotdeauna a fost cel mai deştept dintre noi doi, răspund tot în şoaptă.

Mă uit spre Layla. Lacrimile îi împodobesc ochii precum safirele, întinde mâinile şi i le iau într-ale mele.

— Alhamdulillah, spune ea. Orice s-ar întâmpla cu noi, cu el, mă las în voia credinței noastre.

Încuviințez, simțind că mă înec de atâtea secrete şi regrete.

În dimineața următoare, cum pun piciorul în spital, mă duc direct spre Am. E în salonul principal, se uită pe fereastră.

— Am, spun.

Îşi îndreaptă privirea spre mine.

— Salama.

Scot o pastilă de Panadol şi o las să-i cadă în palmă.

— Mai am nevoie de un loc pentru o încă o persoană. Se uită la mine neîncrezător.

— Şi săptămâna viitoare o să mai ceri iar unul. Şi-apoi încă unul, şi încă unul.

— Nu, spun ferm. Doar ăsta.

Îmi flutură pastila prin față.

— Salama, doar atâta putere ai asupra mea. Panadolul nu o să fie de ajuns ca să obții un preț mai mic.

— Dar îți dau deja aurul meu!

Am ridică din umeri, aruncă mucul de țigară cu un bobârnac şi apoi îl striveşte sub tocul ghetei.

— Nu e de-ajuns. Ce contează mai mult? Aurul sau viața unui om?

Îmi vine să pufnesc la el, să-i dau una peste față să-şi țină gura aia ipocrită.

— Un inel, mormăi în schimb.

Stă pe gânduri.

— Bine.

Un bubuit îndepărtat ne face pe amândoi să tresărim, dar momentul trece; afară, câteva păsări îşi iau zborul pe cerul pătat de nori.

Am se joacă cu o țigară. Când se uită iar la mine, o face de parcă m-ar vedea pentru prima oară.

— Ce e? spun, în defensivă, încrucişându-mi brațele pe piept.

— Parcă înainte nu erai aşa... face un gest cu mâna spre mine, o umbră de om.

Conştientă de aspectul meu, îmi dau de lucru cu hijabul, aruncându-mi-l peste umeri. Sunt sigură că ar fi încântat să ştie că din vinovăție am ajuns numai piele şi os. Dar înainte s-apuc să răspund, mă strigă doctorul Ziad. Mă-ntorc şi-l văd dând din mâini cu o privire îngrozită.

Mă grăbesc spre el, cu inima în gât.

— Ce este, domnule doctor? întreb.

El se uită jur-împrejur, apoi mă conduce într-un colț al salonului.

— Ai auzit ce s-a întâmplat ieri la Karam el-Zeitoun? Abia poate să vorbească, e sugrumat de durere.

Clatin din cap cu gura uscată.

— Soldații... au masacrat...

Se opreşte, suferința îi străluceşte în ochi şi trage aer în piept înainte să continue.

— Femei şi copii cu gâtul tăiat. N-au lăsat pe nimeni în viață în urma lor. Nu s-a tras nici măcar un glonț. Pe copiii... i-au...

Îşi pierde cumpătul, ochii lucindu-i. Simt înțepătura lacrimilor.

— Au fost bătuți cu obiecte contondente, o fată a fost grav mutilată. Urletele lor s-au auzit până-n cartierul vecin. Tocmai ce mi-a fost confirmat de Armata Siriană Liberă.

Stomacul mi se revoltă şi abia reuşesc să şoptesc:

— Ce... urmăm noi, nu-i aşa?

Îşi trece o mână prin păr şi îşi îndreaptă spinarea, îşi şterge de pe chip expresia îngrozită. El este medicul nostru şef, cel care ne dă putere. Dacă se prăbuşeşte el, ne prăbuşim cu toții.

— Cei de la ASL au reuşit să afle informații de importanță vitală despre un atac iminent în apropiere. Va avea loc în dimineața asta, au anunțat deja toate spitalele. Va fi mai rău decât tot ce am văzut până acum.

— Mai rău decât rachetele balistice? întreb, incapabilă să-mi imaginez ceva mai rău de atât.

Încuviințează şi observ că vasele de sânge ale ochilor lui sunt mai pronunțate.

— Adică?

Inspiră adânc şi uită să mai dea aerul afară.

— Atacuri care violează Convenția de la Geneva.

Mă încrunt.

— Deci tot ce au făcut până acum e legal?

— Nu, bineînțeles că nu! exclamă el, frecându-se la ochi cu mâinile tremurânde. Dar asta e tabu. Are fruntea acoperită de broboane de sudoare.

— La ce vă referiți? întreb cu voce strangulată.

— Poate nu se va întâmpla, spune, dar simt din glasul lui că minte.

— Domnule doctor, aici vorbim de dictatură. Dacă vor, pot arunca peste noi şi bomba nucleară.

Râd amar, ducându-mi palma pe frunte.

Gardenii. Tratează depresia, anxietatea şi stresul Gardenii. Gardenii. Gardenii.

Ochii i se mişcă repede de la uşă din nou spre mine.

— Salama, eşti ca o fiică pentru mine. Aşa că, te rog, nu fugi din spital dacă se întâmplă. Nu suntem pregătiți pentru aşa ceva, dar vom fi bine.

— Dacă se întâmplă ce? aproape că urlu eu. Ce v-au spus cei din Armata Siriană Liberă?

Dar nu mai e nevoie să-mi răspundă. Un urlet sfâşie aerul, făcându-mă să mă întorc într-acolo, şocată. N-am auzit niciodată în viața mea un sunet ca ăla. Uşile se deschid. O hoardă de victime dau buzna înăuntru, dar nu văd nicio rană.

— Ce se petrece? țip, încercând să înțeleg.

Zeci de victime întinse pe tărgi şi pe jos se zguduie cuprinse de convulsii de parc-ar fi electrocutate.

Adolescenți cu capetele date pe spate, brațele şi picioarele tremurând incontrolabil.

Copii mici cu spume la gură, privirea țintită în sus, încercând să înțeleagă ce li se întâmplă.

Picioarele îmi încremenesc, parcă aş fi prins rădăcini acolo. Nu ştiu ce se petrece. Nu înțeleg.

— Atac chimic, îl aud pe doctorul Ziad spunând. Până la urmă au folosit gazul sarin.

21

Mâna îmi zboară la gură, de groază. În minte, verific o întreagă listă de medicamente, de orice împotriva gazului sarin, dar nu găsesc nimic. Nimeni nu poate fi pregătit *niciodată* pentru un atac chimic.

— Cum... cu ce *naiba* tratez aşa ceva? întreb, înfigându-mi unghiile în gât.

— Atropină, strigă el suficient de tare cât să-l audă şi restul personalului care se îndreaptă deja către victime. Diazepam pentru convulsii.

Se uită-napoi şi vede că stau ca înlemnită.

— *Salama!* spune aspru. Trebuie să ne mişcăm acum! Altfel mor, în câteva minute, înţelegi? Ca să omori un adult este nevoie de o cantitate infimă de sarin. Iar ăştia sunt copii. *La treabă!*

Mintea mi se activează şi toate fricile dispar, mai puţin aceea care îmi pune picioarele în mişcare şi mâinile la lucru. Nour îmi aruncă mai multe seringi cu atropină în braţe. Fug spre pacienţi cu ele. Nu avem nimic care să ne protejeze împotriva agenţilor neurotoxici sub formă de gaz pe care-i emană pacienţii, aşa că ne mulţumim să folosim mănuşi.

Evaluez cine are nevoie de ajutor mai întâi. Cu cât au inhalat mai mult sarin, cu atât mai puţin timp au la dispoziţie. Pornesc ca o săgeată spre un băiat întins pe jos, care tremură violent, şi-o dau la o parte pe mama lui care urlă de disperare. N-am timp să dau vreo explicaţie, îi bag acul seringii în venă şi mă rog. Nici nu mă opresc să verific dacă răspunde la tratament. E un lux pe care nu mi-l permit. Cum mă ridic de lângă el să merg la alt pacient, Nour îmi ia locul şi începe să-l resusciteze.

O altă fată, cu lacrimi pe obraji şi spume la gură, se uită fix la mine. Mă tem că am pierdut-o deja. *Injecţiile intravenoase lucrează rapid,* îmi repet întruna. Are pulsul slab, ochii, două fante. Mă-neacă un sughiţ de plâns. Încerc să n-o privesc în ochi în timp ce o apuc de cot şi-i înfig vârful seringii în vena cubitală mediană. Trec la următorul, în urechi îmi răsună ultimele cuvinte ale micuţului Ahmad şi simt cum fantoma lui mă priveşte mişcându-mă prea încet, n-o să salvez pe nimeni aşa. Ochii lui mă ard ca două monede fierbinţi în ceafă, îşi pierde răbdarea, mâinile mele leneşe nu injectează antidotul suficient de rapid.

O să-i spun tot lui Dumnezeu.

Pierd numărul celor pe care nu reuşesc să-i salvez. Au ochii negri ca o noapte fără stele şi o expresie îngheţată de frică şi nedumerire întipărită pentru totdeauna pe faţă. Îmi dau seama că tremur când mâinile mele se agaţă neputincioase de umerii fragili ai unei tinere femei; o scutur să aduc viaţa înapoi în ea.

— *Nu,* spun strângând din dinţi. Te rog, nu fi moartă!

Respiraţia ei nu mai abureşte masca de protecţie. Mă fixează cu ochi goi. E moartă. Mirosul de hipodorit ne arde nările.

Clor.

N-au folosit numai gaz sarin.

Rahat. Rahat. Rahat,

Următoarele trupuri pe care mâinile mele le ating sunt toate lipsite de viaţă. Au murit cu toţii. E prea târziu. Erau sub nasul meu şi n-am fost în stare să-i ajut la timp.

Mă ridic pe picioarele nesigure, privind catastrofa care mă înconjoară.

Sunt în mijlocul unei grămezi de corpuri care mă arată cu degetul, parcă. Am mâinile înroşite, arse de la gazul care acoperă victimele. Aceeaşi poveste, alte personaje, dar acelaşi sfârşit, tot timpul. Şi cu toate că ştiu deja toate astea, durerea este incomensurabilă. Prea mult să pot suporta.

Imaginile mi se derulează în faţa ochilor cu încetinitorul.

Urmăresc copii mici agăţaţi de poalele celor care îi protejează, urlând a jale. Văd familii întregi, întinşi unul lângă celălalt, ţinându-se de mână în speranţa că vor rămâne împreună şi când vor trece pragul raiului. Pun încet un pas după altul, cu privirea spre uşa de la ieşire. Am nevoie de aer. Am nevoie să respir ceva care să nu fie clor.

— Salama! Nour mă apucă de mână înainte să deschid uşa. Ce te-a apucat?

— Afară, spun răguşit.

Gazul sarin de la pacienți m-a contagiat şi începe, în cel din urmă, să-mi închidă căile respiratorii. *Doamne, ce ustură.*

— Nici gând, nu fără asta. Îmi pune în mâini o mască chirurgicală. Nu va face mare lucru, dar e mai bine decât nimic.

Nu va face mare lucru. De unde ştii? Nu eram pregătiți pentru un atac chimic. Oare există vreun medic pregătit pentru aşa ceva?

Mă prăbuşesc pe scările din fața spitalului, tremurând din cap până-n picioare. Au trecut ore fără să bag de seamă, e deja după-amiază târziu. Moartea ne fură timpul secundă cu secundă. Oxigenul îşi face încet loc în plămânii mei. Îmi vin în minte ai mei.

— Layla!

Sar în picioare, privind în direcția casei noastre. E în siguranță. Ştiu că e. Pentru că printre victime nu era nimeni din cartierul nostru care se află la cincisprezece minute de mers pe jos de spital. Gazul sarin nu a ajuns până la spital, ceea ce înseamnă că nu ajuns nici la noi acasă.

Al doilea gând e la Kenan şi la frații lui. Stomacul mi se strânge de groază. Habar nu am dacă ei sunt bine. *Oh, Doamne, fă să fi scăpat cartierul lui!*

Scot masca, o trec dintr-o mână în alta, păşind de colo-colo, încercând să gândesc rațional.

Dacă ar fi fost afectați, ar fi fost aduşi aici. Dar... dacă au murit imediat după ce au inhalat gazul? Oh, Doamne... Oh, Doamne!

Inspir adânc şi hotărăsc că trebuie să plec imediat, să văd ce face Layla, apoi să mă duc imediat acasă la Kenan să mă asigur că sunt bine.

— Salama! aud o voce venind din spatele meu.

Mă răsucesc pe călcâie şi-l văd pe Kenan în faţa spitalului, cu faţa acoperită de o cârpă. În viaţă. Răsuflă atât de uşurat, că o simt până-n suflet.

Picioarele mi se înmoaie de uşurare şi mă prăbuşesc pescări.

— Salama! strigă el iar, grăbindu-se spre mine. Eşti bine? Oh, Dumnezeule, spune-mi că da.

Îngenunchează lângă mine, îndepărtându-şi cârpa de pe gură; îl sorb din priviri. Ochii verzi strălucitori, chipul lui atât de frumos, atât de onest.

— Sunt bine, susur. Tu? Lama? Yusuf?

Dă din cap repede că da, întinzând mâinile spre faţa mea, apoi se blochează şi se retrage. Chiar şi aşa, parcă îi simt căldura, sângele curgându-i prin vene.

— Atacul nu a fost... n-a fost aproape de noi, dar trebuia să vin aici să mă asigur că eşti în viaţă, spune şi se lasă să cadă lângă mine, ca şi cum, dintr-odată, i-ar fi pierit toată energia.

Miroase a fum, a urme de gaz şi a lămâi. Picioarele îmi tremură de slăbiciune, braţele mă dor şi tot ce-mi doresc este să mă întind pe scările astea şi să dorm pentru totdeauna.

Prin crăpăturile din zidurile spitalului ajung până la mine vocile slăbite ale răniţilor. Închid ochii, incapabilă să mai îndur durerea lor fără să mă sfărâm pe dinăuntru şi să plâng până mor şi eu. De ce? De ce nu vine nimeni în ajutorul nostru? De ce ne lasă aşa, să murim? De ce e lumea *atât* de nemiloasă?

Îmi strâng genunchii la piept, proptindu-mi capul între braţe.

— Am obosit, spun încet.

— Şi eu, răspunde Kenan.

Clatin din cap.

— Nu, am obosit de toate astea. Am obosit să murim sufocați fără să-i pese cuiva de noi. Am obosit să nu se gândească nimeni la noi. Am obosit să fim lipsiți de drepturile umane elementare. Sunt *epuizată,* Kenan.

Îi simt privirea ațintită asupra mea, dar nu mă uit la el când îmi ridic capul, ci la orizontul care se întrezărește printre clădirile distruse. La albastru și la gri.

— Și sunt furioasă, continui.

Și-atunci îmi dau seama că furia e aici de multă vreme, că s-a acumulat încet și sigur. Că a început acum multă vreme, când m-am născut sub cizma dictaturii care a continuat să-mi strivească oasele deja fracturate. Că s-a transformat într-o flacără mică atunci când eu și mama ne țineam de mână rugându-ne, în timp ce vocile protestatarilor ricoșau din pereții bucătăriei. Că s-a contopit cu oasele mele, limbile de foc strecurându-mi-se prin miocard, lăsând în urmă celule muribunde când tata și Hamza au fost ridicați. Și a crescut, și a crescut, și a crescut cu fiecare trup fără viață rămas întins sub ochii mei. Iar acum urlă sălbatic, un foc strașnic care mi-a cuprins tot sistemul nervos.

— Mâine e aniversarea revoluției, spun, și Kenan se întoarce spre mine. Vreau să merg.

Pronunț cele trei cuvinte așteptând să simt cum mă cuprinde teroarea, domolindu-mi dorința. Dar nu se întâmplă. Nu. *M-am săturat.*

Îl văd apărând cu coada ochiului pe Khawf, dar refuz să privesc în direcția lui, conștientă că nu mă va susține. Este decizia mea, nu a lui. Așa că mă uit la Kenan. Are ochii plini de emoție.

— Ești sigură? întreabă, făcându-mă aproape să zâmbesc.

Încuviințez. Odată luată, decizia îmi limpezește mintea. Vreau să-mi unesc vocea cu cea a oamenilor mei. Vreau să-mi cânt durerea, să mă eliberez. Vreau să-mi jelesc martirii.

S-ar putea să fie ultima oară când voi simți că şi eu sunt parte din Siria, înainte ca barca să mă ducă de aici. Nu mai vreau frica asta.

Kenan se ridică în picioare, luându-şi privirea de la mine.

— Ai numit-o revoluție, spune cu voce răguşită.

Îmi plec privirea spre tenişi.

— Păi... asta este.

Îşi face de lucru cu mânecile gecii înainte să se întoarcă iar spre mine.

— Hai să te duc acasă.

Îmi ridic privirea.

— Frații tăi?

— Ai încredere. Nu m-aş fi oferit dacă nu eram sigur că sunt bine, spune el. Insh'Allah.

— Mă duc să-mi iau geanta, atunci.

Mă adun de pe jos şi pornesc spre uşi, dar mâna mi se blochează pe mâner, muşchii îmi înțepenesc. Furia e încă acolo, dar n-a şters de pe umerii mei apăsarea morților.

— Ți-o aduc eu. E în depozitul de medicamente, nu? spune Kenan blând.

Încuviințez. Când deschide uşa să se strecoare înăuntru, tusea şi gemetele slăbite ale răniților îmi fac gâtul să se contracte înainte ca uşa să se închidă la loc şi să amuțească zgomotele.

Drumul spre casă e greu de tăcere, dar îmi oferă ocazia să-l privesc îndelung şi să observ că-şi ține umerii încovoiați. Cred că şi în mintea lui se petrece o furtună. Ce a văzut azi îi face fărâme decizia de a pleca. Dar ştie, probabil, că în ecuația asta nu există un răspuns corect. Plecarea este răul cel mai mic. Dincolo de granițe lumea nu e un loc sigur pentru frații lui dacă-i lasă singuri; ar fi distrus dacă li s-ar întâmpla ceva. Dar tot am nevoie să-l *aud* reafirmându-şi decizia cu voce tare.

Când ajungem în fața uşii, îşi sprijină capul de peretele perforat de gloanțe.

— Nu te-ai răzgândit, nu? Vii cu noi, şoptesc.

Kenan se uită la mine.

— Da, spune încet.

Se îndepărtează de zid şi-şi trece mâna prin păr. Are ochii sticloşi şi loveşte cu piciorul o piatră care ricoşează, izbindu-se de moloz.

— Doar că... începe el, dând aerul afară cu putere. Salama, mă simt atât de neputincios. Simt că îi părăsesc. Şi după tot ce s-a petrecut azi? Ochii i se umplu de durere. Siria are nevoie de mine şi eu o abandonez.

Clatin din cap.

— Nu este adevărat. Ce fac oamenii noştri aici? Protestează? E minunat şi extrem de util, dar pe-a cui mentalitate o poți schimba aici? Pe când în străinătate ai putea face *atât de mult* Poți ajunge, la propriu, la oamenii care îți lasă comentarii pe YouTube. Cu talentul tău de povestitor, avem nevoie de vocea ta pentru a o amplifica pe a celor de aici. Asta va fi *lupta ta.*

Mă priveşte la rândul său, îmbujorându-se.

— Şi ne vom întoarce, spun, cu vocea tremurândă.

Insh'Allah, *ne vom întoarce* acasă. Şi o să plantăm alți lămâi. O să ne reconstruim oraşele şi *vom* fi liberi.

Mă întorc să mă uit la apusul muribund, apoi în sus, la albastrul crepuscular care înghite lumina. Noaptea se apropie cu repeziciune, dar eu ştiu că nu va fi eternă. Pătura asta de întuneric nu înseamnă „pentru totdeauna" pentru noi. Răul nu dăinuie etern. Nu atâta vreme cât avem credință şi trecutul Siriei continuă să ne curgă prin vene.

— Salama, şopteşte Kenan.

Felul în care mă priveşte îmi taie respirația. Este privirea aceea despre care am citit doar în cărți sau am văzut doar în

filme. Una pe care n-am crezut c-o voi simți pe pielea mea, cu siguranță nu în circumstanțele astea.

Vine mai aproape şi-mi atinge cu vârful degetelor reverul halatului de laborator. Totul încremeneşte în jurul meu. Frunzele moarte care ne dansează la picioare, briza rece, ciripitul păsărilor. Totul. Până şi mintea mea.

Inima-mi migrează din piept, cățărându-mi-se sus, în esofag, şi mă uit la degetele lui care mă trag încet de buzunar.

— Aşa este. Ne vom întoarce, spune în şoaptă.

Îmi fac curaj să ridic ochii. Mă ameţeşte felul în care mă priveşte. Atât de aproape, atât de tandru, atât de frumos.

Simt cum creşte în mine o dorință intensă de a-i atinge obrajii, de a-i trage mai aproape, să-i simt barba nerasă sub palme. Şi să uit de toată durerea asta.

Ochii de smarald se pleacă spre buzele mele, zăbovesc o clipă, apoi privesc altundeva.

— La revedere, şopteşte şi dispare.

Lumea prinde viață din nou, frunzele foşnesc iară. Şi eu rămân acolo, dorind mai mult.

— Deci? Te duci? întreabă Layla calm.

Îmi sprijin capul pe umărul ei. Ne ținem brațele înlănțuite. Nu ne-am mişcat de pe canapea de când am ajuns acasă. Mâinile şi picioarele încă ne mai tremură uşor de oroare.

— Crezi că n-ar trebui?

Layla clatină din cap.

— Ba dimpotrivă. Ăsta este drumul tău, Salama, viața ta. În plus, eşti sora lui Hamza, aşa că nu mă surprinde. Dar ce te-a făcut să te decizi să te duci?

O strâng de braț, muşcându-mi buza.

— Trăiesc în frică de atâta vreme. Urăsc regimul, bineînțeles, dar o parte din mine, una laşă, credea că dacă nu mă duc la proteste şi dacă, Doamne fereşte, militarii ar

câştiga înainte să urcăm în barcă, n-aş mai fi torturată. Că le vor da drumul tatei şi lui Hamza. Dar acum... Tata nu mai e, iar Hamza...

Mă opresc.

— O parte din mine îşi dorea să fie totul ca înainte. Chiar dacă trăiam cu frică. Şi *urăsc* gândurile astea.

Îmi ridic capul şi în ochii Laylei regăsesc compasiune.

— Mă simt o ipocrită.

— Salama, frica este un sentiment omenesc. Şi nu eşti deloc ipocrită.

— Sper, şoptesc eu. Mi-aş tăia venele pentru Siria. Dacă sângele meu ar putea-o salva. Dacă moartea mea ar aduce dreptate neamului nostru, n-aş mai... nici nu s-ar mai pune problema.

— Ştiu.'

Închid ochii.

— E ca şi cum... e un mod de a-mi cere iertare că plec.

Layla îşi sprijină obrazul de tâmpla mea.

— Ştiu.

— Nu ştiu ce se va întâmpla mâine, spun după câteva momente de tăcere. Dar dacă nu mă... dacă... te rog, du-te la Am. Urcă pe barcă. Trăieşte-ți viața pentru mine şi pentru Hamza. Creşte-o pe micuța Salama.

Mă las pe spate şi-i strâng tare mâinile.

— *Promite-mi.*

Trage aer adânc în piept, făcându-şi curaj.

— Doar dacă-mi promiți că vei face tot ce-ți stă în putință să nu mori. O să vii cu mine, insh'Allah.

Îi cedează vocea.

— Salama, te rog. Nu deveni o martiră. Luptă-te să rămâi în viață.

Cuvintele ei cad ca pietricelele pe fundul unui lac. Simt că mă ard ochii.

— Promit.

Mâinile i se relaxează într-ale mele.

— Atunci promit şi eu.

Khawf mă aşteaptă la fereastră când închid uşa dormitorului.

— E o greşeală, spune el. Se uită la mine exasperat. Suntem la un pas de a pleca de-aici. De ce să te pui în pericol?

Oftez şi mă aşez pe pat.

— Ştiu că vrei să mă aperi de necazuri. Dar în Siria nu mai există niciun loc sigur. Ar putea cădea o bombă peste mine chiar în clipa asta.

Vine în faţa mea, încrucişându-şi braţele.

— Eşti o smintită dacă-ţi imaginezi că nu-şi vor concentra toate forţele la dispoziţie asupra protestelor de mâine.

Încuviinţez.

— Aşa este. Şi n-o să-mi dai pace niciun moment. Aşa că îţi propun un pact.

Se-ndreaptă din spinare. Nu mai are aura aceea terifiantă, ci pare interesat. Ridic bărbia.

— Arată-mi cel mai negru scenariu. Râde.

— Pardon?

— Arată-mi cum va fi în cazul în care se va întâmpla ce e mai rău. Până acum mi-ai arătat trecutul. Arată-mi şi viitorul. Arată-mi suferinţa Laylei. Şi dacă voi reuşi să o îndur, atunci mă laşi în pace toată noaptea. Şi nu mă ameninţi.

Îşi lasă capul într-o parte, cu ochii lucind.

— Să-ţi arăt cum vei fi arestată? Pe Kenan torturat? Fraţii lui ucişi? *Orice* ca să te împiedic să te duci mâine la protest?

Fruntea mi se acoperă de sudoare rece.

— Da.

Mă studiază un moment, apoi ridică degetele.

— Să nu dai vina pe mine dacă te va distruge. Da, acum ar fi doar halucinații, Salama. Se apleacă, apropiin-du-şi fața de a mea. Dar este extrem de posibil să devină reale.

Mâinile încep să-mi tremure. Le strâng în pumn.

— Fă-o, spun cu voce nesigură. Khawf rânjeşte şi pocneşte din degete.

22

Următoarea zi trece ca un vârtej, gustul acid de bilă îmi arde gâtul. N-am închis un ochi, îmi simt capul ca de plumb după ce-a făcut Khawf ieri. Mă frec la ochi, încercând să îndepărtez urletele de tortură care continuă să-mi răsune în urechi. Mă dor muşchii extraoculari de la cât am plâns ieri, dar mă țin tare.

— Ai făcut bagajul? mă-ntreabă Am când îi înmânez pastila de Panadol. Nimic prea greu. E o barcă de refugiați, nu o navă de croazieră.

— Ştiu, şuier la rândul meu la el.

Mă uit la pacienții împrăştiați în jurul meu, la ochii lor roşii; le aud tusea care pare a le frânge oasele.

— Cum o să trecem de punctele de control?

Trag cu ochiul în dreapta şi stânga mea, să mă asigur că nu ne aude nimeni.

— Cunosc paznicii staționați acolo. Unii sunt dornici să facă bani. Pentru suma corectă, nu-şi fac scrupule să te lase să treci.

Dezgustul îmi lasă pe limbă o senzație mai rea decât fierea.

Am ridică din umeri.

— Sunt doar afaceri, Salama.

Pufnesc.

— Numeşte-le cum vrei, dar pe mine nu mă minți.

În pauză, mă retrag în depozit şi citesc etichetele de pe cutiile de medicamente, să mă calmez.

— Hei, îl aud pe Kenan din prag.

Inima-mi tresare în piept şi alung imaginea cu el bătut, cu sângele curgându-i din ochi.

— Hei.

— Îmi permiți să mă alătur?

Îşi ține mâinile ocupate jucându-se cu tivul puloverului. Are chipul ridat, părul ciufulit şi arată ca şi cum nici el n-ar fi dormit. Probabil îl apasă greutatea deciziei de a pleca.

— Desigur, spun şi-i fac semn spre spațiul gol din fața mea, să mi se alăture. Cum se simte Lama?

Se aşază pe podea, sprijinindu-se de unul dintre dulapuri.

— *Mult* mai bine. Alhamdulillah. Are pulsul normal, i l-am luat chiar eu. Ne asigurăm că bea multă apă. Şi Yusuf respiră mai bine acum că starea ei s-a îmbunătățit îşi trosneşte degetele. În legătură cu diseară, spune după un moment. Vreau să-mi promiți ceva.

— Ce?

— O să fim împreună. Dar dacă mie mi se-ntâmplă ceva, tu te salvezi. Dacă pe mine mă ridică, tu fugi. De acord?

Nu. Nu-mi place treaba asta.

— Kenan...

Expresia de pe chip îi rămâne neclintită.

— Salama, trebuie să-mi promiți.

Când vede că nu zic nimic, repetă pe un ton şi mai ferm.

— *Salama.*

— Bine, bine, spun încet, urând gândul acela. O să... O să mă asigur că frații tăi se întâlnesc cu unchiul vostru dacă... Tac. Nu pot să pronunț cuvintele. Dacă mi se întâmplă ceva mie, te rog să ai grijă de Layla.

— Bine, răspunde trosnindu-şi degetele. I-am spus lui Yusuf unde stă Layla în cazul în care amândoi...

Şi lui îi pier cuvintele pe buze.

— Corect.

Mă studiază din ochi. Simt nevoia să-mi acopăr faţa. Dar n-o fac, ci îmi dreg glasul şi iau o cutie de medicamente în mână.

— Ce este? întreabă el.

— Preferata mea, spun, bucuroasă să mă pot concentra la altceva, să uit de modul în care mă priveşte. Epinefrină. Tratamentul magic pentru inimă. Salvează aşa multe vieţi...

— Cum se administrează? întreabă cu voce joasă, făcându-mă să simt că mi-ar trebui şi mie o doză.

— Direct în inimă. Deşi, nu contează neapărat unde. Funcţionează şi intravenos, acţionează pe loc.

Kenan dă din cap, dar nu încetează să mă fixeze cu privirea, iar eu încep să mă întreb dacă nu cumva am ceva pe faţă.

— Ăăă, este...

— De ce îţi strălucesc întotdeauna aşa mult ochii? mă-ntrerupe el.

— Poftim? râd eu.

— Când te-am întâlnit prima dată, am crezut că e de la lumină. Dar nu este. Lumina din depozitul ăsta e teribilă, cu toate astea ochii tăi par miere topită.

Mi se taie respiraţia. Kenan se-nroşeşte tot, apoi îşi ia ochii de la mine, privind spre uşă.

— Scuze, spune el. N-am vrut să fiu aşa îndrăzneţ.

— Nu-i nimic, spun eu, făcându-mi de lucru cu epinefrină. Eu? Ochi frumoşi? Nu mi s-a mai spus asta de multă vreme. Prin uşa deschisă pătrund voci.

— L-au omorât. Pe domnul cu trandafirii.

— Pe Ghiath Matar? întreabă şocată o femeie în vârstă.

— Da. Nu făcea altceva decât să ofere flori soldaţilor. Soţia lui e însărcinată, aşteaptă un băiat. Scrie pe Facebook, uite. A fost torturat şi ucis.

Cutia de epinefrină îmi alunecă din mâini şi cade cu un zgomot înfundat pe jos. Kenan închide ochii, iar chipul lui e schimonosit de jale şi durere. Când îi redeschide, se ridică, porneşte spre uşă şi se opreşte în prag.

— Ne vedem în faţă la brutăria Al-Ameer, da?

Încuviinţez. Kenan pleacă. Inima începe să-mi bată iară normal, dar tristeţea erupe în şiroaie de lacrimi. Îmi dau capul pe spate şi respir adânc.

— Te gândeşti să nu te mai duci? întreabă Khawf, făcându-şi apariţia în faţa mea.

— Nu, spun, şi vocea îmi tremură. Dar de data asta nu de teroare. Îi urăsc.

— Ştiu, spune cu blândeţe Khawf. Şi te prinde de minune expresia asta. Face o pauză. Tot ce ţi-am arătat aseară, Salama... toate scenariile acelea pot deveni realitate.

Mă doare când înghit saliva, dar dorinţa mea de a mă arăta mai puternică decât acele orori învinge totul. Rămâne neclintită în inima mea.

— Nu pot spune că voi fi încântat să te duci azi. Eşti sigură că eşti pregătită să înfrunţi consecinţele? Absolut sigură?

Dau încet din cap.

— E preţul de plătit pentru un viitor liber, Khawf. Un preţ pe care Hamza îl plăteşte în fiecare zi. Dar sunt siriană. Ăsta este pământul meu, şi dacă lămâii n-au încetat de secole să crească din el, atunci chiar şi plătind cu sângele, tot nu ne vom opri. Am credinţa în Dumnezeu. Iar el mă va proteja. Am fost hrănită forţat cu opresiune. De ajuns! Nu mai vreau să-i simt gustul amar. Fie ce-o fi.

23

Simt părul fin de pe ceafă ridicându-mi-se de încordare în timp ce-mi croiesc drum printre oamenii care se grăbesc spre locul unde se ține azi protestul.

Piața Libertății.

Luna pluteşte deasupra capetelor noastre, indicându-ne calea cu strălucirea ei blândă. Lumina slabă a lămpilor improvizate combinată cu cea a lanternelor mă ajută să văd totul. Tineri bărbați trec în grabă pe lângă mine ducând pancarte roşii.

Fragmentele de conversație care-mi ajung la urechi sunt pline de speranță, de hotărâre; oamenii sunt plini de mândrie că a trecut un an, iar ei au rămas fermi pe poziție. Mă întreb câtă moarte, câte traume mai poate îndura spiritul lor înainte de a se frânge. Credința lor e de neclintit, în Dumnezeu şi în revoluție. Iar acum, că au simțit gustul libertății adevărate, nu se mai pot întoarce la vremurile întunecate.

Piața ar trebui să fie sub jurisdicția Armatei Siriene Libere, aşa că vom fi în siguranță o parte a serii, dar militarii îşi fac întotdeauna apariția. Îmi trag gluga bine pe cap, să nu-mi poată vedea nimeni fața. Chiar dacă e greu să distingi trăsăturile cuiva pe întuneric, mai bine să fiu precaută. Şi, oricum, nu contează. În ochii militarilor nimeni nu e inocent. Ne vor omorî pe toți, fie că protestăm, fie că nu. Pentru ei ideea de libertate e ca o infecție, trebuie să fim omorâți înainte să apuce să se propage.

Încerc să nu mă gândesc la Layla, la modul în care ne-am salutat la plecare. Nu voia să-mi mai dea drumul din brațe. Dar n-o să regret, indiferent ce se va petrece în seara asta.

Khawf merge semeț lângă mine, prevestind moarte.

— Nu uita pactul nostru, spun, făcându-l să-şi dea ochii peste cap.

— N-o să vorbesc cu tine când el e aici. Dar nu e chiar aşa orb cum crezi tu. Oricum suspectează ceva.

Am ajuns, în sfârşit, în piaţă, se aude cum începe protestul. Vocile sunt guturale, vin din adâncul sufletelor rănite, oamenii îşi găsesc mai întâi ritmul propriu, apoi îşi unesc glasul cu al celorlalţi, puternic, toţi laolaltă. Fiecare dintre ei este perfect conştient că fiecare cuvânt pe care-l pronunţă poate fi ultimul.

— De unde ştii tu? Şi chiar şi-aşa, ar fi doar o bănuială, replic, ţesându-mi calea cu atenţie printre oameni până găsesc locul unde mi-a spus Kenan să ne întâlnim.

E retras, suficient de aproape de acţiune, dar la o distanţă destul de mare cât să putem fugi, dacă va fi nevoie. Mă proptesc de zidul din care o bombă a smuls o bucată zdravănă de beton. Sub tălpi îmi scrâşnesc cioburi de sticlă.

— Bine. Dar vezi să-ţi acoperi bine faţa cu gluga. Khawf se uită în jur. Paza bună trece primejdia rea.

Îmi întorc gâtul privind cum se adună oamenii, ca un singur suflet, o singură viaţă, aceeaşi curgând prin venele tuturor. Văd copii în pragul adolescenţei fără urmă de teamă pe chip. Aici nu-i loc de frică. Tineri bărbaţi crescuţi de părinţii lor în umbra terorii, care au decis să facă ţara asta a lor. Bărbaţi în vârstă, sătui să fie călcaţi în picioare de dictatură, aşteptând de când se ştiu scânteia care va aprinde focul ce va face scrum tirania.

Aici moare frica.

Pe lângă mine trece un băiat de vârsta mea, sau chiar mai tânăr. Lumina lanternelor îi străluceşte pe pieptul gol. I se văd coastele de slab ce e. Pe piept are scris cu cărbune „libertate”.

— Hei! strig la el, spre surprinderea mea.

Se-ntoarce spre mine.

— Nu ţi-e frică? întreb tare.

Mă priveşte preţ de o clipă, apoi rânjeşte.

— Întotdeauna îmi este. Dar n-am nimic de pierdut.

Se întoarce şi se strecoară în mulțime, îndreptându-se spre toiul protestului. Spre deosebire de spital, unde moartea atârnă de pereții acoperiți de faianță, locul ăsta funcționează altfel. Aici viața strălucește atât de puternic încât uiți orice dubiu. Mă simt împăcată.

Iau o gură de aer şi bucuria îmi ajunge până-n plămâni. Scap de greutatea de pe piept, mă simt mult mai uşoară. Mi se-nvârte capul şi mă mănâncă limba de nerăbdare să încep şi eu să strig şi să cânt. Khawf stă pe lângă mine, dar nu spune o vorbă, priveşte mulțimea cu interes.

Un bărbat din mijlocul mulțimii bate în microfon. Vocea i se aude ca un bubuit şi oamenii încep să aplaude sălbatic. Cuvintele îi sunt pe jumătate înghițite de ale celorlalți, dar reuşesc să deslușesc esențialul; povesteşte ce s-a petrecut în ultimul an. Este ireal, când te gândeşti că se întâmplă de trei sute şaizeci şi cinci de zile. Timpul se mişcă altfel aici. Din pricina suferinței. Fiecare zi e un an şi, cu fiecare zi care trece, sperăm că mâine va fi mai bine.

Observ că mulți îşi scot telefoanele şi încep să înregistreze. Unii scot din geacă foi de hârtie pe care sunt scrise data şi locul şi câteva fraze: *„În iad cu tine, Assad”, „Venim după tine”, „Ne e frică doar de Dumnezeu” şi „Assad este un ucigaş”.*

Dar o frază anume îmi atrage atenția. Citează un vechi poem, cu litere roşii, perfect caligrafiate.

„Fiecare arbore de lămâi va da rod şi din fructul său alt lămâi se va naşte, dăinuind, astfel, pe vecie.”

Lămâii încă mai cresc, mai înfloresc, alimentând revoluția. Îmi vine în minte limonada pe care mi-o făcea mama, vara. Parcă îi simt gustul rece, dulce-acrişor. Îmi vine apă-n gură doar gândindu-mă. Inima-mi tânjeşte după lămâile proaspăt culese şi după privirea drăgăstoasă din ochii mamei când îmi întindea limonada. Scutur din cap, îndepărtând dorurile.

Nu aici.

Acum nervii îmi zvâcnesc de parcă m-aş fi injectat cu adrenalină. Mâinile îmi tremură incontrolabil. Le frec una de cealaltă. Placa solidă de beton din spatele meu îmi oferă o senzaţie de siguranţă, dar apoi privesc în jos şi văd urme de roşu prin praful gri. Trag aer adânc în piept şi mă oblig să privesc drept înainte. Steagul revoluţiei fluturã sus, deasupra capetelor noastre, făcându-mă să visez la ziua în care îl vom putea ridica în şcolile noastre, cântând cu mândrie imnul naţional. Când ne va reprezenta în lumea întreagă. Deocamdată, steagul acesta este scutul nostru împotriva iernilor reci, a bombelor care cad din cer şi a gloanţelor care ne sfâşie trupurile. În moarte, este giulgiul nostru, trupul nostru fără viaţă înfăşurat în el când ne întoarcem în pământul pe care am jurat să-l protejăm.

Vocile se fac una singură, mai puternice ca viaţa însăşi. „Dulce-i gustul libertăţii" se înalţă până la cer, captat de camerele de luat vederi în calitate slabă, să poată fi transmis întregii lumi. Nici nu mai ştiu de câte ori am auzit cântecul ăsta. E pretutindeni. Este alfabetul revoluţiei noastre. Copiii noştri îl învaţă odată cu primele lor cuvinte. Vocile obosite ale pacienţilor zguduie pereţii spitalului când îl cântă. Este balsamul de pe rănile lor. Câţi dintre cei aflaţi pe masa mea de operaţie nu l-au fredonat inconştient, pentru ei înşişi... A prins rădăcini în celulele nervoase şi nimic nu-l mai poate scoate de acolo.

Cânt încet, spre deosebire de vocile care răsună şi bubuie până la cerul de deasupra capetelor noastre. O rugă sub forma unui cântec.

— Salama.

Vocea lui mă împresoară caldă ca lumina soarelui. Mă-ntorc spre el, încercând în zadar să nu zâmbesc. E îmbrăcat exact ca mine. Blugi tociţi şi hanorac negru. Are părul dat

pe spate, umed, din el se scurg picături, de parcă tocmai şi-ar fi băgat capul într-o găleată.

— Hei.

Dau din cap cu dezinvoltură, amintindu-mi de felul în care mă cerceta din ochi în depozitul de medicamente, de cuvintele pe care mi le-a spus şi care şi-au făcut loc printre coaste până sus, la inimă, dregând frântura. Inima care-l iubeşte.

— Cum te simți?

Privirea îi lunecă timid de la mine, spre pământ Cred că se gândea şi el la momentul acela.

— Bine, susur.

— Layla ce face?

Grija de care dă dovadă îmi face să înflorească inima ofilită.

— Se teme pentru mine, dar e bine.

Fac o pauză, să caut un subiect care să ne ofere o picătură de serotonină.

— Lama şi Yusuf? S-au bucurat când le-ai spus că vii?

Surâde.

— Mai mult ca niciodată. Lama a izbucnit în lacrimi şi Yusuf nu voia să-mi mai dea drumul.

— Nici acum Yusuf nu... vreau să zic... nu ştiu cum s-o spun fără să par insensibilă.

— Nu, spune îndurerat. Nici acum nu vorbeşte.

Cumva, Yusuf îmi aminteşte de mine. Mă-ntreb dacă şi mintea lui e cuprinsă de uragane pe care nu ştie cum să le pună în cuvinte. Khawf e o povară pe care nu ştiu cum s-o împart cu altcineva. Deşi îmi doresc cu disperare. Sentimentul de singurătate mă sugrumă şi-mi aduce lacrimi în ochi. E ca o presiune care creşte şi creşte, până-mi fisurează pielea şi oasele.

— O să-i găsim ajutor în Germania, îl liniştesc pe Kenan.

Se scarpină la ceafă.

— Noi?

Mă frig urechile şi inspir adânc. De ce ne tot învârtim în jurul subiectului? Eu ştiu exact ce simt pentru el, iar expresia lui spune tot. Ştiu că simte acelaşi lucru.

— N-o să ne despărţim acolo, nu?

Se întoarce cu faţa la mine, băgându-şi o mână în buzunar. Pare plin de speranţă.

— Salama, vreau să nu ne... începe el încetişor.

Dintr-odată, din mulţime se ridică o aclamaţie care ne face să tresărim, roşii ca focul. Cu voce gravă şi sobră, bărbatul de la microfon începe un cântec nou. Kenan nu a luat camera de luat vederi din câte observ.

Tăcem, urmărind din ochi cum emoţiile încing mulţimea. Între un cântec şi următorul, ne rugăm pentru sufletele martirilor şi pentru cei care suferă prin închisori, îmi şterg o lacrimă. Cât de singur trebuie să se simtă Hamza...

După o vreme, Kenan mă-ntreabă:

— Vezi culorile?

Buzele mi se ridică într-un zâmbet trist.

— Da...

Privesc spre copacii care mărginesc o parte a străzii. Frunzele modelează trunchiurile, întorcându-se în spirală până la vârf.

— Există viaţă şi în cele mai mici dintre lucruri. Şi înţeleg de ce se-ntâmplă. Libertatea nu e uşor de câştigat, se plăteşte cu...

— Sânge. Mai mult decât am crezut vreodată, încheie el cu amărăciune.

— Da, spun eu gâtuită de emoţie.

— Dar am ştiut asta dintotdeauna.

Priveşte drept înainte.

— Crezi că merită?

Alte cinci versuri ale cântecului plutesc în aer.

Îmi vine în minte soldatul blond din Armata Siriană Liberă; ce împăcat era cu faptul că a trebuit să-i amputăm brațul drept. *Îmi mai rămâne unul, nu?*

— Nu ştiu. Îmi *doresc* să merite. Vreau să ştiu că iarba care creşte peste mormintele martirilor va da viață unei generații care poate deveni orice îşi doreşte să fie. Dar nu ştim când se va întâmpla. Poate că mâine, poate peste zeci de ani.

— Pentru asta avem credința, Salama. Şi datoria să luptăm, să trăim şi să deschidem calea.

Îl admir pentru încrederea cu care o spune.

— Care-i cântecul tău preferat? mă întreabă dintr-odată, luându-mă prin surprindere.

— Ăăă... *Dulce-i gustul libertății.*

— Şi al meu la fel...

— Tata îl cânta tot timpul înainte să fie ridicat. Avea o expresie atunci când cânta... Şi o voce extrem de frumoasă.

— Ce inspirat a fost Ibrahim Qashoush să-l scrie.

— Toate cântecele lui sunt nemaipomenite.

Ibrahim Qashoush a fost una dintre rădăcinile revoluției noastre. Un om simplu din Hama, din a cărui peniță s-au născut majoritatea cântecelor populare care ne dau puterea de a continua să luptăm.

— Dumnezeu să-l odihnească, spune Kenan abia auzit.

Inima mea îl jeleşte şi acum, de parcă tocmai am aflat vestea. A fost prins de militari. I-au tăiat gâtul şi i-au smuls cu atâta violență corzile vocale încât l-au lăsat aproape decapitat. Apoi l-au aruncat în râul Orontes ca să-l găsim.

— Amin, şoptesc eu.

Li-ber-ta-te! Li-ber-ta-te! Li-ber-ta-te!

Mulțimea începe să scandeze fiecare cuvânt cu o forță care a fost cultivată vreme de cincizeci de ani. Kenan li se alătură, cântă cu voce fermă, puternică, ținând deasupra

capului un iPhone care înregistrează totul. Mă apropii mai mult de el, atrasă de frumusețea vocii lui ca de o vrajă.

Cu coada ochiului îl văd pe Khawf cu mâinile încrucişate pe piept. Vede că-l văd şi-mi face cu ochiul.

Îi răspund cu o grimasă.

— Durează mai mult decât credeam, îi spun lui Kenan.

Opreşte înregistrarea şi se apleacă să mă audă mai bine.

— Când ar trebui să fugim să ne salvăm viața? Cât mai e până vin?

— Suntem sub jurisdicția Armatei Siriene Libere. Dacă vin militarii, vor ataca mai întâi soldații ASL şi, crede-mă, vom şti dacă se va întâmpla asta.

Încuviințez, dar auzul mi se încordează pe frecvențele de moarte ale avioanelor. Nu mă pot minți pe mine însămi, pretinzând c-aş fi sigură că voi reuşi să prind răsăritul de mâine.

Îmi duc mâna la gât, simțind cum muşchii mi se contractă când înghit. Gestul mă face să mă simt vie şi mai conştientă de ceea ce mă înconjoară. Aş putea auzi aripile unui fluture dac-aş vrea.

— Eşti bine?

Vocea lui Kenan ricoşează din toate părțile, ca ecoul. Dau din cap că da. Din fericire, nu insistă asupra întrebării.

— Îmi dă un sentiment înălțător, spun, ca să n-apuce să priceapă că mint şi să se îngrijoreze. Sincer, nu mă aşteptam să-mi dea aşa mult curaj.

— Da, de fiecare dată când postez un clip de la proteste pe YouTube şi citesc comentariile, simt că sunt parte dintr-o schimbare uriaşă. Nu sunt cine ştie ce politician important, niciun activist, nimic. Dacă mor, probabil n-o să bage nimeni de seamă. N-aş fi decât un număr, şi, cu toate astea, e ca şi cum aş reuşi să remodelez gândurile oamenilor făcându-i să vadă adevărul. Mi-e suficientă şi o singură vizualizare. Înțelegi ce vreau să spun?

Îmi aruncă o privire timidă.

— Înțeleg, zâmbesc. De fiecare dată când cos o rană, uşurând durerea cuiva, chiar dacă pentru scurt timp, simt că am făcut ceva. Că oamenii ăştia *nu sunt* numere. Că au o viață şi oameni pe care-i iubesc şi că, *poate,* îi ajut să urmeze calea cea bună. Cel mai mult oamenii se tem că vor fi uitați. O frică irațională, nu-i aşa?

Se scarpină pe ceafă şi zâmbeşte cu jumătate de gură într-un fel care ar putea inspira cărți şi îmi dă fiori în acelaşi timp. Când privirea îi alunecă pe mâinile mele pline de cicatrici, nu le mai ascund sub mâneci. Nu m-am mai gândit la ele de săptămâni întregi, înainte le uram pentru că-mi aminteau continuu de ceea ce am pierdut, dar acum sunt dovada puterii mele.

Trag adânc aer în piept, fericită că nu miroase a sânge. O briză purificatoare trece peste noi, iar eu reuşesc să întrevăd o clipă lumea pe care o văd ochii lui Kenan. O văd şi îmi place. Cu adevărat. Dar e ca dragostea pentru ocean. Ape albăstrui strălucitoare şi imprevizibile care se pot transforma într-o clipită din încântare în oroare.

— Cred că... încep să spun, dar nu mai am ocazia să-mi închei propoziția.

Simt avertizarea înainte ca urechile mele să înregistreze zgomotul. Moartea are un ton aparte.

— Trebuie să... încerc din nou, dar nu reuşesc să-mi găsesc cuvintele.

24

Mai întâi cade o bombă la două cvartale de noi, iar pământul se zguduie şi se destramă.

Aproape simultan, cântecele încetează, ca şi cum cineva ar fi oprit un televizor. Se instalează panica.

Apoi, încep să mi se deruleze prin fața ochilor amintiri, în timp ce corpul meu refuză să creadă că retrăiesc anul trecut. Chiar dacă mă aşteptam, trupului meu nu-i pasă.

Scutur din cap puternic. Nu trebuie să rămân blocată, altfel o să mor. Dacă ezit, îmi semnez sentința la moarte.

— Trebuie să ieşim de-aici acum! îl aud pe Kenan strigând, iar prin fața mea trec atât de multe forme încât încep să-şi piardă conturul.

O mână mă prinde de braț şi mă trage în direcția opusă celei în care a căzut bomba. Mă-mpiedic alergând în urma lui Kenan, rugându-mă să nu-mi dea drumul. Un roi de corpuri trece pe lângă noi, încercând, din grabă, să ne despartă, dar Kenan nu-mi dă drumul. Încerc din toate puterile să nu mă-mpiedic, şocul se transformă în disperare.

— Salama!

Vocea lui Kenan se ridică deasupra vacarmului. Nu-şi poate întoarce capul spre mine, altfel riscăm să ne împiedicăm amândoi.

— Nu te opri! îi strig înainte s-apuce s-o facă.

— Trebuie să ies de aici, strigă întruna un bărbat, mişcându-se contra curentului. *Vă rog,* trebuie să plec. Bomba a căzut pe casa mea!

Continui să merg înainte, în ciuda isteriei care mă sufocă. Mai cade una, luminând cerul. Mai aproape de data asta.

Urletele sfâşie noaptea, făcându-mi genunchii să cedeze.

— *Salama!*

Mâna lui Kenan mă strânge de încheietură şi se opreşte în mijlocul tumultului de oameni să mă ajute să mă ridic. Mulțimea se curbează în jurul nostru, în fugă. Kenan mă apucă de umeri şi mă ridică. Mă priveşte direct în ochi, să-mi dea curajul lui.

— Salama, spune el ciudat de calm. Nu te panica şi, nu da drumul mâinii mele.

Încuviințez. Mâna lui alunecă într-a mea şi ne luăm din nou la întrecere cu mulțimea. Aud focuri de armă; cade o altă bombă. Cred că s-a încins confruntarea directă cu Armata Siriană Liberă. Kenan virează la dreapta, despărțindu-ne de mulțime, şi se strecoară pe străduțe laterale. Strigătele nu se opresc şi ele nu provin doar de la protestul de-acum. Clădirile s-au prăbuşit peste copiii adormiți şi mamele plâng disperate după cineva care să le ajute să-şi scoată pruncii de sub dărâmături. Mă sfâşie vinovăția că nu mă întorc să ajut, dar ştiu că aş fi ca moartă dacă aş face-o.

Ştiu unde ne aflăm. Layla e destul de departe de aici, dar mai e un loc unde putem găsi refugiu.

— Stai! strig şi Kenan se opreşte un moment.

Trec în fața lui, îl apuc de cealaltă mână şi o iau la fugă.

— Ştiu unde să mergem.

— Unde? strigă el pe deasupra tumultului.

— Acasă la mine, unde locuiam înainte.

— Trebuie să alergăm mai repede. E posibil ca ASL să fi pierdut teren aici.

— Puşcaşi. Simt un gol în stomac. Sau militari. Privesc în urma mea. Trebuie să scapi de telefon.

Ferească Dumnezeu dacă suntem prinşi şi-i găsesc filmarea. L-ar jupui de viu.

Simt cum mâna i se mişcă într-a mea. Paşii ne răsună pe trotuarul distrus.

— Nu pot s-o fac.

— Dar...

— Nu-ți face griji. Dacă ne prind, n-o să-i las să-ți facă rău.

Înghit replica pe care i-aş da-o. Spune asta doar ca să se simtă el mai bine. În ochii răului nu există inocenți. Din fericire, nu întâlnim pe nimeni pe străzi, dar simt că se apropie bombele. Îl trag mai repede după mine, plămânii îmi

protestează. Fiecare respirație se simte ca o gură de foc. Îmi muşc buza ca să revin cu picioarele pe pământ şi-alerg şi mai tare.

Oamenii au început să se reverse din clădiri, cu ochii mari de frică. Nu că afară ar fi în siguranță, dar nu au unde să se ducă. Aud copii plângând, aud rugăciuni de îndurare. Un bărbat duce un copil mic în brațe, în timp ce soția sa se grăbeşte să iasă cu ei. Se despart să ne lase să trecem, dar nu mă uit înapoi să văd ce fac. Mă rog să-şi dea seama că trebuie să fugă.

— *Te rog,* Doamne, salvează-ne! zic în şoaptă.

Cade o bombă mai aproape; suflul exploziei aduce numai cioburi de sticlă care ne zgârie hainele şi pielea în timp ce alergăm. Înțeapă suficient de tare cât să ne facă să exclamăm printre dinți, dar noi am înfruntat dureri mai mari.

Bomba a aruncat în aer un cartier unde obişnuiam să merg să mănânc cataif. Mă împiedic din nou, tuşind din cauza prafului şi a molozului, dar mă ridică mâinile puternice şi fenne ale lui Kenan. Îl trag din nou să fugim, încerc să nu mă gândesc la oamenii care acum cincisprezece minute încă mai respirau. Că cincisprezece minute pot face diferența dintre viață şi moarte. Îndepărtez din urechi plânsetul unui bebeluş, ştiu că e doar produsul imaginației mele.

Suntem, în sfârşit, suficient de departe cât să putem încetini să ne tragem sufletul. Reticentă, îi dau drumul lui Kenan, iar el îşi reglează pasul după al meu. Respirăm gâfâit şi coastele ne trosnesc, în vreme ce sângele anemic care ne curge prin vene se străduieşte să ne furnizeze oxigen. Tremur şi transpir în acelaşi timp, şi încerc să mă concentrez să-mi calmez respirația.

Kenan nu spune nimic şi nici eu nu găsesc vreo alinare în a vorbi. Auzim bombele în depărtare şi fiecare dintre ele îmi

lasă un crater nou în inimă. Nu vreau să văd expresia de pe chipul lui. Nu vreau să ştiu dacă e de tristeţe, furie sau disperare. Orice ar fi, ori mă va speria, ori mă va distruge, iar eu nu vreau nici una, nici alta. Îşi ţine spatele încovoiat şi, cu fiecare strigăt care ajunge la noi, se contractă şi mai tare.

Mergem prin cartierul unde locuiam înainte, unde, cu veacuri în urmă, era blocul de apartamente în care am stat. Magazinele locale îngrămădite unele lângă altele sunt decolorate, iar firmele sunt aproape imposibil de citit. Nu mai e nimeni aici care să încerce să-şi salveze afacerea de familie. Niciun suflet nu se plimbă pe străzi, iar asta îmi dă fiori în tot corpul. Locul este bântuit de fantomele celor care au trăit aici, care strigă după dreptatea care nu le-a fost dată. Magazinele au fost jefuite, echipamentele aruncate la-ntâmplare, ferestrele sparte. Farmacia unde am făcut practică a fost golită până la ultima pastilă.

Clădirea în care am locuit se află imediat la dreapta, după următorul colţ; cu cât ne apropiem mai mult, cu atât inima îmi bate mai tare.

Nu am mai fost aici din iulie.

Locul acesta poartă urmele paşilor mei. Fetiţa de zece ani care am fost trece pe lângă mine chicotind, coborând din autobuzul şcolii cu prietenii ei, alergând spre casă, cu rucsacul legănându-se la fiecare pas. Apoi eu, la cincisprezece ani, împiedicându-mă, cu ochii în cartea pe care o citesc, ajungând târziu ca întotdeauna la sesiunile de studiu. Salama, în vârstă de 17 ani, merge de mână cu Layla, Shahed şi Rawan. Încântaţi de cumpărăturile de azi, fiecare în mână cu o shaorma delicioasă de la restaurantul aflat la câţiva metri distanţă. Prin faţa ochilor îmi trec cu rapiditate toate vieţile mele de dinainte. Văd lumina reflectându-se pe chipul meu plin de speranţă şi sănătos. Îmi văd paşii încrezători şi ochii limpezi. Întreaga stradă

prinde viață, florile de pe marginea trotuarului își deschid coroana, vânzătorii își laudă marfa și petalele de iris dansează în vânt, purtând arome de mâncare de la restaurante.

— *Salama!*

O voce străbate până la mine, smulgându-mă din visare.

Clipesc când halucinațiile sunt înlocuite de întuneric și inspir adânc.

— Salama, spune din nou Kenan. Mă întorc spre el. Te simți bine?

Este îngrijorat; funinginea îi acoperă hainele. Are tăieturi pe brațe și pe față. Pare agitat, aruncă priviri în jur, căutând să vadă la ce mă uitam.

— Da, spun, iar vocea mi se-neacă. Îmi dreg glasul și mai încerc o dată.

— Sunt bine. Doar copleșită să fiu aici. Din nou acasă.

Kenan ezită și-apoi îmi zâmbește înțelegător.

— Nici nu-mi pot imagina prin ce treci.

Bineînțeles că își poate imagina, dar altruismul său învinge totul.

— Hai să mergem, îi spun și trec pe lângă el.

Îl simt pe Khawf mergând alături de mine și murmurând:

— În locul ăsta sunt impregnate toate traumele tale, înțelegi de ce trebuie să pleci, Salama?

Dau repede din cap, ascunzându-mi cu grijă lacrimile, în timp ce încerc să nu mă gândesc că la doar câțiva pași de aici se află locul unde zăcea mutilat trupul mamei mele.

25

Văd în față ruinele clădirii în care locuiam și nu-mi scapă ironia situației: mă refugiez în locul care a ucis-o pe mama. Încerc să nu mă împiedic de bucățile de moloz și de bolovanii împrăștiați peste tot. Sunt nevoită să calc pe

mobila distrusă şi pe amintirile oamenilor care au locuit aici, împreună cu mine. Nu există nici măcar un locşor pe care să-mi pun piciorul în siguranță.

— Aici.

Arăt spre vârful unei grămezi de beton şi cărămidă. Kenan se caţără, iar eu îl urmez, simțind cum marginile ascuțite ale pietrelor îmi înțeapă talpa adidaşilor. Ignor durerea să ajung la el, încercând să nu mă tai în cioburile răspândite peste tot. Jos, ascunsă vederii, este ascunzătoarea noastră. O acoperă un dulap imens. E ca ochiul furtunii, centrul care supraviețuieşte catastrofei. Ca şi cum întreaga clădire, cu amintirile generațiilor care au trăit cândva în ea, a decis să ne facă un cămin în această seară.

Sărim, aterizând cu o bufnitură.

Luna străluceşte, ceea ce-i o binecuvântare, ne ajută să vedem unde să ne aşezăm fără să ne lovim de margini. Kenan mătură puțin pământul cu piciorul şi se aşază, sprijinindu-se de un perete dărâmat, cu respirația tăiată. Îmi vine să-mi dau palme. M-am lăsat atât de absorbită de problemele mele, că nu m-am oprit nici măcar un moment să mă gândesc la cum se simte el. Are fruntea acoperită de sudoare şi îşi sprijină capul de piatră, cu ochii închişi.

— Hei, spun eu timid. Eşti bine?

Se şterge cu mâna pe față şi reuşeşte să găsească puterea să-mi zâmbească, deşi nu la fel de luminos ca de obicei.

— Da, murmură el. Nu-ți face griji. Îmi trag sufletul.

Mă apropii de el.

— Îmi dai telefonul, te rog?

Încuviințează, înmânându-mi-l. Pornesc lanterna şi-i luminez fața.

— Ce faci? întreabă.

— Mă asigur că eşti bine.

Dă din cap şi priveşte direct în lumină. Pupilele i se contractă, ceea ce îmi spune că în creierul său celulele nu mor.

— Pare totul în regulă, spun, după câteva secunde.

Privirea îmi alunecă de la ochi la buzele lui, apoi repede înapoi. Kenan face acelaşi lucru, deşi privirea lui îmi întârzie pe buze mai mult, făcându-mi inima să-mi bubuie în piept.

Salama, nu vreau să ne...

Mă-ntreb cum s-ar fi încheiat propoziția asta.

Se foieşte niţel, ridicând mâna. Stă la doar câțiva centimetri de obrazul meu când mă las să cad alături de el.

— Scuze, şopteşte el. N-am vrut să...

— Nu-i nimic, şoptesc şi eu, dându-i telefonul. Mă mut să mă aşez în partea cealaltă, lângă el.

Kenan îşi sprijină la loc capul pe placa de beton. Mă masez pe gât privind în sus, la cer. Dacă nu ne-am afla într-o situație atât de periculoasă, locul ăsta ar putea fi frumos. Întunericul se întinde în fața noastră, iar luna îşi aruncă strălucirea argintie, estompând lumina stelelor care-i stau alături. E acelaşi cer pe care îl văd şi alți oameni în țările lor. Dar în timp ce noi îl privim de aici, din ascunziş, fără să ştim dacă următoarea noastră respirație va fi şi ultima, alții dorm în siguranță în paturile lor, urându-i lunii noapte bună.

Khawf iese din umbră. Surâde.

— Doar mă uit. Îşi duce degetele la buze mimând un lacăt care se încuie şi se sprijină de perete. Deşi tăcerea e plictisitoare.

Inspir adânc şi mă-ntorc spre Kenan.

— Vreau să cred că a meritat, spun. Revoluția, vreau să zic. Dar sunt speriată.

— Eu cred că a meritat, răspunde Kenan zâmbind cu blândețe. De-a lungul istoriei s-au prăbuşit imperii. Se

ridică, se construiesc şi-apoi se prăbuşesc. Nimic nu este etern. Nici măcar durerea noastră.

— Ăsta da optimism, şoptesc.

Îşi mută privirea, cu o expresie timidă.

— Deci... încă mai publici clipuri pe YouTube?

— Da. Deschide telefonul şi o lumină aspră îi luminează jumătate de faţă.

— Credeam... încep cu precauţie. Credeam că acum, că ai decis să pleci, o să joci un pic mai sigur, că poate nu mai înregistrezi protestele.

Khawf se strâmbă.

— Direct la subiect, eh, Salama?

Kenan lasă jos telefonul şi se uită la mine.

— Poftim?

— Vreau să zic...

— Salama, şi-aşa am decis să plec. Îmi permiţi să am şi eu parte de ceva care să mă facă să mă simt mai puţin vinovat între timp?

— Nu, dacă rişti şi mai mult să fii arestat.

— De ce nu mă susţii măcar acum? întreabă, exasperat.

— Pentru că nu e vorba doar despre tine. Îi bagi şi pe fraţii tăi în aceeaşi oală. Comportamentul tău este egoist.

— Nu cred că e treaba ta. Vocea îi devine din ce în ce mai rece.

— Noroc că de-acum trăim într-o ţară liberă, nu? Pot să spun ce naiba vreau! explodez eu.

Mormăie, aruncându-mi priviri iritate.

— Şi ţie ce-ţi pasă? Asta e viaţa mea, familia mea, treaba mea, Salama. De ce nu apreciezi faptul că-ncerc să fac şi eu ceva, chiar dacă nu e mult?

Îl privesc lung. Fiori reci îmi trec pe spate ca valurile.

— Viaţa ta, repet încet şi îmi vine să-l strâng de gât. *Viaţa ta?*

Mă ridic în picioare, mâinile îmi tremură. Le strâng în pumn şi mi le duc la piept. Şocul se transformă într-un talaz de frustrare. M-am *săturat* Toate persoanele pe care le iubesc ori au murit, ori sunt torturate, ori pe cale de a fi una sau cealaltă.

— Salama... începe el prudent.

Îmi vine să râd.

— *Viața.* Ta.

Îmi trec o mână grea peste față, păşind în cerc, dând voie cuvintelor să mi se nască în piept, apoi mă-ntorc spre el.

— Cum *îndrăzneşti?!* murmur, tremurând de furie. Tu *chiar* ai de gând să stai acolo şi să te prefaci că pe mine nu m-ar afecta dacă ți se întâmplă ceva?!

Buzele i se desfac.

— Militarii n-au cum să facă legătura între acțiunile mele şi ti...

Îmi scapă un hohot scurt.

— *De asta* crezi tu că-mi pasă?

Pare buimăcit, speriat chiar.

— Nu *poți* să faci asta.

Cuvintele îmi ies din gură ca apa care rupe un baraj, rostogolindu-se unul peste celălalt.

— Nu mai poți să faci filmări la proteste pentru că, jur pe Dumnezeu, Kenan, dacă eşti arestat... dacă mori, n-o să te iert *niciodată.*

Ochii'i se umplu de lacrimi.

— Nu spune asta.

Cad în genunchi în fața lui. Respir gâfâit, disperarea îmi sugrumă plămânii.

— N-o să te iert, Kenan. Nu poți să intri în viața mea să-mi arăți culorile, să-mi vorbeşti despre visurile tale, şi apoi să rişti totul când mai sunt şase zile până la plecare!

— Pentru că aş putea fi arestat?

Vocea i se frânge.

— Pentru că m-ai făcut să mă îndrăgostesc de tine! răspund eu, cu inima bătând tare.

Ochii mă ard, lacrimi îmi coboară pe obraji. Kenan plânge şi el, copleşit, lacrimile îi picură din barbă, şi le acoperă cu braţul, buza de jos îi tremură.

Refuz să privesc în altă parte, să primesc de la el un alt răspuns decât cel pe care vreau să-l aud.

— Nu poţi să-mi faci asta, şoptesc. Inima mea n-ar suporta.

Îşi lasă braţele să cadă, ochii îi strălucesc.

— Şi eu te iubesc.

O spune tandru, abia şoptit, dar eu nu mai aud altceva. Chiar dacă oraşul ar fi străbătut de un uragan, tot doar pe el l-aş auzi. Fiecare muşchi încordat, fiecare celulă nervoasă din mine se relaxează şi mă afund mai adânc în pământ, simţind cum mă împung firele mici de iarbă.

— Atunci nu-mi face asta, insist. *Te rog.* Fă-o pentru mine.

Aş vrea să mă întind spre el, să-l cuprind în braţe, dar n-o fac. Degetul meu nu poartă un inel, nu suntem promişi unul celuilalt.

Nici el nu vine să mă îmbrăţişeze, deşi îi stă întipărit pe chip că şi-o doreşte din tot sufletul. Dar se apropie atât de mult, că între noi nu mai rămâne spaţiu nici pentru o floare să cadă.

— Salama, spune cu răsuflarea întretăiată, iar inima-mi se adună, apoi se-mpiedică iar.

Arată a magie sub lumina argintie a lunii, magie sporită de bunătatea, de frumuseţea sufletului său. Nu merită cruzimea pe care lumea asta i-o oferă.

— Nu mai fac filmări, îmi duc mâna la gură, ştergându-mi lacrimile de uşurare.

— Mulţumesc.

Surâde.

— Nu plânge.

— Şi tu plângi!

Îi scapă un hohot de râs. Reuşesc să zâmbesc şi eu, simţind muşchii înţepeniţi ai feţei cum se întind. Dar momentul trece repede când mă uit spre Khawf să văd dacă se ţine de promisiune. Pare amuzat.

— Ei bine, se pare că a funcţionat, chicoteşte.

Privirea lui Kenan se pleacă spre degetele mele fără astâmpăr.

— Salama, pot să te întreb ceva?

Mă-ncrunt, cuprinsă de nelinişte.

— Desigur.

— Am observat că uneori eşti agitată, începe el încet. Priveşti mereu în jur, ca şi cum ai căuta pe cineva. Şi, ăăă, mai e şi ce s-a-ntâmplat mai devreme. Te simţi... bine?

Şi uite-aşa...

Dar ştiam că la un moment dat se va întâmpla. Îmi muşc limba şi de data asta Khawf râde.

— O să-i spui, Salama? zice. Sau ţi-e teamă că n-o să te mai iubească?

Mă cutremur, simţind cum o greutate insurmontabilă îmi apasă coastele, deformându-le. Simt un gol în stomac de frământare. Cum să-i spun eu despre Khawf? îmi doresc s-o fac. Am început să mi-o doresc încă pe atunci, când m-a dus să văd apusul. E ca o şoaptă la ureche.

Îmi fixez privirea pe cicatricile de pe mâini, trasând liniile argintii.

— Salama? spune Kenan. Fiecare silabă e învăluită în îngrijorare.

Ridic ochii la el încercând să respir normal. Nu mi-e ruşine de cine sunt, nici de greutăţile prin care am trecut. Khawf este o parte din viaţa mea care în aceste ultime luni m-a făcut să devin persoana care sunt. Nu neg că mă tem să nu-l pun pe fugă pe Kenan dacă îi spun, ar fi ca un pumn în

stomac pentru mine. Dar dacă vrem să trăim cu adevărat versiunea noastră de viață împreună, nu vreau să începem cu o minciună.

— Eu, ăăă... încep, dregându-mi apoi glasul. Nu. Nu sunt bine.

— Ce vrei să spui? spune pe un ton speriat. Speriat pentru mine.

Mă sprijin cu spatele de beton, întinzând mâna după o plantă care a crescut printre crăpăturile din ciment şi înfăşurându-mi-o pe deget. Rostesc cuvintele pe nerăsuflate, ca şi cum aş smulge un bandaj de pe rană, expunându-mi secretul.

— Din iulie anul trecut am... viziuni. Halucinații, bănuiesc.

Mă opresc, fixând frunzele fragede ale plantei, dar tot ce aud este Khawf bătând din palme. Pare impresionat, ochii parcă îi sclipesc de mândrie.

Mă uit printre gene spre Kenan, surprinzând expresia uimită de pe chipul lui.

— Viziuni? întreabă, privind la doar câțiva paşi de direcția unde se află Khawf. Adică vezi lucruri care nu...

Se-mpotmoleşte.

— *Care* nu există, termin eu în locul lui. Cel mai adesea văd o persoană.

Khawf se-ndreaptă din spinare, scuturându-şi praful de pe costum.

— Oh, nu pot să cred, vrei să faci prezentările?

Îl ignor pe Khawf şi continui.

— Pe Khawf. E cu mine de când a murit mama. În ziua aceea am căzut rău şi m-am lovit la cap, nu ştiu, poate e vorba de o leziune cerebrală combinată cu tulburare posttraumatică, o fi afectat relația dintre lobul frontal al creierului meu şi cortexul somatosenzorial, dar nu pot fi sigură până nu fac nişte analize.

Kenan pare bulversat.

— Khawf?

Încuviințez, aruncând planta. Încerc să mențin un ton calm.

— Îmi arată amintiri. Amintirile mele. Regretele mele. Evit să-i spun că apoi rămân traumatizată. Nu trebuie să ştie toate detaliile. Trag aer în piept... Am învățat să conviețuiesc cu el. Expir. Iar acum ştii şi tu.

Îmi strâng genunchii la piept îngropându-mi capul între brațe, să nu-mi vadă ochii înlăcrimați. Inima-mi tremură în aşteptarea reacției lui. Mie mi-a luat multă vreme să-l accept pe Khawf şi habar n-am dacă şi Kenan se va împăca cu gândul. Dacă mă va vedea pe mine, aşa cum sunt, şi nu persoana bântuită de propriile greşeli.

Kenan tace îndelung, iar eu îl las să o facă. Trebuie să descâlcească ceea ce a aflat, să înțeleagă ce înseamnă asta pentru el. Pentru mine. Pentru noi.

— Salama, uită-te la mine, mă-ndeamnă Kenan apoi cu blândețe.

Fără tragere de inimă, îl privesc printre cutele mânecilor.

— Nu plec nicăieri, surâde el. Tu eşti Sheeta a mea.

Inima mi se umple de bucurie şi mă simt stupid, dar tot o spun:

— Tu eşti Pazu al meu.

Kenan îşi mută privirea, o umbră îi cade pe obraji şi-şi apasă mâna pe frunte. Apoi se răsuceşte spre mine. Pare emoționat, dar într-un mod diferit.

— Salama, vreau să fac asta cum se cuvine. Chiar dacă familiile noastre nu sunt aici să se fâțâie pe lângă noi, să ne supravegheze la întâlniri şi să ne spună ce avem voie şi ce nu. Chiar dacă îl vezi pe Khawf. Şi nu vreau s-aştept s-ajungem în München. Nu vreau s-o fac pe o barcă. Vreau s-o fac *aici.* La tine acasă.

Simt că mă cuprinde febra.

— Să faci ce? mă bâlbâi eu.

Înghite cu greutate, băgându-şi o mână în buzunar. Când deschide pumnul, văd un inel strălucind în palma lui.

— Vreau să mă căsătoresc cu tine. Dacă accepți.

— *Poftim?* explodează Khawf.

— *Poftim?* exclam eu, cu respirația tăiată.

Kenan se luptă să nu rânjească la mine.

— Poftim adică da sau poftim adică nu?

Rămân cu gura căscată.

— Eu... eu nu mi-am imaginat că ai putea face asta aici!

— Asta? Adică să-ți cer mâna în ziua în care aniversăm un an de revoluție? Ochii îi sclipesc. Plănuiesc de o săptămână totul.

— Eşti incredibil, suspin, punându-mi palmele pe obraji.

— Mă gândeam eu că vei spune ceva de genul ăsta, spune Kenan muşcându-şi buza. Salama, eu şi cu tine ne trăim viața în secunde. Poate vom supraviețui şi vom ajunge cu barca în Siracuza. Poate ne vom stabili în München. Poate o să învățăm să vorbim limba germană, o să ne zugrăvim apartamentul în culori vibrante cum nu am mai văzut în Homs de mult vreme şi-o să ne construim o viață laolaltă. Una *neînchipuit de frumoasă.* Tu ai deveni farmacistă şi spitalele se vor bate să te angajeze, iar eu aş desena poveştile noastre. Şi ne-am trăi aventurile noastre. Ruşinat, îşi mută privirea, împleticindu-se în cuvinte. Am scrie o carte. Împreună. Dar... în aceeaşi măsură e posibil să nu mai supraviețuim alte şase zile. Am putea sfârşi îngropați aici. Ni se poate întâmpla orice, şi eu nu mai vreau să aştept. Nimeni nu ştie ce aduce ziua de mâine. Dar *eu* ştiu ce simt. Şi ce simți *tu.* Haide să ne găsim fericirea aici, în Homs. Hai să ne căsătorim la noi în țară. Hai să ne facem casă aici, înainte de a ne construi una altundeva.

Creează din cuvinte un întreg univers de *ce-ar fi dacă,* şi *cine ştie* şi *poate,* care mi se par dintr-odată posibile. Şi-mi

doresc atât de mult acest univers încât îl simt cum mă arde pe dinăuntru.

Ridică inelul cu privirea nesigură şi obrajii roşii, apoi mă întreabă:

— Salama, vrei să fii soția mea?

Mă holbez la el. În orice altă situație din viața mea aş cântări fiecare detaliu înainte de a lua o decizie. Dar asta? Asta e la fel de simplă ca respiratul. Şi se simte aşa cum cred că se simte pacea.

Dar şi respiratul poate fi uneori dureros, şi dacă spun da, Kenan şi frații lui vor fi parte din inima mea pentru totdeauna.

Va deveni real.

Privesc îndelung inelul şi-mi dau seama că nu-mi pasă de incertitudinile pe care ni le rezervă viitorul. Tot ce ştiu este că-l iubesc şi că el a fost bucuria mea în întunericul acesta care ne înconjoară. M-a făcut să-mi doresc să trăiesc, deşi mă înconjoară moartea.

Răspunsul îmi iese natural de pe buze.

— Da, murmur, ştergându-mi lacrimile şi simțind că inima îmi străluceşte. *Da.*

26

Razele de soare mă mângâie pe față, trezindu-mă brusc, şi-mi ia câteva secunde să-mi dau seama că nu sunt acasă. O pasăre zboară deasupra mea, străbătând cerul albastru deschis. O urmăresc cu privirea.

De fapt, sunt acasă.

Lângă mine, Kenan se întinde în somn. Stau şi mă uit la el. Pieptul i se ridică şi coboară uniform, liniştindu-mă. Se strâmbă şi eu sper că e de la aşternutul nemilos, nu de la vreun coşmar. Are părul mai lung decât atunci când l-am

cunoscut şi obrazul neras. Mă-ntreb ce-aş simți dacă i-aş trece degetele prin păr.

Sistemul nervos îmi sclipeşte ca artificiile când îmi amintesc de seara trecută. Scot inelul din buzunar şi-l ridic spre lumină, să-l admir. N-am vrut să-l port pe întuneric şi să nu pot vedea cum îmi străluceşte pe deget. Este din aur roz, cu o bandă de aur alb la mijloc, modelată perfect sub formă de mici diamante. Este minunat şi simplu şi exact ce-aş fi ales dacă m-aş fi dus eu la magazin.

— A fost al mamei mele, spune Kenan, făcându-mă să tresar.

Se ridică şi el. Are ochii luminoşi şi bujori matinali în obraji.

Dintr-odată simt inelul greu în palmă.

— Este atât de frumos, murmur. Eu... am rămas fără cuvinte.

El zâmbeşte trist.

— Nu trebuie să spui nimic.

Scutur din cap.

— Îmi pare foarte rău pentru părinții tăi. Mi-ar fi plăcut mult să... o pot cunoaşte mai bine pe mama ta.

Kenan îşi frământă mâinile.

— N-a înțeles niciodată de ce am decis să devin ilustrator în loc să studiez medicina, dar tot m-a susținut Şi mă cunoştea atât de bine, încă de pe atunci. Doar văzându-te la nunta fratelui tău a ştiut că suntem făcuți unul pentru celălalt.

Ochii îi strălucesc pentru o secundă, apoi scutură din cap.

— I-ar fi plăcut mult să ştie că îi porți inelul.

— Mă simt onorată să-l port.

Încerc să mi-l pun pe deget, sperând că se va potrivi. Dar nu este aşa. Degetele mele sunt numai piele şi os, inelul stă atârnat.

— Prea mare?

— Da...

Oftez, dar apoi îmi amintesc de lănțișor. Îl scot de sub guler.

— Am ăsta. Mi l-au dăruit părinții mei după terminarea liceului.

Kenan mijeşte ochii.

— Se potriveşte perfect cu inelul.

Trec inelul pe lanț. Străluceşte foarte frumos.

— Cum ți se pare?

— Încântător.

Dar nu la lănțișor se uită. Roşesc şi-l bag sub pulover. Kenan se scarpină la ceafă.

— Mai avem o săptămână şi ştiu c-am spus că vreau să ne căsătorim în Siria, dar nu te-am întrebat şi pe tine dacă...

— ... vreau? îl întrerup eu. Da, vreau ca asta să fie unul dintre ultimele lucruri pe care le fac în Siria. Ceva frumos.

Kenan străluceşte de încântare.

— Cum era vorba aceea? Nu sta pe gânduri când e vorba de bine?

Zâmbesc. Capul mi se-învârte nițel la gândul deciziei pe care am luat-o fără să mă gândesc de două ori, lăsându-mă condusă doar de sentimente.

— Hai să ne căsătorim azi.

El râde şi se ridică în picioare.

— Nu vrei să mergi mai întâi să vezi ce face Layla?

Țâşnesc în picioare.

— Oh, Doamne! Cred că e moartă de îngrijorare.

Kenan încuviințează.

— Hai să mergem.

Nu se aude nimic în afară de respirația noastră, ceea ce sper să însemne că în jurul ruinelor casei mele nu ne

aşteaptă nimic periculos. Dau să mă cațăr pe moloz, dar Kenan întinde mâna, oprindu-mă.

— Îmi permiți? spune el.

— Te rog, încuviințez eu. Kenan îşi ia avânt şi urcă pe ruine.

Cercetează din ochi într-o parte şi-n cealaltă, dispărând din raza mea vizuală. Apoi îl aud aruncându-se în picioare de partea cealaltă cu un mormăit de durere. Trec câteva minute de linişte întreruptă doar de ciripitul păsărelelor.

— În regulă, niciun pericol, strigă Kenan şi câteva secunde mai târziu sar alături de el.

La lumina zilei catastrofa e şi mai vizibilă: de la firele de fum care încă se mai ridică spre cer, până la linişstea de mormânt care a coborât peste tot locul. Cu o grimasă, ne punem în mişcare. Realitatea ne pătează bucuria.

Privesc înapoi spre casa unde locuiam pe vremuri şi inima mi se strânge. Mă-ntreb dacă mă voi mai întoarce sau dacă asta e ultima oară când o văd.

Când ajungem la locuința Layiei, Kenan insistă să aştepte afară.

— E dimineață şi probabil că ultimul lucru pe care l-ar vrea ea e să dea cu ochii de un străin. Oricum, trebuie să văd ce fac frații mei. Lama e în convalescență încă.

Îmi muşc buzele.

— O să fie bine, Salama, râde el. Azi ne căsătorim. *Mai bine* de atât nici nu se poate.

Îmi plec capul să-mi ascund roşeața din obraji.

— Da, ăăă... îi dau vestea Layiei şi apoi ne ocupăm de restul.

Îmi face cu ochiul.

— Ne vedem la spital?

Încuviințez, apoi îmi vine o idee.

— De ce nu îi aduci pe Yusuf şi pe Lama? Vreau să zic, dacă Lama vrea. În plus, i-ar putea distrage atenția lui

Yusuf de la... de la totul. Sunt sigură că şi-ar dori să fie prezenți.

Kenan îmi zâmbeşte cu atâta căldură încât o simt din cap până-n picioare.

— Da, spune blând. O să-i întreb.

Deschid uşa cu un clic şi o închid în urma mea. Pe Layla o găsesc în hol, pe jos, cu picioarele întinse în fața ei şi burta înainte. Capul îi cade într-o parte, pleoapele îi sunt închise.

Mă las pe vine lângă ea.

— Layla, şoptesc şi ea tresare.

— Ce... spune amețită, clipind repede să se dezmeticească, apoi mă fixează cu privirea. Salama! Oh, alhamdulillah!

O iau repede în brațe, inspirând parfumul ei de margarete.

— Ce s-a-ntâmplat ieri? întreabă ea.

— Îți spun, dar să nu mă întrerupi până nu termin, de acord?

Expresia îi devine iscoditoare şi observ că arată cam obosită.

— Bine.

Îi povestesc totul, de-a fir a păr. Nu scoate un sunet, dar cum termin, mă apucă de brațe exclamând:

— Dumnezeule!

Îi arăt inelul şi chițăie de bucurie.

— *Când?* întreabă cu respirația tăiată. Nu mai pot să mă abțin să nu zâmbesc cu toți dinții.

— Acum.

Se lasă pe spate repetând continuu *Dumnezeule!,* apoi face o pauză şi adaugă:

— Ți-am zis eu că cineva o să mi te fure!

Râd amuzată.

— Vei rămâne întotdeauna pe primul loc pentru mine.

Chicoteşte, dar parcă nu la fel de plină de viață ca de obicei.

— Bine. Ai binecuvântarea mea. Cine va oficia?

Îmi fac de lucru cu hijabul.

— Mă gândeam la doctorul Ziad. La spital. Aşa avem şi martori.

Layla oftează.

— Perfect.

Trag aer în piept.

— Mă gândeam să-i spun lui Kenan să se mute aici cu frații lui. Ce zici? N-aş vrea, ăăă... să stea aşa departe de mine.

Layla străluceşte de bucurie.

— Desigur! E mai bine să stăm împreună cu toții până plecăm.

Respir uşurată, simțind cum mi se ia o greutate de pe suflet.

— Păi atunci, ştii că vreau să fii prezentă şi tu. Poți veni?

Râde încet, mângâindu-se pe burta de gravidă.

— Ce n-aş da! Dar micuța Salama îmi dă bătăi de cap. Mă simt cam obosită.

Îi pun palma pe frunte. Nu e foarte caldă.

— Sunt bine, spune. Doar ostenită.

— Normal că eşti ostenită. Ai dormit pe hol! o cert eu, ajutând-o să se ridice să meargă pe canapea.

Se aşază comod sub pături, dar observă expresia dezamăgită de pe chipul meu.

— Salama, mi-aş dori mult să vin. Mă strânge de mână. Şi târâş dacă aş putea, dar nici asta nu mă simt în stare să fac acum.

Mă cuprinde vinovăția. Nu pot să fiu egoistă.

— Ştiu. E doar... nu mă gândeam că mă voi căsători şi că tu nu vei fi acolo. Mă simt ciudat

Layla face o grimasă.

— Aş putea să-l rog pe Kenan să amânăm până ajungem în Germania. Sau până mâine. Pentru mine n-ar fi o problemă.

Layla clatină din cap.

— Nu. Azi. Te măriți azi. Nu se ştie niciodată... Se opreşte. Nu-ți laşi deoparte fericirea pentru mine. În plus, oricum vom face o petrecere şi încă o ceremonie în Germania. Şi, bineînțeles, eu voi fi în centrul atenției, chiar dacă tu eşti mireasa.

Râd şi mă simt mai puțin tristă imaginându-mi ce frumos va fi. Cu plecarea aşa de aproape, toate visurile pe care mi le-am înăbuşit se trezesc la viață, crescând ca iedera printre crăpături. Eu şi Layla alegându-ne rochiile şi una asortată pentru micuța Salama, care va avea ochii mamei ei şi părul tatălui. Ținând-o pe ea în brațe îl voi simți pe Hamza mai aproape. Mânuța ei grăsuță apucându-mi strâns degetul mare, năsucul ei mic respirând un aer care nu este poluat cu fum şi moarte.

Iar timpul petrecut în Siria va fi doar un vis pe care l-a visat când era în pântece. Un vis care va exista doar în poveştile pe care i le vom spune mama ei şi eu. Până într-o bună zi, când se va putea întoarce aici, să planteze lămâi.

O vreme o masez pe Layla pe umeri. Sunt încordați sub mâinile mele şi o găleată cu apă înghețată[23] pentru visurile mele.

— Mulțumesc, spune ea cu ochii pe jumătate închişi. Fugi acum. Fugi! repetă când vede că nu mă mişc. Te aştept aici.

Îmi cuprinde mâinile în ale ei, privindu-mă printre gene.

---

[23] Conform simbolisticii viselor, găleata cu apă înghețată semnifică o serie de responsabilități pecare o persoană este nevoită să şi le asume, însoțite de o stare de nesiguranță (n. red.).

— Sunt atât de fericită pentru tine! Atât de mândră. La fel ar fi şi Hamza şi părinţii tăi. Uită-te la tine, cât de mult te-ai schimbat.

O mai strâng o dată înainte de a-mi lua halatul. Astăzi, el îmi va fi rochie de mireasă, dar în Germania o să am una adevărată. Şi Layla îmi va fi alături. Şi vom fi în siguranţă.

27

Kenan ajunge la spital şi fraţii lui sunt lângă el. Lama are ochii mari de uimire, în timp ce expresia lui Yusuf este una curioasă şi neumbrită de tristeţe, lăsându-mă să întrevăd cât de tânăr este, de fapt.

— Hei, spune Kenan, şi ochii i se iluminează când mă vede.

— Hei.

Zâmbesc, ameţită de bucurie.

— Hei, spune şi Lama, iar eu îmi desprind privirea de la Kenan ca să mă pot uita la fetiţa care stă lipită de piciorul lui.

Pare mai puternică, trăsăturile-i sunt mai pline de viaţă.

— Ce faci, Lama? întreb.

— Bine, răspunde ea, apoi ridică ochii la Kenan, care încuviinţează. Mulţumesc că mi-ai salvat viaţa.

Oh, ya albi. Inima mea.

Întind mâna şi ea o acceptă încet, apoi o iau şi-o strâng în braţe.

— Eu îţi mulţumesc că eşti puternică.

Roşeşte, ruşinată, şi se desprinde de mine, ascunzându-se în coapsa lui Kenan, care-şi muşcă buzele să nu râdă, cu ochii plini de steluţe, iar mie nu-mi vine să cred că mă simt atât de împăcată tocmai aici, la spital.

Privesc spre Yusuf, care ţine ochii lipiţi de podea, hotărât, se pare, să mă ignore.

— Pace, Yusuf, spun fluturând din mână la el.

Îmi aruncă o privire pe furiş, apoi se uită în altă parte, cu mâinile în buzunar şi fruntea încruntată.

Mă uit la Kenan. Mi-e să nu fi greşit cu ceva, dar el clatină din cap că nu.

— E doar un pic gelos, oftează el. Crede că situația se va schimba curând şi că o să mă furi de lângă el.

Apoi, cu voce tare, adaugă:

— Dar eu i-am spus că lucrurile se schimbă în bine şi că acum avem alți trei oameni în familie.

Yusuf ridică din umeri, evitând în continuare să mă privească. Kenan oftează iar.

— O să se obişnuiască.

— E în regulă. Curând vom deveni cei mai buni prieteni.

Îl aud pe doctorul Ziad vorbind cu un pacient undeva în partea dreaptă a salonului principal.

— Hai, ne căsătorim? zâmbeşte larg Kenan. Eu roşesc.

— N-am alte planuri pe ziua de azi, aşa că de ce nu? Ne-ndreptăm spre doctorul Ziad, care tocmai termină de discutat cu pacientul. Are părul ciufulit şi umerii căzuți de epuizare. Dar când se întoarce şi mă vede, zâmbeşte.

— Salama! spune el. Bună dimineața.

— Bună dimineața, domnule doctor, răspund privind spre Kenan, care arată intimidat, exact cum mă simt şi eu.

Doctorul Ziad se uită când la unul, când la celălalt.

— S-a întâmplat ceva?

Am palmele transpirate şi stomacul strâns de emoție.

— Da. Eu... domnule doctor, aş vrea să vă rog ceva. El îşi îndreaptă umerii.

— Sigur. Orice.

— Vreau să spun, ăăă... ce s-a-ntâmplat... mă bâlbâi şi Kenan preia frâiele.

— Am cerut-o pe Salama de soție și ne-ntrebam dacă ați putea oficia dumneavoastră ceremonia, spune cu voce limpede, deși are chipul și urechile roșii ca racul.

Doctorul Ziad se uită la noi, apoi izbucnește în hohote de râs pline de bucurie.

Mai multe capete se întorc spre noi și simt că iau foc de rușine.

— Eu... ăăă, eu... se bâlbâie și el, luat prin surprindere de fericire.

Nu l-am mai văzut niciodată pe doctorul Ziad așa. Se freacă la ochi și râde iară.

— E o veste minunată! Salama, când v-ați...?

Îmi fac de lucru cu capetele hijabului.

— E o poveste lungă, dar... ridic ochii la Kenan, era predestinat.

Kenan zâmbește.

— Vreți s-o faceți aici? Acum? întreabă doctorul Ziad.

Are un zâmbet larg ca o semilună.

Încuviințez.

— Da. Nu știm ce aduce clipa. Iar dumneavoastră ați fost ca un tată pentru mine.

Expresia epuizată dispare. Arată cu zece ani mai tânăr.

— Aș fi onorat să oficiez eu.

Nu pot să-mi controlez zâmbetul care-mi ridică colțurile buzelor. Zici că sunt într-un vis. Boboci de speranță îmi înfloresc încet în suflet, deschizându-și petalele în căutarea soarelui. Ce n-aș fi dat să fie și Layla aici, să mă țină de mână. Dar mă alină faptul că Lama și Yusuf pot participa, pot asista în acest spital și la altceva, nu doar la traume.

În jurul nostru începe să apară o mulțime de fețe palide și curioase să afle ce se petrece. Pacienții ne felicită, Kenan mulțumește înclinând din cap. În mod normal nu mi-ar plăcea să ne invadeze așa intimitatea, dar să vezi și altceva pe chipurile oamenilor, nu doar durere și suferință, merită.

Dincolo de mulțime îl observ pe Am. Priveşte şi judecă. Mă uit în altă parte.

Ne aflăm în fața doctorului Ziad, care şi-a luat o mină serioasă, începe cu un mic discurs despre puterea de a găsi fericirea în ciuda greutăților şi toată lumea ascultă în linişte. Apoi recităm la unison Al-Fatiha şi Kenan repetă jurămintele nupțiale după doctorul Ziad. Spun da cu o voce slabă.

Şi uite aşa, suntem căsătoriți.

M-am măritat îmbrăcată în halat, cu un pulover cu trei mărimi mai mare, hijabul acoperit de praf şi pete de murdărie pe blugi. Nu avem tort, nici haine de nuntă cum se cuvine, nici măcar haine curate. Dar nu contează. Am impresia că totul se întâmplă într-o clipită. Încerc să memorez fiecare cuvânt, fiecare gest, fiecare privire, dar mi-e greu să țin pasul. Kenan pare buimăcit, ca şi cum ar visa cu ochii deschişi. Ne privim timid.

Nimic nu-mi va strica acest moment. Este al meu, să mă bucur de el, să iubesc, să fiu fericită.

Toată lumea aplaudă, unii chiar chiuie. Chipul Lamei străluceşte ca o lună plină; țopăie, iar Yusuf îmi zâmbeşte din colțul gurii, de parcă nu s-ar mai putea abține.

Nour îşi face loc prin mulțime, mă prinde de mâini şi mă sărută pe obraji cu ochii luminați.

Încet, încet, mulțimea se răsfiră şi doctorul Ziad cheamă personalul la treabă, dar energia din spital nu mai e aceeaşi. Speranța pe care am cultivat-o cu atâta grijă nu mai are loc doar în inima mea.

— Nu e nimeni la mine în birou, îi spune doctorul Ziad lui Kenan cu voce joasă. Sunt sigur că aveți de vorbit în intimitate.

— M-mulțumesc, domnule doctor, mă bâlbâi ruşinată.

— Meriți toată fericirea din lume, Salama. Îmi zâmbeşte călduros, amintindu-mi de tatăl meu. Felicitări amândurora! Dumnezeu să vă binecuvânteze viețile cu multe bucurii.

Îi strânge mâna lui Kenan, apoi se grăbeşte la ale lui.

— Stau eu cu copiii un pic, spune Nour. Zâmbeşte către Lama şi Yusuf, iar Lama îi zâmbeşte la rândul ei.

Yusuf se trânteşte pe unul dintre scaunele de plastic, dar nu mai pare la fel de supărat ca atunci când au sosit.

Din fericire toată lumea e prea ocupată să ne vadă strecurându-ne în biroul doctorului Sad. Kenan închide uşa încet, ridicând în aer particule de praf.

Simt că mi-e prea cald de la pulover. *Trebuie să spun ceva? Unde mi-au dispărut brațele?* Mi le bălăngăn câteva secunde, dar e ciudat şi mă opresc.

— Salama, spune şi mă-ntorc încet spre el.

Face câțiva paşi spre mine şi, dintr-odată, stă mai aproape decât l-am simțit vreodată până acum.

Ridic ochii la el emoționată şi rămân surprinsă când observ că în expresia lui nu se citeşte nici urmă de tensiune. Văd pepitele castanii din ochii lui şi mă concentrez asupra lor, începând să le număr. Are părul ciufulit de azi-noapte şi de la toate dățile în care şi-a trecut mâinile prin el toată dimineața. Văd urma vagă a unei cicatrici pe sprânceana dreaptă şi mă-ntreb cum de nu am observat-o până acum.

Zici că-l văd pentru prima dată. Nu spune nimic, se limitează să-mi zâmbească tandru, şi, înainte să apuc să spun ceva, se apleacă, îşi strecoară brațele sub subțiorile mele şi mă trage aproape. Îmi țin respirația şi, după câteva momente de ezitare, îi cuprind umerii cu mâinile, îşi îngroapă capul în hijabul meu, strângându-mă în brațe. Nervii îmi vibrează, un milion de gânduri îmi trec prin minte, blocându-mi-o.

Apoi, brusc, ne cuprinde liniştea, toate gândurile, toate senzațiile se risipesc. Mă simt împăcată. Pot să respir din

nou, şi-l respir pe el. Miroase a Siria de altădată. Un strop de lămâi proaspăt culese din grădină, moloz şi pământ. Miroase a acasă. Murmură ceva ce nu înțeleg, cuvintele fiindu-i înăbuşite în materialul hijabului.

— Poftim? zic în şoaptă.

— Nimic, spune el puțin mai tare, cu vocea răguşită de lacrimi pe care parcă încearcă să şi le înghită.

Apoi, după câteva clipe, spune:

— Iartă-mă că nu ți-am putut oferi o nuntă cum se cuvine.

Mă dezlipesc de el privindu-l întrebător.

— Crezi că sunt supărată?

— Nu ştiu, spune stingherit, ținându-se cu o mână după ceafă. Ştiu că nu avem prea mult noroc în vremurile astea şi că nu pot avea grijă de amândoi. Dar jur că o voi face. Familia mea are nişte bani puşi deoparte, şi avem pământuri aici. Dar nu mă pot folosi de ele deocamdată. *La naiba,* ar fi trebuit să-ți fac ceva cadou. O rochie, poate. Ar fi trebuit să ai măcar rochia de mireasă. Îmi pare atât de...

Îl întrerup ridicându-mă pe vârfuri să-i cuprind obrajii în palme. Mă priveşte fix în ochi.

— Vreau o căsnicie. Nu o nuntă. Zâmbesc. În plus, aşa este *muuult* mai romantic.

— Serios? întreabă el nesigur.

— Oh, da! O nuntă în mijlocul unei revoluții. Nu ți se pare un început perfect de poveste?

Îmi zâmbeşte.

— Mi se pare un scenariu minunat.

— Întocmai. Sunt o farmacistă cu experiență, Kenan. Pot avea grijă eu de amândoi, tu vei sta acasă cu copiii şi vei desena, spun surâzând provocator.

— Ha-ha.

Mă las la loc pe călcâie, retrăgându-mi palmele înainte să înceapă să transpire.

— Ce-ai zice să... spun jucându-mă cu tivul halatului, vă mutați la noi?

Vreme de o secundă încetăm amândoi să respirăm.

— Este... la tine acasă aveți o gaură uriașă pe balcon și bănuiesc că nu e nici prea cald, explic.

Kenan râde și îmi ia mâinile, desenând cercuri cu degetele pe pielea mea.

— Este motivul adevărat?

Roșesc.

— Este unul din multele.

— Atunci, bine. Surâde. Îi duc acasă pe frații mei, facem bagajul și ne întâlnim când termini schimbul.

— Bine.

Făcând apel la tot curajul din mine, mă ridic pe vârfuri și-l sărut pe obraz. Kenan înlemnește, cu respirația tăiată. Bâlbâie un la revedere și pornește spre ușă, apoi se întoarce spre mine.

— Pe mai târziu.

— Pe mai târziu.

Khawf mă așteaptă în depozitul de medicamente și tresar speriată când îl văd.

— Nu te-așteptai să mă vezi într-o zi așa plină de bucurie? strâmbă din buze nemulțumit.

Închid ușa, oftând.

— Ce te mai supără de data asta? Este soțul meu, acum, sunt și mai motivată să plecăm împreună.

Khawf încuviințează.

— E adevărat, dar asta nu înseamnă că nu e periculos.

— La ce te referi?

Face un pas mai aproape.

— Dacă, Doamne ferește, Kenan sau frații lui sunt uciși, sau, mai rău, dacă este arestat? Tot ai mai pleca?

Groaza mi se strecoară în stomac.

— Se pot întâmpla multe în cinci zile, continuă Khawf, realist. Pe cine vei alege? Pe Layla sau pe Kenan? Ochii îi strălucesc. Sau pe tine însăți?

Îmi dreg glasul.

— Îmi părăsesc fratele. Sau ai uitat?

Se bate cu degetul pe bărbie.

— Corect. Dar dacă o nouă tragedie te va face să nu-ți mai ții promisiunea? Dacă te va face mai degrabă să vrei să mori decât să-ți asumi riscul şi să trăieşti?

— Nu, răspund.

Khawf se apropie de mine. Respirația lui e rece, dar ochii sunt plini de îngrijorare.

— Sper, pentru binele tău. Ar fi păcat să te îngrop aici.

28

Cuvintele lui Khawf nu-mi dau pace toată ziua. Inima mi-e îndoită, deşi încerc să mă agăț de ideea de fericire. Speranța e ca o fantasmă care se plimbă prin mine.

Din când în când, în timp ce-mi fac tura, câte o persoană mă felicită. Şi pentru câteva momente bucuria îşi face loc, în mici scânteieri, dar e ca şi cum m-aş agăța de ceață. Nour mă-mbrățişează din nou şi încerc să mă umplu de încântarea ei.

— Eram sigură că te place! exclamă păşind alături de mine.

— Da?

— Da. Nu-şi lua ochii de la tine în timp ce munceai. Şi nu într-un mod sinistru... Nu ştiu cum să zic, spune gânditoare. Parcă numai tu existai pe lumea asta.

Roşesc.

— Oh. Nu credeam că a mai observat cineva.

— A fost o diversiune binevenită de la pacienții care ajung aici fără întrerupere. Vreau să zic, e un miracol că mai suntem întregi la minte!

— Ştii, în Vest şi prin alte locuri unde oamenii duc o viață normală, personalul medical are acces la terapie ca să poată face față tuturor lucrurilor la care asistă când au grijă de pacienți.

— Ce mai e şi aia? Cum îi zice? *Te-ra-pi-e?* întreabă ironic.

Reuşesc să-i surâd sincer.

— Alhamdulillah, măcar n-am rămas fără simțul umorului.

— Nu ne frângem noi aşa uşor.

Îmi face cu ochiul, apoi se grăbeşte spre un copil care plânge.

O privesc îndepărtându-se. Cuvintele ei au atins o coardă, sensibilă. Privesc în sufletul meu, aşteptându-mă să-l găsesc distrus din cauza cuvintelor lui Khawf, a acțiunilor armatei, dar nu este aşa. Poate că aşa era la început, dar acum văd o lumânare aprinsă în întuneric, care îmi luminează calea. Promițătoare de viață.

— Felicitări, Salama, spune Am din spatele meu, făcându-mă să tresar.

E îmbrăcat cu o geacă maronie ponosită şi are obrazul nebărbierit.

— Mulțumesc, spun, dar îmi simt gura pungă.

— Oare fericitul mire ştie cât de stricată e busola ta morală? zâmbeşte el răutăcios.

Eu înlemnesc.

— Mă amenințI? Ridică mâinile în aer.

— Doamne fereşte! Avem o înțelegere. Cu toate astea, mă simt îndreptățit să te sperii şi eu un pic după ce aproape că mi-ai distrus existența.

Întinde mâna spre mine, iar eu scot din buzunar tableta de Panadol şi o las să-i cadă-n palmă. Dar înainte să se-ndepărteze, găsesc curajul să-l întreb:

— Cum se simte Samar?

Se opreşte, spinarea îi e rigidă, şi se răsuceşte spre mine. Ochii i se întunecă, devin maro închis, plini de dezgust.

— Am zis că a fost o afacere...

— Nu-mi pasă, îl întrerup. Stomacul mi se umple de aciditate, dar găsesc puterea de a continua. Da, poate am făcut un gest oribil, dar asta nu înseamnă că nu am o conştiinţă.

O venă îi pulsează pe tâmplă, apoi răspunde fără tragere de inimă:

— E bine. I-au scos firele. Rana nu s-a infectat.

Îmi scapă un oftat de uşurare profundă, aciditatea începe să dispară.

— I-a rămas cicatricea, spune Am. Aşa ne vom aminti întotdeauna de tine şi de *conştiinţa* ta. Se îndepărtează şi stomacul meu se umple iar de fiere. Mă grăbesc să vomit în chiuvetă.

Kenan aşteaptă împreună cu fraţii lui pe scările spitalului când ies la sfârşitul schimbului. Yusuf are un rucsac tocit cu Spider-Man şi se joacă cu pietrele de la picioare, în timp ce Kenan o ţine de mână pe Lama, cu rucsacul ei Barbie rupt pe margini. Rucsacul lui Kenan este negru.

Îmi creşte inima când îi văd şi cobor scările în grabă spre ei.

— Hei, spun şi Kenan îmi zâmbeşte. De când nu ne-am mai văzut!

Fac un pas într-o parte s-o mângâi pe Lama pe cap. Are părul castaniu deschis.

— Mi-a fost dor de tine.

Lama se luminează la faţă şi-şi leagănă mâna care o ţine pe a lui Kenan.

Mă-ntorc spre Yusuf, care-şi ține în continuare privirea în pământ.

— Şi de tine mi-a fost dor, Yusuf.

Refuză să mă privească şi încă o piatră se loveşte de scări. Mă uit confuză spre Kenan. După ceremonie Yusuf era mai vesel, credeam că aşa va rămâne pe parcursul zilei. Kenan clatină din cap cu tristețe.

— E supărat că am plecat din apartamentul nostru, spune cu voce joasă. Prea multe schimbări pentru o singură zi.

— Oh.

Kenan întinde mâna liberă şi-i ciufuleşte părul lui Yusuf. Yusuf îi evită mâna, dar i se citeşte în privire încântarea – e fericit că fratele său mai mare îi acordă atenție.

— Eşti bine? îl întreabă şi Yusuf ridică din umeri.

Kenan oftează, se întoarce spre mine şi o ia pe Lama în brațe.

— N-am cuvinte să-ți mulțumesc pentru asta. Cartierul nostru a devenit imposibil de apărat după atacul chimic. Nu cred că am mai fi rămas mult acolo.

Îmi duc mâna la gură, şocată. Ridic ochii la cerul portocaliu deschis în căutarea avioanelor.

— Haide să mergem.

Pe drumul de întoarcere, Lama vorbeşte continuu, umplând tăcerea; se vede că i-a trecut ruşinea. Merg alături de ea şi ridică ochii spre mine. Deşi nițel mai închişi, ochii ei sunt de aceeaşi culoare ca ai lui Kenan.

— Câți ani ai? mă întreabă dintr-odată.

Zâmbesc, amuzată.

— Optsprezece.

Se-ncruntă, încercând să socotească cu cât sunt mai mare ca ea.

— Kenan are nouăsprezece, spune apoi.

— Ştiu.

— Şi te-ai căsătorit cu el, spune pe un ton care nu lasă loc de îndoieli.

— Aşa am făcut.

— De ce? Nu face altceva decât să stea la calculator. Uneori, trebuie să strig după el de trei ori să mă audă.

O spune pe un ton atât de solemn, că izbucnesc în hohote de râs, iar umerii lui Kenan se scutură în timp ce încearcă să-şi ascundă amuzamentul. Yusuf trece înainte şi-l apucă pe Kenan de pulover.

— De ce râzi? întreabă Lama.

Mă întind şi-o mângâi pe obraz.

— Scuză-mă. Dar eşti adorabilă.

Strâmbă din nas, socotind în sinea ei dacă ar trebui să mai analizeze situaţia sau să accepte, pur şi simplu, complimentul meu. Se hotărăşte că e mai bună ultima variantă.

Mă uit la Yusuf şi zâmbesc.

— Îmi place rucsacul tău. Omul Păianjen e foarte tare. E supereroul tău preferat?

Pentru prima dată de când ne-am întâlnit, lui Yusuf i se luminează ochii, dă din cap o dată, cu buzele lipite şi-şi strânge mâinile pe bretele. Inima mi se frânge. E atât de limpede că a fost obligat să se maturizeze brusc şi că se agaţă de orice îi reaminteşte de inocenţa pierdută. În mod normal, la treisprezece ani ar fi aruncat de mult rucsacul cu Spider-Man în favoarea jocurilor video şi a prietenilor, a partidelor de fotbal afară, pe stradă. Evoluţia lui emoţională e ca o plantă pe care oamenii au uitat să o mai ude, aşa că încearcă singur, din toate puterile, să se adape de unde poate.

Din cartierul meu apar o mulţime de oameni. Tineri bărbaţi şi femei şi adolescenţi cu bannere şi pancarte, merg la protest, iar Kenan se uită lung după ei. Maxilarul i se încleştează şi mă-ntind repede să-l ating pe umăr, disperată

să-l aduc cu gândul înapoi la mine. La promisiunea pe care mi-a făcut-o.

Privirea înflăcărată dispare când se uită în jos la mine şi simt că pot să respir iar normal. Îmi ating inelul. Ochii lui îmi urmăresc mişcarea şi se plimbă pe cicatricile mele.

Nu foarte departe se vede casa mea şi mă pregătesc să scot cheile. Mă cuprind dintr-odată emoţiile când descui uşa şi-mi dau seama că eu şi Kenan vom locui sub acelaşi acoperiş.

Împreună.

Unde-o să dormim? Layla o să mă lase să-i culc pe Yusuf şi pe Lama în dormitorul ei. Poate ea o să stea cu mine şi Kenan o să doarmă pe canapea.

O să fie la doar câţiva paşi de mine. La distanţă de un coridor.

— Layla, strig când intru, alungând fluturii din stomac. Am ajuns. Kenan şi fraţii lui sunt şi ei cu mine.

Îmi răspunde tăcerea. Mi se ridică părul de pe ceafă. E bine. Sunt eu o paranoică, o persoană distrusă pentru care tăcerea înseamnă pericol.

— Intră, îi spun lui Kenan. Cred că Layla doarme încă.

Se strecoară înăuntru şi Kenan închide uşa după ei. Mi se pare totul prea real. Kenan domină tot holul cu înălţimea lui, iar Yusuf trage cu ochiul din spatele fratelui lui. Kenan o lasă jos pe Lama şi le spune amândurora să se descalţe, în timp ce eu mă duc s-o caut pe Layla.

Când intru în sufragerie, o văd stând pe canapea cu privirea pierdută. Se uită la pictura ei cu marea de parcă ar încerca să distingă fiecare mişcare a pensulei. Părul îi cade în valuri peste umeri. Îşi ţine o mână pe abdomen.

— Layla! strig tare şi ea tresare.

— Salama! M-ai speriat!

— Te-am strigat. E totul bine?

Zâmbeşte, dar pare a fi o nălucire.

— Simt bine.

Fac un pas mai aproape.

— Eşti sigură? De ce te uiți aşa la mine?

Îşi dă părul după ureche.

— Dorul de vremurile bune. Ți-aduci aminte când am pictat-o? Face semn cu capul spre pictura cu marea.

— Bineînțeles că da.

Surâde.

— Ți-aduci aminte că o uram când am terminat?

— Toate culorile sunt greşite! striga, cu fruntea şi obrajii mânjiți de dâre de albastru ultramarin.

Picta de şapte ore, fără întrerupere, ridicându-se de pe scaun doar să bea apă sau să mănânce. Şorțul cu margarete era murdărit de pete albastre şi gri. Mă sunase la telefon panicată, incapabilă să lege două cuvinte.

— Umbrele! Ah. E o porcărie!

Am râs, plimbându-mi privirea prin sufragerie. Folia de plastic care proteja podeaua era acoperită de vopseluri. Restul mobilierului fusese dat la perete, să facă loc creativității ei. Şedea în ochiul uraganului, cu ochii plin de lacrimi şi tabloul în mână, părul strâns într-un coc ciufulit.

— Îți bați joc de mine?! am exclamat, apropiindu-mă de ea cu atenție să nu ating setul de vopseluri acrilice. Tu îl vezi?

— Îl văd! Mi-a furat şapte *ore din viață, Salama!*

I-am luat pânza şi am aşezat-o deasupra şemineului. Apoi am pus-o să stea în mijlocul sufrageriei şi să-l mai privească o dată.

— Ba nu-l vezi. Închide ochii.

I-a închis.

— Imaginează-ți o furtună indecisă dacă să cuprindă sau nu marea. În larg. Nu se vede nicio navă. Nicio ființă omenească. Imaginează-ți culori pe care niciun ochi de om nu le poate vedea. Furtuna se va dezlănțui rupând marea în valuri şi nimeni nu e acolo să privească. Sau poate că nu se

va dezlănțui. Poate că norii se vor deschide şi soarele va străluci.

Layla a inspirat adânc.

— Acum deschide ochii.

Am zâmbit.

— Ai reuşit să surprinzi ceva ce nimeni n-a văzut vreodată. Imaginația ta a reuşit asta.

S-a întors spre mine, strălucind de bucurie.

— Mulțumesc.

— Îți aminteşti? întreabă Layla de pe canapea făcându-mă să simt un nod ciudat în gât.

— Da.

— Tu ai transformat-o în tabloul meu preferat.

E ceva în vocea ei, ceva ce nu reuşesc să descifrez. Ceva plin de melancolie.

— Şi-atunci de ce arăți aşa tristă? Layla clatină din cap.

— Nu sunt. Vreau să ştii cât eşti de incredibilă. Ce efect ai asupra vieților oamenilor.

— Salama? spune Kenan din spatele meu, făcându-mă să sar în fața Laylei, s-o ascund de el.

Ține sprâncenele încruntate, nu-şi dezlipeşte ochii de pe fața mea.

— *Kenan!* îl dojenesc. Ce te-a apucat? Layla e fără hijab!

— Layla? repetă el.

— Da, Layla! îi fac semne din mână să plece. Layla, puneți o eşarfă sau ceva pe cap.

— N-am nimic de pus pe cap, răspunde ea cu tristețe.

— Atunci caută! spun, exasperată.

Kenan e din ce în ce mai nedumerit. Apoi, buzele i se deschid.

— Salama.

Arunc o privire peste umăr ca să văd dacă Layla a găsit un şal sau vreo față de masă. Scotoceşte printre perne, bosumflată.

— *Salama.*

Vocea lui Kenan e şi mai fermă, făcându-mă să mă uit la el.

— Ce e? izbucnesc eu. De ce eşti încă aici? Kenan ezită.

— Am venit pentru că te-am auzit vorbind singură. Am crezut că s-a întâmplat ceva.

Acum *eu* sunt cea nedumerită.

— *Poftim?* Vorbesc cu Layla.

Se apropie de mine cu blândeţe, ca de o căprioară rănită.

— Nu, nu vorbeşti cu ea.

Îmi las braţele să cadă grele pe lângă corp.

— Poftim?!

Kenan îmi ia mâinile, acoperindu-le cu ale lui, calde.

— Salama, nu e nimeni aici. Nicio Layla. Eu nu o văd.

29

Mă bufneşte râsul.

Expresia lui Kenan este un amestec de tristeţe şi de panică.

— Normal că n-o vezi, spun. Doar stau în faţa ta, blegule.

Îşi trece o mână prin păr.

— Chiar dacă stai în faţa mea, tot văd canapeaua.

Mă răsucesc pe călcâie. Layla e întinsă pe canapea, îşi strânge burta de gravidă în braţe. Are părul de foc, ochii albaştri ca oceanul şi eu *o văd.* Îi simt parfumul, o pot atinge.

— Layla? spun cu voce panicată.

Zâmbeşte dezolată.

— Iartă-mă, Salama.

O teamă nouă îmi târăşte inima într-un abis negru. Mă-mpiedic şi mă prăbuşesc în genunchi în faţa ei.

— Kenan, spun cu voce spartă. *Te implor.* Spune-mi o vezi, te rog. Spune-mi că-i vezi chipul şi rochia albastră care e îmbrăcată. Te rog.

Kenan se mişcă în spatele meu.

— Nu le văd, spune încet. E doar canapeaua.

Layla mă mângâie pe obraz.

— Sunt reală în inima ta.

Din gât îmi iese un sunet neomenesc.

— Ba nu, *nu* eşti.

Îşi muşcă buza, ochii i se umplu de lacrimi.

— Îți aminteşti împuşcăturile din octombrie?

Mă simt golită pe dinăuntru. Ca un copac ars.

Layla continuă şi fiecare cuvânt trage un fir, apoi altul şi altul, până când mă destram de tot.

— M-am dus la băcănia de la colțul străzii. A fost un puşcaş. Nu am supravieţuit Sângeram, dar am reuşit să mă târăsc până acasă în ultimele clipe de viață. Am murit în fața uşii de la intrare.

Mâinile îmi tremură, agonia îmi sfâşie sistemul osos şi urlu mut.

Eu eram la spital când s-a întâmplat. Layla a murit singură, n-am fost acolo să o țin de mână.

Fragmente de amintiri mă lovesc ca valurile, prelingându-se printre cele pe care mintea mea le-a fabulat.

Am fugit acasă, dar se terminase totul. Se întorcea de la magazin când un glonț tras de un lunetist i-a trecut prin cap. Şi celălalt prin uter. Dâra de sânge de pe asfaltul crăpat este al ei. Era dens şi se încăpățâna să se lase absorbit de pământ. Au luat-o de lângă mine. Pe ea şi pe nepoțica mea. Şi am rămas doar eu, singură.

Pe Layla am înmormântat-o degrabă, în aceeaşi zi. Nişte vecine m-au ajutat să o spăl, să o înfăşor în giulgiul alb şi am depus-o alături de părinții ei.

Dar eu am uitat toate astea.

A doua zi, când m-am trezit, am găsit-o lângă patul meu, cu rânjetul ei obraznic pe buze, şi am... uitat.

Nu. Am modificat realitatea.

Layla îmi ține obrajii în palme şi eu tremur. Îi *simt* mâinile.

— Nu a fost vina ta, ai înțeles? *Nu* ți-ai încălcat promisiunea făcută lui Hamza.

Plâng cu sughițuri, fără lacrimi, durerea îmi apasă pieptul şi nu pot vorbi coerent. Am trăit singură din octombrie încoace. Vreme de cinci luni în mintea mea a rulat o ficțiune ca să țină departe agonia.

Îi privesc îndelung chipul, încercând să mi-l întipăresc în minte. Aveam nevoie de ea în viața mea. Aveam nevoie de alinare, să mă simt în siguranță după ce am pierdut toată lumea mea. Micile momente de fericire pe care le-am trăit cu ea au fost un colac de salvare. Sunt conştientă că meritam măcar atât, aşa că mi-am făurit singură *viața care ar fi putut fi.* Iar Layla mi-a permis să mă vindec încet, încet. Pentru mine este la fel de reală ca tot restul.

Mă mângâie pe obraji cu degetele mari şi zâmbeşte, iar ochii ei sunt mai strălucitori ca stelele.

— Ştii că sunt în rai. Că sunt fericită şi în siguranță. La fel şi micuța Salama. Îmi apăsă o mână pe piept. Credința ta e *aici.* Vei trăi de dragul meu, al părinților tăi, al lui Hamza. O să-ți ții promisiunea față de el salvându-te pe tine.

— Nu pleca, o implor. Te rog.

Îmi cuprinde mâinile într-ale ei şi-mi sărută încheieturile.

— Ai o familie acum, Salama. Nu eşti singură.

O mână fermă şi reală mi se aşază pe umăr. Atât de diferită de atingerea Laylei, care se simte mai mult ca şoapta unui nor pe mâinile mele. Clipesc printre lacrimi şi mă-ntorc spre Kenan care mă priveşte plin de tristețe.

— Salama, murmură el. Este totul în regulă. Eşti bine.

Mă uit în jur. Sufrageria este temă şi culorile, tulburi. Covorul arăbesc de lângă canapea este acoperit de un strat gros de praf. Aerul e greu de o aură rece; mă face să simt casa asta ca pe un loc abandonat. Îmi aminteşte de cum era când m-a condus Kenan acasă, după operaţia pe care i-am făcut-o surorii lui. Asta nu este casa în care Layla şi Hamza şi-au pus bucăţi din suflet. Nu aşa am văzut-o în ultimele luni. Prezenţa Laylei o făcea mai caldă şi mai luminoasă.

Apoi îmi dau seama că tac de ceva vreme. Şocul m-a obligat să mă retrag undeva unde Layla există. Adică în mintea mea.

Kenan mă trage la el şi-l las să mă cuprindă cu braţele pe după umeri, lipindu-mi spatele de pieptul lui. Devine el zidul solid de care să mă sprijin şi muşchii încep să mi se relaxeze.

— Salama, spune Layla blând, şi lumea devine din nou mai luminoasă.

Stă în picioare în faţa mea, cuprinzându-mi faţa cu mâinile, dar atingerea ei aproape că nu e. Abia o simt acum.

— Nu este vina ta, spune.

Înghit cu greutate.

— Hamza n-ar fi dorit niciodată să te învinovăţeşti. Eu nu te învinovăţesc. Nimeni n-o face. Are o expresie mândră pe chip.

Dau din cap.

Satisfăcută de răspunsul meu, inspiră adânc, şi când clipesc, ea nu mai e.

Kenan îmi dă drumul, dar eu îl iau repede de mâini, mă-ntorc spre el şi-l strâng tare în braţe. Îmi ascund faţa în puloverul lui, inhalând parfumul de lămâi.

— Tu eşti real, da? şoptesc într-un sfârşit. Te rog, fii real.

Îmi ridică faţa spre a lui, iar stelele din ochii lui sunt nemişcate.

— Sunt real, spune cu convingere.

Îmi ia mâinile şi mi le pune pe pieptul lui. Îi simt bătăile inimii vibrând în cutia toracică şi vibraţiile mi se preling pe piele. Închid ochii preţ de câteva secunde, bucurându-mă de senzaţie. Cred că n-o să-i mai pot da drumul vreodată.

Dau din cap şi-mi ţin buzele strânse ca să nu plâng când îi văd pe Lama şi pe Yusuf trăgând cu ochiul de după perete.

Îi vede şi Kenan şi expresia i se schimbă. Le face semn să se apropie, apoi se lasă pe vine să-i ia în braţe. În tot acest timp nu-mi dă drumul la mână, ceea ce face ca îmbrăţişarea să arate ciudat, dar e hotărât să nu-mi dea drumul.

— Unde e Layla? întreabă Lama, privind în jur cu o curiozitate care se transformă repede în îngrijorare când observă că am ochii roşii.

Kenan se strâmbă de durere şi se uită la mine. Dau din cap o dată.

— Layla este în rai, spune el cu blândeţe.

Lama se încruntă.

— Dar ai zis că o să locuim cu Salama şi cu Layla.

Kenan îşi schimbă privirea, încurcat că nu-şi găseşte cuvintele potrivite să-i explice. Dar ochii lui Yusuf se măresc deodată, înţelegând, şi mă fixează cu privirea. Pe chip îi trec tot felul de emoţii.

Şi în tăcerea aceea dintre noi, mă vede. Nu mai sunt fata cu nervi de oţel care a salvat-o pe sora lui. Sau fata care s-a îndrăgostit de fratele lui, furându-i-l. În mine se vede pe sine, iar eu mă văd în el.

Kenan îşi găseşte cuvintele să explice cu delicateţe; Lama ascultă, dar eu nu.

Privesc spre fereastra la care perdelele flutură mişcate de o briză uşoară şi o rază de soare trece prin ea, căzând pe covorul arăbesc.

Aproape toată seara stau întinsă pe canapea, în locul preferat al Laylei. Kenan m-a întrebat dacă am nevoie să fiu singură, dar n-am. Nu acum. Am fost singură în ultimele cinci luni şi gândul îmi face părul să se ridice pe mine de groază. Singură. Vorbeam singură. Râdeam singură. Plângeam singură. Dar acum îmi umplu ochii cu oameni reali, care respiră.

Lama şi Yusuf iau o cină simplă, ton la cutie, iar mie îmi vine să mă iau la palme. Layla nu mânca niciodată cu mine; am presupus întotdeauna că mâncase cât eram eu la spital. Ar fi trebuit să mă prind. Toate atingerile ei, toate gesturile nu erau altceva decât ecoul amintirilor de neşters din mintea mea. Tot ce o privea pe ea erau amintirile mele, intensificate la paroxism, până deveneau realitate.

Inima mi-e uşoară ştiind că e în rai. Regret, însă, că n-am fost lângă ea în ultimele momente de viaţă.

Mi-aduc aminte de ultima zi pe care mi-am petrecut-o cu ea. Cu ea când exista cu adevărat.

Stăteam pe jos pe covorul arăbesc din sufragerie, în faţa canapelei, şi râdea de ea însăşi, amintindu-şi când ne-am blocat cu maşina în nisip, în afara oraşului.

— Credeai că o să te omoare Hamza cu mâna lui că i-ai stricat maşina, chicotea, ţinându-se de stomac.

Era însărcinată în trei luni, burta abia se vedea.

Eu am rânjit.

— N-am calculat bine adâncimea nisipului.

Am vrut să fim spontane şi-am plecat din oraş spre casa de vară a bunicilor mei. Am vrut să o iau pe o scurtătură, dar am sfârşit într-un şanţ şi se apropia noaptea.

Ochii îi sclipeau.

— Ce mi-a plăcut ziua aia! Da, a trebuit să-l suportăm pe Hamza care a urlat la noi o jumătate de oră, până a scos maşina de-acolo, dar ţi-aduci aminte cum se vedeau stelele?

Atârnau de cerul întunecat ca nişte lămâi gata de a fi culese, atât de aproape erau.

— Îmi amintesc.

— Sper să avem ocazia să le vedem iar aşa. Layla s-a bătut pe burtă peste pătura în care o învelisem. Dacă nu în Siria, atunci în altă parte.

Voia să plece, dar îi era prea teamă să o spună cu voce tare. Extenuată, mă frec pe frunte şi-mi afund capul în perna care, nu ştiu cum, încă mai păstrează mirosul ei de margarete. Hijabul îmi înfăşoară lejer capul, mai strâns în jurul gâtului. Mă simt stânjenită deocamdată să-l scot de tot. Dar lănțişorul mi-l scot de sub guler şi mi-l trec în sus şi-n jos pe gât.

— Hei, spune Kenan cu voce joasă.

Stă în pragul sufrageriei.

— Hei.

— Lama şi Yusuf au adormit în patul tău.

Pare fâstâcit, ceea ce mă face şi pe mine să mă fâstâcesc. A intrat la mine în cameră şi, sincer, nu-mi amintesc dacă am lăsat-o în dezordine. Sper că nu.

Se lasă pe vine lângă mine şi, din instinct, trag pătura mai bine peste mine.

— Îmi pare rău pentru Layla, murmură.

Mi se pune un nod în gât şi îi întind mâna. Mi-o cuprinde imediat, iar eu îmi apăs mâna lui pe obraz, bucurându-mă de fermitatea ei. Are degetele pline de bătături, dovadă a vieții dure pe care a dus-o, dar sunt calde de la sângele care-i curge prin vene.

— Sunt bine. Poate e şoc, deşi... cred că e acceptare. Layla e bine şi asta e tot ce mi-am dorit pentru ea.

Mă mângâie pe obraz, zâmbind uşor, şi mă topesc sub atingerea lui. Dar mi-a venit un gând frapant.

— De ce mai plec acum? şoptesc şi el se opreşte. Ce mă mâna era să onorez promisiunea pe care i-am făcut-o lui

Hamza. Şi acum... Le-am pierdut şi pe mama, şi pe Layla. Nu mi-am ţinut promisiunea.

Kenan îşi împleteşte degetele cu ale mele, îmi duce mâinile la buze şi mi le sărută.

— Salama, nu poţi să rămâi aici.

Are ochii plini de teroare.

— Ştiai de Khawf că este o halucinaţie, dar credeai că Layla e în viaţă, murmură el. Sunt îngrijorat pentru tine, îţi faci şi mai mult rău dacă rămâi aici, unde ea a murit. Nu te pot ajuta, dacă nu te ajuţi tu mai întâi.

Închid ochii preţ de câteva secunde, amintindu-mi halucinaţiile pe care le-am avut când am ajuns în apropierea casei mele. Când creierul meu a readus la viaţă tot cartierul.

— Nu plec din Siria fără tine, continuă Kenan. Ai spus-o chiar tu, lupta nu se duce numai aici. Şi de tine este nevoie acolo, peste graniţe, nu doar de mine. Şi nu suport să stau să privesc cum suferi fără să te pot ajuta în vreun fel.

Tonul lui e implorator, expresia de pe chip, disperată. Exact ca a mea atunci când i-am cerut să nu mai filmeze. Nu-i pot face asta. N-aş face bine nimănui dacă aş rămâne aici. Dimpotrivă, ar însemna să continui să nu-mi ţin promisiunea pe care i-am făcut-o lui Hamza. Sunt încă în viaţă şi el şi-ar dori să mă aflu departe de toate astea.

— Bine, şoptesc eu.

Chipul i se relaxează de uşurare. Dar privirea din ochii lui îmi spune că nu doar asta avea de zis. Aştept, dar el bagă mâna în buzunar şi scoate încă o bucată de hârtie împăturită.

— Am mai desenat ceva.

Inima îmi tresaltă, dar nu o deschid. Mă cuprinde un sentiment de nelinişte şi stomacul mi se întoarce pe dos. Kenan a fost mai mult decât înţelegător când i-am spus

despre Khawf, nu s-a clintit. Dar îl avertizasem în legătură cu Khawf. Layla e cu totul altceva.

— Kenan, la ce te gândeşti? întreb încet.

Palmele mi se umezesc.

Se uită la mine şi observ cum i se mişcă mărul lui Adam.

— Înţeleg prin ce ai trecut cu Layla. În fiecare zi mi-am dorit să-mi pot revedea părinţii. Şi ştiu ce mi-a făcut sindromul posttraumatic mie, Lamei şi, mai ales, lui Yusuf. Pot face faţă lucrurilor pe care le cunosc, m-am învăţat cum să ajut. Rănile lui Lama, şocul suferit de Yusuf, coşmarurile mele. Dar, Salama, mă tem de ce *nu* ştiu. Expiră tremurat. Nu ştiu cum să rezolv asta. Nu ştiu ce să spun sau cum să te ajut. Mai mult de atât nu pot face.

Îl mângâi pe păr şi el clipeşte repede. E atât de tânăr, prins între trei oameni şi o ţară întreagă.

— E suficient faptul că eşti aici. Zâmbesc. Te asigur. Tu mă ţii cu picioarele pe pământ.

Îmi zâmbeşte. Ezitant la început, apoi natural, din suflet.

— O să găsim ajutor în Germania, când ajungem acolo.

Crede că e posibil. Şi ar putea fi. Aşa că încuviinţez.

— Hai să vedem ce ai desenat, spun şi desfac hârtia dând cu ochii de... mine. M-a desenat în hainele lui Sheeta, cu bluza ei galbenă şi pantalonii roz. Hijabul meu este roz deschis şi stau în picioare pe aripa unui avion. Iar lângă mine...

— Doaaamne, ăsta eşti tu?! exclam. Zâmbeşte ruşinat.

— Da. Eu sunt Pazu.

Mai scoate o bucată de hârtie.

— Asta e încă o schiţă pentru povestea noastră. Sunt detaliile casei în care vor locui protagonişti noştri. Mi-am spus că această comunitate îşi construieşte casele în copaci. Un sat întreg suspendat în aer.

— Cultivând grâne şi flori pe ramuri. Astfel încât copacul să hrănească direct plantele care cresc pe el.

Kenan străluceşte de încântare.

— Este o idee nemaipomenită.

Ne petrecem restul serii construindu-ne povestea, adăugând noi elemente. Kenan adoarme sub ochii mei, continuând să dea din cap, aşa că mă ridic de pe canapea ca să se poată întinde cum trebuie. Protestează un pic, dar pleoapele i se fac grele de somn. Înfăşor bine pătura în jurul lui şi mă cuprinde nostalgia, ochii mă înţeapă de lacrimi, pentru că făceam asta pentru Layla şi când era în viaţă, dar şi în halucinaţiile mele.

Pare liniştit în somn, ridurile de îngrijorare din jurul ochilor dispar. Are genele atât de lungi, că îi ating pomeţii.

Mă mai uit la el câteva minute şi inima mi se dilată de dragoste pentru el.

— O să fim bine, şoptesc, lăsând gândul de bine să plutească în noapte.

Ni se cuvine şi nouă. O viaţă în care să nu stăm cu ochii pe acoperişuri, în care nu ne simţim uşuraţi doar pentru că nu s-a prăbuşit tavanul peste noi în timpul nopţii.

Noi doi meritărm o poveste de dragoste care să nu se sfârşească tragic.

Patul meu e ocupat, canapeaua la fel; singurul loc care mi-a rămas este camera Laylei şi a lui Hamza. Mă opresc în faţa uşii, cu degetele pe mâner. Trag aer în piept şi o deschid cu un clic.

Mă întâmpină un val de aer rece. În cameră încă se mai simte mirosul de margarete al ei şi de apă de colonie al lui Hamza. Sau poate e doar în imaginaţia mea.

Nu aprind luminile, lăsându-mi ochii să se obişnuiască cu întunericul. Trec un deget peste mobila uitată. Un strat gros de praf acoperă cuvertura de pat, comoda, şifonierul şi noptiera. N-am mai pus piciorul aici de cinci luni. Camera a devenit o relicvă, e o amintire care nu mai vrea să fie

reînviată. Sau, care, probabil, este imposibil de readus la viață. Exact ca Layla. Şi ca Hamza.

Mă aşez pe patul lor, simțindu-mă ciudat de liniştită. Ca şi cum ei ar mai fi aici. Închid ochii pentru o clipă şi ştiu că, imediat ce îi voi deschide, el va fi în fața mea.

Şi este.

Petele roşii de pe umerii lui Khawf seamănă la formă şi culoare cu nişte maci, ochii lui sunt aşchii de gheață albastră care strălucesc în întuneric. Îmi rânjeşte cu gropiță.

— Ştiai, şoptesc eu.

Nu mă surprinde. Cicatricea de la cap şi tot ceea ce reprezintă ea – durerea mea, tulburarea de stres posttraumatic – au creat în subconştientul meu straturi pe care nu le-aş fi crezut vreodată posibile.

Ridică din umeri.

— A fost amuzant să văd ce imaginație bogată ai.

Nu spun nimic; mă uit pe fereastra din lateral. Perdelele nu sunt trase bine, permițând luminii lunii să se strecoare înăuntru. În curând vom fi în siguranță. Şi nu va trebui să mă uit pe fereastră şi să mă prefac că lumea nu a luat foc.

Khawf face un pas spre mine. Îmi iau privirea de la geam şi mă uit înapoi la el.

— Tu în ce crezi, Salama? întreabă el calm.

O umbră îi flutură pe față, zâmbeşte ca şi cum ar avea un secret.

Mi se usucă gura.

— Ce vrei să spui?

Îşi scoate o țigară. Hârtia albă se aprinde, devenind aproape translucidă, înainte de a redeveni opacă.

— Crezi în Dumnezeu. Crezi în tine. În Kenan. În Layla, când era în viață. Crezi că această revoluție va avea succes dacă oamenii îşi vor sacrifica inima din ei.

— Da.

Trage un fum.

— Ai crezut în Layla când era o *halucinație?*

Dau din cap.

— Crezi în mine? Zâmbetul i se lărgeşte.

Încrunt din sprâncene.

— Eşti chiar aici, în faţa mea. Normal că da.

Scutură ţigara, scrumul cade, dar dispare în aer, la jumătatea drumului. Privirea lui e dusă departe. Se uită la mine, dar am impresia că vede dincolo de mine.

— Sunt. Dar nu voi fi mereu.

Îmi îndrept spatele. Ştiu că nu va fi mereu în viaţa mea. Dar mă întristează şi mă încântă în acelaşi timp să-l aud spunând-o.

— Cum? întreb.

Aruncă ţigara cu un bobârnac şi se îndreaptă spre fereastră.

— În Siria frica şi spaimele sunt foarte intense. Se intensifică înăuntrul tău şi de aceea mă vezi. Sunt sigur că în Germania nu vei avea parte de aceleaşi orori. Aşa că de ce să te urmez până acolo?

Mă ridic, punând piesele cap la cap.

— Vrei să spui că... după ce mă sui în barca aceea... când voi pleca...

— Plec şi eu, termină el în locul meu.

Se întoarce spre mine şi ne privim în ochi câteva minute.

În acest moment pare atât de real, ca sculptat din materia nopţii şi transformat în carne şi oase.

— Şi unde te vei duce? mă trezesc întrebând, stupid, dar Khawf nu râde. Chipul îi este solemn, ochii, bătrâni de secole.

Se apropie de mine, iar eu ridic bărbia ca să-l privesc.

— Pretutindeni, îmi răspunde şi apoi, când clipesc, dispare.

Kenan mă conduce la spital în dimineața următoare. Lama şi Yusuf rămân acasă. M-am asigurat că Lama are lângă ea o sticlă de apă, să se hidrateze. Kenan rămâne cu mine, vorbind cu pacienții şi ajutându-i pe medici când este nevoie. Încă nu ne-am revenit după atacul chimic şi am pierdut câțiva pacienți în toiul nopții, dar respir mai uşor când îl am pe Kenan lângă mine.

Mintea mea intră pe pilot automat pentru o vreme, revăd cu ochii minții conversația pe care am avut-o cu Khawf aseară. În mai puțin de o săptămână, o să scap de el. Peste două săptămâni voi fi în Europa, într-un oraş nou, înconjurată de oameni care nu vorbesc pe limba mea. Mi se va părea că sunt la ani-lumină distanță de Homs. Dar voi continua să simt fiecare rană căpătată aici, fiecare bombă căzută, fiecare viață pierdută. Voi continua să simt agonia lui Hamza, fără să aflu vreodată dacă a murit sau nu. O să continue să smulgă carnea de pe mine până voi rămâne doar oase. Iar când ajunge la os, va răzui endosteumul, pătrunzând în cavitatea medulară, până la măduvă.

Şi cu toate astea, lupta aici continuă.

Protestele s-au răspândit pe scară largă în mai multe oraşe siriene. Hama, Douma, Ghouta, Deir ez-Zour. Toată lumea este indignată de intensificarea bombardamentelor cu care ne confruntăm în Homs. Cei din Kafranbel au cele mai frumoase pancarte, cele mai creative. Mă întreb cum se simte lumea de dincolo de granițele noastre, cum poate dormi noaptea ştiind că noi suntem măcelăriți în somn. Cum de permit să se întâmple aşa ceva.

Kenan îşi strecoară mâna în mâna mea în drum spre casă, iar eu îmi golesc mintea de orice nu este el. Îi arunc priviri pe furiş. Încă nu mi-a văzut părul şi suntem căsătoriți în toată regula. Nu mi-a cerut-o şi nu am vorbit niciodată despre ce grad de afecțiune fizică ne putem

demonstra unul celuilalt astfel încât să ne simțim confortabil. E adevărat că povestea noastră de dragoste este una neconvențională, date fiind circumstanțele, dar de ce să nu ne putem agăța de micile momente de fericire? Vreau să-mi creez o căsnicie şi să-mi găsesc fericirea în Homs înainte de a pleca. Ultimele mele amintiri aici nu trebuie să fie pline de durere şi de doliu.

Stăm cu toții la masă, cu o cină simplă în față, împreună în bucătărie şi trecem în revistă lista cu ce vom lua cu noi, când Kenan se uită la mine de parcă tocmai şi-a amintit ceva.

— Salama, aveai de gând să-l plăteşti pe Am şi pentru locul Laylei pe barcă, nu-i aşa?

Lingura îmi cade în farfuria cu ton cu care mă joc de cinci minute.

— Aşa e. Nu mai trebuie să plătesc pentru ea.

Asta înseamnă încă cinci sute de dolari de adăugat la economiile mele. Mă îndoiesc că Am i-ar vrea în locul inelului de aur, mai de valoare, pe care i l-am promis pentru locul lui Kenan. Mă uit cu nostalgie la masă, dorindu-mi să o pot îmbrățişa pe Layla.

Kenan îşi drege glasul.

— Am uitat altceva?

Îi sunt recunoscătoare că-mi distrage atenția.

— Ceva împotriva răului de mare. Layla zicea să folosim lămâi.

— Mi se pare o idee foarte bună, spune Kenan domol. Trec mâine pe la băcănie să văd dacă au. Vremea e încă destul de rece, vor ține până plecăm.

După cină, spunem rugăciunea Isha[24] împreună. Lama şi Yusuf mai stau un pic treji înainte de a merge la culcare, iar eu mă strecor în baie, să mă spăl pe față.

---

[24] A doua rugăciune a zilei (n. tr.).

Mă privesc în oglindă încercând s-o găsesc pe fata pe care o vede Kenan, cea cu ochii frumoşi, dar tot ce văd sunt obrajii supți şi bărbia ascuțită. *Eram* frumoasă înainte. Pielea mea măslinie strălucea de viață şi era fină. Părul castaniu, mai închis la culoare decât scoarța unui copac sălbatic, mi se asorta cu ochii; eram mândră de ea. Îmi dau hijabul jos. Mi se prelinge pe gât, iar părul mi se desface din coc. Castaniul închis s-a decolorat; pare şters când îmi cade pe umeri. În viața aceea care ar fi putut fi, mi-aş face cu ochiul în oglindă, admirând felul în care tuşul de ochi de culoare albastră contrastează cu ochii mei castanii ca de ciocolată şi cum claviculele mi se întrevăd prin rochia care-mi lasă un umăr descoperit. Kenan ar roşi când m-ar vedea, incapabil să-şi ia ochii de la mine.

Măcar am pe mine puloverul meu preferat, mă gândesc cu nostalgie. Un maroniu plăcut. Suspinând adânc, îmi scot lănțişorul, astfel încât inelul de aur să strălucească pe materialul de bumbac şi mă pregătesc să ies, lăsând hijabul în urma mea.

Umbre pâlpâitoare se strecoară din sufragerie pe hol, dansând pe podea. Cred că a aprins Kenan lumânările; mă uit de după perete, simțindu-mă brusc stânjenită.

Kenan stă pe canapea, sprijinit în cot, şi priveşte tabloul cu marea. Lumânările îi colorează chipul în auriu, dându-i un aer magic. Dintr-odată mi-e prea cald cu puloverul pe mine.

Simte că sunt acolo şi se întoarce spre mine, fața i se luminează cu un zâmbet.

— Ce faci acolo? spune şi tonul lui sună un pic provocator.

Întunericul nopții şi lumina slabă a lumânărilor mă ascund de ochii lui.

— Stai şi te *uiți* la mine?

— Poate.

Mă prind de muchiile peretelui.

Kenan rânjeşte la mine.

— Trebuie să te avertizez că sunt un bărbat căsătorit acum. Soției mele nu-i place să se uite femeile la mine.

Mă înroşesc până la rădăcina firelor de păr. *Soție.*

— Dar dacă tot insişti, de ce n-o faci mai de aproape? Bate cu palma pe canapea, lângă el.

Dregându-mi glasul, îmi dau părul după ureche şi ies încet la lumină.

Zâmbetul îi dispare şi trage repede aer în piept, cu gura deschisă.

Respirația noastră umple tăcerea. Mi-e greu să mă uit la el, aşa că stau cu ochii în covor, urmărind nodurile din țesătură. Trece un minut întreg înainte să spună:

— Salama.

Zici că nu mai are răsuflare, ceea ce îmi provoacă fiori pe şira spinării. Mă cuprind cu brațele în vreme ce el se ridică şi traversează camera până la mine. Suntem la distanță de o şoaptă unul de celălalt. Parfumul lui de lămâie umple spațiul mic. Îmi ridică bărbia şi mă priveşte în ochi. Mi-e inima mai fierbinte ca soarele, limbi de foc mi se răspândesc prin vene.

— Eşti atât de frumoasă, murmură.

Tonul lui e plin de venerație şi de uimire. Atingerea lui. Felul în care mă priveşte.

— Atât de frumoasă...

Râd nervos.

— Nu trebuie să-mi faci complimente ca să mă simt mai bine. Pare să nu priceapă.

— Dar n-o fac.

Se întinde să îşi treacă degetele prin buclele mele, făcându-mă să clipesc repede.

— Mi-ar plăcea să te vezi aşa cum te văd eu. Îmi ridică o şuviță.

— Ai un păr minunat. Îmi trece degetele pe obraji. Un chip minunat. Îmi pune o mână pe piept, acoperind verigheta. O inimă minunată.

Îmi tremură genunchii şi mă dau înapoi până mă lovesc cu spatele de perete. Kenan se mişcă odată cu mine, ţinându-mă de mijloc.

— Dar pot să fiu şi mai clar de atât, dacă doreşti.

— Nu m-ar deranja, bolborosesc.

Ochii verzi ca jadul îi strălucesc, amuzaţi. Mă sărută pe frunte.

— Îmi place fruntea ta.

Râd când îl aud şi mă mai liniştesc nițel.

— Îmi place râsul tău. Îmi zâmbeşte larg. Nu, şterge ce-am zis. Îmi place *la nebunie* râsul tău.

Cu un oftat uşor, îi pun mâinile pe umeri, trăgându-l mai aproape. Încântat, mă sărută pe nas.

— Îmi place nasul tău.

Apoi obrajii.

— Îmi plac obrajii tăi.

Apoi pe locul acela de pe gât unde bate pulsul.

— Îmi place gâtul tău.

Mă furnică buzele când se opreşte asupra lor, număr secundele, vreau să mi le atingă, dar el se opreşte.

— Ce altceva îți mai place? găsesc eu, în sfârşit, curajul să spun, cu ochii pe jumătate închişi.

Kenan zâmbeşte.

— Buzele tale.

Şi mă sărută. Este un sărut tandru, timid, care mă face să văd un caleidoscop de culori în spatele pleoapelor închise. Îi cuprind fața în palme, barba nerasă mă înțeapă, dar abia dacă o simt, atât mă ameţeşte sărutul său. Exist într-un tablou în care timpul se opreşte şi îmi duce departe toate grijile.

Toate, mai puțin una.

Regretele mă smulg din momentul acela şi-l împing cu palmele în piept.

Kenan se opreşte şi-mi dă imediat drumul, privindu-mă îngrijorat. Ridică mâinile.

— Scuză-mă. Am mers prea departe.

Clatin din cap că nu, cu inima bubuind în piept.

— Nu.

Oftez tremurat, mă înfior încercând să-mi reglez respirația. Nu mai suport să țin doar pentru mine secretul despre Samar. O să continue să-mi strice fiecare moment fericit.

— Trebuie să îți spun ceva, zic ducându-mă să mă aşez pe canapea.

Kenan se aşază lângă mine, trosnindu-şi tulburat degetele.

— Spui că sunt puternică. Că am un suflet frumos.

Îmi privesc mâinile care cu doar câteva secunde în urmă erau apăsate pe pielea lui.

— Dar nu e aşa. Am făcut... ceva. A fost o decizie luată în pripă pe care o regret enorm.

Kenan se trage mai aproape.

— Ce?

Inspir adânc şi îi zic tot. Începând cu faptul că nu-mi permiteam să plătesc locul în barcă, până la faptul că am pus în pericol viața lui Samar. Nu omit niciun detaliu. Spre final, închid ochii, lacrimi fierbinți îmi ies printre gene.

— Dacă aş putea să dau timpul înapoi, n-aş mai face-o, murmur.

Kenan îmi caută mâinile, mi le strânge, îndemnându-mă să mă uit la el. Are durere în ochi, dar şi înțelegere.

— De-aia ai slăbit aşa de mult? Şi vomitai aşa des? întreabă.

Mi se pune un nod în gât. Bineînțeles că a observat.

— Da, zic eu, pe nerăsuflate.

Mă trage la el şi-i cad în braţe.

— Ţi-ai plătit datoriile, şopteşte, cuprinzându-mă şi sărutându-mă pe frunte. Samar este în viaţă, te-ai asigurat că va supravieţui, şi asta e tot ce contează.

— Dar...

Scutură din cap cu încăpăţânare.

— Suntem oameni, Salama. Puşi la colţ, obligaţi să luăm decizii pe care în alte circumstanţe nu le-am lua. Ai făcut-o de dragul Laylei. Nu spun că ai făcut bine, dar ai suferit destul din pricina asta. I-ai salvat viaţa ei şi multor altor persoane după aceea.

Îmi înghit un sughiţ de plâns, ascunzându-mi faţa în puloverul lui, inspirându-i mirosul.

Îmi ridică fruntea şi-mi dă părul la o parte, iar atingerea lui mă face să simt fluturi în stomac. Are o expresie solemnă pe chip.

— E totul bine.

Îmi apăs fruntea pe pieptul lui, oftând uşurată.

— Te iubesc, murmur.

32

— Azi vorbesc cu unchiul meu să văd când vine la Siracuza, spune Kenan în timp ce îmi pun halatul pe mine. Mă duc la băcănia din capătul străzii şi, dacă nu au lămâi, mă duc la cea de lângă spital.

— Bine. Ai grijă.

Îmi înăbuş un căscat. Am aţipit pe canapea la primele ore ale dimineţii, când corpurile noastre, nedormite, n-au mai avut vlagă să funcţioneze. Dar am reuşit să înghit un sendviş mic cu ton pe care Kenan mi l-a pregătit la micul-dejun. A fost suficient să mă umple de energie.

Mă sărută pe obraz.

— Ne vedem după ce termini schimbul.

Când ajung la spital, doctorul Ziad mă pune să verific câțiva dintre pacienții cu sistemul respirator grav afectat de gazul sarin. În timpul nopții au mai pierit câțiva, cei mai mulți dintre ei copii, cu fețele încă încremenite în expresii pietrificate. Înghit să trimit înapoi micul-dejun care îmi vine în gât. Distribui apă şi administrez antibiotice şi anestezice până la prânz.

Când, în sfârşit, ajung în salonul principal, îl găsesc pe doctorul Ziad singur, ceea ce mi se pare ciudat.

— Este totul în regulă, domnule doctor? întreb.

Nu i-am spus că plec, nu-mi găsesc cuvintele, şi sentimentul de vină îmi striveşte sufletul.

Se crispează.

— Atacul chimic a slăbit foarte mult apărarea Armatei Siriene Libere. Le este greu să reziste în fața tancurilor militarilor.

Rămân fără aer.

— Ce-nseamnă asta?

— Înseamnă că trebuie să ne rugăm. ASL face tot ce poate, dar acum nu mai avem pe nimeni, în afară de Dumnezeu.

Închid ochii, îngânând o rugăciune.

Doctorul Ziad zâmbeşte trist.

— Dacă murim, Salama, măcar să murim făcând ceea ce trebuie. Murim martiri.

Şi îi voi revedea pe Layla, pe Micuța Salama, pe mama şi pe tata. ŞipeHamza, sper.

— Moartea nu mă sperie, domnule doctor, şoptesc eu. Ci să fiu prinsă în viață.

Se cutremură, încuviințând din cap.

— Insh'Allah, nu se va ajunge la asta.

Îl cheamă un pacient şi pleacă, lăsându-mă pe gânduri. Este clar că doctorul Ziad crede că mai avem doar câteva

zile, dacă nu chiar momente, de siguranță, fragilă, înainte ca zidurile să se prăbuşească.

Trebuie să-l găsesc pe Am. Caut în toate saloanele pacienților, dar îl văd la uşa din spate, ronțăie o scobitoare.

— Am, spun, iar el ridică ochii.

— Ce?

Oftez din greu.

— Ai auzit ce zice lumea?

Trebuie să fi auzit. Oamenii vorbesc. Membrii Armatei Siriene Libere trăiesc printre noi. Îmi răspunde ridicând din umeri.

— Am auzit destule.

— Dacă intră armata în forță înainte de 25? întreb cu voce joasă, ca nu cumva să invoc nenorocirea.

Oftează.

— Salama, eu mă ocup cu bărcile. Nu sunt nici militar, nicio persoană influentă. Risc să pierd mai mult decât bani dacă s-ar întâmpla aşa, dar sunt lucruri pe care nu le pot controla. Iar ăsta e unul dintre ele.

— Nu putem pleca mai devreme? întreb. De exemplu astăzi?

Clatină din cap.

— Cunosc gărzile de la punctele de control. Ştiu cine lucrează şi în ce schimb. Cei care ne vor lăsa să trecem vor fi acolo pe 25. Ne riscăm toți viața dacă ne jucăm cu militari pe care nu-i cunosc. Sunt unii care te-ar lua pe tine şi banii tăi. Nicio lege nu îi trage la răspundere.

Văd în fața ochilor clipele de oroare pe care mi le-a arătat Khawf cu o zi înainte de protest şi-mi înăbuş un oftat îngrozit.

Am face un pas spre mine şi mă surprinde să-i văd expresia plină de milă.

— Salama, faci tot ce se poate. Restul depinde de Dumnezeu. De soartă. Dacă soarta ta e să ajungi la

München, vei ajunge chiar dacă militarii distrug spitalul ăsta. Dacă nu, atunci nici măcar un avion privat aterizat în mijlocul Pieței Libertății să te ducă departe nu va reuși.

Mă ia prin surprindere. Cuvintele lui reprezintă ceea ce cred eu, cu tot sufletul; eu și orice musulman. Soarta ține sforile sale, dar noi suntem cei care le mișcăm, prin acțiunile noastre. Credința mea în ceea ce este menit să fie nu face însă din mine un jucător pasiv. Nu. Eu lupt și lupt, și lupt pentru viața mea. Layla a luptat pentru a ei. Kenan luptă pentru a lui. Și orice s-ar întâmpla, vom accepta ce va să vină, știind că am făcut totul. Nu am mai auzit aceste cuvinte de ceva vreme și trezesc ceva în mine venite din gura ultimului om de la care mă așteptam: Am.

— Mulțumesc! murmur.

Mă gândesc să-i spun că vom urca doar patru în barcă, dar vorbele n-au puterea să treacă dincolo de durere.

— Moscheea Khalid, la 10.00 dimineața, îmi amintește el. Mai sunt doar trei zile.

Dau din cap, simțindu-mă și mai hotărâtă ca înainte. Cuvintele lui Am îmi dau putere pe tot restul zilei, până când epuizarea îmi înmoaie genunchii.

Când cerul devine portocaliu aprins, mă așez pe treptele sparte ale spitalului, să-mi regăsesc gândurile. Simt serenitate în liniștea care mă înconjoară. Din fericire, astăzi nu am fost victime de pe urma bombelor sau a atacurilor militare. Ceea ce mă neliniștește preț de câteva clipe; nu ne-au dat niciodată pauză de la atacuri. Un gând oribil îmi șoptește că militarii ar putea plănui ceva, dar îl alung când îl văd pe Kenan ieșind din spital.

Se luminează când mă vede, iar eu nu-mi pot reține un zâmbet. Se așază lângă mine, întinzându-și picioarele lungi în fața lui, iar eu îmi sprijin capul de umărul lui.

— Zi lungă? întreabă el.

— Da...

Îşi împleteşte degetele cu ale mele şi îmi duce mâna la buze. Respiraţia lui e caldă; îmi sărută cicatricile.

— Mulţumesc pentru tot ce faci. Mulţumesc că salvezi vieţi, şopteşte el, iar ochii i se umplu de lacrimi.

Mi-au mai mulţumit oameni înainte, dar întotdeauna atunci când eram stăpânită de o groază profundă, care îmi fura capacitatea de a mă bucura. Nimeni nu mi-a mulţumit vreodată în momentele de linişte. Nimeni care să ştie prin ce grozăvii trec, ce luptă duc în fiecare zi, nu m-a văzut cu adevărat şi nu mi-a spus aceste cuvinte. Sufletul meu se umflă de dragoste pentru el. Observă lacrimile şi se alarmează.

— Ce este? Am spus ceva greşit? Scutur din cap, ştergându-mi ochii.

— Nu. Sunt bine.

Dar el pare încă îngrijorat, aşa că îmi pun braţele în jurul umerilor lui şi îl strâng în braţe.

— Sunt bine, cu adevărat. Dar m-ai făcut să mă gândesc la ceva.

— La ce? răspunde el cu glasul înăbuşit de umărul meu.

— Cred că vreau să rămân la spital în ultimele trei zile. Să ajut cât mai mulţi oameni pot înainte să plec.

Se lasă pe spate.

— Vrei să spui să stai aici noaptea? Dau din cap.

— Nu trebuie să stai şi tu cu mine. Lama şi Yusuf au nevoie de tine.

Îşi trosneşte degetele.

— Ştii că se apropie militarii. Dacă reuşesc să intre în partea noastră de oraş, primul loc în care vor veni va fi aici şi...

Cuvintele i se prăbuşesc ca un turn şi tace.

Zâmbesc, mângâindu-i obrazul şi cu mintea la ceea ce mi-a spus doctorul Ziad în această dimineaţă.

— Kenan, vor intra şi în fiecare casă, vor sparge uşile, vor fura, vor distruge, vor viola şi vor ucide. Sau ne vor aresta. Ştii asta. Aşa că, dacă tot e să mor, vreau să mor la spital, ajutând. Nu ascunsă acasă.

Ştiu că Layla ar fi mândră de mine. Aş vrea să i-o pot spune.

Kenan îşi întoarce privirea, clipind des. Ştiu că se străduieşte să nu plângă, îşi ţine buzele strânse.

— Bine, spune apoi şi îmi ia mâinile în ale lui. Dar nu ne despărţim. O să-i aduc pe Lama şi pe Yusuf aici şi vom sta împreună până la sosirea bărcii.

Şi uite aşa, mă îndrăgostesc şi mai mult de el. Mi-a fost prea jenă să-l rog să rămână cu mine. N-am vrut să-l oblig să aleagă între mine şi fraţii lui. Fraţii lui sunt o parte din el. Este responsabil pentru ei, or, eu sunt un nou-venit în lumea lui, care încearcă să găsească un loc în care să se integreze. Iar el mi-a făcut loc mai mult decât suficient.

— Rămânem împreună, spun, de acord cu el.

Kenan mă sărută rapid pe frunte şi sare în picioare.

— Mă întorc în mai puţin de o oră.

Îl iau de mână şi i-o strâng.

— Ai grijă de tine.

Surâde. Mi-e dor de mâna lui imediat ce o lasă pe-a mea şi îl urmăresc din ochi până trece de porţi şi se întoarce să mă salute înainte de a dispărea dincolo de ruine.

Oftez. Mă uit la cer şi mă rog pentru el.

— Layla, şoptesc, privind primele stele care încep să sclipească. Mama. Tata. Sper că Hamza este cu voi. Îmi imaginez că sunteţi împreună, râzând, mâncând şi bând. Vă iubesc şi îmi lipsiţi foarte de mult. Dar... Nu vreau să vin la voi încă. Vreau să îl cunoaşteţi pe Kenan, dar nu acum. Ci atunci când el şi cu mine vom fi îmbătrânit, după o viaţă întreagă petrecută împreună. Încă mai am multe de oferit,

încă mai pot să continui. Ştiu că pot. Pentru că ştiu că este ceea ce voi aţi vrea să fac.

Inspir adânc şi simt că inima mi se înseninează. Faptul că mă aflu la un pas de moarte îmi dă o stare de calm pe care nu o credeam posibilă. Am făcut ceea ce ţinea de mine. Voi continua să lupt pentru ceea ce mi se cuvine şi voi accepta orice va urma.

Briza străbate printre frunzele abia înmugurite ale copacilor şi îl simt pe Khawf lângă mine.

Nu spune nimic şi nici eu.

După câteva minute mă ridic şi mă întorc în spital.

33

Lama şi Yusuf se plâng că trebuie să se mute din nou, dar Kenan le promite că vor mânca toate bomboanele pe care le vor dori când ajungem în Germania. Acum se instalează într-un salon rezervat copiilor ai căror rude sunt internate în spital.

Copiii dorm deja, unii plâng din când în când, alţii dau uneori din picioare. Kenan găseşte un loc într-un colţ pentru Lama şi Yusuf. Lama adoarme imediat ce Kenan o aşază pe pătură. Yusuf, cu ochii lui uriaşi, ca de bufniţă, se întinde lângă ea.

Îmi aruncă o privire şi eu zâmbesc. Se uită în altă parte, şi îl văd că roşeşte, în ciuda luminii slabe care se strecoară prin uşa deschisă.

Înainte de a închide uşa în urma lui, Kenan se asigură că sunt bine acoperiţi, la căldură amândoi.

— Nu ţi-e somn? întreb, aruncând o privire la ceasul de pe hol.

Este aproape 10.00 seara.

Clatină din cap.

— Nu pot să dorm cât timp soţia mea lucrează.

Din nou cuvântul acela. *Soție.*

Îmi observă expresia fâstâcită şi zâmbeşte.

— Soție, repetă.

Mă opresc, acoperindu-mi fața cu mâinile; nu pot să mă uit la el fără să simt că iau foc toată. Mă apucă de încheieturi, îndepărtându-mi mâinile.

— Uită-te la mine, şopteşte.

— Mi-e teamă că mi se opreşte inima în loc dacă o fac, răspund, cu ochii în podea, apoi privind dincolo de umărul lui şi în jurul nostru. Nu putem face asta aici. Dacă vine cineva?

Drept răspuns, mă trage de mână pe hol. Mă simt aşa cum m-aş fi simțit în viața mea *care ar fi putut fi.* O adolescentă care se furişează cu băiatul pe care îl iubeşte, cu inima în flăcări. Ajungem la depozitul de medicamente şi Kenan închide uşa în urma noastră, spri-jinindu-mă de ea.

Nu mă atinge, nu-mi ridică bărbia, dar stă la numai o respirație distanță de mine.

— Acum poți să te uiți la mine? Te rog? întreabă el.

Vorbeşte încet, un pic răguşit, şi parcă glasul lui îmi dansează pe piele. Ridic privirea la el. Pare amuzat. E ca şi cum aş trage cu ochiul la cine este Kenan dacă revoluția nu l-ar forța să ridice un scut, să se ascundă. Ceea ce mă face să râd. Ridică din sprânceană la mine.

— Nu era răspunsul la care mă aşteptam.

— Îți place să flirtezi, hm? chicotesc eu.

Clatină din cap, râzând.

— Abia acum ți-ai dat seama?

Îi arunc o privire întrebătoare.

— Salama, am flirtat cu tine de când ne-am cunoscut, spune el. Dar poate am fost prea subtil.

— Bine, atunci mai ai vreun as ascuns în mânecă? întreb, încurajată de intimitatea pe care ne-o oferă încăperea aceasta.

Acest loc minuscul care există dincolo de realitate. Ca toate momentele noastre petrecute împreună, de altfel.

Un zâmbet tainic îi joacă pe buze. Îşi apleacă fruntea. Din instinct, închid ochii, aşteptându-mă să-i simt buzele pe ale mele, dar nu mă sărută. Ci îşi sprijină capul de uşă, lângă urechea mea, lipindu-şi corpul de al meu.

Iar asta mi se pare şi mai intim.

Mi se face cald în pulover şi mă lipesc atât de tare de uşă, că sunt sigură c-o să devin una cu ea.

— M-am gândit de atâtea ori la timpul care ne-a fost furat, şopteşte el.

Îmi vine să oftez. Vorbeşte atât de aproape de mine.

— Dacă situaţia nu ar fi fost cea care este, eram căsătoriţi de mult timp. Te-aş fi dus cu maşina să vezi toată Siria. Am fi vizitat fiecare oraş şi fiecare sat. În căutarea istoriei de care ţara noastră e plină. Te-aş fi sărutat, pe plajele din Latakia şi-aş fi cules flori în Deir ez-Zour, te-aş fi dus la casa alor mei, din Hama, şi la picnic sub ruinele din Palmyra. Oamenii ne-ar fi privit gândindu-se că nu au văzut niciodată doi oameni mai îndrăgostiţi.

Nu mai pot să mă mişc. Nu mai pot să respir. Îmi doresc să nu se oprească niciodată din vorbit.

— Îmi doream atât de multe, spune el, sprijinindu-şi fruntea pe umărul meu.

Vocea îi este plină de nostalgie.

— Dar cunoscându-te pe tine, iubindu-te... am înţeles că viaţa noastră poate fi salvată. Că meritäm să avem parte de fericire în acest întuneric infinit.

Apoi, se dă puţin în spate şi mă priveşte cu atâta tandreţe încât cred că o să izbucnesc în plâns.

— Mulţumesc că eşti lumina mea, îmi şopteşte.

Şi, de data asta, nu aştept să mă sărute el.

Îl cuprind cu braţele pe după gât, trăgându-l spre mine. Sărutul este dulce şi mă umple de speranţă pentru un viitor

în care mă voi trezi în brațele lui, fără coşmaruri care să ne scufunde în întuneric. Doar noi, într-o casă pe care am transformat-o într-un cămin, cu o grădină înflorită şi caiete de schițe pe jumătate pline.

Îmi ridică bărbia, privindu-mă adânc în ochi, şi spune:

— O să fim bine.

— Insh'Allah, îi şoptesc.

Trecem pe lângă doctorul Ziad când intrăm în salonul principal ținându-ne de mână. Nu spune nimic, se limitează să ne zâmbească grăbindu-se să controleze un pacient. Cred că îi dă linişte să vadă că am şi eu pe cineva de care să mă sprijin.

În noaptea aceea, Kenan devine asistent şi mă ajută prin spital, învață repede şi, după ce îi arăt cum să schimbe bandajele fără să irosească tifon, reuşeşte să o facă singur.

Ne aruncăm priviri furişe unul altuia, zâmbind prosteşte înainte de a reveni cu ochii la treaba noastră. Şi este un sentiment tare bizar.

Când ritmul din spital încetineşte, eu şi Kenan ne aşezăm pe jos, sprijiniți cu spatele de perete, învinşi de oboseală. Sunt ocupate toate paturile, aşa că îmi face semn să îmi aşez capul în poala lui şi aşa fac, prea obosită ca să mă mai ruşinez. Cad într-o stare care mă rupe de realitate, nici adormită, nici trează. Undeva la mijloc. De parcă mintea şi corpul meu şi-ar fi pierdut capacitatea de a adormi complet.

La primele ore ale dimineții, ne zguduie pe toți o bubuitură puternică, nu departe de noi. Sună a şrapnel care cade. A mitralieră de tanc care străpunge o clădire. Mă ridic în picioare, cu inima în gât; Kenan se trezeşte tresărind.

— Ce se întâmplă? întreabă frenetic.

— Nu ştiu.

Altă bubuitură. De data aceasta mai aproape; pacienții care se pot mişca se împiedică unii de alții, fugind în direcția

pereților sau adâncindu-se spre holurile spitalului. Copiii plâng şi voci panicate se ridică până la tavan.

— Kenan, ridică-te, spun cu voce spartă. Panica îmi cuprinde inima. Acum! Trebuie să-i luăm pe Lama şi pe Yusuf.

Orice se petrece afară va ajunge şi aici, iar când se va întâmpla, va transforma spitalul într-o ruină.

34

Kenan mă apucă de mână, dar nu mai reuşim să facem niciun pas, că uşile se deschid şi intră cinci soldați. Uniformele lor militare verzi miros a crimă. Țin puştile atârnate pe piept şi nu poartă steagul Armatei Siriene Libere. Unul dintre ei scoate un pistol şi împuşcă un pacient în stil execuție. Pe o fetiță cu ochiul bandajat şi două elastice de păr neasortate.

Încremenesc şi-l apuc de braț pe Kenan. Ne uităm pietrificați în timp ce fetița cade la pământ, cu trupul mic înghițit de o baltă de sânge, acoperindu-i părul scurt şi negru.

O femeie țipă, iar sunetul mă sfâşie. Cade în genunchi lângă fetiță şi o îmbrățişează strâns, implorând-o să nu fi murit.

— Te'eburenee! urlă a jale.

O altă împuşcătură şi trupul fetei se prăbuşeşte pe podea cu zgomot slab, în timp ce mama ei i se alătură.

— Mai vrea cineva să spună ceva? strigă soldatul.

Gemetele îngrozite încetează pe loc şi scâncete înăbuşite umplu încăperea. Inima îmi bubuie aşa tare, că abia reuşesc să mă concentrez, forțându-mă să gândesc. Unde este restul grupului? Militarii nu ar trimite niciodată doar cinci soldați pe teritoriul ASL. Or fi prin apropiere, în spatele lor?

Soldații se împrăştie în evantai, plimbându-se printre pacienți, lovindu-i pe unii în față, înfigându-şi țeava puştii în rănile altora.

— Doare? rânjesc ei.

Mă rog ca Armata Siriană Liberă să ajungă aici înainte ca restul militarilor să li se alăture.

Brațul lui Kenan se încordează sub mâna mea, ştiu că se gândeşte la Lama şi la Yusuf. Sunt în capătul holului şi cu siguranță s-au trezit odată cu ceilalți copii.

Mă trage încet mai aproape.

— Dă-ți jos halatul, şopteşte atât de încet, încât abia înțeleg ce spune.

Mi-a înghețat sângele în mine de groază. Faptul că sunt fată şi farmacistă pe deasupra face din mine o victimă sigură. O să fiu acuzată că îi ajut şi îi vindec pe rebeli. O să fiu torturată cu aceleaşi instrumente pe care le folosesc pentru a salva oamenii. O să fiu violată.

Kenan se mişcă astfel încât să mă ascundă în spatele lui, acoperindu-mă cu spatele. Apuc mânecile halatului şi trag în jos cu băgare de seamă.

Dar, în timp ce-o fac, văd o fetiță de vreo şapte ani care se ghemuieşte la perete şi pe unul dintre soldați avansând spre ea. Are brațul fixat într-un bandaj şi capul pansat, ochii bulbucați de frică. Îl văd pe Ahmad în chipul ei. O văd pe Samar. Văd cum acelaşi lucru se va întâmpla cu Lama şi Yusuf. Văd o fetiță a cărei ultimă fărâmă, minusculă, de inocență, este pe cale să fie distrusă.

Şi fără să mă gândesc, mă pun în mişcare.

Iau un lighean aflat la îndemână şi îl arunc în spinarea soldatului.

Îl loveşte direct, făcându-l să se prăbuşească pe jos. În salon se aşterne liniştea, întreruptă doar de mârâitul de durere al soldatului, îmi tremură brațul. Soldatul se întoarce încet.

Mai bine eu decât fetița.

Mă cântăreşte din priviri. Încep să tremur din tot corpul.

— Ai aruncat cu asta *în mine?* latră el.

Când aude tonul cu care îmi vorbeşte, Kenan îmi strânge imediat mâna, trăgându-mă înapoi, dar soldatul este mai rapid. Mă apucă de celălalt braţ, smulgându-mă din strânsoarea lui Kenan. Mă răsucesc şi văd în ochii lui Kenan şoc şi teroare. Soldatul mă trânteşte cu putere de perete.

Îmi apasă antebraţul pe gât, ţinându-mă pe loc, aproape strangulată.

— Te crezi foarte curajoasă, eh? scuipă el.

Cu colţul ochilor îl văd pe Kenan imobilizat de doi soldaţi. Faţa i se contorsionează de furie, nu se opreşte din înjurat. Unul dintre ei îl loveşte cu patul armei în faţă, sângele îi ţâşneşte din obraz. Încerc să ajung la el, dar soldatul mă împinge înapoi la perete. Destul de tare cât să nu mai pot respira o vreme.

— Lucrezi aici? îi vindeci pe rebeli? Pe toţi trădătorii ăştia? rânjeşte el.

— Dă-te de pe mine, răcnesc eu, fără să ştiu de unde am atâta curaj.

Dar nu mă tem de moarte. Khawf mi-a arătat deja ce se poate întâmpla mai rău. Şi cel care stă în faţa mea nu este un om, ci doar o bestie în piele de om.

Soldatul râde şi-mi dă drumul. Înainte să pricep ce se întâmplă, o durere ascuţită îmi străpunge capul şi sunt izbită din nou de perete. Gem, cu ochii închişi, încercând să-mi vin în fire în ciuda durerii asurzitoare care mi-a cuprins capul. Durează câteva secunde să pricep că m-a lovit cu partea metalică a puştii. Îmi şterg buzele cu mâneca. Sunt pline de sânge. Mă doare când respir, aerul intră şi iese în şuierături. Dar mă doare şi mai rău când mă uit la Kenan şi în ochii lui văd frică pură.

— Nu-mi spui tu mie ce să fac, îl aud pe soldat răstindu-se.

— O să te omor!

Kenan răcneşte, sângele îi picură pe jos. Soldatul se întoarce spre el, îşi ridică pistolul spre tâmpla lui Kenan.

— *Nu!* ţip eu.

Se opreşte, cu pistolul încă apăsat pe fruntea lui Kenan. Chipul lui Kenan nu trădează urmă de teamă. Nu pentru el. Doar pentru mine. Soldatul se uită la mine.

— Nu?

Îl privesc cu ochii plini de ură şi de lacrimi.

— Atunci ce zici de asta? Privirea îi străluceşte. Îl las pe prietenul tău în viaţă ca să poată să vadă cum îţi fac asta.

Mă înec de furie.

— Nu avem timp de asta, spune camaradul lui cu voce joasă, trăgându-l pe Kenan înapoi în timp ce el se zbate.

Kenan înjură, soldatul îl loveşte iar în faţă.

— Rebelii ar putea fi în apropiere. Militarii nu vor reuşi să ajungă până aici. Trebuie să tragem de timp înainte să...

— Avem timp, îl întrerupe soldatul, înşfăcându-mă.

Mintea îmi explodează în clipa în care mă atinge şi mă răsucesc spre el, lovindu-l.

Pacienţii din spatele nostru privesc cu ochi îngroziţi spectacolul macabru, dar niciunul dintre ei nu îndrăzneşte să se mişte. Să deschidă gura. Şi nu îi învinovăţesc.

Îmi înfige ţeava puştii sub bărbie. Miroase a sânge şi afum. Tuşesc.

— *Du-te dracului,* răcnesc, refuzând să-i dau satisfacţia de a mă vedea tremurând.

Zâmbeşte, împingând gura puştii mai adânc, până când aproape că-mi străpunge pielea.

N-apuc să clipesc când puşca cade la podea, iar el mă apucă de braţe într-o strânsoare mortală. El este mai mare şi bine hrănit, în timp ce eu abia supravieţuiesc. Mă

trânteşte pe un pat gol şi eu ţip, zgâriindu-l pe faţă. Îmi prinde ambele încheieturi într-o singură mână, imobilizându-mă, pe jumătate aplecat deasupra mea, cu faţa la mine. Pute stătut a ţigări şi transpiraţie.

— Dă-i drumul! urlă Kenan, deşi are pistolul îndreptat spre cap.

Un al doilea soldat vine în spatele lui şi îl loveşte cu puşca în spinare.

Îl scuip pe militar în faţă. Saliva este roşiatică în timp ce se prelinge pe obrazul lui, dar gestul meu îl face să râdă. Se şterge, în timp ce cealaltă mână mi se strânge în jurul încheieturilor.

— Mai dă-i o dată, spune el, iar Kenan este aruncat înainte de forţa unei noi lovituri, care-i smulge un oftat dureros din plămâni.

— Nu ceda, Salama, îl aud pe Khawf şoptind în capul meu.

Nu-l pot vedea, dar tonul său dur mă umple de adrenalină, îndepărtând ceaţa cauzată de panică.

— *N-oface.*

— A trecut ceva vreme de când nu mi-a mai opus cineva rezistenţă. Îmi place, rânjeşte soldatul.

Îmi trece mâna liberă pe tot corpul. Repulsia îmi acreşte sângele, îmi ridic genunchiul între noi, dar el îmi anticipează mişcarea şi mi-l înfige pe-al lui în coapsă, până când văd stele verzi de durere. Coapsa mi se acoperă de băşici, e o agonie, sunt sigură că mi s-a învineţit imediat pielea.

Aud clinchetul cataramei din metal de la curea, un fermoar care se trage în jos, aducându-mă cu picioarele pe pământ. Mă zbat, ţipând până când mă ustură gâtul. Mă ignoră, cu ochii plini de o bucurie răutăcioasă şi gura i se strâmbă, apoi îşi bagă mâna sub puloverul meu, atingându-mi pielea. Îmi înghit un ţipăt şi, din instinct, îi dau un cap în gură. Şocul nu are cum să mă paralizeze când mânia mă

arde. Mă alimentează. La doar două zile distanță ne aşteaptă o viață în siguranță. I-am pierdut pe mama, pe tata, pe Hamza, pe Layla şi pe micuța Salama. Am învățat să văd culorile şi mi-am găsit propria versiune de fericire, îmi sunt *datoare.*

Ori mor, ori ajung în Germania, dar nu mă voi lăsa atinsă de acest animal.

Se împiedică înapoi, urlând de durere, cu mâinile pe frunte, în timp ce eu mă prăbuşesc pe pat, cu mintea amețită. A fost de-ajuns? Gândurile tulburi se scurg ca mierea, dense, fără direcție. Sângele îmi pulsează în craniu, lovindu-se de os. Mă părăseşte şi ultima fărâmă de energie. Nu pot să gândesc, să mă mişc, şi mi-e prea frică să nu-l împuşte pe Kenan dacă încerc ceva. Strigătele lui Kenan şi urletele soldaților se estompează şi vederea mi se înceţoşează.

Când se limpezeşte, văd că soldatul e înfierbântat, de pe chipul lui a dispărut orice urmă de amuzament. Un cucui i se umflă pe frunte, furios. Îmi vine să pufnesc în râs. Scoate o lamă din toc, mă apucă de umeri şi-mi apasă lama ascuțită pe gât, acolo unde bate pulsul.

— Ar trebui să fii executată ca o cățea, răcneşte şi-mi trece lama pe gât.

Timpul încetineşte. Se destramă fir roşu după fir roşu. Şi cu fiecare fir, îmi aduc aminte de Karam el-Zeitoun. Cum, cu doar câteva zile în urmă, copiii au fost măcelăriți exact în acelaşi mod. Cum or fi implorat şi țipat pentru viața lor. Nişte prunci.

Mă gândesc la tata, la Hamza şi la faptul că ar prefera să moară de o mie de ori decât să mă vadă torturată în felul acesta.

Mă gândesc la mama şi la mâinile ei blânde mângâindu-mi părul, spunându-mi că mă iubeşte ca pe ochii din cap, că sunt sufletul ei.

Mă gândesc la Layla şi la râsul ei mai puternic decât viaţa însăşi, la ochii ei de culoarea oceanului.

Şi mă gândesc: *S-a terminat. Asta este moartea mea. Voi mirosi, în sfârşit, margaretele.* Dar mâinile lui mă slăbesc şi cad din nou pe pat. Totul devine negru.

Mă trezesc speriată, simt ceva greu pe gât şi trag frenetic de orice ar fi acolo.

— Opreşte-te! spune o voce alarmată şi cineva mă apucă de braţe, încet, Salama!

Întredeschid ochii, împrejurimile prind contur. În câmpul vizual îmi apare faţa îngrijorată a lui Kenan.

— Eşti bine, iubito, murmură el. Eşti bine.

Trag aer în piept; în jurul gâtului simt o ţesătură aspră. E tifon. Stomacul mi se strânge când îmi amintesc ce uşor mi-a tăiat lama soldatului pielea. Deschizându-mă. Scutur din cap, vreau să dispară imaginea.

Mâinile mi se duc repede la capul descoperit, cuprinsă fiind de oroare.

— Hijabul meu, gâfâi, tremurând.

Kenan ezită, apoi îmi ia uşor mâinile în ale lui.

— Doctorul Ziad ţi-a bandajat rana. A fost nevoie de câteva copci mici. Eşti la el în birou şi suntem doar noi, nu-ţi face griji. Nu intră nimeni. Expiră cu zgomot. Eşti bine, alhamdulillah.

Respiraţia mi se potoleşte. Întorc încet capul examinând camera. Nu e nimeni în afară de Kenan şi de mine. Biroul doctorului Ziad, încă acoperit cu hârtii îngălbenite şi câteva seringi, este tras la perete, iar patul pe care stau întinsă e pus în mijlocul încăperii. Uşa este închisă, jaluzelele trase. E noapte.

Kenan se aşază pe scaunul de plastic de lângă mine, iar pe chipul lui se citesc uşurarea şi epuizarea. Are o cicatrice adâncă la ochiul stâng. Are o tăietură pe buza de jos, care a fost cusută, şi toată faţa acoperită de vânătăi noi. Ochii sunt

sticloşi de la urmele de adrenalină şi este îmbrăcat cu un pulover verde-închis, nepătat de sânge.

— Ce s-a întâmplat? şoptesc, încă prea speriată să vorbesc mai tare. Nu-mi pot lua ochi de pe chipul lui. I-au făcut rău. Eşti... rănit?

Se fâțâie în scaun.

— M-a controlat doctorul Ziad. Am o contuzie minoră, dar asta e tot.

Vorbeşte cu dezinvoltură, încearcă să minimalizeze.

— *Minoră?* repet cu voce tare. Te-au lovit în spate, în piept. Eşti bine?

Nu răspunde, dar inspiră adânc. Observ că îi tremură mâinile.

— Ți-e sete? întreabă el.

Tuşesc, conştientă brusc că am gâtul foarte uscat. Dau din cap că da.

Se ridică în picioare şi aduce voios o sticlă de apă de pe biroul lui Ziad, apoi mă ajută să beau.

— Ai dormit aproape toată ziua. Kenan îmi ține sticla. După ce soldatul ăla... era sânge peste tot. Am crezut... Am crezut că ai murit. Dar exact în acel moment a dat buzna doctorul Ziad împreună cu vreo zece soldați din Armata Siriană Liberă. S-a strecurat pe uşa din spate să-i contacteze. Trei s-au predat, însă cel care te-a rănit pe tine şi celălalt, nu. Dar erau depăşiți numeric. O spune pe un ton rece, satisfăcut. Sunt morți.

Se întinde şi îmi strânge degetele.

— Doctorul Ziad a venit repede să te ajute şi a reuşit să oprească sângerarea. Atunci te-ai trezit, îți aminteşti?

Nu răspund, şi-atunci continuă.

— Doctorul Ziad ți-a dat ceva să dormi. Tăietura nu e adâncă. Nu a secționat nicio arteră, alhamdulillah, dar aveai nevoie de sânge. Unul dintre soldații din Armata Siriană Liberă a putut să doneze.

Mă cutremur. Am fost la o şoaptă distanță să ajung la doi metri sub pământ.

— Cum au pătruns până aici?

— Au reuşit să găsească o cale de trecere printr-un punct slab de la granițele păzite de Armata Siriană Liberă. Să poată ucide oameni la spital înainte ca restul armatei să li se alăture.

— Deci lupta se apropie? întreb.

Dă din cap cu tristețe.

— ASL are speranțe mari. Credința lor e de neclintit şi au arme, dar... Sunt îngrijorat.

— Şi eu. Apoi oftez. Lama? Yusuf?

Îmi pune o mână pe umăr, liniştindu-mă.

— Sunt bine. Soldații nu au ajuns până la ei în cameră. Acum dorm şi... Se opreşte, vocea i se frânge, lacrimi i se scurg pe obraji.

— Ce? întreb panicată şi gândul mi se duce la tot ce poate fi mai rău.

Se aşază pe marginea patului, îşi trece brațele pe sub mine şi mă trage la pieptul lui.

— A fost cât pe ce să te pierd.

E sugrumat de emoție, umerii i se zguduie de suspine.

— Doamne, m-am simțit *atât* de neajutorat. Când te-a tăiat, eu... Nu pot să te bag în pământ, Salama. Nu pot.

Mă strânge şi mai tare, iar eu mă pierd în el, cu ochii plini de lacrimi.

— Dar am trecut cu bine peste asta.

Mă sărută apăsat pe obraji, pe frunte şi apoi tandru pe buze.

— Îngroapă-mă tu pe mine, nu eu pe tine, mă roagă încet. Te rog.

Îi strâng fața între mâini, ştergându-i lacrimile.

— Te...

— Te iubesc, spune înainte s-apuc s-o fac eu.

Zâmbesc. Nu-mi trebuie decât câteva cuvinte din gura lui să-mi simt inima mai uşoară. Aşa e Kenan, magic. O să fiu bine. *Noi* o să fim bine. Trebuie să cred asta. Trebuie să văd culorile, să nu închid ochii la frumuseţe şi la speranţă.

Nici măcar atunci când este prea greu s-o mai faci.

— Spune-mi ceva frumos, îi şoptesc şi mă trag într-o parte să-i fac loc lângă mine. Se întinde cu grijă pe o parte, cu faţa la mine şi ne încolăcim picioarele.

Îşi trece degetele mâinii printre ale mele şi îmi sărută încheieturile.

— Îmi doream să te desenez încă dinainte de a te cunoaşte.

— Ce vrei să spui?

— Unchiul meu locuieşte la Berlin. Îmi amintesc că am văzut poze cu oraşul pe Google, acum câţiva ani. Arhitectura este uluitoare. Au un monument numit Poarta Brandenburg. Întotdeauna am visat să-mi duc soţia acolo. Să o pun să stea chiar în centru şi să o desenez. Ca şi cum poarta ar fi fost construită doar pentru ea.

Şi aşa, aflaţi în ochiul ciclonului, mă las purtată de cuvintele lui, care prind viaţă în mintea mea. Ne văd plimbându-ne prin Berlin, ţinându-ne de mână, în timp ce el îşi ţine pe umăr ustensilele pentru desenat. Aş alege garoafe de la florăria locală şi mi-aş face o coroniţă. Anumite zile, când soarele străluceşte printre nori, cu razele împrăştiindu-se peste câmpuri, ne amintesc de Homs. De acasă.

— Mi-ar plăcea, murmur.

Kenan îmi dă drumul mâinii şi îşi învârte pe deget o şuviţă din părul meu.

— Simt că te cunosc de-o viaţă, Salama.

Zâmbesc.

— Toată lumea cunoaşte pe toată lumea în Homs. Foarte probabil ne-am mai întâlnit şi înainte.

— Când eram copii? Mi-am petrecut cea mai mare parte a timpului la locul dejoacă, la fotbal şi la groapa cu nisip.

— Atunci sigur nu ne-am întâlnit. Eu ori grădinăream pe balcon, ori mă jucam cu Layla cu păpuşile Barbie.

Surâde.

— Poate o să sune banal, dar sunt sigur că sufletele noastre s-au întâlnit cu mult înainte de a ajunge în trupurile noastre. Cred că de acolo ne cunoaştem.

Căldura îmi cuprinde faţa. Ceea ce spune el face parte din credinţa noastră. Suflete care există dincolo de trupurile muritoare. Şi totuşi, când îl aud spunând asta, simt că urechile şi faţa îmi ard.

Kenan râde.

— Spune-mi ceva frumos, atunci.

Îl iau de manşetă, bucurându-mă că reuşeşte să mă liniştească aşa.

— Studio Ghibli m-a inspirat să scriu, încep eu, iar el mă priveşte cu uimire. După ce am văzut *Călătoria lui Chihiro,* când aveam zece ani, mintea mi s-a activat. Într-o bună zi m-am gândit: ce-ar fi să mi scriu poveştile?

— Ai făcut-o? Scutur din cap.

— Niciodată o poveste întreagă, nu. Aveam de învăţat. Dar nu le-am uitat niciodată. Mai ales când m-am îndrăgostit de botanică.

Se cuibăreşte mai aproape.

— Vrei să-mi spui una dintre poveştile tale? Doar dacă vrei.

Nu cred să fi pierdut chiar aşa mult sânge, căci îl simt cum mi se urcă pe faţă tot.

Inima îmi bate tare.

— E o prostie.

Kenan îşi ia o expresie jignită.

— O prostie? Cum îndrăzneşti să spui că poveştile soţiei mele sunt o prostie?

Mă abțin să nu râd. Ştiu că acest moment de fericire se va scurge ca nisipul într-o clepsidră, dar vreau să fac să conteze fiecare secundă. Vreau să țin durerea departe încă un pic.

— Bine.

35

Păsările ciripesc când mă trezesc brusc, ghemuită la pieptul lui Kenan şi brațul lui mă cuprinde protector după umăr. Groaza mi se prelinge pe piele, nedorită şi nepoftită, iar inima îmi bate cu putere.

A fost un coşmar?

Mă ridic şi mă îndepărtez de Kenan, rugându-mă să nu se agite. Mormăie în somn ceva incomprehensibil.

Nu-mi aduc aminte dacă am visat urât, dar neliniştea nu a dispărut. Dimpotrivă, a crescut. Tăietura de pe gât mă ustură un pic când răsucesc capul. Mă ridic în picioare, căutându-mi halatul, şi îl găsesc aşezat pe scaunul doctorului Ziad. Umezesc un colț şi frec locul de pe abdomen pe care l-a atins soldatul. Frec mai tare, încercând să îndepărtez celulele, până când simt că mă ustură şi că pielea protestează.

— Bună dimineața, murmură cineva dintr-un colț al încăperii. Ochii mi se obişnuiesc încet cu lumina slabă de dimineață care trece prin jaluzele şi văd silueta lui Khawf.

— ‚Neața, şoptesc şi halatul îmi cade din mâini.

Iese din umbră, costumul de culoarea întunericului se mişcă precum marea într-o noapte fără lună.

Asta explică groaza pe care o simt

Khawf pare circumspect.

— Oare?

— Ce vrei să spui?

Aruncă o privire prin biroul doctorului Ziad şi porneşte brusc spre mine. Tonul este unul imperativ, foarte diferit de cel obişnuit.

— Cinci militari au reuşit să pătrundă dincolo de linia de apărare a Armatei Siriene Libere. Ce-ți spune asta?

Frica e plină de cruzime. Ea denaturează gândurile, făcând din țânțar, armăsar.

— Ascultă-mă cu foarte mare atenție, continuă Khawf. Dacă nu l-aş cunoaşte, aş zice că e îngrijorat.

— Înseamnă că spitalul ăsta nu mai e un loc sigur. Că spitalul va fi primul pe care-l vor ataca. Fie cu infanterişti, fie cu bombe. Ştii că spitalele sunt întotdeauna vizate, iar al tău a fost deja scutit de multe ori.

Venele şi capilarele din mâini mi se contractă.

— Înseamnă că trebuie să pleci *imediat* de aici, altfel...

Se opreşte, bănuind cum voi reacționa, dar eu rămân nemişcată. Inima îmi bubuie în piept în timp ce încerc să înțeleg de ce se comportă aşa. Se-ntâmplă ceva, tonul şi felul în care se uită la mine par diferite. Este ca şi cum aş vorbi cu cineva al cărui suflet nu este născut din al meu.

Mormăie, cu maxilarul încordat.

— Nu te-nveți minte niciodată. Bine. Apoi pocneşte din degete. Biroul doctorului Ziad se modifică, transformându-se într-un cimitir. În fața mea se află patru lespezi crăpate, la capătul a patru morminte săpate în grabă. Al meu, al lui Kenan, al lui Lama şi al lui Yusuf. Pe fundal se vede spitalul meu, acum numai ruine.

Peisajul se schimbă brusc înainte să pot pricepe. Stau pe țărm, un cer cenuşiu la orizont, şi privesc cum se îndepărtează o barcă plină până la refuz cu refugiați. Valurile se sparg pe nisip, udându-mi adidaşii, iar aerul sărat al mării îmi înțeapă nasul. În spatele meu cad rachetele balistice; se prăbuşesc cu un sunet de tunet care-mi sparge timpanele, iar cerul se colorează în roşu-

portocaliu strălucitor, înghițind atmosfera mohorâtă. Copacii iau foc şi strigătele răniților se ridică odată cu fumul.

Viitorul meu se îndepărtează, pe mare.

— *Aşteptați-mă!* strig spre barcă, aruncându-mă înainte prin apa rece ca gheața. Muşcătura frigului mă face să strig.

Cade o bombă şi forța ei nimiceşte totul, creând un curent de vânt fierbinte care-mi ajunge la mâinile şi genunchii ude de apa Mediteranei. Tremurând, mă uit peste umăr şi văd silueta unei alte rachete căzând.

La distanță de numai câteva secunde. Deschid gura să strig iară şi...

Mă-mpiedic, mă lovesc cu spatele de peretele biroului doctorului Ziad şi alunec pe podea, plângând încet cu fața ascunsă în mânecă. Muşc din material în timp ce pieptul mi se ridică şi coboară. Khawf se lasă pe vine în fața mea.

— Moartea va pune stăpânire pe spital, murmură. Ți-aduci aminte ce-a spus soldatul? Foloseşte-ți creierul, Salama. Foloseşte-ți creierul.

Militarii nu vor reuşi să ajungă până aici. Trebuie să tragem de timp înainte ca ei să...

Simt că inima e pe cale să-mi cedeze, ştiu că o să-mi cedeze. Pe fața lui Khawf îşi face apariția un zâmbet uşurat şi dă din cap. Ochii lui ascund cuvinte pe care refuză să le spună, dar pe care se aşteaptă să le ştiu.

Când clipesc, Khawf nu mai e. Mă ridic în picioare şi îmi iau hijabul.

— Kenan, trezeşte-te, spun cu vocea răguşită.

Încă mai simt gustul acru de fum în gât.

Se ridică în şezut, cu o privire îngrozită.

— Ce... ce s-a întâmplat?

— Nimic. Îmi pun halatul pe mine cu gesturi ferme. Trebuie să părăsim spitalul.

Se freacă la ochi.

— Poftim?

Îmi pun rucsacul pe umeri.

— N-am timp să-ți explic. Ia-i pe Lama şi pe Yusuf. Ne vedem afară. Trebuie să plecăm imediat.

Deschid uşa şi îi văd pe medici şi pe pacienți începându-şi ziua ca de obicei. Îl caut repede din ochi pe doctorul Ziad. Din fericire, Kenan nu se opune şi mă urmează.

Inima îmi bate dureros şi sunt sigură că fiecare secundă care trece ne aduce mai aproape de moarte. După ce am căutat frenetic prin câteva încăperi şi în salonul principal, dau de el în depozit.

— Domnule doctor! gâfâi. Trebuie să evacuăm spitalul.

Doctorul Ziad tresare, speriat.

— Salama! Eşti bine? Cum te mai sim...

Trec grăbită pe lângă el şi înşfac nişte Panadol şi amoxicilină de pe rafturi, apoi mi le bag în buzunar.

— Domnule doctor! Luați toate medicamentele pe care le puteți duce şi haideți să plecăm!

E din ce în ce mai nedumerit.

Disperarea mea mă împiedică să-mi ordonez gândurile într-o propoziție coerentă.

— Trebuie să... probabil o să fie... toate celelalte spitale...

Mă ia de mâini în încercarea de a mă linişti.

— Salama, ia-o mai uşor.

Inspir adânc, reținând aerul în plămâni, şi, cu o voce aparent calmă, spun:

— Dacă militarii au reuşit să intre în spital, înseamnă că sunt deja în apropiere. Unul dintre soldații de ieri a zis ceva, că trebuie să tragă de timp până când militarii vor face *nu ştiu ce.* Poate fi vorba de o bombă. Poate altceva. Dar trebuie să plecăm.

Nu reuşesc să mă explic. Urmează să se întâmple ceva. Khawf are dreptate.

Unde te-ai duce?

Oriunde.

Doctorul Ziad are o expresie crispată, dar nu se mişcă. Nu avem *timp.*

— Nu am reuşit să-i contactez pe cei de la ASF în ultimele trei ore, spune el.

Simt un gol în stomac.

— Trebuie să plecăm.

Dă din cap, înşfacă o cutie de carton goală şi aruncă medicamentele înăuntru.

— Salama, anunță-i pe toți să evacueze imediat.

Nu mai pierd nicio secundă şi o iau la fugă pe coridoare, spre salonul principal.

— *Oameni buni!* strig şi toate fețele se întorc spre mine. Unii pricep imediat. Părăsiți imediat spitalul! Nu mai e un loc sigur!

Vreme de câteva secunde, atât de prețioase, se uită unul la celălalt, tulburați.

Simt că mă cuprinde frustrarea. E pentru că sunt doar o adolescentă. Sunt mai reticenți să mă asculte. Unora dintre ei nu le este uşor să se mişte, le lipseşte un picior sau o mână, pe când alții sunt pe perfuzii. Mulți sunt copii şi bătrâni.

— Militarii vor bombarda spitalul! Trebuie să plecăm!

Kenan se opreşte în spatele meu, scârțâind din adidaşi pe podea, cu Lama şi Yusuf de mână. Este îngrozit

— Bombă? spune, cu respirația tăiată.

La lumină pot vedea în sfârşit că ochiul stâng este umflat, abia deschis, iar vânătaia s-a închis la culoare.

— Unde e Doctorul Ziad? geme un pacient din patul său. El ar şti...

— Doctorul Ziad spune că trebuie să plecăm! izbucnesc eu.

Nu stau cu mâinile în sân aşteptând să mă asculte, aşa că îl iau de braţ pe Kenan şi îl trag după mine. Lama şi Yusuf, în stare de şoc, ne urmează.

Plecarea noastră declanşează reacţia tuturor celor din salon. Mamele sunt primele care se ridică; îşi iau copiii, deschid uşile şi fug.

Se instalează haosul. Oamenii se îmbrâncesc să iasă. Medicii îi ajută pe cei ţintuiţi la pat să se ridice. Îl strâng şi mai tare pe Kenan de mână. Refuz să-i dau drumul, orice ar fi.

Cum ajung lângă uşă, aud vocea doctorului Ziad răsunând peste masa de oameni.

— Plecaţi! Acum!

Tonul lui stârneşte un nou val, oamenii se grăbesc, paşi răsună pe podele. Fugim cu toţii pe scări, dincolo de porţile spitalului. Ochii mei se îndreaptă spre cer, mă uit după avioane în timp ce traversăm strada. Mulţimea mă împinge, forţa panicii care i-a cuprins aproape că-mi smulge mâna de pe puloverul lui Kenan. Braţul mă furnică, dar nu-mi pasă. Cu coada ochiului îl văd pe Am croindu-şi drum printre oameni şi mă cuprinde un val de uşurare. După ce trecem de prima clădire, îl trag pe Kenan într-o parte, împotriva curentului, să ne refugiem în spatele unui zid dărâmat, apoi îi dau drumul.

Respirăm neregulat şi ne uităm unul la celălalt. Azi a ieşit soarele, razele lui îmi încălzesc hijabul pe creştet. Lama şi Yusuf sunt dezorientaţi şi speriaţi, stau cu ochii lipiţi de Kenan. Le zâmbeşte liniştitor.

Mă uit înapoi spre spital, inima îmi tresare când nu-l zăresc pe doctorul Ziad printre oamenii care *se* scurg hemoragie din spital. Apoi îmi dau seama.

Bebeluşii din incubatoare au rămas înăuntru.

Mi se face un gol în stomac şi mă sprijin de zid, să nu cad. Trebuie să mă întorc. Trebuie să salvez bebeluşii. Dar

picioarele îmi sunt grele de frică, o parte din mine urlă să stau potolită unde sunt, în siguranță. Cealaltă vede chipul cenuşiu şi golit de sânge al lui Samar, pe când îi țineam viața ostatică.

Strâng din dinți, expir să mă eliberez de frică şi, înainte să mă răzgândesc, mă dezlipesc de zid şi fug spre spital.

— *Salama!* strigă Kenan.

Traversez în fugă, împingându-mă prin roiurile de oameni, apoi prin curte şi mă întorc pe scări.

Salonul principal e gol, o privelişte pe care nu am crezut să o văd vreodată. Cearşafurile sunt împrăştiate pe jos, unele dintre paturi au fost răsturnate în graba cauzată de panică. Pe hol îşi fac apariția două siluete. Dr. Ziad ține în echilibru sub braț o cutie imensă de carton şi cu celălalt susține două forme mici. Hijabul alb al lui Nour flutură când trece în viteză pe lângă mine, strângând doi copii lângă ea.

Doctorul Ziad se opreşte brusc şi îmi dă bebeluşii. Sunt înfăşurați în păturici albe, subțiri, nu sunt mai mari decât o franzelă de pâine. Au pielea roşie, gurile micuțe şi degetele abia vizibile.

— Mai am înăuntru, spune doctorul Ziad gâfâind, lăsând jos cutia.

Ridurile din jurul ochilor sunt mai pronunțate. Mă uit în cutia de carton şi văd un bebeluş peste o grămadă de cutii de medicamente.

— Poți să duci tu cutia? Eu trebuie să...

— Dați-mi-o mie.

Kenan se opreşte lângă mine, gâfâind. Ia cutia la subraț, se răsuceşte pe călcâie şi o ia la goană. Doctorul Ziad se întoarce, îndreptându-se direct spre incubatoare.

— Domnule doctor! țip ascuțit, încremenită. *Domnule doctor!*

Nu priveşte înapoi.

— *Salama!* Vino! urlă Kenan de la intrare.

Lacrimile îmi umplu ochii, sughiț, strâng bebeluşii la piept şi fug spre el.

Cum traversăm strada, îl auzim. Avionul.

Ajungem la zid, unde frații lui Kenan se uită în jur speriați de moarte.

— Nu, spun sufocată de lacrimi, întorcându-mă cu fața spre spital. Țin bebeluşii strâns. Ieşi din spital, te *rog.*

Pacienții, salvatorii şi membrii personalului încă se revarsă pe uşile din față. În ultima secundă îl văd şi pe el. Aproape că se împiedică, alergând cu alți doi bebeluşi în brațe. Halatul i s-a rupt pe el, distanța pare prea mare.

— Yalla, implor. Doamne, te rog!

Bomba şuieră asurzitor străbătând aerul şi cade.

— Nu! țip, cu brațele tremurând. *Domnule doctor, repede!*

Kenan mă trage aproape, plecându-mi capul, în timp ce bomba spulberă singurul loc din Homs care mai aducea speranță. Pământul se cutremură şi se despică de parcă ar fi lovit de un seism. Timpanele îmi țiuie de la forța impactului şi praful plin de moloz care se ridică mă sufocă. Picioarele îmi tremură. Îmi curbez spinarea să protejez bebeluşii.

După câteva clipe numărate în bătăi de inimă în care nu se aude decât zgomotul coloanelor spitalului ce se prăbuşesc, urlete de jale zguduie cerul plin de praf. Strigătele sfâşietoare şi rugăciunile îmi zdruncină ființa.

— Eşti bine? îl întreb pe Kenan.

Reuşesc să-i disting silueta în praful care începe să se aştearnă.

— Da, spune el tuşind răguşit şi-apoi tresaltă. Se întoarce spre frații lui să se asigure că sunt bine.

— Kenan, ia bebeluşii, spun pe ton ferm. Eu trebuie să-l găsesc pe doctorul Ziad.

Scutură din cap cu încăpățânare.

— Te...

— Salama, dă-mi-i mie, spune Nour.

Ridic ochii la ea şi simt pentru o clipă cum inima mi se uşurează. A scăpat.

— Nu pot rămâne aici. Au nevoie de aer curat. Unii dintre ei sunt deja în dificultate fără incubator. În spatele ei se află doi voluntari, întind copiii unuia dintre ei şi celălalt ia cutia de carton.

— Dacă-l găseşti pe doctorul Ziad... spune Nour oprindu-se cu vocea tremurândă. Spune-i... spune-i că ne întâlnim la el acasă.

Încuviinţez şi mă ridic, deşi nu mă ţin genunchii. Dezastrul din faţa ochilor mei mă umple de deznădejde. Spitalul în care îmi petreceam zilele nu mai e.

E un cimitir.

Clădirea a ajuns fărâme. Voluntarii sunt împrăştiaţi pe deasupra dărâmăturilor, încearcă disperaţi să îndepărteze resturile. Când ajung aproape, aud strigătele înfundate ale celor prinşi dedesubt. Îmi sfâşie inima. Agonia lor mă face să uit de ce vreau să plec.

Khawf îşi face apariţia din praf, cu sprâncenele ridicate. Bomba nici nu l-a atins.

— Salama, nu poţi face nimic, spune cu răceală. Să nu îndrăzneşti să te răzgândeşti. Spitalul nu mai e. Locul unde munceai a fost distrus. Nu a rămas nimic aici pentru tine. Rudele tale sunt decedate sau arestate. Şi *ştiu* că nu vrei să urmezi tu.

Întorc privirea de la el, lacrimi mi se scurg pe obraji, şi mă-ncăpăţânez să merg înainte, chiar dacă picioarele nu mă ţin.

— Ziad! strig pe deasupra gemetelor. Domnule doctor!

Încet, colbul se aşază. Razele soarelui se strecoară printre coloanele de praf. Ţiuitul din urechi mi se domoleşte, şi când îl strig a patra oară, aud un răspuns slab.

— Salama!

Mă uit frenetic în jur, împleticindu-mă în direcția porților principale. Îl găsesc pe doctorul Ziad stând pe bordură. Are o tăietură pe frunte, sângele îi coboară pe obraz. E cenuşiu la față, vârfurile părului şi halatul, arse.

— Domnule doctor! exclam, căzând în genunchi în fața lui. Sunteți rănit?

Expiră tremurat şi îşi îndepărtează încet brațele, dezvăluind doi bebeluşi ascunşi în poală.

— A trebuit să aleg, spune, apoi tace, cu chipul alb ca varul, ochii goliți de emoții. Am fugit cu cei pe care i-am ales. Dar... nu le aud bătăile inimii.

Mă doare când înghit.

— Am încercat să-i salvez, murmură. Lacrimi încep să i se scurgă pe obraji. A trebuit să *aleg.* Restul sunt încă înăuntru. Au omorât *bebeluşi.*

Mă şterg la ochi.

— Sunt în rai, domnule doctor. Suferința lor s-a încheiat.

Îi ridică şi-i sărută pe rând pe frunte.

— Iertați-ne, le şopteşte. Iertați neputința noastră.

Mă aşez lângă el, cu inima îndoliată. Erau prematuri, şansele de supraviețuire fără incubator erau mici. Chiar şi aşa... *Chiar şi aşa.*

— Nour a dus ceilalți bebeluşi acasă la dumneavoastră, spun după câteva minute. Cred că au supraviețuit.

Ridică privirea.

— Mulțumesc.

Clatin din cap.

— Facem ce trebuie făcut. N-o facem de dragul mulțumirilor.

Îmi dă unul dintre bebeluşi. E fetiță, înfăşurată într-o păturică roz. O strâng la piept. Aşa mică ar fi fost şi micuța Salama? Mă cutremur şi reuşesc să mă ridic cu grijă. Fața

bebeluşului este nemişcată; dacă închid ochii, mă pot preface că doarme.

— Salama, spune doctorul Ziad.

Mă uit la el. Întinde o mână şi-i dau înapoi fetiţa, cu grijă.

— Ai salvat o mulţime de oameni azi, spune după un moment de linişte. Dacă nu ai fi făcut legătura tu atât de repede, cu intuiţia ta, nu aş sta acum în faţa ta. Dă drumul aerului din piept. Ar fi trebuit să-mi dau seama că ceva e în neregulă când ASL nu mi-a preluat apelurile, dar aveam mintea tulbure după atacul de ieri.

— Suntem oameni cu toţii. Nu pretinde nimeni să anticipaţi ce se va întâmpla.

Zâmbeşte trist.

— Ce bine ar fi dacă şi conştiinţa mea vinovată ar fi de acord cu tine.

— Ce veţi face acum? arăt spre spital. Unde se vor putea duce oamenii?

Stă cocoşat, arată îmbătrânit, în ochii lui văd devastare. Priveşte spitalul distrus, detaliu cu detaliu.

— O să construim unul nou, murmură.

Îşi îndreaptă spinarea, hotărârea şterge orice urmă de tristeţe.

— Alte oraşe, cum ar fi Ghouta, construiesc spitale subterane. O să facem tunele şi labirinturi pe sub pământ. N-au decât să continue să ne bombardeze, nu ne vom pleca în faţa lor.

Reziliența de care dă dovadă mă face să mă simt neînsemnată.

— Dumnezeu să vă aibă în grija lui, murmur.

Simt că nu pot pleca din Siria fără să-i spun. Ar muri de îngrijorare dacă nu-mi mai fac apariţia.

— Domnule doctor, eu plec. Mâine.

Ochii i se umplu de uimire, apoi de tristeţe, dar nu mă judecă.

— A fost o onoare şi un privilegiu să muncesc alături de tine, Salama. Dumnezeu să te ţină în viaţă, să ai un viitor bun. Nu uita să te rogi pentru noi, te rog.

Mă înţeapă ochii de lacrimi, dar reuşesc să încuviinţez. Se îndepărtează, ţinând în continuare copiii în braţe de parcă ar fi ai lui.

Casa Laylei e pustiită. Ca şi cum ar şti că plec mâine.

Kenan se îndreaptă şchiopătând spre canapea imediat cum intrăm. Am plecat de la spital abia când nu am mai putut să ne ţinem pe picioare. Kenan a ridicat dărâmături până i-au cedat braţele. Era deja slăbit din cauza bătăii pe care a încasat-o ieri, dar şi-a înăbuşit durerile până când l-a cuprins epuizarea.

Lama şi Yusuf se înghesuie lângă el, cu feţele înspăimântate. Eu aprind repede lumânările.

— Sunt bine, spune Kenan, închizând ochii. Respiră sacadat. Am nevoie de un moment.

— Poate cineva să aducă un pahar de apă, vă rog? Deschid rucsacul scotocind prin el după un Panadol. Trebuie să am o folie pe aici, pe undeva.

Yusuf fuge spre bucătărie şi pune apă de ploaie din găleată într-o cană, grăbindu-se înapoi.

— Poftim, şopteşte.

Înlemnim cu toţii.

Kenan este primul care reacţionează; este zguduit, dar tensiunea de pe chip se risipeşte încet. Cu mâna tremurând, pune cana pe masa din faţa lui şi-i întinde mâna. Yusuf o ia într-a lui. Kenan îl trage lângă el, fără să tresară măcar de la durere, şi-şi strânge cu putere fratele în braţe. Lama izbucneşte în lacrimi. Plâng şi eu, de bucurie.

Apoi Lama se aruncă în braţele lui Yusuf, îl trage la ea, ascunzându-şi sughiţurile de plâns în umărul lui.

— Kenan, ia-ţi Panadolul, şoptesc, întinzându-i tableta.

O înghite cu apă. Lama şi Yusuf se dau la o parte, dar nu se îndepărtează prea mult de Kenan, în timp ce eu îl ajut să se întindă. Kenan continuă să-l țină de mână pe fratele lui, zâmbind larg.

— Cred că ar trebui să mă las bătut mai des.

Yusuf roşeşte, iar Kenan începe o poveste exagerată despre toate modurile ridicole în care se va lăsa rănit, făcându-l să chicotească. Dar eu simt în vocea lui că face eforturi să glumească. Încearcă să le distragă atenția de la tragedia la care au asistat azi, un loc de refugiu care a fost distrus din temelii.

— Sau poate o să las o balenă să mă plesnească cu coada! spune.

Lama chicoteşte, Yusuf nu se poate abține să nu zâmbească.

— Am mers prea departe? întreabă Kenan gânditor. Atunci o să alunec pe o coajă de banană, ca în desenele animate. Ce ziceți de asta?

Yusuf îi trage uşor un pumn în braţ.

— Eşti ciudat.

Ochii lui Kenan strălucesc de bucurie.

— Îmi place ciudat.

Continuă aşa o vreme, până când Kenan îi convinge în cele din urmă să încerce să doarmă. Cu o speranță regăsită în ochi, se îndreaptă spre camera mea. Îi ajut, înfofolind bine păturile peste siluetele lor mici, asigurându-mă că frigul nu se infiltrează prin crăpături. O sărut pe Lama pe obraz şi-i zâmbesc lui Yusuf. Ezită câteva clipe, apoi îmi zâmbeşte la rândul lui. Mi se umple inima.

— Noapte bună. Să dormiți bine, mâine e ziua cea mare.

Închid uşa încet, merg în vârful picioarelor pe hol şi mă opresc când ajung în fața camerei care era a lui Layla şi a lui Hamza. Degetele îmi dansează pe mânerul de alamă. Nu am nevoie să intru. O dată a fost mai mult decât suficient.

Îmi sprijin capul pe uşă.

— Adio, spun în şoaptă.

Iau cele două genți pe care le-am pregătit cu Layla şi mă îndrept spre sufragerie. Kenan stă cu ochii închişi, dar îi deschide, clipind când intru, şi mă aşez pe covorul din fața canapelei. Îmi scot hijabul, îmi trec degetele prin păr şi tresar. Mă doare scalpul. Tăietura de pe gât mă ustură, dar nu îndrăznesc să o ating pe sub bandaje.

— Cum te simți? şopteşte.

— Supraviețuiesc, şoptesc la rândul meu. Ai dureri? îşi schimbă poziția încet.

— Panadolul ajută.

— Partea bună e că ne întâlnim devreme cu Am.

— Când am vorbit cu unchiul meu acum câteva zile, mi-a spus că astăzi ia avionul spre Siracuza, spune el. Ne aşteaptă pe țărm. În cel mai rău caz, îl sunăm.

Suntem atât de aproape de o viață în siguranță, că aproape îi simt gustul. Scot stickul USB din geanta Layiei şi îmi trec degetul mare peste carcasa metalică, zâmbind.

Mulțumesc, Hamza.

— Aşa cum ne-am înțeles, îi vom da doar cinci sute de dolari şi lănțişorul de aur, acum că Layla...

Mă opresc, inspirând adânc.

Kenan îmi trece degetele pe obraz şi ridic privirea la el. Atingerea lui mă calmează.

Îi zâmbesc cu ochii uzi de lacrimi şi încep să scormonesc prin geanta Layiei să scot aurul. Îl ascund în buzunarul interior al rucsacului meu şi trag bine fermoarul. Mai număr încă o dată lucrurile dinăuntru. Opt conserve de ton, trei conserve de fasole, o cutie de Panadol, diploma de bacalaureat şi paşaportul meu, şosete, un schimb de haine.

— Am făcut rost de lămâi, spune Kenan. Face semn spre bucătărie. Sunt în frigider.

— Mulțumesc.

Sar în picioare şi mă duc repede să le iau.

— Unde este camera ta de luat vederi? întreb, în timp ce bag lămâile în rucsac.

Se crispează.

— Am distrus-o în noaptea de după atacul chimic.

Rămân cu gura căscată.

— Nu-i nimic, susură. Am încărcat toate filmările pe YouTube mai întâi.

Îi strâng mâna

— Oh, Kenan.

Zâmbeşte trist.

— E doar un aparat.

— O să îți iau una nouă.

Râde încet şi îmi sărută degetele. Mă mângâie pe obraz, făcându-mi genele să fluture repede.

— Îmi pare rău, murmură pe un ton plin de vinovăție.

— Pentru ce? întreb şi mă încrunt.

Îşi încleştează maxilarul.

— Pentru ce s-a întâmplat la spital când ai fost... când s-a întâmplat ce s-a întâmplat.

Clatin din cap. Teroarea acelei fetițe mi-a amintit de Samar. De păcatul pe care l-am comis.

— Nu-i puteam permite să... se atingă de fetița aia.

— Ştiu, şopteşte Kenan. Este în regulă. Ai făcut ce trebuia să faci. Dar mă bucur că eşti în siguranță acum, îşi trece degetele pe pansamentul care-mi acoperă gâtul. E posibil să-ți rămână cicatrice.

Încuviințez, jucându-mă cu mânecile puloverului de pe mine, să mă liniştesc.

— O să ți se pară urât?

Râde, nevenindu-i să creadă.

— Soția mea are o cicatrice din bătălie. E o durră.

Clatin din cap, zâmbind.

— Nu este singura cicatrice pe care o am.

Ridică din sprânceană.

— Te referi la cele de pe mâini? Dar eu le iubesc.

Zâmbetul mi se lărgeşte.

— Uite. Îi iau mâna şi i-o pun la baza gâtului, pe ceafă, sub păr. Simți?

— Da...

Îşi trece uşor degetele pe margini, cu tandrețe. Ochii mi se măresc de uluire.

— Doare?

— O am de când bomba aia a ucis-o pe mama. Când am început să-l văd pe Khawf.

Mă încrunt. Când Khawf m-a avertizat că spitalul va fi bombardat, m-am simțit ca şi cum aş fi avut ochii legați fără să ştiu şi apoi m-am eliberat. Acum văd totul mai limpede decât înainte, dar nu ştiu ce reprezintă ceea ce văd.

— Eşti bine? mă-ntreabă Kenan.

Clipesc, revenind cu picioarele pe pământ. Degetele lui alunecă în jos şi-şi trece unul prin verighetă.

— Da...

Zâmbesc şi îngrijorarea se risipeşte de pe chipul lui.

— Ție ți se pare urâtă *asta?* Arată spre tăietura din buză. Posibil să-mi rămână cicatrice. Şi ştiu că te-ai îndrăgostit de mine fiindcă mă găseşti chipeş.

Râd şi îmi trec delicat degetul mare de-a lungul cusăturilor de pe marginea buzei sale inferioare. Kenan închide ochii.

— Cred că mă pot obişnui.

Îşi ia o expresie serioasă, se ridică în şezut şi se întinde să-mi ia mâinile.

— Orice s-ar întâmpla mâine, o să fim bine. Chiar dacă... Oftează din rărunchi apăsându-şi fruntea de a mea. Vreau să ştii că şi în moarte tu eşti viața mea.

Îmi tresare inima în mine. O dată, şi-ncă o dată. Nu-mi găsesc cuvintele să-i pot face o promisiune veşnică, care să sfideze lumea. Aşa că îi aştern un sărut scurt pe buze.

Kenan oftează şi după câteva secunde spune:

— Zi-mi ceva frumos, Sheeta.

Roşesc.

— Încerci să-mi distragi atenția de la ce s-a întâmplat azi?

Surâde.

— Ție şi mie.

Oftez.

— Asta o să-ți placă. În ziua în care trebuia să vii, aveam de gând să pregătesc o tavă mare de cataif.

Se dă înapoi, o strălucire nouă i se aprinde în ochi, până când, jur, pare că au captat toată lumina lumânării.

— Ştii să faci *cataif?*

— De la aluatul de griş, la brânză şi până la apa de flori de portocal picurată peste fistic şi migdale, murmur bătându-mă cu degetul pe frunte. E totul memorat aici.

Pe chip are zugrăvită o expresie de fericire pură. A dispărut orice urmă de durere.

— Eşti perfectă, declară el.

Râd, împletindu-mi degetele cu ale lui.

— Nici tu nu eşti tocmai rău.

Şi în acele ultime ore petrecute în Homs, inima mea rănită se vindecă. Celulă după celulă.

36

De obicei, viața la mine în cartier este repetitivă, circulară. Vântul poartă râsetele şi strigătele timide ale copiilor prin ruinele deprimante. Speranța colorează conversațiile protestatarilor care trec pe lângă uşa mea, paşii le răsună pe pietriş. Un tată îşi consolează fiica, cedându-i mâncarea lui. Florile de iasomie îşi deschid

petalele spre soare. Înfloresc pe pământul îmbibat cu sângele martirilor. Pentru o vreme, trăim.

Apoi, când avioanele uruie printre nori, pietricelele de pe trotuar vibrează. Şi-atunci încetăm să mai trăim şi începem să supraviețuim.

Azi nu e cu nimic diferit Dar azi îmi iau adio de la mine. De la cea care am fost.

Kenan şi frații lui sunt deja la uşa din față cu o expresie serioasă pe chip. În jumătate de oră ne întâlnim cu Am. Stau în uşa dormitorului meu, cuprinsă de un val de nostalgie. Oricât de mizeră şi de goală, a fost casa mea. Pentru o vreme.

N-o să rămână goală pentru mult timp. Una dintre familiile care şi-au pierdut propria casă ar putea să se refugieze aici sau, dacă armata invadează în cele din urmă centrul vechi din Homs, va jefui totul. Încerc să nu mă gândesc la asta.

Mă îndrept spre sufragerie şi rămân în picioare la intrare, aruncând o ultimă privire lungă la tabloul pictat de Layla. Suspendate în umbră, valurile par vii, lingând marginile ramei, iar în mintea mea se trezeşte o poveste.

— Să mergem, spun, răsucindu-mă pe călcâie înainte să-mi pierd curajul.

Ieşim cărând rucsacurile pline cu tot ce mai avem pe lume şi închid uşa în urma mea.

— Adio, şoptesc, sărutând uşa albastră. Kenan îşi strecoară mâna în a mea.

— O să ne întoarcem.

Încuviințez.

Lama stă între Yusuf şi Kenan şi pornim la pas, în timp ce păsările ne cântă o dulce melodie de adio.

Moscheea Khalid se află la zece minute distanță. O luăm pe a doua stradă de la răscrucea drumului care ne îndepărtează de spital şi eu încerc să memorez fiecare copac

înflorit şi fiecare clădire abandonată pe lângă care trecem. Din când în când mai zăresc steagul revoluției pictat cu spray pe coloanele metalice ale unui garaj sau pe un zid. Liniştea fragilă a acestor ultime momente este întreruptă doar de mulțimea care stă în picioare în fața băcăniei şi de soldații Armatei Siriene Libere care se plimbă. Prezența lor mă linişteşte şi mă rog să nu le şovăie niciodată mâinile, ci dragostea lor pentru acest pământ şi pentru poporul său să-i ducă la victorie.

Moscheea Khalid se află în mijlocul unei îngrămădeli de clădiri de apartamente pe jumătate prăbuşite. Păşim cu grijă pe asfaltul crăpat şi peste firele electrice căzute pe asfalt, moarte. De aproape, pereții moscheii par zgâriați, ferestrele prăfuite sunt sparte, la fel şi treptele care duc la uşa din față care este întredeschisă, lăsând să se vadă molozul care acoperă covorul verde închis pe care se află câțiva bărbați în diferite poziții de rugăciune.

— Cât e ceasul? mă-ntreabă Kenan.

Yusuf şi Lama se aşază pe jos, cu picioarele atârnând pe trepte. Yusuf îi şopteşte ceva, ea se apleacă mai aproape să-l audă şi apoi dă din cap.

— Încă cincisprezece minute, îi răspund, simțind furnicături prin tot corpul, şi mă concentrez asupra chipului lui Kenan, numărând vânătăile care îi acoperă pielea. Sunt vreo şapte în total, iar ochiul lui contuzionat a căpătat o nuanță vineție. Ține umerii căzuți, dar privirea îi umblă peste tot, întipărindu-şi în memorie albastrul cerului.

— Kenan.

Îi iau mâna şi-l trag mai aproape.

Pare deznădăjduit, se vede pe fața lui că are inima frântă. Habar nu am ce să-i spun ca să-i mai alin din tristețe. Pentru că şi pe mine mă încearcă aceeaşi jale, aşa că-mi bag capul sub bărbia lui.

— Siria trăieşte în inimile noastre, susur. Pentru totdeauna.

Mă ia în braţe şi mă sărută pe creştet, peste hijab.

Rămânem aşa, legănându-ne, privind oraşul nostru. Cele cincisprezece minute trec pe nesimţite. Oamenii intră şi ies din moschee şi eu devin din ce în ce mai îngrijorată cu fiecare minut care trece. Dacă Am nu vine? Dacă i s-a întâmplat ceva?

Dacă nu vine, ne putem săpa aici singuri deja mormintele toţi patru.

Dar paranoia dispare când aud în depărtare un zgomot slab de maşină care se apropie pe drum. Este o Toyota veche, gri, cu portiere pline de noroi şi parbrizul murdar. Îl văd pe Am la volan de la distanţă. Derapează în faţa noastră, oprindu-se brusc.

— Urcaţi. Între buze îi atârnă o ţigară. Suntem presaţi de timp, am întârziat deja cinci minute.

— *Tu* ai întârziat cinci minute, răspund, cu braţele încrucişate pe piept.

Îmi aruncă o privire.

— Chiar ai chef de palavre sau vrei să pleci? Urcă în spate şi...

Ne numără, apoi se încruntă.

— Unde e Layla?

Mă înţeapă ochii şi mă lupt cu golul pe care-l simt în suflet. Mă uit în altă parte. Chipul lui Am devine serios.

— Deci o plată în minus, spune, şi chiar dacă tonul lui nu e deloc maliţios, simt nevoia să-i trag un pumn.

Mâna lui Kenan e grea pe umărul meu. Face semn spre maşină. Deschid portiera ezitând. Primul urcă Yusuf, apoi Lama, apoi Kenan. Mă strecor şi eu înăuntru, iar Lama se mută în braţe la Kenan. Lăsăm locul din faţă gol, avem nevoie să ne simţim unul aproape de celălalt.

Am dă înapoi, privindu-mă prin oglinda retrovizoare. Porneşte la drum, iar eu privesc pe fereastră şi corpul începe să-mi tremure de febrilitate şi de tristețe. Trecem pe străzi înguste, apropiindu-ne de granițele păzite de Armata Siriană Liberă.

— Te-ai ales cu vânătăile alea când au pătruns militarii în spital? îl întreabă Am pe Kenan, privindu-l prin oglindă.

— Da, răspunde Kenan.

În vocea lui se simte încă sentimentul de vinovăție.

— Ne pot crea probleme? întreb, luându-i mâna în a mea, lipindu-l de mine.

Am virează cu o mână, iar cu cealaltă îşi scutură scrumul de țigară.

— Ar fi fost mai bine dacă nu le avea, dar gărzile nu ne vor face probleme atâta timp cât le dau banii. Ajungem la primul punct de control în câteva minute.

Muşchii mi se încordează, inima îmi bate cu putere şi mă uit spre Kenan. În ochii lui văd aceeaşi teamă. Chiar dacă Am nu a mai fost oprit până acum, nu înseamnă că nu se poate întâmpla chiar astăzi. Oamenii sunt schimbători.

Poate că soldații cu care a bătut palma s-au săturat de aranjamentul lor.

În cele din urmă reuşim să ieşim din centrul vechi al oraşului Homs, trecând pe lângă un tanc decorat cu steagul revoluției.

Puțin mai în față se vede frontiera militară. Îmi dau seama după numărul mare de soldați şi după şirul de maşini înghesuite una după alta. Cu cât ne apropiem mai mult, cu atât vocile devin mai puternice. Se aud strigăte. Întorc încet capul ca să mă uit, speriată că simpla mişcare îi va face să ne vadă. Am virează spre capătul cel mai îndepărtat, şi văd de pe geam cum trei soldați dau cu piciorul într-un om întins pe jos. Fiecare lovitură mă face să tresar. Brațul lui Kenan se strânge în jurul umerilor mei.

— Nu te uita, şopteşte, şi-mi iau ochii de la scenă.

Îmi privesc atât de intens genunchii încât i-aş putea găuri. Încă îl aud pe bărbat lovit urlând de durere şi mi se astupă gâtul.

Doamne, te rog. Dacă nu reuşim să trecem, te rog nu-i lăsa să ne ia, mă rog din suflet. Fă să ne omoare, te rog, Doamne.

Am se opreşte în faţa unui soldat care poartă o pereche de ochelari de armată cu lentile întunecate. Are părul negru dat pe spate şi pare plictisit. Am coboară geamul şi spune:

— 'Neaţa. Cum merge treaba?

— Bine, răspunde soldatul şi se apleacă să ne inspecteze.

Simt atingerea privirii lui şi-mi lipesc ochii de genunchi. Sunt prea speriată să mă uit la Kenan şi la fraţii lui să văd dacă şi ei fac la fel.

— Coboară geamul din spate, spune soldatul, iar Am râde nervos.

— Chiar este necesar? Noi...

— Deschide-l, se răsteşte soldatul.

Geamul scârţâie, protestând, în timp ce Am îl coboară, îmi simt inima în gât. Soldatul îşi pune ambele braţe pe marginea geamului. Sunt foarte conştientă de puşca lui care loveşte în capota maşinii şi tăietura de pe gât începe să mă usture.

— Încotro? întreabă, făcându-ne să înţepenim, îmi dreg glasul.

— Uită-te la mine când vorbesc cu tine! spune înainte să apuc să deschid gura.

Are vocea calmă, dar tonul este unul letal. Mă-ntorc încet spre el.

— Tartus, spun, cu voce frântă.

Buzele i se ridică într-un zâmbet amuzat.

— Tartus? Şi ce faceţi acolo?

Se joacă cu mine de-a şoarecele şi pisica. Urmăreşte din ochi picătura de sudoare care mi se scurge pe obraz.

— În vizită la rude, mint eu, sperând că nu-şi va da seama după vocea mea.

Râneşte, arătându-şi dinţii, fără urmă de căldură.

— Rude.

O spune provocator, ca şi cum el şi cu mine am avea un secret. Mă priveşte direct în ochi aşteptând să mă fâstâcesc. Dar rezist. Până la urmă face semn spre Kenan şi întreabă:

— Tu ce-ai păţit?

Închid ochii. *Fă să ne omoare, te rog, Doamne.*

Kenan îşi înclină capul, încercând să-şi adune ultimul strop de mândrie. Îl strâng de mână, implorându-l în tăcere să nu se lase provocat.

— Am fost atacat, răspunde el pe un ton forţat politicos.

— Te-au cotonogit bine, hm? întreabă soldatul.

Kenan strânge din maxilar.

— Da.

— Eşti sigur că nu erai la vreun protest şi ai primit ce meritai? spune cu nonşalanţă soldatul şi inima aproape mi se opreşte de groază.

Yusuf şi Lama împietresc. Până şi Am tresare, dar apoi se întoarce în scaun.

— În maşina mea nu se urcă delincvenţii, spune ca şi cum numai ideea l-ar jigni.

Faţa lui Kenan nu trădează nimic, dar simt cât este de încordat.

— Da.

— Ce-ar fi să vă percheziţionez ca să mă asigur că niciunul dintre voi nu reprezintă o ameninţare pentru această ţară? întreabă soldatul.

Nu avem cu noi nimic incriminator, dar n-ar face nicio diferenţă pentru el. Ar putea să spună că lămâile sunt grenade, dacă aşa vrea el. Că stickul USB cu fotografiile mele de familie conţine informaţii secrete.

Dar eu ştiu ce încearcă să facă. Pentru că tortura nu este doar fizică.

Îmi tremură mâinile în timp ce îmi ridic geanta, acceptându-mi soarta.

N-o să văd niciodată Marea Mediterană.

Mi-o smulge din mâini, o desface, apoi o scutură cu violenţă, răsturnând-o şi tot ce se află înăuntru cade pe pământ, rostogolindu-se. Din fericire, paşaportul, diplomele şcolare şi aurul sunt ascunse într-un buzunar. Nu zice nimic despre lucrurile pe care am ales să le iau cu mine să mă duc în vizită la rude. Ştie încotro ne îndreptăm, de fapt.

— E totul în regulă, spune leneş, aruncând geanta pe jos. Strânge-ţi nimicurile.

Îi arunc o privire lui Kenan înainte de a deschide portiera să mă aplec să-mi adun lucrurile aruncate pe jos.

Îmi arde sângele în mine de umilinţă. Blugii de pe mine sunt murdari de pământ şi pietricele ascuţite îmi înţeapă mâinile. Una dintre lămâi a intrat sub maşină. O iau, îndrept spinarea şi-mi înghit ura, să nu mă trădeze cumva ochii. Soldatul îşi pune un braţ pe portiera deschisă, măsurându-mă din cap până-n picioare. Simt că mă sufoc de repulsie.

Ezitând, mă aşez la locul meu, iar el trânteşte portiera atât de tare, că ne face pe toţi să tresărim speriaţi.

— Dă-mi banii, îi spune lui Am.

Nu e nevoie să repete de două ori.

Soldatul numără bancnotele, mulţumit, şi le bagă în buzunarul de la piept. Întinde mâna prin fereastra din dreptul meu care e încă deschisă şi mă trage încet de capătul hijabului, care-mi alunecă puţin de pe cap, lăsându-mi bretonul la vedere.

— Ai fi mai drăguţă fără ăsta.

Zâmbeşte, înclinând capul într-o parte, în aşteptarea unui răspuns. După felul în care Kenan se mişcă, îmi dau seama

că nu mai suportă, că e pe punctul de a face ceva necugetat, şi trebuie să intervin.

— Mulțumesc, reuşesc să spun, dorindu-mi să-i smulg ochii din cap.

— Distracție plăcută la... *familia* ta, spune soldatul, bătând cu palma pe flancul din spate al maşinii.

Am apasă accelerația, cauciucurile scârțâie, praful explodează în urma noastră în timp ce porneşte ca vântul.

Când suntem suficient de departe, respirăm uşurați la unison, iar eu mă cutremur şi-mi bag la loc bretonul sub hijab.

— Eşti bine? mă-ntreabă imediat Kenan, şi dau din cap că da, apoi îmi pun capul pe umărul lui, luându-l de braț.

— Sunt bine, susur. Tot ce contează e să reuşim să plecăm.

— A fost cât pe ce.

Am scotoceşte prin buzunar şi scoate o țigară mototolită.

— Câte puncte de control mai sunt? întreb, inspirând mirosul de lămâi al lui Kenan.

— Cincisprezece sau douăzeci.

Kenan trage aer în piept şi eu mormăi.

— Nu-ți face griji. Ăsta e cel mai periculos, pentru că e primul, la ieşire din Homs. Restul sunt mai apropiate unul de altul şi soldații sunt mai îngăduitori.

Aproape că strâmb din nas la tonul neconvingător şi ridic geamul, fiindcă nu vreau să risc o răceală.

— Cum de nu ai încercat niciodată să pleci din țară? îl întreb dintr-odată pe Am.

— Nu e treaba ta.

Îl fixez cu ochii în oglinda mică, iar el îmi întoarce privirea.

— Fac bani frumoşi aici, bine? Afacerea cu refugiații e în floare.

Îi arunc o privire dezgustată.

— Mă rog, murmură el, ştiind exact ce-mi trece prin minte. Mi-e indiferent ce crezi tu, dar e adevărat.

Cu cât trecem mai multe puncte de control, cu atât neliniştea care ne cuprinde e mai mare. La unul dintre ele suntem obligaţi să aşteptăm două ore. La altul, îl percheziţionează pe Am, iar eu sunt hărţuită. Mai încolo, îşi bat joc de Kenan şi-l insultă. Iar la ultimul, un soldat insistă să o ia pe Lama. Doar pe ea.

— E drăguţă pentru o fetiţă de vârsta ei.

Soldatul o priveşte cu poftă, iar Kenan se face alb ca varul la faţă. Lama se lipeşte de Kenan, braţele slabe îi tremură.

Am reuşeşte să distragă atenţia soldatului punându-i câteva întrebări legate de economia ţării. Până la urmă ne permite să trecem şi Am se uită în oglindă către Lama.

— Eşti bine? o întreabă.

Lama se apleacă în poala lui Kenan şi-l îmbrăţişează. Corpul lui Kenan se convulsionează şi o strânge de parcă ar fi ultimul lucru pe care-l face în viaţa asta. Ochii lui Am sunt plini de milă. Lama e cam de aceeaşi vârstă cu Samar.

După ultimul punct de control, conduce o oră fără oprire ca să ajungem, în sfârşit, la Tartus. Prin geamul din faţă coborât niţel simţim mirosul mării înainte să o vedem.

Marea Mediterană.

De partea cealaltă, nu foarte departe, siguranţă, dar nu libertate. Las libertatea în urma mea, şi parcă simt pământul de sub picioare jelind când mă dau jos din maşină. Buruieni obosite mi se încurcă în jurul gleznelor, implorându-mă să rămân. Şoptesc poveşti despre strămoşi. Care au stat neclintiţi exact în locul unde mă aflu eu acum. Cei ale căror descoperiri şi civilizaţie s-au răspândit în întreaga lume. Cei al căror sânge îmi curge prin vene. Urmele mele se scufundă adânc în pământ, acolo unde urmele lor au fost de mult spălate. *E ţara ta,* încearcă să mă convingă. Acest pământ aparţine mie şi copiilor mei.

Fac câțiva paşi spre mare, inspirând aerul cu parfum de sare, simțindu-l cum mă curăță.

Marea Mediterană e furioasă azi. Sub valurile neliniştite fierbe furtuna. O văd cum se răsuceşte şi clocoteşte. Aud paşii celor care au mers pe acest nisip înaintea mea, aruncând pietre în adâncul apei, încercând să dea un sens la tot ce se întâmplă de peste cincizeci de ani.

— Barca e pe aici, strigă Am, făcându-mă să mă uit în direcția indicată.

Dacă aş fi avut vreo aşteptare, s-ar fi sfărâmat pe loc, chiar aici, acum.

„Barcă" este un termen prea generos. Odată, pe vremuri, a fost, probabil, albă. Acum este murdară şi lovită, zgârieturi maro de rugină îi ascund adevărata culoare. Pluteşte inocent puțin mai încolo de țărm. Nu că aş fi vreo expertă, dar mi se aprind deja toate becurile de alarmă. Unul dintre ele semnalează numărul disproporționat de oameni care se află deja în barcă. Un copil începe să plângă şi altul i se alătură. *O singură mişcare greşită,* îmi spun, *şi cad peste bord.*

— Şi am ajuns la țanc!

Am deschide portbagajul maşinii şi scoate patru veste de salvare identice cu cele pe care le poartă oamenii de pe barcă. Portocalii, ca să fim văzuți cu uşurință. Le aruncă în brațele copiilor.

— Ce naiba e asta, Am? reuşesc să întreb când îmi regăsesc vocea.

Kenan e nemişcat, nu-şi ia ochii de la barcă.

— Poftim?

Am o leagă bine pe Lama în vesta de salvare.

— Cum adică ce? explodez. Asta e o nenorocită de barcă de pescuit, nu-i aşa?

— Tu ce zici?

— Sunt destul de sigură că o barcă de pescuit nu duce un sat întreg de oameni!

Sunt mult mai mulți decât ar trebui.

— Te aşteptai la o navă de croazieră sau ce?

Se răsuceşte şi îmi aruncă vesta de salvare. O prind cu îndemânare.

— Mă iertați că nu am putut face rost de una la standardele Înălțimii Voastre.

— Ştii foarte bine ce vreau să zic. Barca aia e o bombă cu ceas!

— O să ajungeți cu bine, spune convins. Nu e prima dată când trimitem oameni cu ea. Barca aia a bătut aceeaşi cale de nenumărate ori.

Mă uit neajutorată spre Kenan. *Ce facem?*

În spatele lui, se înalță, viguroşi, munții Tartus. Iar în spatele lor? Infernul. Şi, îmi dau eu seama, moartea.

— Dacă rămânem, murim, spune Kenan cu voce joasă. Şi dacă plecăm, *e posibil* să murim.

Nu putem să rămânem. Nu avem nicio garanție că reuşim să ajungem înapoi la Homs.

Prefer să mor înecată.

— O să plece barca fără voi, spune Am.

Arunc o privire la vesta de salvare şi mi-o prind pe mine, apoi îl ajut pe Kenan să şi-o fixeze pe a lui. Îşi lipeşte fruntea de a mea, susținându-mi ceafa în palmă.

— Ai încredere în Dumnezeu, iubirea mea, şopteşte.

Îl prind strâns de încheietură şi încuviințez. Ochii lui Kenan se umplu de lacrimi în timp ce priveşte munții Tartus.

— Suntem pregătiți.

Mă-ntorc spre Am, trăgându-mi nasul cu zgomot.

— Banii şi aurul, spune el.

Le scot şi i le arunc în mână, mai puțin inelul.

Numără banii cu voce joasă, apoi îngrămădeşte totul în portofel.

— În regulă, plecaţi.

Ne împinge spre barcă.

— Ne urcăm aşa, pur şi simplu? întreb.

— Da... spune urcând în maşină şi pornind motorul. Căpitanul m-a văzut şi nu vă întoarceţi cu mine, ceea ce înseamnă că aţi plătit. Plecaţi!

Încerc să ascund cât de agitată sunt. Pare totul prea... simplu?

Când vede că nu ne mişcăm, Am oftează cu voce tare şi murmură o rugăciune către Dumnezeu, ca să-i dea răbdare.

— Salama, crede-mă. Jur pe viaţa fiicei mele că barca asta vă va duce în Europa. Plecaţi!

Singurul lucru în care mă încred, când e vorba de Am, e că îşi iubeşte fetiţa.

— N-aş mai fi avut o fiică pe care să jur dacă ai fi lăsat-o să moară. Doamne fereşte să te lase să munceşti din nou într-un spital, mormăie el, dar îl aud.

Închid ochii şi inspir adânc.

Mă răsucesc pe călcâie pornind cu pas apăsat spre el. Se opreşte.

— Ştiu că am fost la un pas să-ţi distrug viaţa când am făcut ce am făcut, spun. Dar ai încercat să mă jecmăneşti. Nu eşti vreun sfânt nici tu. Nici eu nu sunt. Dar măcar mie îmi pare rău.

Mă-ndepărtez fără să mai aştept răspunsul lui, nu vreau să-l aud. După o clipă, motorul porneşte şi Am demarează.

— Să mergem, le spun lui Kenan, Yusuf şi Lama.

Kenan se şterge la ochi, întorcând spatele munţilor. Mormântului Laylei. Mamei şi tatei. Lui Hamza.

O iau de mână pe Lama şi Kenan, pe Yusuf. Trecem prin valurile care se izbesc de genunchii noştri încercând să ne

împingă înapoi, avertizându-ne. Dar nu le auzim. Refuzăm să le ascultăm.

37

Cu cât ne apropiem mai mult de barcă, cu atât mi se pare că oamenii se revarsă peste bord. Responsabilul – căpitanul, presupun – ne salută cu asprime şi îi ajută pe Yusuf şi Lama să urce. Chipurile care ne întâmpină în timp ce ne îndreptăm neîndemânatic spre bord şi încercăm să găsim un loc unde să ne aşezăm sunt înfometate, reci, goale. Pufăie exasperaţi că vin şi mai mulţi oameni să se înghesuie în barca deja prea plină.

Găsim un spaţiu mic liber, ne aşezăm repede şi ne sprijinim de balustrada bărcii. Îmi cedează picioarele de uşurare şi dinţii îmi clănţăne în timp ce mă ghemuiesc mai aproape de Kenan. Îmi înfăşoară braţul în jurul umerilor şi mă îmbrăţişează mai strâns. Blugii şi hainele de pe noi sunt ude până la genunchi. Lama se agaţă de Yusuf, cu corpul tremurând. Haina de pe ea nu se va usca prea curând, aşa că scot un pulover şi i-l arunc lui Yusuf, rugându-mă să nu murim de hipotermie.

— Înfăşoar-o cu el. Nu e cine ştie ce, dar e mai bine decât nimic.

— Mulţumesc, murmură Yusuf.

Cerul este cenuşiu, la fel ca marea. Dacă nu ar fi fost o situaţie atât de periculoasă, m-aş fi bucurat de această vreme. Nu aş fi subnutrită, ci aş fi îmbrăcată bine, cu palton şi fular, cu o ceaşcă de ceai în mână.

Îmi plimb ochii spre ceilalţi oameni care călătoresc cu noi. Sunt mai mulţi copii decât adulţi. Inima îmi tresare când văd o femeie însărcinată şi mă uit în altă parte înainte să mă prindă că mă holbez. Kenan geme încet şi pentru o clipă, una bolnavă, mă bucur că ceva îmi distrage atenţia.

— Ce ai? întreb, răsucindu-mă să mă uit la el.

— Sunt bine.

Închide ochii, inspirând adânc. Sper să nu-l mai afecteze comoția.

— Poți... poți să-mi dai un Panadol?

— Da.

Scotocesc repede în geantă, scot o singură pastilă şi i-o pasez discret. Şi-o aruncă imediat în gură, fără apă. Epuizarea pe care i-a provocat-o îndepărtarea molozului greu, după ce a fost lovit, bătut şi nu a dormit suficient, îl prinde din urmă. Ca să nu mai spun că hainele noastre ude nu ajută.

Kenan îmi surprinde expresia îngrijorată şi zâmbeşte, trăgându-mă la el; tremurăm mai puțin aşa.

— Sunt bine. Nu-ți face griji. M-a controlat doctorul Ziad. Face semn spre fața lui, încă umflată şi plină de răni. Sunt doar zgârieturi care mă sâcâie.

— Simți că-ți vine să vomiți? Te doare capul?

Scot telefonul şi-i verific pupilele cu lanterna. Reacționează normal.

— Nu, doamnă doctor Salama, spune cu un ton de pacient cuminte. Tot ce-mi doresc este să stau aici cu soția mea. Îmi trece palma pe braț. Ți-e frig.

Mă înduplecă. E doar obosit.

— Un pic, recunosc, fericită că mă strânge în brațe.

— Vrei să-ți spun ceva frumos?

— Te rog, da.

— Mi-a venit o nouă poveste în minte.

Ridic privirea la el şi-i văd o sclipire în ochi. Tensiunea dintre sprâncene se mai duce.

— Spune-mi.

— Ideea mi-a venit înainte să plecăm de acasă. Când mă uitam la tabloul pictat de Layla.

— E o pictură minunată.

Îi pun mâna pe obraz şi el şi-l sprijină în palma mea.

— Este povestea unei fetițe care găseşte din întâmplare un portal magic care o duce spre alte lumi. Dar ca să poată trece dincolo de el, trebuie să sacrifice ceva la care ține.

Tace câteva momente, apoi spune încet:

— Povestea asta nu vreau să o ilustrez. Vreau să fac un desen animat.

Zâmbesc.

— *Încă o* colaborare?

— Aş fi onorat să lucrez din nou cu doamna geniu în persoană.

— Mai laudă-mă puțin şi batem palma.

Râde uşor şi mă bucur că reuşesc să-i distrag atenția de la teroarea drumului făcut până aici.

— Salama, iubirea vieții mele. Cerul şi soarele meu, luna mea, stelele mele, binevoieşti să îndeplineşti dorința acestui muritor?

Cu urechile arzând, mă prefac că stau să mă gândesc.

— Bine, bine.

— Plecăm, ne anunță căpitanul, readucându-ne la realitate.

Şoaptele amuțesc şi, ca la un semn, ne întoarcem cu toții cu privirea spre țărm.

Barca începe să se balanseze uşor, lovită de valuri care încearcă să găsească găuri prin care să pătrundă în ea. Ştiu să înot. Ne-a învățat tata şi pe mine, şi pe Hamza.

Kenan mi-a zis că şi el şi frații lui ştiu. Dar aş prefera să nu ne încercăm puterile în marea asta. Nu azi.

Pentru prima dată, zumzetul din creierul meu încetează şi nu aud nimic în afară de sunetul mării şi plânsul de jale al țării mele. Ridic capul să privesc bine, îndelung, Siria.

Ochii mi se plimbă pe țărm, încerc cu disperare să memorez toate detaliile înainte să se facă nevăzută şi, exact acolo, văd o fetiță de vreo opt ani, râzând, alergând de-a

lungul plajei, îmbrăcată cu o rochie roz, atât de nelalocul ei. Părul ei şaten şi creţ îi cade sub umeri, iar când se uită spre mine, zâmbeşte. Recunosc chipul acela şi dintele lipsă din faţă, pentru că am fotografii cu mine arătând aşa. Următorii zece ani vor stinge strălucirea obraznică din ochii acelei fetiţe. O vor învăţa să supravieţuiască. Vor înfige pământul Siriei sub unghiile ei. În ciuda faptului că este farmacistă, va şti că unele răni nu se vor vindeca niciodată.

Clipesc, iar fetiţa se face nevăzută.

Începe să se audă un cântec. Unul dintre cântecele revoluţiei în care Siria este comparată cu raiul. *Rai.* Îl ascult de parcă l-aş auzi pentru prima oară. Sorb cuvintele şi mi le tatuez pe inimă. Şi-mi dau seama că nu este o halucinaţie, că oamenii de pe barcă îl cântă. Mi se strânge gâtul de emoţie ascultând vocile răguşite care se amesteca cu vântul, ducând melodia noastră spre ceruri. Aud lacrimile care li se scurg pe obraji, le simt gustul pe limbă. Sunt sărate ca marea.

Curând, se alătură şi vocea mea, cânt printre sughiţuri de plâns, lacrimi tăcute picură, şi picură, şi picură pe lemnul vechi al bărcii, pătrunzând în el. Până şi Yusuf cântă, cu vocea răguşită pentru că nu a mai folosit-o de mult.

La sfârşitul cântecului, ne întoarcem cu toţii lungind gâtul spre Siria, în timp ce ea dispare încet în spatele nostru. Kenan se sprijină de umărul meu, încercând să vadă mai bine şi lacrimile lui îmi cad în palme. Ridic ochii la el şi-mi dau seama că de-acum Siria chiar suntem noi. Exact aşa cum i-am spus. Mica noastră familie este tot ceea ce ne-a mai rămas să ne putem aduce aminte de ţara noastră. Îl îmbrăţişez, plângând, şi el plânge alături de mine.

Nu clipim, nu ne dezlipim privirea până când Siria nu dispare la orizont.

38

La început nu observ cât de frig s-a făcut. Dau vina pe adrenalina care-mi înoată leneş în sânge şi care se înviorează ori de câte ori Kenan se lipeşte de mine sau când aud un val puternic lovind în barcă. Ceilalţi pasageri stau înghesuiţi unii lângă ceilalţi, cu feţele umede de lacrimi, fiecare pierdut în propria agonie. Îşi freacă mâinile încercând să se mai încălzească nitel. Sunt uşurată să văd că Lama este bine, în ciuda muşcăturii frigului. Dar Kenan mă îngrijorează. Pleoapele îi cad, iar capul i se clatină ca şi cum ar fi pe cale să adoarmă.

— Hei, şoptesc, mutându-mă puţin mai încolo să-i fac mai mult loc. Culcă-te pe umărul meu.

Se uită în sus şi dă din cap că nu, dar când îl apuc de partea din faţă a puloverului şi îl conduc mai jos, nu opune nicio rezistenţă. Umărul meu osos nu e o pernă prea bună, dar cel puţin hijabul este moale.

— Salama, murmură. Suntbi...

— Şşşt. Suntem la un pas distanţă de o porţie de cataif. Visează la asta.

Oftează şi n-are nevoie de mai mult de trei secunde să adoarmă. Mă rog ca pastila de Panadol să-i uşureze durerea.

Ridic ochii la cer, urmărind cum îşi schimbă încet culoarea în gri închis, marcând sfârşitul fostei mele vieţi şi începutul uneia necunoscute. Îmi distrag atenţia uitându-mă la norii care nu se grăbesc să se risipească după soare, ca nişte roabe care-şi urmează regina. Răsare luna, revărsându-şi strălucirea fantomatică peste apele întunecate. Valurile leagănă uşor barca, creând vibraţii care se transmit prin metal până pe pielea mea.

Oamenii au cedat somnului unul câte unul. Dar mintea mea, în ciuda faptului că e mai secătuită ca niciodată, este trează. Nu mă pot opri din privit stelele care se ivesc prin

întuneric şi îmi dau seama că ultima dată când am văzut aceste constelaţii eram cu Kenan în burta ruinelor abandonate ale casei mele. E greu de crezut că s-a întâmplat cu mai puţin de o săptămână în urmă. Mi se pare că au trecut ani. Ere întregi.

Mă concentrez asupra stelelor, conectându-le cu linii imaginare până când văd cu adevărat firul argintiu pe care mintea mea îl evocă.

El e aici. Mă uit în jos şi îl văd stând pe marginea bărcii, cu picioarele atârnând în apă, cu spatele la mine.

— Ce noapte liniştită, remarcă şi eu mă înfior. Arată dureros de frumos în lumina lunii. Inima îmi tresare.

— Ce cauţi aici? mă încrunt. Nu ai zis că tot ce ne leagă e Siria?

Se-ntoarce spre mine, trecându-şi picioarele în barcă.

— Aşa de nerăbdătoare eşti să scapi de mine?

— Scuze, nu am avut timp să-ţi deplâng absenţa din pricina drumului până aici, care m-a îngrozit de frică, răbufnesc, deşi lui îi datorez prezenţa mea aici. Şi faptului că a preluat frâiele creierului meu.

Surâde.

— M-ai minţit? întreb.

Oare îşi va ţine promisiunea? Mă va lăsa în pace? Mă-nfior, imaginându-mi o dimineaţă oarecare în Germania în care dau de el plimbându-se de colo-colo pe lângă patul meu.

Clatină din cap.

— Suntem încă în ape siriene.

Mă uit la el.

— N-o să fiu cu tine la Siracuza. Promit, spune râzând.

Meditez la cuvintele lui.

— Nu e adevărat, şoptesc eu. Eşti parte din mine, aşa cum eşti parte din fiecare fiinţă de aici. Fac semn cu mâna

în întuneric. Şi a tuturor celor pe care i-a înghiţit marea. A tuturor celor care au devenit oase şi ţărână.

Oftează.

— E adevărat. Ţi-am mai spus-o când m-ai întrebat unde mă voi duce. Sunt pretutindeni. Dar nu voi fi acolo cu tine, fizic. Nu ca în Siria.

Mă cutremur.

— *Pretutindeni,* spun, simţind pe limbă gustul cuvântului.

Explicaţia existenţei lui a fost aici tot timpul.

Văd istoria ţesută în ochii lui.

— Pretutindeni. De la începutul timpului, am trezit inimile oamenilor. Mi s-a spus în fel şi chip, în nenumărate limbi. În a ta sunt Khawf. În engleză, Fear[25]. În germană, Angst. Oamenii mi-au ascultat şoaptele, mi-au ascultat sfatul şi-au simţit gustul puterii mele. Sunt pretutindeni. În respiraţia unui rege executat de poporul său. În ultimele bătăi de inimă ale unui soldat care sângerează de moarte, singur. În lacrimile unei fete însărcinate care moare la uşa ei.

Îmi mut privirea, ştergându-mi lacrimile cu mâneca. Layla. Sora mea.

— Nu a fost vina ta, spune Khawf cu blândeţe.

— Şi-atunci de ce eu simt că a fost? şoptesc, lăsând lacrimile să-mi curgă pe obraji.

Durerea nu este constantă. Se clatină, trăgându-mă şi dându-mi drumul precum valurile mării.

Khawf zâmbeşte trist.

— Pentru că eşti o fiinţă omenească. Pentru că orice ai fi, ai o inimă bună, uşor de rănit. Pentru că *simţi.*

Îmi scapă un geamăt înfundat.

---

[25] Frică (n. red.).

— Dar nu este vina ta, continuă Khawf. Ți-aduci aminte ce-a zis Am? Dacă soarta ta e să ajungi la München, vei ajunge acolo chiar dacă lumea întreagă se va împotrivi. Pentru că este destinul tău. Şi nu a fost destinul Laylei, sau al părinților tăi, sau al lui Hamza.

Destin. Un cuvânt complex, cu multe uşi care duc spre nenumărate căi în viață, toate controlate de acțiunile noastre. Şi astfel, mă agăț de credința mea, de a şti că şi eu, şi Layla am făcut tot ce ne-a stat în putință pentru a supraviețui. De a şti că este în rai, în viață, cu bebeluşul ei, Salama. De a şti că o voi revedea, insh'Allah, când îmi va veni vremea. Că-i voi întâlni pe mama, pe tata şi pe Hamza.

— În adâncul sufletului meu, ştiu că nu e vina mea, murmur eu, privind cerul încrustat cu perle.

Aş da orice să o pot strânge pe Layla în brațe în clipa asta.

— Dar va dura ceva timp până când mintea mea va accepta asta. Şi doare. Mai mult decât pot îndura. Eu... mi-e atât de dor de ea.

— Ştiu.

Khawf se ridică brusc în picioare, iar inima îmi sare din piept când îl văd în echilibru, pe balustradă, la o şoaptă distanță de a cădea. Dar postura lui este dreaptă, perfect echilibrată.

— Te-ai maturizat în ultimul an, Salama. Sunt de partea ta, să ştii. Ai depăşit atâtea necazuri şi mă închin umil în fața ta. Tu s-ar putea să nu mă consideri un prieten, dar eu pe tine, da.

— Pleci? întreb, simțind că mi se strânge stomacul.

Râde, privindu-mă.

— Pari atât de abătută.

— Nu sunt, murmur, cu toate acestea, mă învăluie o pătură de melancolie.

Fără Khawf, aş fi fost îngropată undeva în Homs, unde nimeni nu şi-ar aminti de mine. Dacă Layla nu ar fi apărut pentru mine, nu aş fi găsit curajul de a trăi pentru Siria. De a lupta pentru țara mea.

Îşi dă părul într-o parte, iar ochii îi sunt de nuanța petalelor de hortensie albastră.

— Treaba mea s-a încheiat. Ai urcat în barcă. Tot ce urmează depinde doar de tine. Dar orice ar fi, sunt mândru de tine.

Îşi trece un picior peste bord, făcându-mi o mică plecăciune.

— Adio, şoptesc, iar când clipesc, a dispărut.

Mă uit fix spre locul de unde s-a făcut nevăzut, gândindu-mă că poate va apărea din nou, dar asta nu se întâmplă. Ridic mâinile, le privesc, căutând în sufletul meu o diferență şi o găsesc, în inima mea care se simte un pic mai uşoară. Ceva s-a schimbat şi în aer. Ca şi cum contururile realității, mai clare acum, se aşază la locul lor.

Kenan se mişcă, ridicându-şi capul şi clipind somnoros.

— Hei, şoptesc, aplecându-mă peste el să-i pun palma pe frunte. E caldă, dar nu foarte. Cum te simți?

Se strâmbă. „

— Un pic de rău de mare.

Lama şi Yusuf dorm adânc, cu capetele peste rucsacurile lor, şi mă bucur. Dacă ar fi fost treji, ar fi suferit şi ei de greață.

— Stai să scot o lămâie.

Iau una şi cuțitul din geanta lui Kenan, o tai în felii şi îi dau o bucată. Ciugulesc din felia mea, savurând gustul acru.

Mă sprijin la loc lângă Kenan.

— Ce-ți face spatele? Pieptul? Capul? Am văzut ce ți-au făcut soldații.

Muşcă din lămâie, se strâmbă de la gustul acru şi tuşeşte.

— Sunt bine.

— Kenan.

Oftează.

— Panadolul a ajutat puțin, dar încă mă dor.

Se poate lua un gram de Panadol la patru ore, altfel există riscul de toxicitate. Şi a luat unul acum mai puțin de două ore.

Decid că mai bine îl fac să se gândească la altceva.

— Khawf a plecat.

— Pentru totdeauna?

— Mai mult sau mai puțin.

— Ce bine, spune satisfăcut. Pentru că acum pot să-ți spun, în sfârşit, că nu-mi plăcea deloc de el.

Îmi acopăr gura cu mâna, râzând pe înfundate.

— Erai gelos?

O umbră de zâmbet îi apare pe buze.

— De fapt, voiam să-i trag câțiva pumni pentru că te deranjează, dar n-am vrut să crezi că mă supăra prezența lui. Nici să-ți amintesc de el când nu era acolo.

— Oh, eroul meu.

Îmi zâmbeşte larg.

— Încerc.

Mă cuibăresc mai aproape şi ne terminăm feliile de lămâie.

— Spune-mi ceva frumos, Salama, murmură el, sprijinindu-şi capul de al meu.

— În ultimul an, încep cu voce joasă, Siria era gri. Clădiri distruse, străzi distruse. Fețele cenuşii ale oamenilor flămânzi. Uneori chiar şi cerul. Viața noastră devenise monocromatică, pătată uneori de roşu aprins. Şi chiar dacă unii reuşeau să vadă dincolo de toate astea, eu am uitat că mai există culorile. Am uitat că fericirea e posibilă. Dar apoi

tu mi-ai arătat un apus de soare de pe acoperiş, acasă la tine, şi am văzut roz şi violet, şi albastru... am simțit că... văd culorile pentru întâia oară.

Îl privesc şi observ că ochii îi sclipesc de emoție.

— Îți dai seama cum va fi în Germania? continui eu. Ne vom zugrăvi apartamentul în albastru, ca în tabloul Laylei. Şi mă gândeam să desenăm pe un perete harta Siriei.

— Îmi place mult, spune Kenan pe loc. Şi te iubesc.

Zâmbesc şi, în clipa aceea, ştiu că Layla ar radia, cu ochii scânteind de lacrimi de fericire, dacă m-ar putea vedea aşa: în mijlocul Mării Mediterane, cu apa rece care încearcă să mi se strecoare pe sub haine, şi, în loc să las teroarea să preia frâiele, aleg să mă concentrez asupra unui viitor în care sunt în viață. În care sunt în siguranță.

Mă trezesc brusc, tresărind. Cât am dormit? Cred că s-a dus efectul lămâii, pentru că stomacul mi se răsuceşte şi greața îmi acreşte sângele.

Formele oamenilor apar şi dispar din vedere, iar vocile lor parcă abia îmi ajung la urechi. Mă frec la ochi, gemând de la crampe, iar când îi deschid din nou, toate se aşază la locul lor, în contururi clare. Trebuie să fie dimineață deja, dar soarele e ascuns de nori groşi. Cineva mă scutură, mă întorc, e Kenan.

— Ce e? întreb amețită.

Un țipăt străbate aerul, trezindu-mă din toropeală. Kenan mă apucă strâns de umăr şi, cu o voce cumpănită, pe care nici nu o recunosc, îmi spune:

— Salama, vremea e rea.

Îşi reprimă un fior, iar eu întind gâtul să văd marea. Ajutate de vânt, valurile se lovesc cu putere de barcă, clătinând-o atât pe ea, cât şi inima mea.

— Sunt prea mulți oameni. Barca e veche. Nu ne poate ține pe toți. N-avem timp, spune calm, deşi cuvintele îi sunt pline de groază.

Nu înțeleg. Barca a bătut aceeaşi cale de nenumărate ori. Am a jurat!

Kenan mă trage în spate. Vânătaia de sub ochi a căpătat o culoare de cerneală neagră.

— Când barca se va scufunda, trebuie să stai cât mai aproape de mine, ai înțeles? spune el ferm.

Lama plânge, şi nu e singura. Oamenii țipă, îl invocă pe Dumnezeu şi se roagă asurzitor, iar eu mă întreb dacă sunetele ajung până pe uscat.

— Cât de departe suntem de țărmul Italiei? întreb.

— Căpitanul încearcă să le transmită un semnal de ajutor chiar acum, spune Kenan. Dar chiar dacă vin, e vorba de ore. O să fim deja în apă.

Îi pun mâna pe frunte. Caldă.

— Apa este înghețată. Suntem epuizați şi probabil avem febră. Dacă ne scufundăm, nu ştiu ce efect va avea asupra corpului tău.

O să facă hipotermie.

Inima îmi bubuie dureros în piept.

El scutură din cap.

— Nu avem de ales.

— Plute gonflabile?

— Salama, e o barcă de pescuit. E construită să stea în larg câteva ore.

Nu avem plute de salvare.

Probabil dau semne de nelinişte şi Kenan îmi cuprinde obrazul cu o mână, trăgându-mă mai aproape de el.

— Ai încredere în Dumnezeu, şopteşte el. Vom supraviețui. Nu te îndepărta de mine şi *lasă-te în mâna credinței.*

Încuviințez, strângând din ochi şi lacrimi mi se scurg pe obraz, îşi îndreaptă spatele şi priveşte spre frații lui, care sunt atât de pietrificați, încât nici nu se pot mişca.

— Ascultați-mă, spune el, uimindu-mă de cât calm dă dovadă. Trebuie să rămânem unul lângă celălalt. Când ajungeți în apă, dați din picioare uşor cât să stați la suprafață, da? Restul îl vor face vestele de salvare. Tot ce contează e să nu vă panicați. Inspirați adânc şi, insh Allah, o să fim bine.

Lama se agață de Yusuf şi amândoi dau din cap. Îmi pun rucsacul sub vesta de salvare şi inima mi se strânge, sunt conştientă că, odată sub apă, paşaportul şi diplomele mele nu vor supraviețui. Cerul pare aproape, amenințând parcă să ne înece şi el în griul său închis.

Majoritatea oamenilor sunt deja în picioare; Kenan ne spune să facem şi noi la fel. Barca se înclină periculos pe stânga, ne pierdem echilibrul, prăbuşindu-ne pe jos. Lumea urlă. O mamă cuprinsă de isterie îşi ține copilul la piept. Îmi mut privirea. Nu pot ajuta pe nimeni. Corpul mi se clatină cu fiecare mişcare a bărcii, apa ne udă cu totul, e din ce în ce mai clar că ne vom răsturna. Îl apuc de mână pe Kenan, Lama şi Yusuf se lipesc de el, în timp ce barca se clatină împingând oameni peste noi.

Neştiind ce să facem, aşteptăm.

E mai bine să sărim? Sau să stăm pe barcă până se scufundă? Gândeşte, Salama, gândeşte!

Dintr-odată, în mintea mea se aude limpede o voce care mă avertizează să nu sar.

— *N-o face,* răsună vocea lui Khawf în capul meu. *E sinucidere curată. Nu ştii ce te aşteaptă în apă. Barca e mai sigură. Cu cât sar mai mulți oameni, cu atât mai posibil este să nu se scufunde. Nu sări.*

Închid ochii, respirând pe nas, şi-mi imaginez margaretele mele. Khawf nu e aici, dar trăieşte în mintea mea, făcându-mă tot timpul să mă îndoiesc de fiecare decizie pe care trebuie s-o iau. Dar ăsta nu e un mod de a supraviețui, nu e un mod de a trăi.

— Kenan, spun.

Lacrimi mi se scurg pe obraji. *Sfârşitul e aproape.*

— Trebuie să sărim. Când se va scufunda, barca va crea un curent împotriva căruia nu vom putea înota.

Mă priveşte şi încuviinţează cu o expresie solemnă. Valurile care se lovesc de flancul bărcii promit violenţă. Poate că bombele erau o alegere mai bună.

Dintr-odată, sar din barcă un bărbat cu fiica sa în braţe şi sfârşesc în apă. Fetiţa se agaţă de spatele lui, plângând, iar el îşi foloseşte toată energia să se salveze. Cinci secunde mai târziu toată lumea face la fel.

Kenan mă ia de mână strâns. Dăm amândoi din cap.

— Acum, spune el.

39

Frigul îmi aminteşte de luna decembrie a anului trecut, când m-am întors de la spital fleaşcă de zăpadă şi polei. Layla era pe canapea, îmbrăcată cu toate hainele pe care le avea. M-am ghemuit lângă halucinaţia mea şi am adormit, crezând că mă încălzesc, dar frigul continua să-mi atace oasele, făcându-şi loc cu forţa.

În ciuda senzaţiei familiare, frigul de azi nu mă adoarme. Ci transmite unde de şoc după unde de şoc corpului meu. Mă scufund sub apă, deschizând ochii spre întinderea neagră-albăstruie care se extinde pe kilometri întregi.

Mă cuprinde frica. Inima mi se opreşte, traheea mi se închide, mâinile şi picioarele îmi sunt atât de reci încât mă ard. Vesta de salvare mă scoate de sub apă înainte să apuc să urlu.

— *Mamă,* strig fără să judec. Mamă, *salvează-mă!*

Lovesc apa cu picioarele, frica se transformă în isterie. Mă sufoc în sughiţuri de plâns când îmi aduc aminte că în Marea Mediterană sunt rechini.

— Mamă, repet ca pe o rugăciune, agățându-mă de cuvântul acesta, lăsându-l să crească în mine şi să mă cuprindă. Mamă. *Mamă.* Te rog, *te rog,* salvează-mă. *Te rog.* Nu mai rezist!

În acest moment, cu mințile pe jumătate pierdute, lovesc din picioare ca să țin departe rechinii, de parcă ar ajuta la ceva. Rechinii au dinți ascuțiți şi ochi fără suflet. Gândurile dispar. Uit cum mă cheamă şi cu cine sunt aici. Cu cine ar trebui să fiu. Tot ce reuşesc să gândesc este că voi fi trasă sub apă.

— Salama!

O voce ajunge la mine de dincolo de vălul isteriei; mă întorc cu stângăcie, lacrimi fierbinți îmi curg pe obraji. Frigul mă loveşte direct în coaste. Mă doare când respir.

Figurile înceţoşate devin clare şi văd pe cineva care pluteşte, cu ochii îngroziți. Yusuf. Şi în spatele lui e Lama.

Inima îmi reporneşte. Da. Nu-mi permit să mă pierd cu firea. Familia mea e aici. Yusuf. Şi Kenan.

Kenan. Unde este?

— Lama! Yusuf!

Apa probabil mi-a smuls mâna dintr-a lui Kenan. Înjur, oamenii înoată, căutându-i pe cei dragi, vântul înghețat se umple de țipete familiare. Rucsacul meu e încă sub vesta de salvare.

— Unde-i Kenan?

— Nu ştiu, sughiță Lama.

— *Kenan!* Unde eşti? țip ascuțit.

Doamne, te rog, fă să fie în viață. A suferit destul.

Mă răsucesc neajutorată, ochii mi se plimbă de la un trup la altul, dar nu văd decât oameni necunoscuți.

— Trebuie să ne îndepărtăm de barcă, spun.

Mă uit în spate. Începe să se scufunde. Dau din cap şi, făcând un efort, copiii încearcă să înoate după mine. Continuăm să căutăm din priviri, să-l strigăm pe Kenan.

Împroşc apa, mi-e imposibil să mă mişc cu vesta de salvare. Mă opintesc, căutând barca cu privirea, dar nu e nimeni.

— Acolo! ţipă Lama, arătând spre o siluetă care pluteşte.

Are ambele braţe întinse ca şi cum ar încerca să îmbrăţişeze marea, cu capul căzut într-o parte. Mă îndrept într-acolo şi îi dau părul la o parte să mă asigur că el e.

— Oh, mulţumesc lui Dumnezeu! exclam, strângându-i în braţe. E aici. E el!

Încerc să-i iau pulsul, mişcându-mă ciudat. E mai slab decât aş dori. Probabil că şocul contactului cu apa l-a făcut să-şi piardă cunoştinţa; nu poate rămâne aşa mult timp. Are faţa rece ca gheaţa.

— E bine? întreabă Yusuf, iar eu îi ridic capul. Muşchii gâtului sunt complet relaxaţi.

— A leşinat, spun, şi aud cum barca se scufundă de tot, dar e ultimul lucru de care îmi pasă în clipa asta. Kenan, trezeşte-te!

După câteva minute în care îl plesnesc pe faţă şi mă rog la Dumnezeu, ochii i se deschid şi mormăie ceva incoerent.

— Hei, spun cu blândeţe, cuprinzându-i obrajii. Apoi îi ridic o mână să văd dacă au început să i se învinetească degetele.

— Hei, murmură şi el.

— Suntem în apă. Barca s-a scufundat, ţi-ai pierdut cunoştinţa. Nu trebuie să adormi. Ai înţeles?

— Da, spune el cu glasul ca estompat de ceaţă şi se strâmbă din cauza frigului.

— Bun, toată lumea, atenţie, strig trecându-mi o mână prin vesta de salvare a lui Kenan. Trebuie să înotăm spre restul grupului, să vedem dacă a reuşit căpitanul să ia legătura cu Garda de Coastă din Italia.

— Mi-e frig, strănută Lama.

— Asta este a doua chestiune. Vreau să continuați să vă mişcați. Astfel încât sângele să continue să circule. Altfel veți adormi, ceea ce nu e bine.

Mormăie un *da* şi înotăm încet spre grupul de supraviețuitori care plutesc la suprafața apei. Un bărbat bate disperat din brațe strigându-şi băiatul mai mic. Alunecăm prin apă pe lângă trupuri, fie cadavre, fie oameni care şi-au pierdut cunoştința, nu ştiu, şi nu mă pot opri să văd.

— ... contactat şi le-am spus, dar nu ştiu dacă vin, spune căpitanul, strigând spre mulțimea isterizată. Suntem departe de țărm. O să le ia o vreme să ajungă la noi. Ore, pe puțin.

Mica flacără de speranță din ochii tuturor pâlpâie ca o lumânare care moare. Nimănui nu-i pasă de un grup de refugiați sirieni pierduți în mijlocul Mării Mediterane. Nu suntem nici primii şi nici ultimii care fac acest lucru. Şi ce dacă mai mor încă o sută de oameni sau chiar mai mult? Va da naştere unei ştiri emoționante, care va stârni un mic protest sau vreo campanie de donații, apoi vom fi uitați din nou, ca spuma mării. Nimeni nu-şi va mai aminti numele noastre. Nimeni nu va afla povestea noastră.

— K-Kenan, spun clănțănind din dinți. N-n-nu ad-d-ormi!

Dă din cap, dar se vede că îi dispar ultimele puteri care i-au mai rămas să rămână treaz. Îl trag mai aproape de mine, încercând să-l încurajez să dea din picioare. Vesta de salvare e cea care-l ține la suprafață, şi nici măcar cu totul. Se adună şi mai mulți nori şi am impresia că suntem împresurați între mare şi cer. Nu mai ajunge până la noi nici măcar o rază de soare.

— Lama. Yusuf. Continuați să vă mişcați, le ordon dârdâind. Ajutoarele vor sosi.

— Am obosit, se plânge Lama, înotând fără tragere de inimă.

Yusuf mai loveşte apa cu mâinile şi picioarele vreme de un minut, apoi cedează.

— *Nu,* strig, apropiindu-mă de ei cu braţul lui Kenan peste umeri. *Continuaţi. Să. Vă. Mişcaţi!*

Yusuf o apucă pe Lama de mâini şi începe să i le scuture, făcând cercuri pe apă care se lărgesc.

— O să fim bine, bâigui eu, concentrându-mă asupra cuvintelor, nu asupra hipotermiei care îmi blochează celulă după celulă. Ucigându-mă încet. Încerc să nu mă gândesc la rechini. *O să fim bine.*

O parte dintre oameni au capitulat deja în faţa frigului, ţipetele şi plânsetele s-au stins, şi ştiu, fără să trebuiască să mă uit, că Marea Mediterană i-a revendicat pentru ea.

— Lama, vorbeşte cu mine.

Îmi ling sarea de pe buze şi simt că mă arde pe gât. Rana mă ustură.

— Sunt bine, spune cu un fir de voce.

— Yusuf?

— Hei, murmură şi el.

Îl apuc pe Kenan de umeri şi-l scutur, făcându-l să tresară.

— Kenan, să nu îndrăzneşti să adormi!

— N-o să adorm, spune, apoi tuşeşte şi mişcă nițel din picioare.

Îmi pune palma pe ceafă, peste hijabul ud leoarcă, şi-şi sprijină fruntea de a mea.

Valurile i-au îndepărtat încet pe Lama şi Yusuf de noi, ne ducem mai aproape şi formăm un cerc, ţinându-ne de mâini.

— Foarte bine, îi încurajez eu. Acum c-continuaţi s-să d-daţi d-din picioare!

Mişcarea dă naştere spumei pe suprafaţa apei, iar sângele ni se mişcă leneş prin vene. Hainele mi s-au lipit de trupul

care-mi tremură, hijabul îmi alunecă încet de pe cap, dar continui să mă mişc.

— Kenan, priveşte culorile, spun, şi el se uită spre orizont.

Nu se vede nimic, doar cerul gri şi marea. Nu e ca în Homs.

Gri cu albastru, ca în tabloul pictat de Layla.

Încerc să vizualizez restul nuanţelor, dar griul pare lipit de retina mea. Încerc să-mi văd familia, să pescuiesc din memorie chipurile lor.

— V-aduceţi aminte cum erau luminate străzile cu felinare de Ramadan? spun clănţănind din dinţi, făcându-i să se uite cu toţii la mine. Nu vă gândiţi la frig. Vă mai aduceţi aminte ce caldă era pâinea? Proaspătă de la brutărie.

Kenan îmi face jocul.

— Lama. Yusuf. V-aduceţi aminte când mergeam la ţară? La ferma lui Jedo să culegem caise. Eu mă urcam în copac şi ţi le aruncam ţie, Lama. Yusuf, ţi-aduci aminte când ai găsit cuibul de porumbei?

Yusuf dă din cap, cu dinţii clănţănind.

— Eu şi Layla mergeam în fiecare vară la casa de la ţară a bunicilor ei sau alor mei, murmur eu. Ne bălăceam în piscină. Ne jucam cu găinile. Călăream. Ne ducea bunicul ei la un vecin care avea cai.

Îmi amintesc totul perfect. Aveam cincisprezece ani, abia începusem să port hijab. Flutura în vânt şi calul galopa în jurul câmpului, cu Layla lângă mine, pe calul ei. Chiotele noastre de bucurie acopereau zgomotul de copite.

Kenan continuă să-i îndemne pe fraţii lui să se mişte şi să vorbească, să-şi amintească trecutul, să aibă speranţe pentru viitorul care le va aduce noi amintiri. Se întoarce spre mine şi-mi ridică o mână; picături de apă alunecă la loc în mare.

— Salama, eu şi cu tine o să mâncăm cataiful acela.

Are obrajii umezi şi ştiu că nu e doar apă de mare. Îşi trece buzele peste încheieturile mele acoperite de cicatrici.

— Dacă nu în Germania, atunci în rai.

Îmi înghit lacrimile, încuviinţând.

Începem iar să vorbim, încercând să ne gândim la altceva decât la frig. Ne aducem aminte de viaţa noastră de dinainte. Ne imaginăm Siria şi o descriem aşa cum nu o vom vedea niciodată.

O Sirie pe care noi nu vom apuca să o cunoaştem niciodată.

O întindere nesfârşită de iarbă verde acoperă dealurile, râul Orontes dă viaţa pământului din care cresc margarete, pe maluri. Copacii sunt plini de lămâi galbene ca soarele, mere tari şi dulci, prune coapte şi strălucitoare ca rubinele. Au ramurile grele de fructe, îmbiindu-ne să le culegem. Păsările cântă a viaţă cu aripile deschise pe cerul albastru.

Zona rurală se dizolvă încet, asfaltul înlocuieşte iarba, iar vocile oamenilor care se agită în jurul pieţei acoperă ciripitul ocazional al păsărilor. Negustorii vând rochii de satin, covoare arăbeşti, groase, de culoarea ametistului şi vase din cristal preţios. Restaurantele gem, pline, familii şi cupluri profită de o frumoasă zi însorită, cu platouri de carne la grătar şi boluri de tabbouleh în faţa lor. Vocea muezinului răsună puternic din minarete, iar oamenii se adună în rugăciune în moscheile spaţioase, cu decoraţiunile lor complexe, care sunt acolo de secole. Copiii aleargă în jurul ruinelor străvechi, citind istoria strămoşilor ţesută în pietrele de calcar. Află despre imperii care pe vremuri au făcut din ţara lor inima civilizaţiei. Vizitează mormintele războinicilor noştri, recitând Al-Fatiha pentru sufletele lor, amintind de poveştile lor, menţinându-i vii în memorie. Se mândresc cu bunicii şi bunicile lor, care şi-au dat viaţa

pentru ca ei să poată creşte într-o țară în care aerul are gust dulce de libertate.

Prizonieră în ceața hipotermiei, visez şi eu la acea Sirie. O Sirie al cărei suflet nu mai este prins în lanțuri de fier, care nu mai e ținută captivă de cei care-i doresc răul, ei şi fiilor săi. Siria pentru care Hamza a luptat şi a sângerat.

Siria pe care o visează şi-o ilustrează Kenan. Siria în care Layla îşi dorea să-şi crească fetița, Siria în care eu aş fi găsit dragostea şi m-aş fi aventurat să o trăiesc, Siria unde m-aş întoarce, la sfârşitul unei vieți lungi, ca să fiu iar pe pământul care m-a crescut. Siria, casa mea.

Trece ziua şi încep să pierd noțiunea timpului. Se lasă întunericul, iar eu nu mai am energie, buzele încetează să mi se mai mişte. Frigul mi-a invadat fiecare nerv. Nu ştiu dacă nici Kenan nu mai poate vorbi sau sunt eu cea care nu-l mai aude. Am nevoie de toate puterile mele să-mi amintesc unde sunt şi că trebuie să respir.

Undeva, în depărtare, îşi face apariția o lumină. Clipesc, e prea puternică, mă dor ochii. Clipesc din nou.

Oare am murit?

EPILOG

Orizontul se colorează în lila deschis în timp ce soarele străpunge încet întunericul. În Toronto, zorii zilelor de septembrie au tot felul de nuanțe, dar în ultimul timp se pare că preferă să treacă de la lila la un albastru strălucitor, în timp ce stelele dispar în linişte.

Stau pe balcon, scăldându-mă în strălucirea blândă, şi privesc colțul de curte pe care l-am transformat într-o grădiniță. Margarete. Caprifoi. Bujori. Lavandă. Le-am cultivat pe toate cu mâinile mele, îngrijindu-le cu atenție micile rădăcini şi petale, munnurându-le cuvinte de dragoste.

— Eşti atât de frumoasă, şoptesc unei mici margarete care-şi deschide timid petalele pe cicatricile de pe mâinile mele. Sunt foarte mândră de tine.

O briză uşoară mă face să-mi strâng mai bine pătura în jurul umerilor. Chiar dacă sunt îmbrăcată cu pijamale de lână, amintirea rece a apei Mediteranei nu a dispărut încă.

Eu şi Kenan ne aflăm în Toronto de patru luni şi nici acum nu ne-am obişnuit cu frigul. Este atât de diferit de Berlin, deşi ambele oraşe sunt la fel de liniştite în dimineţile de sâmbătă: e o linişte întreruptă ocazional de zgomotul slab al unui avion care zboară deasupra capetelor noastre. Ne-a luat doi ani să ne treacă frica de zbor. Şi chiar dacă uneori uităm, trauma revine, făcându-ne mâinile să tremure şi ochii să se umple de panică.

— Aici erai, spune Kenan, târându-şi picioarele afară cu două căni aburinde de ceai *zhoorat* în mâini.

Mă uit la el şi-i zâmbesc.

S-a învăţat mai repede cu frigul, e îmbrăcat doar în pantaloni simpli de pijama şi un tricou alb. Are părul răvăşit şi ochii încă somnoroşi. Ne-a luat mult timp şi am avut nevoie de multă perseverenţă să căpătăm o greutate corporală sănătoasă. Îi privesc bicepşii în timp ce-mi întinde cana, simţind cum mă înroşesc în obraji.

— Mulţumesc, spun încet, să nu tulbur pacea care ne înconjoară.

Se aşază în spatele meu. Aranjez pătura să ne acopere pe amândoi şi-mi sprijin capul de umărul lui.

— Te-ai trezit devreme, spune încet. Ai visat urât?

Uneori, coşmarurile ni se strecoară prin somn ca otrava de beladonă. Kenan se trezeşte brusc şi gâfâie după aer, cu fruntea acoperită de sudoare. Atunci, mintea i se umple de gânduri paranoice, convingându-l că Lama şi Yusuf au rămas în Homs sau că se îneacă în Marea Mediterană. Se calmează abia după ce îl sună pe unchiul lor din Germania

şi vorbeşte cu el. Abia când îl iau în braţe şi mă joc în părul lui, şoptindu-i „lucruri frumoase”, şi se relaxează, adormind la loc pe pieptul meu.

Deşi Khawf a dispărut din viaţa mea ca un vis cauzat de febră, l-au înlocuit coşmarurile. Mă paralizează cu otrava lor, făcându-mă prizonieră propriei minţi, şi strig. Uneori, Kenan nu reuşeşte să mă trezească imediat, să mă convingă că sunt aici *cu adevărat,* dar braţele lui mă strâng întotdeauna ferm, aducându-mă înapoi la realitate.

Kenan îşi împleteşte degetele cu ale mele şi mă sărută pe tâmplă.

— Ne-am promis să vorbim întotdeauna unul cu celălalt, Sheeta.

Mă-ntorc spre el şi privirea mi se îndulceşte. Aşa este. Iar când nu ne găsim singuri cuvintele, ne lăsăm ajutaţi de ceilalţi. O cameră liniştită şi o doamnă plină de compasiune care ne priveşte pe deasupra ochelarilor cu ramă rotundă. Ne zâmbeşte cu amabilitate şi ochii îi sclipesc într-un fel care-mi aminteşte de Nour. De fiecare dată când conversaţia devine dificilă, tot ce am nevoie ca să scap de greutatea de pe piept este să-mi amintesc cum pronunţam împreună cu ea „te-ra-pi-eee”.

De îndată ce eu şi Kenan ne-am stabilit la Berlin cu unchiul şi mătuşa lui, şocul provocat de ceea ce am trăit s-a transformat încet, încet într-o durere despre care, pe zi ce trecea, ne era din ce în ce mai greu să vorbim. Layla, mama şi tata zac sub pământul din Homs. O vreme nu mai puteam nici să respir agonizând cu gândul la Hamza şi la ce îndură în Siria.

Îmi ating fără să vreau cicatricea de pe gât. Dacă cea de pe ceafă este acoperită de păr, aceasta nu este uşor de ignorat. Seamănă cu un colier, iar când gândurile mi se întunecă, aproape că o simt strângându-mi-se în jurul gâtului. Kenan se uită la ea, şi văd în ochii lui că înţelege.

Lasă cana jos şi se apleacă să-mi sărute cicatricea. Eu îl cuprind după umeri şi-l lipesc de mine.

— Ai planuri azi? murmur.

Se desprinde de mine cu obrajii îmbujorați.

— Mă întâlnesc cu Tariq să mă asigur că am rezolvat cu înscrierile la universitate.

— Dintre toate scenariile de viitor pe care mi le-am imaginat pentru noi, nu m-am gândit niciodată că o să trăim şi o să mergem la universitate în Toronto.

Îmi zâmbeşte larg.

— Dar nu e un scenariu aşa rău, nu?

Un prieten de-al lui Hamza a reuşit să facă totul. Cu puțin timp înainte de izbucnirea revoluției, unul dintre prietenii lui apropiați din liceu s-a mutat în Canada să studieze Medicina. Fiind de-acum cetățean canadian, s-a oferit să ne facă el invitația. Să ne ajute cu studiile, să ne găsim de lucru şi să trăim o viață bună, în siguranță. Am luat legătura după ce mi-am reactivat contul de Facebook, la Berlin, unde rudele îndepărtate şi prietenii ne-au ajutat în fel şi chip.

Când m-a căutat Tariq, eu şi Kenan ne-am aşezat la o masă şi am studiat chestiunea din toate unghiurile. Vorbim mai bine engleză decât germană. În Canada sunt mai multe oportunități pentru ilustratori, iar eu m-am îndrăgostit pe loc de programul de studiu de la facultatea de Farmacie. Yusuf şi Lama se adaptau bine la traiul şi la şcoala din Germania, unde unchiul şi mătuşa lor şi-au asumat întru totul rolul de părinți. Am fi plecat doar eu şi Kenan. Pentru moment. Eram prea tineri să avem grija a doi copii. Şi ştiu că inima lui Kenan se frânge în fiecare zi în care este departe de ei. Dar suntem refugiați şi nu avem multe opțiuni, şi mai ştiu că situația noastră este mult mai bună decât a multor altor familii de sirieni, pentru că îi avem pe mătuşa şi unchiul lui Kenan. Familiile care nu au rude în

diaspora sunt adesea despărțite, împrăştiate prin mai multe țări, în funcție de care dintre ele îi acceptă.

Kenan nu şi-a schimbat nici acum fotografia de pe ecranul de blocare al telefonului, cea cu Yusuf şi Lama, dar a pus pe ecranul principal o poză cu noi doi. Îi sună în fiecare zi şi deja a planificat să ia avionul să se ducă să-i vadă.

— Nu-mi vine să cred că peste o săptămână începe şcoala.

Clatin din cap.

— Mie nu-mi vine să cred că trei ani mai târziu ne aflăm aici, bând ceai *zhoorat.*

— Mie nu-mi vine să cred că eşti cu mine.

Îmi sărută verigheta de pe deget şi apoi cicatricile de la încheietura mâinilor.

— Cum de-am cucerit pe cineva care nu e nici pe departe de nasul meu?

— M-ai sedus cu toate cunoştințele tale despre Studio Ghibli, chicotesc eu.

Îmi zâmbeşte larg.

— Miyazaki nu foloseşte scenarii în filmele sale. Creează dialogurile din mers.

Mă prefac fâstâcită şi-mi fac aer cu un evantai imaginar.

— Oh, Doamne!

Kenan râde şi ne bem ceaiul. Când lumina soarelui umple tot cerul, ne întoarcem înăuntru.

E un apartament mic cu un singur dormitor, dar este acasă. Pe jos încă mai zac aruncate câteva cutii de carton. Tariq şi prietenii lui au mobilat apartamentul pentru noi; a trebuit să mă ascund în baie ca să pot plânge, de recunoştință, vreo zece minute bune înainte să reuşesc să dau ochii cu cineva.

Pe masa din sufragerie sunt împrăştiate carnetele de schițe ale lui Kenan, toate pline de desene din poveştile

noastre. Lângă, o tavă de cataif pe jumătate goală. Portretul în cărbune pe care mi l-a făcut la Poarta Brandenburg este pus într-o ramă de lemn şi atârnă deasupra canapelei din sufragerie. Pereţii sunt o pânză pentru imaginaţia noastră, şi am acoperit albul cu diferite nuanţe de albastru. Pe unul dintre pereţi este agăţată o hartă a Siriei desenată chiar de Kenan, iar pe altul am scris eu un poem al lui Nizar Qabbani, pentru că, din câte se pare, caligrafia mea este mai frumoasă ca a lui. Este cel pe care l-am văzut la protestul care s-a ţinut la un an de la începerea revoluţiei.

„Fiecare arbore de lămâi va da rod şi din fructul său alt lămâi se va naşte, dăinuind, astfel, pe veşnicie".

Aşezăm cănile în chiuvetă, discutând despre diferitele elemente de poveste folosite în *Prinţesa Mononoke.* Deschid un dulap şi scot un baton de cereale pe post de mic-dejun. Fiecare dulap este plin până la refuz cu pungi de orez, freekeh, conserve de humus şi kashk. Termin tot batonul, fără să las nici măcar o firmitură, şi arunc ambalajul la gunoi.

Kenan scoate un pui din congelator să-l pună la dezgheţat, iar eu mă minunez că avem un pui *întreg.*

Iar Hamza nu.

În fiecare zi verific paginile de Facebook şi de Twitter care postează actualizări regulate despre prizonierii din centrele de detenţie siriene care au fost eliberaţi, şi cele care dau informaţii despre prizonierii care se află încă închisori. Caut numele lui Hamza până văd cruciş, dar nu apare niciodată. Şi-n sufletul meu mă rog să fi devenit un martir. Mă rog să fie în rai cu Layla, departe de lumea asta plină de cruzime.

Privesc în gol şi Kenan îmi pune o palmă pe obraz.

— Hei, şopteşte, ştiind unde mi-e mintea.

— Sunt bine, spun cu un oftat tremurat, clătinând din cap în timp ce mă îndrept spre sufragerie.

Socotesc ce să fac, dacă să citesc o carte despre farmacologie sau să lucrez la un nou videoclip ca să-mi țin mintea ocupată. După ce-am ajuns la Berlin, Kenan şi-a reluat ocupațiile de activist şi, după vreo alte câteva clipuri, a început să atragă atenția lumii. Ca să-mi exersez engleza, m-am alăturat şi eu lui, scriind articole şi creând videodipuri despre ce a trebuit să îndurăm în Homs. Ne-am împletit poveştile. A fost greu la început. Izbucneam în lacrimi după cinci minute de monolog, doar amintindu-mi cât de rece este un trup fără viață.

Kenan mă ia de mâini şi mă învârteşte, iar eu, surprinsă, cad la pieptul lui.

— *Heeei!* Ce faci?

Îmi zâmbeşte, ridicând telefonul din care se aude o melodie în engleză pe care nu o ştiu.

— Dansez cu soția mea.

Mă înțeapă ochii de lacrimi. Împletim diversiunile cu accesele de agonie. Reamintindu-ne unul celuilalt că încă suntem aici.

Aruncă telefonul pe canapea, lângă laptop, legănându-mă pe muzică.

— Sunt în pijamale, mormăi, apăsându-mi fruntea pe clavicula lui.

Ridică din umeri.

— Şi eu. Îşi înfăşoară pe deget o şuviță din părul meu, pe care l-am tuns scurt până la maxilar acum. Eşti foarte frumoasă în pijamale.

— Şi tu.

Râde. În depărtare se aude uruitul unui avion şi nu-mi scapă modul în care mâna lui Kenan se strânge o fracțiune într-a mea.

— Ce părere ai despre noul membru al familiei noastre?

Îl trag aproape de mine.

El aruncă o privire spre balcon.

— Au trecut două luni de când îl avem şi tot ce văd e un fir verde. Mă pufneşte râsul.

— Lămâii au nevoie de timp, Kenan. Creştem un *copac.* E nevoie de răbdare. Aşa cum e nevoie de răbdare să poți aduce o schimbare.

Îmi zâmbeşte cu gropiță în obraz.

— Îmi place când vorbeşti despre schimbare. Chicotesc, iar el îşi sprijină capul de umărul meu, îngânând după muzică.

Privesc peste umărul lui la ghiveciul din ceramică albastră cocoțat direct sub razele soarelui. Răsadurile au ieşit prin pământ, luptând împotriva gravitației, or, asta îmi aminteşte de Siria. De puterea şi frumusețea ei. De cuvintele Laylei, de tăria ei de spirit. De mama, de tata, de Hamza.

Îmi aminteşte că, atâta vreme cât mai înfloresc lămâii, speranța nu va muri niciodată.

NOTA AUTOAREI

Aceasta este povestea celor care nu au altă alegere decât să-şi părăsească propria casă.

Ideea mi-a venit pe când locuiam în Elveția unde, de fiecare dată când cineva afla că sunt siriană, exclama „Ah, Siria! Dar ce se întâmplă acolo?" şi mi-am dat seama că oamenii chiar nu ştiu ce se petrece. Sirienii au rar ocazia de a-şi spune povestea. Ce ştie lumea sunt doar nişte întâmplări prezentate la rece de mass-media şi repetate în cărți. Veştile se concentrează asupra celor două partide politice care se înfruntă, reducând sirienii – morții, victimele, orfanii, refugiații – la numere.

Acest roman aprofundează emoția umană din spatele conflictului, pentru că noi nu suntem numere. De ani întregi, sirienii sunt torturați, ucişi şi alungați din patria lor

de un regim despotic, iar noi suntem datori să le cunoaştem poveştile.

Am vrut ca această poveste să nu fie îngrădită de stereotipuri. Regăsiți această intenție în Salama şi Layla – fete care poartă hijab, dar care au un spirit liber şi trăiesc viața cu fiecare fibră din ființa lor. În Kenan, care întoarce spatele misoginismului toxic şi se dedică familiei lui. În modul în care toate personajele mele sunt mândre de cine sunt şi de originea lor, fiind dispuse să rişte totul pentru libertate. În povestea de dragoste inocentă, în privința căreia mi-am dorit să amintească de romanele lui Jane Austin. Cu alte cuvinte, lucrurile vă sunt prezentate aşa cum rareori se întâmplă.

Pentru a pune cât mai bine în lumină realitatea poveştii Siriei, a trebuit să-mi iau unele libertăți în ceea ce priveşte cronologia, în cazul Salamei. Revoluția a început în martie 2011 şi, deşi a fost întâmpinată cu violențe îngrozitoare din partea armatei, aceasta nu a început să bombardeze civilii imediat. Dar am condensat timpii dintre cele două incidente, astfel încât ele să coincidă cu sarcina Laylei. Ghiath Matar a fost arestat pe 6 septembrie 2011, în oraşul său natal, Daraya, iar corpul său mutilat a fost returnat familiei sale patru zile mai târziu. Fiul său, pe care nu a apucat să-l întâlnească, deoarece soția sa era însărcinată la momentul respectiv, îi poartă numele. Ghiath Matar avea douăzeci şi patru de ani. Şi, deşi în capitolul 21 fac aluzie la masacrul de la Karam el-Zeitoun, în realitate, acesta nu a avut loc până pe 11 martie 2012. Este doar unul dintre nenumăratele masacre pe care regimul le-a comis asupra oamenilor nevinovați.

Însă toate evenimentele s-au întâmplat cu adevărat. Copilul care înainte de a muri a zis: „îi voi spune tot lui Dumnezeu” a existat cu adevărat. Poveştile acestea s-au

întâmplat, şi multe se petrec în continuare, în timp ce voi citiți aceste rânduri.

Dar, în ciuda atrocităților cu care trebuie să se confrunte personajele mele, sper că le veți vedea drept mai mult decât traumele prin care trec. Pentru că sunt reprezentarea fiecărui sirian, cu speranțele şi visurile sale şi cu o viață de trăit. O viață pe care o *meritǎm.*

A fost foarte greu să scriu această carte, dar am încercat să țes un mesaj în fiecare pagină, în fiecare rând şi în fiecare literă.

Mesajul acesta este speranța.

Şi *sper* că o veți purta şi voi în inimile voastre.

MULŢUMIRI

1

Dragă cititorule, există un motiv care îi determină pe autori să scrie mulțumiri, şi anume: o carte ia naştere dintr-un gând şi este apoi crescută de o familie. Iar *„ohana* înseamnă familie. Familie înseamnă să nu laşi pe nimeni în urmă”. *(Lilo &Stitch, 2002)*

Asta este şi *Cât timp înfloresc lămâii.* Un gând. O nevoie de a striga din vârful muntelui despre nedreptatea care s-a abătut asupra a milioane de oameni. Până când şi-a găsit locul alături de atât de mulți care au încurajat-o să se transforme dintr-o şoaptă într-un urlet de bătălie.

Aşadar, mulțumesc familiei din jurul acestui roman, căci, fără voi, cititorii nu i-ar putea răsfoi paginile acum.

Mai întâi de toate, lui Batool, sora mea, susținătoarea mea numărul unu. Mulțumesc că ai avut răbdarea să citeşti romanul sub formă de mesaje pe WhatsApp. Că mi-ai spus

să o fac. Că ai crezut în mine chiar şi atunci când eu nu credeam. Dacă am devenit autor, ţi-o datorez ţie.

Mamei mele, Ola Mohaisen, cea mai bună prietenă a mea, atât de dragă inimii mele. Nimeni nu e mai fericit pentru mine decât tine. A fost lung drumul care ne-a adus până aici, şi am învăţat atât de multe, amândouă.

Când am început să scriu această carte, viaţa mea se mişca cu încetinitorul, în vreme ce vieţile celor din jurul meu se scurgeau de două ori mai repede. Tocmai de aceea, mama a vrut să mă opresc din scris, să îmi iau mai întâi diploma de vorbitor de germană, să fiu sigură că sunt acceptată la facultate... etc., etc. Dar eu n-am vrut s-aud. Ştiu că pentru mulţi dintre tinerii autori a scrie este un act înspăimântător. Că încearcă şi că îl fac să devină parte din viaţa lor. Ştiu, pentru că şi eu am simţit nevoia să aud cuvinte de încurajare când m-am apucat să scriu. Din pricina asta, am rugat-o pe mama să transmită un mesaj tuturor părinţilor care au dubii.

Ar fi uşor să susţin că mi-am asumat întru totul rolul de părinte care îşi oferă sprijinul necondiţionat în perioada în care Zoulfa a decis să pornească în aventura ei de scriitor în devenire, dar nu ar fi adevărat. Nu ar fi adevărul pe care mă simt obligată să-l împărtăşesc cu părinţii scriitorilor în devenire. Ar fi uşor să afirm că am dat dovadă de încredere de nezdruncinat, de credinţă oarbă şi încurajare necondiţionată, dar nu ar descrie întocmai răspunsul meu la înclinaţiile ei într-un moment de cotitură pentru familia noastră, aflată la răscruce într-o ţară nouă. Am încercat să stabilesc eu priorităţile pentru ea, am acţionat sub impulsul instinctului matern şi am respins, cel puţin temporar, dorinţa ei profundă de a-şi scrie povestea. Dar m-am înşelat şi mă bucur că a avut dreptate ea. Arfi uşor să nu spun nimic, dar sper ca aceste cuvinte să liniştească cel puţin un părinte sceptic: plantaţi o sămânţă de încredere, cultivaţi-o cu

smerenie şi răbdare căci, dacă o veți face, în ciuda îndoielilor, s-ar putea să rămâneți surprinşi când în fața ochilor voştri vor creşte lămâii. Căci parfumul lor este de neuitat şi îmbucurător.

Tatălui meu, Yasser Katouh, îi datorez faptul că vorbesc engleza. Fiecare cuvânt din cartea mea se datorează ție. Tu ai crezut 110% că voi reuşi. Nu 100%. Ci 110%.

Fratelui meu, Moussab, care mi-a furnizat multă ciocolată şi multe brioşe şi n-a uitat niciodată să-mi aducă şi mie un sendviş *sheesh tawouk.* Eşti nemaipomenit, băiete.

Voluntarilor de la White Helmets, care-şi riscă viețile pentru a le salva pe ale celorlalți. Pentru că sunt întruchiparea versetului din Coran care spune că, atunci când salvezi o viață, ai salvat întreaga omenire. Dumnezeu să vă aibă în pază pentru că ne păziți pe noi, mâna voastră să nu tremure vreodată, iar sufletul vostru să nu fie bântuit de îndoieli.

Alexandra Levick, cred că, dacă un om ar putea fi un miracol, acel om eşti tu. Recunoştința mea față de tine şi de clipa în care ai decis să dai click pe Preferate când ai văzut prezentarea mea nu încape în cuvinte. Un click care mi-a schimbat viața. Mulțumesc că eşti agenta mea, mulțumesc că eşti prietena mea. Mulțumesc că mi-ai transformat visul în realitate.

Casei Scriitorilor, pentru că s-a demonstrat a fi, cu adevărat, casa pe care orice scriitor şi-ar dori-o. Mulțumesc că ați crezut în mine. Pentru că ați crezut în cartea mea şi că i-ați oferit ce aveați mai bun. Mulțumiri speciale Alessandrei Birch, Ceciliei de la Campa şi lui Jessica Berger pentru tot ceea ce faceți pentru drepturile de traducere. Sunteți incredibile!

Pentru Bloomsbury. Încă nu pot crede că acest roman e publicat cu Bloomsbury. Zoulfa de la 11 ani se clatină în pantofii ei sport. Lui Hannah Sandford, căreia îi plac lăstarii

mei de lămâi la fel de mult ca mie. Prima întâlnire cu echipa de la Bloomsbury rămâne una dintre cele mai frumoase zile din viața mea. Mă înclin şi sunt atât de fericită pentru dragostea pe care întreaga echipă a dedicat-o acestei poveşti. Agentului meu de presă, Emily Marples, pentru că a făcut ca romanul să fie mai mult un strigăt decât o şoaptă. Marketerului meu, Jade Westwood-Studden, pentru toate ideile minunate pe care le ai pentru această poveste. Graficianei mele, Sarah Baldwin, pentru coperta emblematică. Sunt copleşită! Editorului meu, Verónica Lyons, pentru că ți-ai dăruit inima acestei cărți şi pentru că mi-ai corectat greşelile. Lui Jessica White, pentru revizie şi pentru corectarea tuturor acelor greşeli ortografice. Lui Fliss Stevens pentru a fi cel mai mare director editorial şi pentru că s-a dedicat cărții mele. Sunteți cei mai tari, vedete, fără nicio îndoială. Vă mulțumesc tuturor pentru toate lacrimile pe care le-ați vărsat pentru această poveste. Mulțumesc că mi-ați dat voce.

Lui Ruqayyah Daud, care a dat o şansă puieților mei de lămâi. Nici acum nu-mi vine să cred că ai citit-o într-o singură noapte. Tu ai aprins scânteia care a pornit totul, îți mulțumesc, nu doar pentru că mi-eşti redactor, ci şi o prietenă cu care împărtăşesc entuziasmul față de trupa BTS. Tu eşti purpura mea!

Tuturor celor de la Little, Brown, care au citit povestea, care şi-au dedicat timp şi dragoste pentru transformarea cărții dintr-un Word într-un produs fizic. „Mulțumesc” exprimă prea puțin ceea ce simt.

Editurilor care m-au publicat: Verus, Editorial Casals, Gyldendal, Blossom, Nathan, Dressler, Dioptra, Piemme, Poznanskie, Hayakawa, Bookzone şi Laguna, mulțumesc din suflet că ați dus romanul în atât de multe locuri. Să-mi ştiu cartea tradusă în mai multe limbi era un vis îndepărtat, pe

care nu l-am crezut niciodată posibil, iar voi l-ați transformat în realitate.

Lui Kassie Evashevski, minunatul meu agent de film, pentru că ai văzut ceva în povestea mea. Cuvintele tale despre carte mă umplu şi acum de smerenie.

Mulțumiri din inimă lui Beth Phelan pentru că ai creat #DVpit. Ai schimbat viața atât de multor autori! îți mulțumesc pentru asta. Fiecare schimbare începe cu un singur om. Iar ceea ce ai făcut tu a creat valuri într-o apă care era nemişcată.

Mulțumesc Author Mentor Match, pentru că ați luat scriitori şi le-ați oferit o lumină călăuzitoare care să-i ghideze prin această parte a vieții. Tuturor celor de la Writer's Club şi amintirilor pe care ni le-am făcut împreună.

Lui Joan F. Smith, îți scriu numele pe de-a-ntregul, să-l afle lumea întreagă. Joan F. Smith este o legendă. Joan F. Smith are o inimă mai mare decât oceanul. Şi luna o invidiază pe Joan F. Smith. Joan F. Smith este omul meu preferat din univers. Joan F. Smith a cules cartea mea dintr-o mare de poveşti şi a spus „asta". Joan F. Smith a salvat scriitoarea din mine.

Lui Leah Jordain, regină în toate sensurile. Prin ochii ei am învățat să-mi îndrăgesc personajele. Ochii tăi au fost primii, după mentorul meu şi o prietenă de la IRL, care mi-au citit cuvintele. Ți-au şi plăcut, pe deasupra. Nici acum nu-mi vine să cred.

Lui Safa Al-Awad, care-mi este mai mult decât simplă prietenă, îmi este soră. Mi-e dor de plimbările noastre prin Buhaira, de conversațiile noastre nesfârşite, mi-e dor să plângem când ne uităm la *Doctor Who* şi *Agents of S.H.I.E.U).* Şi la Everlark. Şi la toate cărțile! Mulțumesc că i-ai iubit pe Salama, Layla şi pe Kenan cât pentru amândouă.

Lui Shahed Alsolh, care a citit primele ciorne ale primei versiuni a acestei cărți. Care a citit acest roman de cel puțin

trei ori. Care m-a susținut în fiecare clipă a acestei aventuri. Care a citit bazaconiile mele şi a ascultat mesajele mele vocale foarte, foarte lungi. Eşti întruchiparea unui înger. Şi-mi eşti mai dragă decât vei şti vreodată.

Lui Rowad Al-Awad, copilăroasă, dar cu o inimă mare. Te iubesc, jumătatea mea. Sprijinul şi încrederea ta în mine înseamnă totul. Mi-e dor de zilele petrecute în camera ta, stând de vorbă şi râzând. Viața era mai simplă atunci.

Lui Rawan Shehadeh, care are o inimă mai dulce decât vata pe băț. Prietena mea cea mai bună. „Surora" mea. Tu ştiai deja că această carte va deveni realitate chiar şi atunci când eu o consideram ceva abstract.

Lui Aya Adel, tovarăşa mea. Mintea mea şi a ta sunt una. Discuțiile noastre infinite, aventurile noastre şi apusurile de soare pe plajă, când citeam poezii şi trăiam cu adevărat frumusețea vieții.

Lui Judy AlBarazi, pentru că ți-au plăcut atât de mult puii mei de lămâi cât să-i desenezi. Eşti cel mai angelic înger din lume.

Lui Amoon, prietenul din copilărie despre care scriu toți scriitorii. Sunt atât de bucuroasă că timpul n-a putut rupe firul prieteniei care ne leagă.

Domnişoarei Josephine, profesoara mea preferată de engleză, care a înțeles că-mi plac cărțile şi m-a încurajat să citesc.

Lui Tata Naima Hatti Dehbi, care mi-a deschis apetitul pentru lectură. Tu eşti efectul fluture.

Fetelor BBH/Echipa *Lămâilor:* Alina, Aliyah, Miranda, Rhea. Voi sunteți cele care mă țin cu picioarele pe pământ. Niciun dicționar n-ar putea descrie fericirea şi sentimentul de apartenență pe care mi le dăruiți. În fiecare zi îi mulțumesc lui Dumnezeu că s-a născut acest grup. Am fost destinate să fim prietene. Nimeni n-o face cum o facem noi.

La propriu. Vă ador pe toate. Şi suntem şi amuzante, nu? Adică, serios, nu ne lipseşte nicio calitate.

Lui Kelly Andrew, pe care o iubesc mai mult decât o pot spune în cuvinte. Sunt incredibil de norocoasă că scriitoarea mea preferată îmi este şi prietena cea mai apropiată.

Lui Brighton Rose, trandafirul din câmpul de margarete. Tu mă întregeşti. Mi se pare minunat că personajele noastre sunt prietene într-un univers paralel pe care tot noi l-am inventat. Şi minţile noastre! Puterea noastră! Şi infinitele replici incorecte pe care le-am corectat pentru ele.

Lui Kalie Holford, sunt onorată să-ţi fiu prietenă şi să te cunosc de dinainte să cucereşti lumea. Sufletul tău e luminos ca soarele de pe cer.

Lui Allison Saft, care a citit romanul ÎNTR-o SINGURĂ ZI (vreau să zic... o singură zi, una singură!). Te iubesc şi sunt pe veci recunoscătoare pentru că mi-ai răspuns la mesajele private. Când mă fac mare, vreau să scriu ca tine.

Lui Chloe Gong, regina cu cea mai bună, blândă inimă pe care sunt incredibil de norocoasă să o cunosc. Meriţi lumea întreagă, draga mea.

Lui Rameela, steaua care străluceşte cel mai puternic pe cerul nopţii. Salama, Layla şi Kenan te adoră. Şi eu la fel.

Lui Braden Goyette, poveştile tale vor schimba pentru totdeauna faţa literaturii. Mulţumesc că mi-ai permis să fac parte din aventura ta.

Lui Jen Elrod, draga mea dragă, te iubesc pe tine, şi notele noastre vocale, şi discuţiile noastre, şi tot ce facem împreună. Jur că nu există cineva care să mă înţeleagă la fel de bine ca tine.

Lui Malloiy Jones, un idol pe care sunt sigură că Yoon-gi ar fi mândru s-o cunoască. Te preţuiesc.

Oamenilor de la Little, Brown Books for Young Readers: P Maeeda Khan şi Ream Shukaiiy. Maeeda, tu eşti soarele. O galaxie întreagă. Un univers. Ream, tovarăşa mea, prietena

mea. Tu eşti purpura mea. Eşti o vijelie de neoprit:”) Pentru Ann Liang, o adevărată personalitate care scrie poveşti emblematice pe care îmi permite să le citesc, îmi place la nebunie cum personajele noastre sunt cele mai bune prietene într-un univers imaginar.

Lui Janina şi Rae şi sesiunilor noastre înduioşătoare de scris în care mai mult am râs decât am scris.

Sabrinei, care m-a primit cu brațele deschise, ca pe un bebeluş, în NaNoWriMo şi m-a făcut să mă simt mai puțin singură.

Lui Sebastian, care a citit 130 000 de cuvinte pline de durere şi prost scrise, dar tot i-au plăcut.

Lui Emma Patricia, Janice Davis, Jenna Miller, şi Melody Robinette, oameni frumoşi care sunteți atât de frumoşi.

Lui Elizabeth Unseth, Jess Q. Sutanto, Marion Gabillard, Monica Arnaldo, Sarah Mughal, Shana Targosz, SJ. Whitby, Sophie Bianca, Yasmine Jibril, apărătorii cărții mele. Merit toate dojenile primite de la voi.

Lui Naz Kutub, care a salvat, la propriu, romanul. Ai făcut-o cu adevărat. Fără tine aventura aceasta ar fi fost foarte diferită.

Mulțumiri speciale lui Hannah Bahn, care a dat dovadă de infinită răbdare şi mi-a răspuns la toate întrebările. Mulțumesc mult, draga mea.

Mențiune de onoare lui Ayesha Basu. Mintea ta e la fel de diabolică precum a mea. Şi ne place. Când o să mă fac faimoasă, poate o să-i dau numărul tău lui Ji-min.

Lui Meredith Tate, care mi-a fost alături de la începuturile acestei aventuri. Prietena care-mi lipseşte ori de câte ori merg la Starbucks, pentru că devenise locul nostru. Elveția pare mai singuratică fără tine.

Lui S.K. Aii, pentru tot ce ai făcut pentru noi. Mulțumesc, mulțumesc, mulțumesc pentru Zayneb şi Adam. Mulțumesc

pentru toate mesajele pline de căldură pe care mi le-ai scris despre *Cât timp înfloresc lămâii.* Au însemnat enorm!

Lui Huda Fahmy, o persoană care-şi oferă sprijinul aşa cum nu am mai întâlnit până acum. Îți mulțumesc pentru că eşti tu şi pentru desene. Nimeni nu m-a făcut să mă simt atât de înțeleasă, de când mă ştiu eu. Mi-ai topit inima.

Lui Laura Taylor Namey, care a citit romanul în timp record! Dumnezeule, ce surprinsă am fost! îți mulțumesc pentru cuvintele frumoase.

Lui Sabaa Tahir, pentru că existența ta face lumea un loc mai bun. Suntem cu toții atât de norocoşi să-ți putem citi poveştile. Mulțumesc că ai întins o mână de ajutor unei începătoare ca mine.

Lui Hafsah Faizal, pentru că ai acceptat mesajele private de la mine şi mi-ai răspuns la atâtea întrebări. Mulțumesc pentru răbdare. Şi pentru tot ce faci.

Pentru Zeyn Joukhadar, primul autor cu ale cărui mesaje scrise m-am intersectat. Inima mea era pe punctul de a-mi ieşi din piept de mândria de a vedea un autor sirian scriind despre Siria. Îți mulțumesc că mi-ai dat puterea de a publica romanul.

Lui Suzanne Collins pentru modelele pe care le-a creat prin personajele ei, Katniss Everdeen şi Peeta Mellark. Fără Everlark nu ar fi înflorit lămâii mei.

Lui David Curtis, care a creat coperta visurilor mele, în ambele ocazii. Şi coperțile acestea sunt o poveste în sine. Mulțumesc pentru minunatele ilustrații care împodobesc sufletul cărții mele.

Mulțumiri speciale lui Maia (twitter: @maiahee_) şi lui Juliana (twitter/instagram: @joleanart) pentru că mi-ați adus personajele la viață cu talentul vostru. Nici nu ştiți cât mă emoționează să le văd. Mulțumesc mult

Mulțumesc, Taylor Swift, că ai scris *maijorie.* A trebuit s-o ascult de trei ori ca să-mi dau seama de ce suna aşa de

cunoscut. În versurile acelea le-am regăsit pe Salama şi pe Layla. Nu mă pot opri din plâns ori de câte ori o ascult. Şi pentru *epiphany,* care m-a sfâşiat. Vreau să zic... sunt strigătele lui Salama, practic.

Şi lui Fray, pentru *Runfor Your Life.* Acest cântec a apărut în 2012; zece ani mai târziu se publica o carte, care, precum versurile melodiei, vorbeşte cititorilor despre prietenia dintre două fete care au trăit, iubit şi au pierdut împreună.

Şi mulţumesc, Dyathon. Înregistrările tale cu sunetul valurilor sunt magie pură. Toate scenele dintre Salama şi Kenan sunt scrise pe melodia *Wander.* Un cântec care face lămâii să înflorească.

Lui Hans Zimmer, care are puterea de a transforma melancolia, fericirea, tristeţea, singurătatea, dragostea, doliul şi sentimentul de apartenenţă în muzică.

Lui Marika Takeuchi pentru melodia ta sfâşietoare *Horizons.* Dacă *Lemon Trees* ar fi o coloană sonoră, atunci ar fi *Horizons.* Sunt sigură că jumătate din vizualizările de pe Spotify şi Youtube sunt ale mele.

Canalului de YouTube HDSounDI, care pe lângă a fi minunat, stârneşte în mine tot felul de emoţii ce mă ajută să scriu scene care mă fac să plâng şi pe mine, şi pe cititori.

Lui BigRicePiano şi melodiilor pline de dulceaţă care mi-au ţinut companie în multele după-amiezi ploioase în care corectam şi rescriam.

Lui Hiroyuki Sawano pentru coloana sonoră din *Attack on Titan.* Multe dintre scenele emoţionante din romanul meu s-au născut în timp ce ascultam fără întrerupere această coloană sonoră.

Lui Olafur Amalds pentru melodiile pline de nostalgie şi de poezie.

Lui Ezgi Kalay şi lui Ioanna Kastanioti pentru prietenia şi solidaritatea care s-au născut între noi în studenţie, în timpul pandemiei. Pentru multe alte zile în care să ne

plimbăm prin Zürich, să ne îndeplinim visurile şi să ne facem de cap.

Mulţumesc, Studio Ghibli, pentru că aţi primit la voi acasă fetiţa de nouă ani cu ochii mari de uimire care eram, pentru că mi-aţi dăruit insule zburătoare, băieţi care se transformă în dragoni şi fete curajoase care îi salvează. Mulţumesc pentru viaţa mea. Datorită vouă am devenit cine sunt.

Lui Kim Nam-joon, Kim Seok-jin, Mân Yoon-gi, Jung Ho-seok, Park Ji-min, Kim Tae-hyung, şi Jeon Jung-kook. Poate n-o să citiţi această carte, dar eu voi continua să sper că da. Nam-joon, va fi publicată în două dintre limbile pe care le vorbeşti, aşa că s-ar putea să am noroc. Dar dacă această carte nu va ajunge niciodată în mâinile tale, eu îţi mulţumesc oricum. Pentru că ai fost balena noastră purpurie. Cuvintele şi cântecele voastre m-au liniştit când încercam să-mi adun gândurile în momentele libere, când nu corectam cartea aceasta. Nu este o lectură uşoară, dar voi mi-aţi amintit că nu sunt niciodată singură. M-aţi inspirat, m-aţi ţinut de mână peste mări şi ţări, şi mi-aţi şters lacrimile de la ochi. Mulţumesc că nu aţi renunţat niciodată. Mulţumesc că sunteţi oamenii din Seul care mă înţeleg. Împreună suntem ca un blindat.

Şi mulţumesc ţie, dragă cititorule. Indiferent de modul în care ai dat peste această carte, îţi mulţumesc. Poate ai trecut prin faţa vitrinei unei librării, ţi-a plăcut coperta şi ai luat-o, poate ai auzit despre ea de la un prieten sau de pe Twitter sau m-ai văzut cum plângeam vorbind despre ea pe social media – oricum ar fi, îţi mulţumesc că ai citit-o. Chiar dacă nu ai cumpărat-o, mulţumesc că ai citit-o. Tot ce-ţi cer este să răspândeşti vorba, acum că ştii ce se întâmplă. Haide să schimbăm lumea împreună! Şi bun-venit în familia din jurul acestui roman.

Şi în ultimul rând, dar cel mai important, îi mulțumesc Celui ai Cărui Ochi Nu Dorm pentru că mă veghează, mă călăuzeşte cu Mâna Sa blândă şi îi dăruieşte inimii mele pacea şi mândria pe care le simte. Ție îți datorez totul.

Povestea de dragoste ce li se cuvine

BUCURIE

Viața în Berlin poate fi bulversantă.

Suntem aici deja de patru luni, dar uneori mi se pare că am păşit într-un univers cu totul diferit.

Unchiul şi mătuşa lui Kenan locuiesc într-o casă fermecătoare, la periferia oraşului, împreună cu cei doi copii ai lor – un băiat şi o fată, Yasmine şi Mohammad – amândoi puțin mai mari decât Lama şi Yusuf. Se vede că cei patru sunt verişori, toți au părul castaniu şi ochii verzi, doar nuanțele sunt diferite. Unchiul lui Kenan e specialist în medicină internă la un spital din Berlin şi, cu ajutorul său, rănile lui Kenan s-au vindecat încet, încet. Rana mea de la gât s-a închis şi ea, mi-a rămas doar o cicatrice abia vizibilă. Mătuşa lui Kenan a practicat avocatura timp de câțiva ani, apoi a rămas acasă să-şi crească copiii, dar şi-a pus imediat la treabă cunoştințele şi experiența pe care le-a căpătat ca să obținem documentele de care avem nevoie să putem solicita azilul. Să ne facă tranziția cât mai uşoară posibil.

Ne aşteptau amândoi pe țărmul din Siracuza, cu ochii mari de spaimă; Khale Sara m-a luat imediat în brațe, fără să-i pese că eram udă leoarcă şi că scrâşneam din dinți, bătând câmpii despre margarete şi Layla în rochie galbenă de plajă.

După ce am ajuns la Berlin, am petrecut zile întregi în pat – în camera pe care Khale Sara a ținut-o special pentru

mine – plângând, întrebându-mă dacă o să ajung vreodată la capătul lacrimilor.

— Eşti bine. Eşti bine. Eşti bine, îmi repeta Khale Sara la nesfârşit, mângâindu-mi părul în vreme ce eu pătam pernele cu lacrimi. Mângâierile ei de mamă erau un medicament după care am tânjit un an întreg.

Ea şi soţul ei ne-au luat sub aripa lor pe toţi patru, copleşindu-ne cu toată dragostea de care erau în stare. Au «fost alături de Lama când se trezea strigând după mama ei, la primele ore ale dimineţii. Au fost alături de Yusuf, ajutându-i să-şi învingă anxietatea, să descopere cum e să vorbească din nou. Au fost alături de Kenan, ajutându-i să scape de durerea care îşi înfipsese ghearele în mintea lui.

Primele două luni au fost ca o noapte nesfârşită, în care am încercat să ne refacem – tăcând, vorbind, plângând şi râzând. La început culorile erau atât de puternice, că ne dureau ochii, zgomotele ciudate, atât de diferite de cele din Homs. A trebuit să treacă o vreme pentru ca trupurile noastre să se reajusteze şi emoţiile să ni se potolească.

Nici acum nu-mi amintesc foarte bine cum s-a scufundat în Marea Mediterană barca pe care eram, dar frica... frica a rămas, e gravată în memoria celulelor din creierul meu. În ultimele săptămâni, şocul s-a transformat într-o tăcere asurzitoare, o tăcere în care m-am ascuns să jelesc. Layla şi Hamza sunt la mii de kilometri depărtare, ne despart o mare întreagă şi câteva ţări.

Noaptea încă mai plâng cu gândul la mormântul lui Layla, întrebându-mă dacă o va vizita cineva. Cine va planta margarete pe pământul care o învăluie? Cine-i va sta lângă mormânt să citească Al-Fatiha pentru sufletul ei? Cine-i va spune că nu va fi uitată niciodată?

Plâng pentru chinul prin care trece Hamza, pentru viaţa care e smulsă din el bucată cu bucată, câte puţin în fiecare zi. Nu pot decât să sper că este mort şi transform speranţa

aceasta într-o rugăciune, să-l lase Dumnezeu să se odihnească. Şi chiar dacă a murit, eu n-am cum să aflu asta. Mătuşa şi unchiul lui Kenan se informează zi de zi să vadă dacă sunt noutăți. Eu nu găsesc curajul s-o fac. Nu am tăria să citesc listele de nume sau să verific actualizările de pe Facebook, aşteptând o grațiere care ştiu că nu va veni niciodată. Nu pot să privesc chipurile martirilor care zac pe paturi reci de spital fără să-mi amintesc ochii pe care i-am închis şi sufletele pe care nu le-am putut aduce înapoi.

Sunt o fată smulsă din casa ei, ruptă în bucăți şi lipită apoi la loc.

Când nu pot să dorm, îi scriu lui Kenan. E în cealaltă cameră, cu Yusuf. În nopțile fără somn, stăm treji, făcând schimb pe mesaje pe WhatsApp până în zori.

Poate că sună ciudat, dar cum am ajuns în Germania, Kenan s-a schimbat dintr-odată. Bănuiesc că şi pe mine mă vede altfel. Când rămânem singuri, se lasă o tăcere stranie între noi. Kenan evită să se uite în ochii mei, ca şi cum asta l-ar duce înapoi în Homs. Iar când se-ntâmplă să vorbim, conversația e fragmentată, ca o vază spartă şi lipită la loc fără prea multă grijă.

Nu mai ştim cum să fim noi. Acel „noi" care eram în Siria. M-a speriat această distanță neaşteptată dintre noi. Mai ales când a sugerat c-ar fi mai bine să dormim separat noaptea, măcar la început. Că aşa puteam încerca să ne regăsim pe noi înşine mai întâi

Doar ca să aflăm că nu reuşim să o facem singuri. Aşa că am început să ne trimitem mesaje.

Când ne scriem, suntem din nou noi înşine.

Prin mesaje ne găsim drumul înapoi unul către celălalt.

Dar, câteodată, Kenan pare a fi atât de departe de mine. Uneori, o teamă îngrozitoare încearcă să mă sugrume şi, dacă nu ar fi fost florile, i-aş fi căzut pradă până acum.

Încă din prima zi petrecută la Berlin m-am trezit cu flori în faţa uşii de la dormitor. Ghiocei la început, după ce a trecut îngheţul. Apoi au venit narcisele, zambilele, florile de nu-mă-uita, primulele şi margaretele.

Kenan nu m-a întrebat încă dacă îmi plac sau nu. Dar eu ştiu că sunt de la el. Când mă trezesc pentru rugăciunea Fajr, îl aud cum caută afară, prin grădină.

Într-o dimineaţă de iulie, după Fajr, îl aud pe Kenan în spatele uşii camerei mele. Fără să mă gândesc de două ori, mă ridic şi-o deschid larg. În prag văd un nufăr cu petalele albe strălucind în întuneric.

Kenan e deja la câţiva paşi distanţă, dar, când aude uşa deschizându-se, se opreşte şi se-ntoarce spre mine. Îşi plimbă ochii peste coada mea împletită, câteva şuviţe ieşind rebele din ea, pe lanţul de care-mi atârnă verigheta, apoi trece la tricoul larg, imprimat cu căpşuni, şi la pantalonii de pijama asortaţi. E devreme şi încă prea întuneric ca să-i văd bine chipul, dar observ că e îmbrăcat într-un tricou simplu, alb, de bumbac şi pantaloni de trening; parcă n-a fost niciodată mai frumos ca acum.

Nici eu nu ştiu din ce motiv, ochii încep să mă ardă de lacrimi. Chiar dacă locuim în aceeaşi casă, la acelaşi etaj, chiar dacă ne vedem în fiecare zi, simt că mi-e dor de el. Mi-e dor de el până în măduva oaselor.

— De unde ai luat nufărul? întreb într-o şoaptă care seamănă a strigăt în liniştea din casă.

Îşi drege glasul.

— E un iaz nu departe de aici.

Mi-l imaginez plimbându-se la lumina lunii spre un iaz liniştit, care pare desprins dintr-o carte de poveşti. Îmi imaginez cum tot drumul se gândeşte numai la mine.

Iau cu grijă nufărul de jos şi-i mângâi petalele, admirându-i. O floare care nu se îneacă, ci creşte direct din apă. N-am mai văzut un nufăr de mulţi ani.

— Îmi place la nebunie, şoptesc eu.

— Mă bucur, spune el pe un ton plin de tandreţe. Pe mai târziu, adaugă apoi, ezitând.

Dă să se îndepărteze, dar îl opresc cu un gest brusc.

Nu.

— Stai, spun eu, făcând un pas înainte. Te rog.

Şi o face.

Aşez nufărul pe comoda de lângă uşă şi mă apropii de el, făcând podeaua să scârţâie.

Nu-şi dezlipeşte ochii de la mine. Are o expresie atât de duioasă încât îmi vine să plâng. Pometii îi sunt încă niţel cam ascuţiţi, dar regimul alimentar şi exerciţiile pe care unchiul lui ne-a pus să le facem dau roade. Arătăm mult mai sănătos, cu toţii.

Înghit cu greu, apoi mă ridic pe vârfuri şi-i cuprind obrajii în căuşul palmelor. Îi scapă un mic oftat de pe buze, dându-mi curajul de care am nevoie să-mi lipesc buzele de ale lui.

Mă cuprinde imediat în braţe, ridicându-mă, făcându-mi inima să mi se topească pe loc. Sărutarea nu seamănă deloc cu cele pe care ni le-am dat în Homs. E plină de nevoie, de disperare. Ne spune că am stat prea mult unul departe de celălalt şi că suntem iară unul. Că ne-am regăsit, în sfârşit.

— Salama, spune el gâtuit, apăsându-şi fruntea de a mea.

Braţele lui încă mă ţin suspendată în aer, îi simt tibiile cu degetele de la picioare.

— *Ce dor mi-a fost de tine.*

Lacrimile nu ustură, ci simt ca o mângâiere când îmi alunecă pe obraji.

Mă ridică, să-mi pot înfăşura picioarele în jurul mijlocului, şi sunt prea ameţită de el să mă ruşinez. Mângâierea lui este caldă, miroase a lămâie. Şi are gust de mentă. Îi sărut obrajii, maxilarul, buzele, fiecare centimetru de el pe care îl pot săruta, înfigându-mi mâinile în părul lui. E mai lung acum.

Se îndreaptă împleticit spre camera mea şi închide uşa după el cu piciorul. Zgomotul mă readuce la realitate şi ridic capul ca să-l privesc în ochii verzi strălucitori.

— S-a auzit tare, şopteşte el, cu ochii mari, râzând, şi rămânem aşa, eu în braţele lui, balansându-se pe loc, cu urechile ciulite, în aşteptare.

Răsuflăm uşuraţi când nu auzim altceva decât linişte.

Îi lunec mâinile pe gât, simţind pulsul care îi bate frenetic.

— Eu... ăăă, cred că mătuşa şi unchiul tău se vor trezi dintr-un moment în altul pentru Fajr. Nu putem... Şi dacă... Ce-o să creadă...?

Ridică din sprânceană.

— Ce-o să creadă dacă mă prind în camera ta?

Dau din cap.

— Salama, eşti conştientă că tot căsătoriţi rămânem şi în Germania, da?

Mă-mbujorez.

— Da, ştiu... Doar că... o să audă duşul şi-şi vor da seama că e vorba de ghusl[26] şi-o să fie ciudat la micul-dejun! Nu pot să stau la masă cu ai tăi conştientă că ştiu de ce ne-am făcut duş.

Kenan râde încet, mă lasă jos şi-mi dă la o parte de pe faţă şuviţele de păr care s-au desprins din coadă.

Nu trebuie să facem nimic.

Oh.

Mă cuprinde dezamăgirea

Kenan mă priveşte şăgalnic.

— Vrei să facem ceva?

— Poate, şoptesc eu, apoi clipesc, dându-mi seama că e prima dată când stăm aşa mult de vorbă, faţă în faţă, de

---

[26] Ablaţiune generală, spălarea trupului spre purificare în urma actului sexual, a emisiei seminale, a menstruaţiei sau a naşterii (n. tr.).

când am ajuns la Berlin. Şi nu este o conversaţie oarecare. E vorba de sex.

— Dacă te face să te simţi mai bine, să ştii că nu acasă la unchiul meu mi-am imaginat că ne vom petrece prima noapte împreună, spune el, învârtindu-şi o şuviţă din părul meu pe deget.

— De-aia nu dormi în aceeaşi cameră cu mine? întreb şi mă cuprind cu braţele.

Privirea i se crispează, bucla îi alunecă de pe deget.

— N-am vrut să crezi că am de gând să te seduc sau ceva de genul ăsta. Am vrut să-ţi ofer mai mult spaţiu.

— E prea mult spaţiu, şoptesc, sufocată. Te simt... te simt atât de departe, şi, ăăă, eu... nu ştiu cum... gâtul mi se strânge de emoţie şi de data asta lacrimile chiar ustură. Nu mai ştiu să vorbesc cu tine. Dacă nu ar fi fost florile pe care mi le laşi în fiecare dimineaţă, aş fi crezut că nu mă mai iubeşti.

Clipeşte uluit.

— *Poftim?*

Îmi plec privirea, trasând din ochi marginile fiecărei stinghii de parchet, întrebându-mă din ce copac or fi fost tăiate. Obrajii mă ard şi mă simt caraghioasă în pijamaua asta cu căpşuni. Tricoul e atât de mare, că înot în el. Nu am mers cu Layla când s-a dus să-şi cumpere lenjerie intimă înainte de nuntă, ar fi fost ciudat pentru amândouă; totuşi, ştiu suficient de mult cât să-mi dau seama că tricourile supradimensionate nu sunt tocmai prima alegere a unei mirese.

Kenan îmi cuprinde obrajii în palme, ridicându-mi capul.

— Salama, te iubesc atât de mult încât mă doare fizic, murmură el, trasând cercuri pe faţa mea cu degetele mari. Te privesc şi nu-mi vine să cred că eşti cu mine. Că eşti a mea. Mai ales după toate prin câte am trecut. După toate pierderile pe care... inspiră adânc şi ridică din umeri... am

vrut să-ți dau timp să te faci bine, timp să jeleşti. Şi să-mi ofer şi mie acelaşi răgaz. Uneori, mă trezesc şi nu-mi aduc aminte că sunt aici. Mi se pare că m-am întors în Homs. Şi de multe ori am senzația că tu ai rămas acolo. Şi atunci îmi doresc din tot sufletul să te strâng atât de tare la piept, dar nu ştiam dacă şi tu îți doreşti asta. Familia mea este familia ta, dar tu ți-ai pierdut părinții, fratele, sora. Mi-am spus că vrei să stai singură o vreme.

Mă trage mai aproape de el, mă cuprinde în brațe şi îşi îngroapă fața în gâtul meu.

— Îmi pare rău. Îmi pare rău că te-am făcut să te simți aşa.

Îl înconjor cu brațele.

— Nu-i nimic, murmur eu, şi simt cum bucuria îmi face inima să tresalte.

E un sentiment bizar şi minunat. Şi mai vreau.

Îmi sărută cicatricea de pe gât. Apoi îi simt buzele pe lângă ureche şi vocea lui joasă mă umple de fiori.

— Mă ierți?

Nu reuşesc să vorbesc, aşa că .

La orizont se ivesc zorii, lumina soarelui străluceşte prin fereastră, sfârşind pe chipul lui, luminându-i-l. Mi se taie respirația. Privirea mi se înmoaie.

— Tu şi cu mine avem nevoie să fim singuri câteva zile, spune el, împingându-mă spre pat. Departe de casa asta.

— Parcă mi-ai citit gândurile, spun eu, căzând pe pat şi trăgându-l deasupra mea.

Bucuria are gust dulce. E palpitantă, ca focurile de artificii şi ca primii fulgi de zăpadă iarna.

Ochii îi râd în timp ce mă sărută. Îşi duce mâna spre coada mea, desfăcând-o. Îi simt degetele în păr. Corpul meu preia controlul, mâinile mele îi caută tricoul, dar mă opreşte.

Ridic privirea la el, cu reproş.

— O să te simți ciudat la micul-dejun, spune el în timp ce-mi face cu ochiul.

Mă-nroşesc, revenind cu picioarele pe pământ. Nu aşa vreau să se întâmple. Nu în pijamale cu căpşuni, asta e sigur.

— Nu avem prezervativ, gem exasperată. Şi, sinceră să fiu, nu ştiu dacă reuşesc să nu fac gălăgie.

E rândul lui să roşească.

Ridic din sprâncene. Mereu am fost eu cea care roşea din te miri ce, pe când el se simțea perfect în largul lui cu buzele pe pielea mea, şi acum, când nu mai sunt eu cea care bate câmpii, devine timid el?

— Glumeşti? Te-nroşeşti pentru aşa ceva?

— Eu, ăăă... nu ştiu de ce, spune el, acoperindu-şi fața cu o mână. Mi-am imaginat asta, evident. Să facem dragoste. Dar nu sunt sigur dacă m-am *gândit* cu adevărat.

Ce drăguț e. Obrajii roşii şi greutatea cu care înghite, îl trag de marginea tricoului şi buzele lui sunt iar pe ale mele.

Şi-atunci dispare tot ceea ce nu este el.

Iar eu simt că aşa trebuie să fie. Fără vinovăție. Fără griji, fără nostalgii.

Doar bucurie.

Ridică fruntea brusc. Ochii îi sclipesc. I-a venit o idee.

— Ce e? întreb şi mă simt puțin agitată din pricina intensității cu care mă priveşte.

— Vreau să fac ceva.

— OK?

Îşi muşcă buza de jos.

— Eşti tu *sigură-sigură* că n-o să faci gălăgie?

Simt că nu mai am aer.

— Eu, ăăă, nu ştiu. Poate că nu. Ce vrei să facem?

Zâmbeşte.

— Vreau să fac ceva pentru tine şi nu te vei simți ciudat la micul-dejun, pentru că nu eu voi face duş. Ci tu. Şi nu e nimic ciudat dacă îți faci un duş dimineața.

Ceva pentru tine.

Simt o căldură intensă în stomac şi furnicături în tot corpul.

— Bine.

Îşi trece degetele printre ale mele şi mă mai sărută o dată. Încet, fără să se grăbească, transformând căldura din mine într-un foc.

Apoi începe să-mi coboare pe trup, făcându-mă să uit cum mă cheamă.

Reuşim să evadăm de-acasă.

E un fel de scurtă lună de miere.

Dar în dimineața în care plecăm, Kenan mă surprinde cu o mică ceremonie, în pădure. Ne reînnoim jurămintele. A vrut să aibă loc la adăpostul copacilor, în aer liber, unde cuvintele noastre să fie protejate de pădure şi apoi eliberate, să zboare, libere. A vrut o nuntă ca în filmele de la Studio Ghibli. A vrut magie.

Şi eu la fel. Doar că el a dat întotdeauna glas visurilor sale, fără să îi pese cine îi auzea închipuirile şi poveştile, pe când visurile mele sunt mai tăcute, rezervate doar celor în care am încredere şi pe care îi iubesc. Au rămas încuiate în caietele mele, sau le-am murmurat în secret, cu obrajii roşii şi cuvinte nesigure.

Pe poteca din pădure care mă duce către el, murmur *margarete, margarete, margarete* doar pentru mine.

Păşesc pe cărarea dintre copaci îmbrăcată cu o rochie albă, simplă, şi mă cuprinde din nou sentimentul de bucurie.

Kenan îşi îndreaptă umerii când mă vede, buzele i se deschid şi mă abțin din toate puterile să nu mă arunc în brațele lui.

Ajung la el, urmată de Khale Sara, Yasmine şi Lama, şi rămân pe loc, iar eu sunt uluită de frumuseţea lui. E ca şi cum cele cinci luni de odihnă şi de recuperare au dat roade în această clipă, aici, unde locuieşte magia. Este îmbrăcat într-un costum negru şi părul lui castaniu e pieptănat într-o parte, deşi un vânt uşor îi zădărniceşte toate eforturile. Ochii lui nu au fost niciodată mai frumoşi ca acum: pietre preţioase verzi, cu pepite de aur, ascunşi sub genele lungi. Pielea are din nou o culoare sănătoasă, obrajii roz. Costumul îi stă cam larg în talie, dar îi vine bine.

Încet, încet, celulă cu celulă, se face bine.

— Hei, îmi şopteşte.

— Hei, murmur la rândul meu şi nu mă pot abţine să nu zâmbesc.

Îmi ia mâinile într-ale lui, mângâindu-mi încheieturile degetelor, şi simt că mă iau căldurile.

— Arăţi minunat, soţia mea, îmi şopteşte la ureche aplecându-se.

Arunc priviri fugitive către unchiul lui, martor şi imam, care se fac că nu aud.

Imamul îşi drege glasul.

— Sunteţi pregătiţi?

— Da, răspunde Kenan, fără să-şi dezlipească ochii dintr-ai mei, zâmbind.

Eu dau din cap şi-i zâmbesc lui Kenan la rândul meu. Nu mă pot opri.

Imamul începe cu Khutbah-al-Nikah[27].

— Mărturisesc că nu există alt dumnezeu ce merită a fi adorat în afară de Allah şi mărturisesc că Mohammed este robul şi mesagerul Său.

---

[27] Cuvântarea de cununie (n. tr.).

Apoi recită cele trei versete din Coran despre căsătorie şi hadisurile[28] profetului.

Kenan continuă să mă privească în ochi în timp ce le ascultăm şi ştiu la ce se gândeşte. Ultima dată când am auzit aceste cuvinte ne căsătorea doctorul Ziad, la spital. Simt împunsătura lacrimilor.

Imamul îşi ridică mâinile în semn de implorare şi ne alăturăm cu toţii rugăciunii pentru o viaţă bună pentru amândoi, urări de bine pentru comunitatea musulmană şi pentru cei răspândiţi prin lumea largă, să-şi găsească fericirea şi să fie în siguranţă.

Recităm Al-Fatiha, apoi imamul se întoarce spre Kenan şi-l întreabă:

— Ce i-ai oferit drept mahr[29]?

Kenan îşi drege glasul şi văd cum emoţiile încep să se facă simţite.

— Inelul mamei mele.

Cu o lună în urmă Kenan m-a întrebat ce-mi doresc, iar eu i-am spus că nu am nevoie de nimic, dar nu aşa funcţionează Islamul. Sunt obligată să cer o zestre, aşa că am optat pentru inelul mamei lui, pe care mi l-a dăruit când eram ascunşi în ruinele casei mele. Cercul acela de aur este plin de amintiri dragi. În el regăsesc Siria şi oraşul Homs.

— Mireasa acceptă? întreabă imamul.

— Da, răspund cu o voce clară şi îmi desfac lănţişorul ca să scot inelul.

I-l dau lui Kenan şi întind mâna. Clipind des, îmi strecoară încet inelul pe deget. Mi se potriveşte acum şi Kenan râde, uşurat. Mie îmi creşte inima.

---

[28] Consemnarea unei fapte sau spuse a profetului Mohamed, cf. Wikipedia (n. red.).

[29] Zestre (n. tr.).

— Aş vrea să mai adaug cinci brăţări de aur la zestrea Salamei, spune Kenan, iar eu ridic privirea surprinsă.

— Mireasa acceptă?

Înghit cu noduri, apăsându-mă cu palma pe piept.

— Kenan, eu... noi nu am...

Dar el clatină din cap.

— Pentru mine valorezi greutatea ta în aur şi o să mă asigur că nu vei uita asta niciodată.

Mă uit la unchiul lui Kenan, care încuviinţează cu un zâmbet blând. Are o privire care-mi spune că ştie că nu am pe nimeni care să mă dea de soţie – nici tată, nici frate, nici mamă, nici soră dar că nu trebuie să mă simt niciodată străină de această familie. Iar mahr-ul primit este dovada.

— Accept, spun cu voce gâtuită de emoţie.

Unchiul lui Kenan scoate o pungă de catifea şi i-o dă lui Kenan, care apoi mi-o dă mie. Este atât de grea, că mai s-o scap din mână.

— Mulţumesc.

Kenan îmi pune o brăţară după alta la încheietura mâinii, metalul zornăie când se lovesc una de alta, apoi mă mângâie pe obraz şi-mi ridică bărbia.

— Cât greutatea ta în aur, Sheeta.

— Acum, Salama Kassab, îl accepţi pe Kenan Aljendi drept soţ? întreabă imamul.

Zâmbesc.

— Accept. Accept. Accept.

— Şi, tu, Kenan Aljendi, o accepţi pe Salama Kassab drept soţie?

Kenan zâmbeşte larg.

— Accept. Accept. Accept.

— Atunci Allah să vă aducă prosperitate şi multă sănătate. Alf mabrook[30].

---

[30] Casă de piatră (n. tr.).

Ne-am căsătorit.

Din nou.

Am închiriat o căsuță în mijlocul pădurii, lângă podul Bastion, la trei ore de Berlin, unde şoselele fac loc naturii şi suntem departe de restul oamenilor.

Căsuța este înconjurată de flori de august de tot felul. Copacii sunt înalți, au frunzele până la nori, iar când ajungem, observ o veveriță sau două sărind de pe o creangă pe alta. Vântul foşneşte, păsările cântă... Trag aer în plămâni, e atât de curat, că are gust dulce.

Aici timpul nu există.

Nu există durere. Nici tristețe. Nimic.

Mobila din căsuță este albastră. Spațiul este deschis, cu o bucătărie într-o parte şi o canapea confortabilă în partea opusă. În capătul holului se vede o uşă care duce la un dormitor cu ferestre din podea până în tavan şi vedere spre pădure. Kenan, aflat lângă mine, lasă bagajele jos, şi când privirile ni se întâlnesc, îmi dau seama că amândoi ne gândim la acelaşi lucru. Suntem singuri. Incontestabil de singuri, iar patul este chiar acolo, strălucind ca un far. Mai bine spus rotindu-se, luminând ca o sirenă de la pompieri.

— Îți place?

Kenan îşi drege glasul făcând semn din cap spre interiorul căsuței.

— La nebunie, îi răspund, înaintând în dormitor, spre ferestrele mari.

Mă întâmpină un câmp de flori sălbatice. Kenan se freacă la ceafă; focul pe care mi l-a aprins în vintre cu o lună în urmă revine în forță.

Nu-i corect să arate aşa bine în blugi şi tricou alb!

— Eşti obosit? întreb.

Ridică din sprânceană.

— Nu a fost un drum lung, aşa că nu, de ce?

— Îhm. Bun.

— Te gândeşti la ceva în mod deosebit? întreabă el, cu mâinile în buzunare şi încercând, dar eşuând în mod spectaculos, să pară dezinvolt.

— Mă gândesc la ce te gândeşti şi *tu* şi nu spui, îi răspund, mergând spre una dintre valize, deschizând-o, căutând poşeta galbenă în care mi-am pus lenjeria intimă.

Mulțumesc lui Dumnezeu că eram singură când mi-am cumpărat-o. Mi-au ars obrajii de ruşine ori de câte ori dădeam cu ochii de piese de lenjerie mai îndrăznețe decât aş putea fi eu vreodată.

Când o găsesc, între sandale şi blugi, mă întorc spre Kenan, care mă urmăreşte cum roşesc strângând poşeta în mâini.

Îşi muşcă buza de jos.

— Salama, nu trebuie să facem asta chiar acum. Serios.

— Ştiu, răspund, strângând lenjeria la piept. Dar numai la asta mă gândesc.

Îşi trosneşte degetele.

— Eu...

— Nu strica atmosfera, îl întrerup, ridicând sprâncenele, iar el pufneşte la mine.

Vine la mine şi mă sărută pe frunte.

— Scuză-mă.

Mă mai ține strâns nițel, apoi îmi dă drumul şi fug spre baie, închizând uşa după mine.

Baia străluceşte de curățenie. În mijlocul încăperii se află o cadă cu robinetele argintii. Pe peretele din piatră se află o oglindă înaltă, îmi desfac hijabul fără să stau prea mult pe gânduri. Îmi ciufulesc părul, făcându-l să fluture puțin înainte de a-mi cădea pe obraji. Respir adânc, desfac poşeta galbenă, scot un sutien şi un chiloțel.

— Şi-aşa n-o să-l port prea mult timp, îmi spun, dezbrăcându-mă şi punându-l pe mine.

Îmi privesc reflexia în oglinda poleită. Buclele mele îmi dansează pe linia maxilarului, răsucindu-se una în jurul celeilalte. Au căpătat o strălucire nouă, castaniul închis a prins din nou viață. Kenan nu ştie că m-am tuns bob. Sper să-i placă surpriza. Mă-nroşesc la față, încântată de ce mă aşteaptă dincolo de uşa de la baie. Mă joc cu bretelele sutienului roz, studiind dantela brodată cu grijă. Chiloții îmi încadrează şoldurile, lăsându-mi abdomenul descoperit.

Oh, Doamne.

— Mă simt ridicolă. Şi drăguță, şoptesc. Ce n-aş da să îți pot scrie, Layla, să te aud spunându-mi să nu intru în panică.

Scutur din brațe, încercând să scap de excesul de adrenalină, apoi îmi retuşez rimelul de pe gene şi rujul.

— Gata, îmi şoptesc, inspirând adânc, expirând apoi încet, să-mi liniştesc bătăile inimii. Îmi mai ciufulesc o dată părul, apoi deschid uşa cu grijă.

Kenan stă pe marginea patului. Ridică ochii şi gura i se cască de uimire.

— Te-ai tuns, murmură.

Apoi îmi cercetează tot corpul din ochi şi simt că abia mai pot să respir. Parcă nu mai e aer în cameră, dar nu contează. Văd culori împrăştiate peste tot, nuanțele dansează în lumină. Ajung până la mine, mi se urcă pe brațele şi pe picioarele goale, mi se preling pe obraji, până la gât.

Alerg la el.

Ceea ce mă surprinde cel mai mult este că vine totul atât de natural. Că timiditatea a dispărut deja, lăsând doar urme roz pe obraji. Zici că am fost turnați unul pentru celălalt. Că indiferent dacă ne-am fi născut la celălalt capăt al lumii unul de celălalt, destinul tot ne-ar fi adus împreună, împletindu-l pe al lui cu al meu în moduri din ce în ce mai complexe.

Şi când îmi arată cât de mult mă iubeşte, ştiu că inima mea – acea inimă rănită şi cusută la loc – stă să-mi iasă din piept şi să se arunce direct în mâinile lui.

Totul este tandreţe, foc şi pasiune, şi văd atât de multe culori, încât nici nu sunt sigură dacă sunt reale sau e doar imaginaţia mea. Dacă dârele violet care i se preling pe umeri şi pe tâmple, picurând pe fruntea mea, sunt aievea. Dacă roşul trandafiriu de sub pielea mea este al meu. Iar când îşi apasă buzele pe maxilarul meu, ascunzându-şi chipul pe gâtul meu, acolo unde e cicatricea albă, în spatele pleoapelor închise văd o explozie verde marin.

Îi cuprind obrajii în palme şi, apăsându-mi buzele pe urechea lui, trag aer în piept şi îi spun:

— Te iubesc.

Sper că este de ajuns să înţeleagă cât de mult înseamnă el pentru mine. Că înseamnă mult mai mult decât acel cuvânt din şase litere – iubire dar ce alt mod să am să-i spun ce simt pentru el? Va trebui să mă mulţumesc cu asta, să reuşesc cumva să înghesui un univers întreg, un infinit, în literele care compun acest cuvânt. Să fiu recunoscătoare că prin el am parte de binecuvântarea de a simţi ce înseamnă iubirea.

Îşi lasă capul pe spate şi vreau să memorez fiecare detaliu al expresiei care i se aşterne pe chip. Şi ochii lui mari, umezi de lacrimi, care seamănă cu mici safire agăţate de gene. Roşul care i se întinde pe obraji şi pe urechi, felul în care oftează, moale şi uluit, de parcă ar fi într-un vis.

— Inima mea nu mai e a mea, murmură el, trecându-mi degetul mare pe buza de jos. Nu mai este a mea de mult.

Îşi coboară palma pe pieptul meu, apăsând acolo unde inima mea bate mai repede ca niciodată.

— Este a ta. Eu sunt al tău.

Îl trag la mine şi ne prăbuşim unul în altul încă o dată. Şi de data asta privesc culorile cu nesaţ, pentru că le văd aşa

cum mi-a spus el că le voi vedea, din ce în ce mai catifelate. Vreau să-mi umplu sufletul cu toate nuanțele. Vreau să-mi pătrundă prin piele.

Şi când tot ce a mai rămas în spațiul dintre noi este doar respirație, Kenan se cuibăreşte în brațele mele, îşi sprijină fruntea pe clavicula mea, iar eu îl strâng într-o îmbrățişare.

— E toată a ta, şopteşte el, cu voce somnoroasă.

Apoi, cuvintele devin de prisos. Ne vorbim tăcând acum, schimbând vorbe mute de dragoste şi promisiuni. Suntem eu şi cu el, nestingheriți şi noi înşine.

Şi bucuria.

— Salama, nu te mişca, îmi strigă Kenan de la câțiva metri în fața mea. Se uită spre mine pe deasupra caietului de schițe, studiază Poarta Brandenburg şi se apleacă din nou asupra desenului său.

Încerc. Mă străduiesc. Dar e greu să stau nemişcată când mă observă un grup întreg de oameni, plimbându-şi privirea când la Kenan, când la mine. Câțiva dintre ei stau în spatele lui, trăgând cu ochiul peste umărul său în timp ce mă desenează, murmurând ceva în germană. Înțeleg „frumos” şi „incredibil”.

Sunt îmbrăcată într-o rochie de vară albastră şi port o pălărie mare care, din fericire, îmi acoperă fața, să nu vadă nimeni că îmi ard obrajii. Şi rochia, şi pălăria sunt lucruri pe care Layla le-ar fi ales pentru mine. Parcă o şi aud zicând:

— *Ce contează dacă e toamnă? Suntem născute vara, aşa că avem dreptul să purtăm haine de vară când vrem.*

Kenan iasă cărbunele jos, se îndreaptă spre mine şi se lasă pe vine.

— Eşti bine? întreabă îngrijorat. Vrei să mă opresc?

Poartă bretele – nici nu ştiam că-mi plac înainte să le văd pe el – şi o cămaşă cu mânecile suflecate până la coate.

Are părul suficient de lung de-acum cât să-l țină legat într-un coc bărbătesc şi, nu ştiu de ce, dar îi stă perfect. E ca şi cum spiritul său creativ se manifestă şi dă pe dinafară acum. Totul la el mă surprinde, făcându-mă să descopăr atât de multe lucruri pe care nu le ştiam despre mine. Sau poate este doar din cauză că îl iubesc, iar mintea mea a decis că tot ce face el este pur şi simplu perfect.

— Sunt bine, îi răspund, sorbindu-l din ochi.

Încă pare îngrijorat, aşa că strâmb din nas la el, făcându-l să râdă.

— Serios. Zâmbesc larg.

— Uită-te numai la mine, Sheeta, spune el. Uită de ceilalți.

— Bine.

Se întoarce la locul lui să-şi continue desenul. Eu îl urmăresc cu atenție, studiindu-i cuta dintre sprâncene şi privirea concentrată, care îi face ochii să pară şi mai verzi.

Când termină, ridică mândru caietul de schițe şi-l întoarce spre mine, iar eu simt cum mi se încălzesc din nou obrajii.

Liniile sunt moi, cărbunele îmi accentuează ochii, buzele. Hijabul îmi flutură pe umăr şi rochia acoperă pământul. M-a desenat aşa cum mă vede el.

Şi sunt... frumoasă.

Nişte trecători se apropie şi Kenan le arată opera sa. Câțiva chiar aplaudă, făcându-mă să chicotesc. Kenan schimbă cu ei cele câteva vorbe pe care le-a învățat în germană, apoi se întoarce la mine să mă ajute să mă ridic.

— Îmi place la nebunie, spun, aruncându-i brațele în jurul gâtului. A meritat să mă trezesc la şase dimineața ca să ajungem aici înaintea tuturor.

Râde şi îmi dau seama că râsul lui devine din ce în ce mai vesel cu fiecare zi care trece. Ca şi cum i s-ar fi născut direct din sufletul care se vindecă, sunând aşa cum trebuie să

sune. Îşi strecoară mâna într-a mea, băgându-şi caietul de schițe la subțioară. Toamna se potriveşte cu Berlinul. Aşa cum se potrivea şi cu Homs. Bănuiesc că de-aici îi vine magia. Privesc lumina soarelui cum se strecoară printre nori. Trecem pe lângă monumente, fragmente de istorie împrăştiate peste tot, vorbind despre viitorul nostru. Din când în când apare în discuție Canada. Este o decizie grea şi mă întreb dacă voi putea regăsi şi acolo ceva din Homs, lucruri pitite printre margarete şi apusuri de soare.

O adiere de vânt îmi înfoaie rochia şi Kenan arată spre un magazin de flori ascuns într-un colț. Cumpărăm garoafe roşii de la bătrâna drăguță din spatele tejghelei şi limonadă rece de la magazinul de lângă florărie. Apoi ne aşezăm pe bancă sub un stejar uriaş din parcul cu vedere la Catedrala din Berlin. Kenan se întinde, îşi pune capul în poala mea şi închide ochii. Lumina soarelui care trece printre frunze îi dansează pe chip. Iau câte o garoafă încep să le împletesc. Şi împletesc. Şi le tot împletesc.

— Ce faci? întrebă el, deschizând un ochi, cu lumina soarelui strălucind ca aurul pe fundalul verde.

— O coroniță, şoptesc, şi deodată mă cuprinde un sentiment de dâjâ-vu.

Am mai făcut asta înainte? îmi storc creierii, dar nimic. N-am mai făcut asta împreună cu Kenan până acum. Nici cu Layla. Cu nimeni.

Şi-atunci de ce mi se pare că da? Este un sentiment confortabil această bucurie, ca atunci când te-mbraci cu un pulover vechi, plin de amintiri.

Ridic ochii să văd cerul printre ramuri, şi preț un moment, un moment mai lung, care se dilată la nesfârşit, simt că m-am întors în Homs.

„Şi aşa, aflați în ochiul ciclonului, mă las purtată de cuvintele lui, care prind viață în mintea mea. Ne văd plimbându-ne prin Berlin, ținându-ne de mână, în timp ce

el îşi ţine pe umăr ustensilele pentru desenat. Aş alege garoafe de la florăria locală şi mi-aş face o coroniță. Anumite zile, când soarele străluceşte printre nori, cu razele împrăştiindu-se peste câmpuri, ne amintesc de Homs. De acasă."

— Fragment din *Cât timp înfloresc lămâii,* capitolul 34.

DESPRE AUTOARE

ZOULFA KATOUH este o autoare canadiană de origine siriană, stabilită în Elveția. Are meseria de farmacistă şi îşi găseşte inspirația în stilul Studio Ghibli, în munții, lacurile şi stelele care o înconjoară. Când nu vorbeşte singură în pădure, bea iced coffee, face prăjituri şi torturi estetice şi povesteşte tuturor celor dispuşi să o asculte despre cât de mult au inspirat-o băieții din trupa BTS. Visul ei este să-l convingă pe Kim Nam-joon să-i citească una dintre cărți. *Cât timp înfloresc lămâii* este romanul ei de debut.

Zoulfakatouh.com

BOOKZONE

ZOULFA KATOUH este o autoare canadiană cu rădăcini siriene, în prezent stabilită în Elveția. A absolvit Facultatea de Farmacie.

Cât timp înfloresc lămâii, romanul ei de debut, a fost nominalizat la *Goodrecids Choice Awards* în categoria Young Adult.

„Chiar dacă amănuntele prezentate în această carte au fost documentate şi expuse la ştiri şi pe internet timp de peste zece ani, sunt încă foarte mulți oameni care nu ştiu ce se întâmplă cu adevărat. Şi din acest motiv, am dorit să le transpun într-o poveste. În cele din urmă, asta e viața: o poveste.

Salama, Layla, Kenan şi restul personajelor din această carte sunt fictive, dar ele trăiesc în fiecare sirian. Aceste lucruri s-au întâmplat şi continuă să se întâmple."

Cu un an în urmă, înainte să înceapă revoluţia, Salama era studentă la Facultatea de Farmacie şi participa la nunta fratelui său cu cea mai bună prietenă a ei, Layla, visând la propria ei poveste de dragoste. Acum ea lucrează la spital – ajută pe cine poate şi închide ochii celor care nu pot fi ajutaţi. Alături i-au mai rămas doar Layla şi copilul ei nenăscut.

Asta dacă nu-l iei în calcul pe Khawf. Dar el este o halucinaţie, o reacţie la ororile din jurul ei. Zilnic, el o îndeamnă pe Salama să plece din ţară. Zilnic, ea refuză. Până când îl cunoaşte pe Kenan, băiatul cu ochi verzi, care vrea să rămână şi să-şi rişte viaţa pentru tot ce ar putea fi Siria...

„Cum îi supraviețuieşti durerii? Cât timp înfloresc lămâii, speranța nu va muri niciodată... Am pus mâna pe această carte şi mi-a fost imposibil să mă despart de ea. Zoulfa Katouh scrie o poveste prin care trăieşti organic, cu mintea şi cu inima, revoluția care a început în Siria în 2011 şi continuă şi în zilele noastre. Însă puritatea primei iubiri are forța să dizolve chiar şi ororile războiului. Am plâns de durere, de furie şi, într-un final, de bucurie, pentru că, dincolo de tragedii, de suferință, este o carte a speranței, a iubirii care străluceşte chiar şi în culmile disperării. Războiul e devastator. Dar această poveste e devastator de frumoasă. Lectura ei va lăsa urme adânci în interiorul tău şi dorința supremă de a lăsa, în exteriorul tău, o lume mai bună."